

BIBLIOTHECA INDICA:
A
COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES. 1120.

शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।
ŚATASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITĀ

A
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE
OF

BUDDHA WITH HIS DISCIPLES
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY
PRATĀPACANDRA GHOṢA.

PART I. FAS. 10.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 67, PARK STREET,
1905.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

No. 57, PARK STREET, CALCUTTA,

AND OBTAINABLE FROM

THE SOCIETY'S AGENTS, MR. BERNARD QUARITCH,

15, PATERNOSTER, LONDON, W., AND MR. OTTO

BARL, 17, ROSENTHAL, LEIPZIG, GERMANY.

PK
81
B5

Advaita Prabhu Siddhi
Advaita Upanishad
Advaita Parashara (Tos)
Advaita Parashara
Fasc. 1-6, Vol. I
Advaita Parashara
Aphorisms of S
Advaita Parashara
Advaita Parashara
Advaita Parashara

* cannot be supplied—some

of stock.

DICA.

Rs. 1

0

4

Fasc. 1-6; Vol. III,

7

1

0

2

1

; Vol. II, Fasc.

9

0

0

1

1

2

1

0

8

4

3

Part I, Fasc. 1-15.

21

3

5

6

1

0

2

1

2

4

10

3

2

4

1

14

2

1

6

4

2

1

14

तान् कल्पयित्वानामरूपेऽभिनिविष्टाः । दानपारमितायामभि-
निविष्टाः । गौतमपारमितायामभिनिविष्टाः । शान्तिपारमिताया-
मभिनिविष्टाः । वीर्यपारमितायामभिनिविष्टाः । ध्यानपार-
मितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापारमितायामभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्दृष्टशून्यतायामभि-
निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्दृष्टशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यताशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थशून्य-
तायामभिनिविष्टाः । संस्कृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंस्कृत-
शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनव-
रागशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्मशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
स्वच्छाशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपलम्भशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावशून्यतायामभिनिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
अभावस्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

सत्यपक्षानेखभिनिविष्टाः । सम्यक्प्रहाणेष्वभिनिविष्टाः ।
चट्टिपादेखभिनिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिनिविष्टाः । बलेष्वभि-
निविष्टाः । बोध्यज्ञेष्वभिनिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेऽभिनिविष्टाः ।
आर्यसत्येष्वभिनिविष्टाः । ध्यानेष्वभिनिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभि-
निविष्टाः । आरूप्यसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । विमोक्षेष्वभिनिविष्टाः ।
नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोक्षमुखेष्वभिनिविष्टाः । अभिज्ञानेष्वभिनिविष्टाः । समा-
धिष्वभिनिविष्टाः । धारणामुखेष्वभिनिविष्टाः । तथागतबलेष्वभि-

निविष्टाः । वैशारद्येष्वभिनिविष्टाः । प्रतिसम्बन्धविनिविष्टाः ।
महाभैष्यामभिनिविष्टाः । महाकरुणायामभिनिविष्टाः । आवेष्टिक-
बुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।

तेऽभिनिविष्टा एवं सन्तः अविद्यमानान् धर्मान् कस्माद्यन्ति ।
ते न जानन्ति न पश्यन्ति । किं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । वेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
संज्ञां न जानन्ति न पश्यन्ति । संस्कारान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।
विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । चक्षुर्नजानन्ति न पश्यन्ति ।
श्रोत्रं न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
जिह्वां न जानन्ति न पश्यन्ति । कायं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनो न जानन्ति न पश्यन्ति ।

रूपं न जानन्ति न पश्यन्ति । शब्दं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
गन्धं न जानन्ति न पश्यन्ति । रसं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
स्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । धर्मान्नजानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुर्विज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रविज्ञानं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वाविज्ञानं
न जानन्ति न पश्यन्ति । कायविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनोविज्ञानं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुः संस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रसंस्पर्शं न जानन्ति
न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शं न
जानन्ति न पश्यन्ति । कायसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।
मनःसंस्पर्शं न जानन्ति न पश्यन्ति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । श्रोत्रसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न
जानन्ति न पश्यन्ति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न
पश्यन्ति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति । मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

दानपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । गीतपारमितां न
जानन्ति न पश्यन्ति । चान्तिपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
वीर्यपारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानपारमितां न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रज्ञापारमितां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

अध्यात्मशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । बहिर्द्वीशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतां न जानन्ति न
पश्यन्ति । शून्यताशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । महाशून्यतां
न जानन्ति न पश्यन्ति । परमार्थशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
संस्कृतशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । असंस्कृतशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अत्यन्तशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अनवरागशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । अनवकारशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । प्रकृतिशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
सर्वधर्मशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । स्वलक्षणशून्यतां न
जानन्ति न पश्यन्ति । अनुपलम्भशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।
अभावशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति । स्वभावशून्यतां न जानन्ति
न पश्यन्ति । अभावस्वभावशून्यतां न जानन्ति न पश्यन्ति ।

सृष्ट्युपस्थानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । सम्यक्प्रहाणानि न

जानन्ति न पश्यन्ति । अक्षिपादान् न जानन्ति न पश्यन्ति । पक्षेन्द्रियाणि न जानन्ति न पश्यन्ति । पञ्चबलानि न जानन्ति न पश्यन्ति । मन्त्रबोधजानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गं न जानन्ति न पश्यन्ति । आर्यसत्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । ध्यानानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अप्रमाणानि न जानन्ति न पश्यन्ति । आरूप्यसमापत्तीर्नजानन्ति न पश्यन्ति । अष्टौविमोक्षज्ञानानि न पश्यन्ति । नवासुपूर्वविहारसमापत्तीर्नजानन्ति न पश्यन्ति । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति । अभिज्ञा न जानन्ति न पश्यन्ति । समाधौज्ञानानि न पश्यन्ति । धारणीमुखानि न जानन्ति न पश्यन्ति । तथागतबलानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चत्वारिवैशारद्यानि न जानन्ति न पश्यन्ति । चतस्रः प्रतिमस्विदो न जानन्ति न पश्यन्ति । महामैत्री न जानन्ति न पश्यन्ति । महाकरुणां न जानन्ति न पश्यन्ति । अष्टादशावेणिकान् बुद्धधर्मान् जानन्ति न पश्यन्ति ।

ते बाला इति संख्यां गच्छन्ति । ते न निर्यान्ति । कुतो न निर्यान्ति । कामधातोर्न निर्यान्ति । रूपधातोर्न निर्यान्ति । आरूप्यधातोर्न निर्यान्ति । आवकधातोर्न निर्यान्ति । प्रत्येकबुद्धभूमेर्न निर्यान्ति ।

ते न अद्धति । किमिति न अद्धति । रूपं रूपेण शून्यमिति न अद्धति । वेदनावेदनया शून्येति न अद्धति । संज्ञासंज्ञया शून्येति न अद्धति । संस्काराः संस्कारैः शून्या इति न अद्धति । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति ।

चक्षुश्चक्षुषा शून्यमिति न अद्धति । एवं श्रोत्रेण शून्यमिति न अद्धति । घ्राणं घ्राणेन शून्यमिति न अद्धति । जिह्वाजिह्वया शून्येति न अद्धति । कायः कायेन शून्य इति न अद्धति । मनो मनसा शून्यमिति न अद्धति । रूपं रूपेण शून्यमिति न अद्धति । शब्दः शब्देन शून्य इति न अद्धति । गन्धो गन्धेन शून्य इति न अद्धति । रसो रसेन शून्य इति न अद्धति । स्पर्शः स्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । धर्माः धर्मैः शून्या इति न अद्धति । चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । श्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । जिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यमिति न अद्धति ।

चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । घ्राणसंस्पर्शो घ्राणसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । जिह्वासंस्पर्शो जिह्वासंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति । मनःसंस्पर्शो मनःसंस्पर्शेन शून्य इति न अद्धति ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या इति न अद्धति । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्धति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति न अद्धति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना जिह्वासंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनया शून्येति न अदधति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदनया शून्येति न अदधति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्येति न अदधति ।

दानपारमिता दानपारमिताया शून्येति न अदधति । शील-
पारमिता शीलपारमिताया शून्येति न अदधति । चान्तिपार-
मिता चान्तिपारमिताया शून्येति न अदधति । वीर्यपारमिता
वीर्यपारमिताया शून्येति न अदधति । ध्यानपारमिता ध्यान-
पारमिताया शून्या इति न अदधति । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञा-
पारमिताया शून्येति न अदधति ।

अधात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्येति न अदधति । बहिर्द्वी-
शून्यता बहिर्द्वीशून्यतया शून्येति न अदधति । अध्यात्मबहिर्द्वी-
शून्यता अध्यात्मबहिर्द्वीशून्यतया शून्येति न अदधति । शून्यता-
शून्यता शून्यताशून्यतया शून्येति न अदधति । महाशून्यता महा-
शून्यतया शून्येति न अदधति । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया
शून्येति न अदधति । संकृतशून्यता संकृतशून्यतया शून्येति न
अदधति । असंकृतशून्यता असंकृतशून्यतया शून्येति न अदधति ।
अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्येति न अदधति । अनवराग-
शून्यता अनवरागशून्यतया शून्येति न अदधति । अनवकारशून्यता
अनवकारशून्यतया शून्येति न अदधति । प्रकृतिशून्यता प्रकृति-
शून्यतया शून्येति न अदधति । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया
शून्येति न अदधति । स्वलक्षणशून्यता स्वलक्षणशून्यतया शून्येति
न अदधति । अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्येति न

अदधति । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्येति न अदधति ।
स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्येति न अदधति । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्येति न अदधति ।

चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि स्मृत्युपस्थानैः शून्यानीति न
अदधति । चत्वारि मम्यक्प्रहाणानि मम्यक्प्रहाणानैः शून्यानीति
न अदधति । षड्विपादाः षड्विपादैः शून्या इति न अदधति ।
इन्द्रियाणीन्द्रियैः शून्यानीति न अदधति । वल्लानिवल्लैः
शून्यानीति न अदधति । बोध्यज्ञानि बोध्यज्ञैः शून्यानीति
न अदधति । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गेण शून्य इति
न अदधति । आर्यमत्यान्यार्यमत्यैः शून्यानीति न अदधति ।
ध्यानानि ध्यानैः शून्यानीति न अदधति । अप्रमाणान्यप्रमाणैः
शून्यानीति न अदधति । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमा-
पत्तिभिः शून्या इति न अदधति । अष्टौ विमोक्षाः विमोक्षैः
शून्या इति न अदधति । नवानुपूर्वविहारसमापत्तयो नवानु-
पूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्या इति न अदधति । शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखैः शून्यानीति न अदधति । अभिज्ञा अभिज्ञाभिः शून्या इति
न अदधति । समाधयः समाधिभिः शून्या इति न अदधति ।
धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानीति न अदधति । तथागत-
वल्लानि तथागतवल्लैः शून्यानीति न अदधति । वैशारद्यानि
वैशारद्यैः शून्यानीति न अदधति । प्रतिसम्बिदः प्रतिसम्बिद्धिः
शून्या इति न अदधति । महामैत्री महामैत्र्या शून्येति न

अदधति । महाकरुणा महाकरुणया शून्येति न अदधति ।
आवेणिकबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्या इति न अदधति ।

श्रोत आपत्तिफलं श्रोत आपत्तिफलेन शून्यमिति न अद-
धति । सहदागामिफलं सहदागामिफलेन शून्यमिति न अदधति ।
अनागामिकफलमनागामिकफलेन शून्यमिति न अदधति ।
अर्हत्वमर्हत्वेन शून्यमिति न अदधति । प्रत्येकबोधिः प्रत्येकबोधा
शून्येति न अदधति । मार्गाकारज्ञता मार्गाकारज्ञतया शून्येति न
अदधति । सर्वाकारज्ञता सर्वाकारज्ञतया शून्येति न अदधति ।

ते न प्रतितिष्ठन्ति । कमिति न प्रतितिष्ठन्ति । दानपार-
मितायां न प्रतितिष्ठन्ति । शीलपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति ।
चान्तिपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । वीर्यपारमितायां न प्रति-
तिष्ठन्ति । ध्यानपारमितायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रज्ञापारमितायां
न प्रतितिष्ठन्ति ।

अध्यात्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । बहिर्द्व्याशून्यतायां न
प्रतितिष्ठन्ति । अध्यात्मबहिर्द्व्याशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।
शून्यताशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । महाशून्यतायां न प्रति-
तिष्ठन्ति । परमार्थशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । संस्कृतशून्यतायां
न प्रतितिष्ठन्ति । असंस्कृतशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अत्यन्त-
शून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनवरागशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।
अनवकारशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । प्रकृतिशून्यतायां न प्रति-
तिष्ठन्ति । सर्वधर्मशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वलक्षणशून्य-
तायां न प्रतितिष्ठन्ति । अनुपलम्भाशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

अभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति । स्वभावशून्यतायां न प्रति-
तिष्ठन्ति । अभावस्वभावशून्यतायां न प्रतितिष्ठन्ति ।

आवैवर्तिकभूमौ न प्रतितिष्ठन्ति । मृत्युपस्यानेषु न प्रति-
तिष्ठन्ति । सम्यक्प्रहाणेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अद्विपादेषु न प्रति-
तिष्ठन्ति । इन्द्रियेषु न प्रतितिष्ठन्ति । बलेषु न प्रतितिष्ठन्ति ।
बोधक्षेत्रेषु न प्रतितिष्ठन्ति । आर्याष्टाङ्गमार्गे न प्रतितिष्ठन्ति ।
आर्यमत्तेषु न प्रतितिष्ठन्ति । ध्यानेषु न प्रतितिष्ठन्ति । अप्रमाणेषु
न प्रतितिष्ठन्ति । आरूप्यसमापत्तिषु न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टासु
विमोक्षेषु न प्रतितिष्ठन्ति । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिषु न
प्रतितिष्ठन्ति । अभिज्ञासु न प्रतितिष्ठन्ति । समाधिषु न
प्रतितिष्ठन्ति । धारणीमुखेषु न प्रतितिष्ठन्ति । तथागतबलेषु न
प्रतितिष्ठन्ति । वैशारद्येषु न प्रतितिष्ठन्ति । प्रतिसम्बित्सु न
प्रतितिष्ठन्ति । महामैत्र्यां न प्रतितिष्ठन्ति । महाकरुणायां
न प्रतितिष्ठन्ति । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु न प्रतितिष्ठन्ति ।

तेऽभिनिविष्टाः । किमित्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः ।
वेदनायामभिनिविष्टाः । संज्ञायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभि-
निविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । चतुःष्वभिनिविष्टाः । ओषेस्वभि-
निविष्टाः । प्राणेष्वभिनिविष्टाः । जिह्वायामभिनिविष्टाः । काये-
ऽभिनिविष्टाः । मनस्यभिनिविष्टाः । रूपेऽभिनिविष्टाः । शब्देऽभि-
निविष्टाः । गन्धेऽभिनिविष्टाः । रसेऽभिनिविष्टाः । स्पर्शेऽभि-
निविष्टाः । धर्मेऽभिनिविष्टाः । चक्षुर्धातावभिनिविष्टाः । श्रोत्र-
धातावभिनिविष्टाः । घ्राणधातावभिनिविष्टाः । जिह्वाधातावभि-
निविष्टाः । कायधातावभिनिविष्टाः । मनोधातावभिनिविष्टाः ।

बुद्धिज्ञानधातावभिनिविष्टाः । ओजविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 प्राणविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । जिह्वाविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 कायविज्ञानधातावभिनिविष्टाः । मनोविज्ञानधातावभिनिविष्टाः ।
 धर्मधातुष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभिनिविष्टाः । रागेऽभिनिविष्टाः ।
 द्वेषेऽभिनिविष्टाः । मोहेऽभिनिविष्टाः । दृष्टिकृतेऽभिनिविष्टाः ।
 अविद्यायामभिनिविष्टाः । संस्कारेष्वभिनिविष्टाः । विज्ञानेऽभि-
 निविष्टाः । नामरूपेऽभिनिविष्टाः । षडायतनेऽभिनिविष्टाः । स्पर्श-
 ऽभिनिविष्टाः । वेदनायामभिनिविष्टाः । तृणायामभिनिविष्टाः ।
 उपादानेऽभिनिविष्टाः । भावेऽभिनिविष्टाः । जातावभिनिविष्टाः ।
 जरामरणेष्वभिनिविष्टाः ।

दानपारमितायामभिनिविष्टाः । शीलपारमितायामभि-
 निविष्टाः । क्षान्तिपारमितायामभिनिविष्टाः । वीर्यपारमिताया-
 मभिनिविष्टाः । ध्यानपारमितायामभिनिविष्टाः । प्रज्ञापार-
 मितायामभिनिविष्टाः ।

अध्यात्मशून्यतायामभिनिविष्टाः । बहिर्द्विशून्यतायामभि-
 निविष्टाः । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतायामभिनिविष्टाः । शून्यता-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । महाशून्यतायामभिनिविष्टाः । परमार्थ-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । संसृतशून्यतायामभिनिविष्टाः । असंसृत-
 शून्यतायामभिनिविष्टाः । अत्यन्तशून्यतायामभिनिविष्टाः । अन-
 वराशून्यतायामभिनिविष्टाः । अवकारशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 प्रकृतिशून्यतायामभिनिविष्टाः । सर्वधर्मशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 स्वस्वच्छाशून्यतायामभिनिविष्टाः । अनुपलम्भशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

अभावशून्यतायामभिनिविष्टाः । स्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।
 अभावस्वभावशून्यतायामभिनिविष्टाः ।

स्मृत्युपस्थानेष्वभिनिविष्टाः । सम्यक्प्रज्ञाणेष्वभिनिविष्टाः । अहि-
 पादेष्वभिनिविष्टाः । इन्द्रियेष्वभिनिविष्टाः । बलेष्वभिनिविष्टाः ।
 बोध्यज्ञेष्वभिनिविष्टाः । आर्याष्टाङ्गमार्गेऽभिनिविष्टाः । आर्यमत्ते-
 स्वभिनिविष्टाः । ध्यानेष्वभिनिविष्टाः । अप्रमाणेष्वभिनिविष्टाः ।
 आरूप्यसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । अष्टासु विमोक्षेष्वभिनिविष्टाः ।
 नवानुपूर्वविहारसमापत्तिष्वभिनिविष्टाः । शून्यतानिमित्ताप्रणि-
 हितविमोक्षामुखेष्वभिनिविष्टाः । अभिज्ञास्वभिनिविष्टाः । समाधि-
 स्वभिनिविष्टाः । तथागतबलेष्वभिनिविष्टाः । वैशारथ्येष्वभि-
 निविष्टाः । प्रतिसम्बित्त्वभिनिविष्टाः । अहासैश्यामभिनिविष्टाः ।
 महाकरुणायामभिनिविष्टाः । आवेणिकबुद्धधर्मेष्वभिनिविष्टाः ।
 श्रोत आपत्तिफलेष्वभिनिविष्टाः । सकृदागामिकफलेष्वभिनिविष्टाः ।
 अनागामिकफलेष्वभिनिविष्टाः । अर्हत्त्वेऽभिनिविष्टाः । प्रत्येकबोधा-
 वभिनिविष्टाः । मार्गाकारज्ञतायामभिनिविष्टाः । अनुत्तरायां
 सम्यक्सम्बोधवभिनिविष्टाः ।

तेन कारणेन बाला इत्युच्यन्ते । आह । एवं शिचमाणो
 भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचते । सर्व-
 कारज्ञतायां निर्याति । भगवानाह । इह शारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वो महासत्त्वोऽनुपायकौशलेन प्रज्ञापारमितां कल्पयित्वाऽभि-
 निविशते । ध्यानपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । वीर्यपार-
 मितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । क्षान्तिपारमितां कल्पयित्वा-

ऽभिनिविशते । शीलपारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । दान-
पारमितां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्मशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । बहिर्ज्ञाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अध्यात्म-
बहिर्ज्ञाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यताशून्यतां कल्प-
यित्वाऽभिनिविशते । महाशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । पर-
मार्थशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । संस्कृतशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । असंस्कृतशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अत्यन्त-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनवरागशून्यतां कल्पयित्वा-
ऽभिनिविशते । अनवकारशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रकृति-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वधर्मशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । स्वलक्षणशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अनुपलम्भ-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । स्वभावशून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभावस्वभाव-
शून्यतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

कृत्यपष्ठानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सम्यक्प्रवृत्तानि
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । ऋद्धिपादान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
इन्द्रियाणि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । वलानि कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । बोध्यङ्गानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्याष्टाङ्गमार्गं
कल्पयित्वाऽभिनिविशते । आर्यसत्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
ध्यानानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अप्रमाणानि कल्पयित्वाऽभि-
निविशते । आरूपममापत्तीं कल्पयित्वाऽभिनिविशते । शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अभिज्ञा-

कल्पयित्वाऽभिनिविशते । ममाधीन् कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।
धारणीमुखानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । तथागतवक्त्रानि कल्प-
यित्वाऽभिनिविशते । वैशारद्यानि कल्पयित्वाऽभिनिविशते । प्रति-
सन्निदः कल्पयित्वाऽभिनिविशते । महासैचीं कल्पयित्वाऽभिनिवि-
शते । महाकरुणं कल्पयित्वाऽभिनिविशते । अष्टादशावेणिकबुद्ध-
धर्मान् कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिवि-
शते । मार्गाकारज्ञतां कल्पयित्वाऽभिनिविशते । सर्वाकारज्ञतां
कल्पयित्वाऽभिनिविशते ।

अनेन शारदतीपुत्र पथ्यायेण बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां न शिचते । सर्वाकारज्ञतायां न निर्याति । आह । कथं
पुनर्भगवन् बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचते । यथा-
शिचमाणः प्रज्ञापारमितायां निर्याति । भगवानाह । यदा शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तं प्रज्ञापार-
मितां नोपलभते । न समनुपश्यत्येव खलु शारदतीपुत्र बोधि-
सत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलम्भयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः
ध्यानपारमितायां चरंस्तं ध्यानपारमितां नोपलभते न समनु-
पश्यत्येवं खलु शिचमाणः शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलम्भयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरंस्तं
वीर्यपारमितां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां

महामत्तोऽप्रमाणेषु चरन्तान्यप्रमाणानि नोपलभते न समनुपपद्यते
 खलु शारदतोपच बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां शिष्य
 माणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्च तस्य प्रतिसम्बिदो
चरंताः प्रतिसम्बिदो नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां
निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महामैश्यां चरंतां महामैत्रीं नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु
शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः
सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाकरुणायां चरंतां महाकरुणां नोपलभते
न समनुपश्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणः सर्वाकारज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो आवेणिकबुद्धधर्मेण चरं-
तानावेणिकबुद्धधर्माच्चोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणः सर्वाका-
रज्ञतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन ।

यदा खलु शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः सर्वाकारजतायां
चरन्तां सर्वाकारजतां नोपलभते न समनुपश्यत्येवं खलु शारदती-
पुत्र बोधिमत्त्वोमहामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां शिष्यमाणाः सर्वाकार-
जतायां निर्यात्यनुपलभयोगेन । यदा शारदतीपुत्र बोधिमत्त्वो-
महामत्त्वो मार्गाकारजतायां चरन्तां मार्गाकारजतां नोपलभते न

समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापार-
मितायां शिचमाणाः सर्वकारजतायां निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।
यदा शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरंस्तौ
प्रज्ञापारमितां नोपलभते न समनुपगम्यत्येवं खलु शारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां शिचमाणाः सर्वकारजतायां
निर्यात्यनुपलभ्ययोगेन ।

आह । कस्याऽनुपलम्भयोगेन । भगवानाह । अध्यात्मशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । वहिर्द्विशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
अध्यात्मवहिर्द्विशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । शून्यताशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । महाशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । परमार्थशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । संस्कृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।
असंस्कृतशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अत्यन्तशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनवरागशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अनवकारशून्य-
ताया अनुपलम्भयोगेन । प्रकृतिशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । सर्व-
धर्मशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । खलक्षणशून्यताया अनुपलम्भ-
योगेन । अनुपलम्भशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावशून्यताया
अनुपलम्भयोगेन । स्वभावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन । अभावस्व-
भावशून्यताया अनुपलम्भयोगेन ।

शतसाहस्र्याः प्रज्ञापरमितायाः पञ्चमः परिवर्त्तः ॥

तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यद्रुपमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यावेदनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यासंज्ञाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्येसंस्काराः । अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यदिज्ञानमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यच्चतुरण्यमाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यच्छ्रोत्रमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यद्वाणमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्याजिह्वाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यःकायोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यर्न्मनाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यद्रुपमन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यःशब्दाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्योगन्धोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्योरसोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्यःस्पर्शाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते अन्येधर्मा अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह ।

[illegible]

सुभूते ऽन्यानि तथागतबलानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यानि वैशारद्यानि अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्या प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामहामैत्री अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्यामहाकरुणाऽन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्येऽष्टादशाक्षेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते ऽन्याबोधिरन्यामाया । आह । नोहीदं भगवन् ।

न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं । न भगवन्नन्यवेदनाऽन्यामाया । वेदनैव माया मायैव वेदना । न भगवन्नन्यसंज्ञाऽन्यामाया । संज्ञैव माया मायैव संज्ञा । न भगवन्नन्यसंस्कारा अन्यामाया । संस्कारा एव माया मायैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्यामाया । विज्ञानमेव माया मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यचक्षुरन्यामाया । चक्षुरेव माया मायैव चक्षुः । न भगवन्नन्यश्रोत्रमन्यामाया । श्रोत्रमेव माया मायैव श्रोत्रं । न भगवन्नन्यघ्राणमन्यामाया । घ्राणमेव माया मायैव घ्राणं । न भगवन्नन्यजिह्वाऽन्यामाया । जिह्वैव माया मायैव जिह्वा । न भगवन्नन्यकायोऽन्यामाया । काय एव माया मायैव कायः । न भगवन्नन्यमनोऽन्यामाया । मन एव माया मायैव मनः । न भगवन्नन्यद्रूपमन्यामाया । रूपमेव माया मायैव रूपं ।

न भगवन्नन्यः शब्दोऽन्यामाया । शब्द एव माया मायैव शब्दः । न भगवन्नन्योगन्धोऽन्यामाया । गन्ध एव माया मायैव गन्धः । न भगवन्नन्योरसोऽन्यामाया । रस एव माया मायैव रसः । न भगवन्नन्यः स्पर्शोऽन्यामाया । स्पर्श एव माया मायैव स्पर्शः । न भगवन्नन्ये धर्मा अन्यामाया । धर्मा एव माया मायैव धर्माः । न भगवन्नन्यचक्षुर्विज्ञानमन्या माया । चक्षुर्विज्ञानमेव माया मायैव चक्षुर्विज्ञानं । न भगवन्नन्यत् श्रोत्रविज्ञानमन्या माया । श्रोत्रविज्ञानमेव माया मायैव श्रोत्रविज्ञानं । न भगवन्नन्यघ्राणविज्ञानमन्या माया । घ्राणविज्ञानमेव माया मायैव घ्राणविज्ञानं । न भगवन्नन्यजिह्वाविज्ञानमन्या माया । जिह्वाविज्ञानमेव माया मायैव जिह्वाविज्ञानं । न भगवन्नन्यत् कायविज्ञानमन्या माया । कायविज्ञानमेव माया मायैव कायविज्ञानं । न भगवन्नन्यमनोविज्ञानमन्या माया । मनोविज्ञानमेव माया मायैव मनोविज्ञानं । न भगवन्नन्यचक्षुःसंस्पर्शोऽन्या माया । चक्षुःसंस्पर्श एव माया मायैव चक्षुःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यः श्रोत्रसंस्पर्शोऽन्यामाया । श्रोत्रसंस्पर्श एव माया मायैव श्रोत्रसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो घ्राणसंस्पर्शोऽन्या माया । घ्राणसंस्पर्श एव माया मायैव घ्राणसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो जिह्वासंस्पर्शोऽन्या माया । जिह्वासंस्पर्श एव माया मायैव जिह्वासंस्पर्शः । न भगवन्नन्यः कायसंस्पर्शोऽन्या माया । कायसंस्पर्श एव माया मायैव कायसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यो मनःसंस्पर्शोऽन्या माया । मनःसंस्पर्श एव माया मायैव मनःसंस्पर्शः । न भगवन्नन्यचक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना एव माया मायैव चक्षुःसंस्पर्श-

माययवेदना । न भगवन्नन्योऽश्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्यामाया ।
 श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
 न भगवन्नन्यो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्या माया । घ्राणसंस्पर्शप्रत्यय
 वेदनैव माया मायैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्य
 जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्या माया । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव मा
 यैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्याकायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना
 ऽन्या माया । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव कायसंस्पर्श
 प्रत्ययवेदना । न भगवन्नन्या मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽन्या माया ।
 मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव माया मायैव मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न भगवन्नन्यः पृथिवीधातुरन्या माया । पृथिवीधातुरेव माया
 मायैव पृथिवीधातुः । न भगवन्नन्योऽश्वातुरन्या माया । अश्वातुरे
 माया मायैवाश्वातुः । न भगवन्नन्यस्तेजोधातुरन्या माया । तेजो
 धातुरेव माया मायैव तेजोधातुः । न भगवन्नन्योवायुधातुरन्या माया ।
 वायुधातुरेव माया मायैव वायुधातुः । न भगवन्नन्य आकाश
 धातुरन्या माया । आकाशधातुरेव माया मायैवाकाशधातुः । न
 भगवन्नन्योविज्ञानधातुरन्या माया । विज्ञानधातुरेव माया मायैव
 विज्ञानधातुः । न भगवन्नन्योऽविद्याऽन्या माया । अविद्यैव माया
 मायैवाविद्या । न भगवन्नन्य संस्काराः अन्या माया । संस्कारा एव
 माया मायैव संस्काराः । न भगवन्नन्यद्विज्ञानमन्या माया ।
 विज्ञानमेव माया मायैव विज्ञानं । न भगवन्नन्यनामरूपमन्या
 माया । नामरूपमेव माया मायैव नामरूपं । न भगवन्नन्य
 पञ्चायतनमन्या माया । पञ्चायतनमेव माया मायैव पञ्चायतनं ।

न भगवन्नन्यःस्पर्शोऽन्या माया । स्पर्श एव माया मायैव स्पर्शः ।
 न भगवन्नन्य वेदनाऽन्या माया । वेदनैव माया मायैव वेदना ।
 न भगवन्नन्य तृष्णाऽन्या माया । तृष्णैव माया मायैव तृष्णा ।
 न भगवन्नन्यदुःखादानमन्या माया । उपादान एव माया मायैवो-
 पादानं । न भगवन्नन्योभवोऽन्या माया । भव एव माया मायैव
 भवः । न भगवन्नन्य जातिरन्या माया । जातिरेव माया मायैव
 जातिः । न भगवन्नन्यज्जरामरणमन्या माया । जरामरणमेव माया
 मायैव जरामरणं ।

न भगवन्नन्य दानपारमिताऽन्या माया । दानपारमितैव माया
 मायैव दानपारमिता । न भगवन्नन्योऽशीलपारमिताऽन्यामाया ।
 शीलपारमितैव माया मायैव शीलपारमिता । न भगवन्नन्य
 चान्तिपारमिताऽन्या माया । चान्तिपारमितैव माया मायैव
 चान्तिपारमिता । न भगवन्नन्योवीर्यपारमिताऽन्या माया ।
 वीर्यपारमितैव माया मायैव वीर्यपारमिता । न भगवन्नन्य
 ध्यानपारमिताऽन्या माया । ध्यानपारमितैव माया मायैव ध्यान-
 पारमिता । न भगवन्नन्य प्रज्ञापारमिताऽन्या माया । प्रज्ञा-
 पारमितैव माया मायैव प्रज्ञापारमिता ।

न भगवन्नन्योऽध्यात्मशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मशून्यतैव माया
 मायैवाध्यात्मशून्यता । न भगवन्नन्योबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया ।
 बहिर्द्वाशून्यतैव माया मायैव बहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्य
 अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽन्या माया । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतैव माया
 मायैवाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । न भगवन्नन्योऽशून्यताऽन्यामाया ।

शून्यताशून्यतैव माया मायैव शून्यता शून्यता । न भगवन्नन्या
महाशून्यताऽन्या माया । महाशून्यतैव माया मायैव महाशून्यता ।
न भगवन्नन्या परमार्थशून्यताऽन्या माया । परमार्थशून्यतैव माया
मायैव परमार्थशून्यता । न भगवन्नन्या संस्कृतशून्यताऽन्या माया ।
संस्कृतशून्यतैव माया मायैव संस्कृतशून्यता । न भगवन्नन्याऽसंस्कृत-
शून्यताऽन्या माया । असंस्कृतशून्यतैव माया मायैवासंस्कृतशून्यता ।
न भगवन्नन्याऽत्यन्तशून्यताऽन्या माया । अत्यन्तशून्यतैव माया
मायैवात्यन्तशून्यता । न भगवन्नन्याऽनवराशून्यताऽन्या माया ।
अनवराशून्यतैव माया मायैवानवराशून्यता । न भगवन्नन्या-
नवकारशून्यताऽन्या माया । अनवकारशून्यतैव माया मायैवानव-
कारशून्यता । न भगवन्नन्या प्रकृतिशून्यताऽन्या माया । प्रकृति-
शून्यतैव माया मायैव प्रकृतिशून्यता । न भगवन्नन्या सर्वधर्मशून्यता-
ऽन्या माया । सर्वधर्मशून्यतैव माया मायैव सर्वधर्मशून्यता । न
भगवन्नन्याऽखलक्षणशून्यताऽन्या माया । खलक्षणशून्यतैव माया मायैव
खलक्षणशून्यता । न भगवन्नन्याऽनुपलभशून्यताऽन्या माया । अनुप-
लभशून्यतैव माया मायैवानुपलभशून्यता । न भगवन्नन्याऽभाव-
शून्यताऽन्या माया । अभावशून्यतैव माया मायैवाभावशून्यता । न
भगवन्नन्या स्वभावशून्यताऽन्या माया । स्वभावशून्यतैव माया मायैव
स्वभावशून्यता । न भगवन्नन्याऽभावस्वभावशून्यताऽन्या माया ।
अभावस्वभावशून्यतैव माया मायैवाभावस्वभावशून्यता ।

न भगवन्नन्यानि स्मृत्युपस्थानान्यन्यामाया । स्मृत्युपस्थानान्येव
माया मायैव स्मृत्युपस्थानानि । न भगवन्नन्यानि सम्यक्प्रहाणानि

अन्या माया । सम्यक्प्रहाणान्येव माया मायैव सम्यक्प्रहाणानि ।
न भगवन्नन्ये ऋद्धिपादा अन्यामाया । ऋद्धिपादा एव माया मायैव
ऋद्धिपादाः । न भगवन्नन्यानीन्द्रियाण्यन्यामाया । इन्द्रियाण्येव माया
मायैवेन्द्रियाणि । न भगवन्नन्यानि वल्लान्यमाया । वल्लान्येव माया
मायैव वल्लानि । न भगवन्नन्यानि बोध्यज्ञान्यन्या माया । बोध्यज्ञान्येव
माया मायैव बोध्यज्ञानि । न भगवन्नन्याऽर्थाष्टाङ्गमार्गेऽन्या माया ।
अर्थाष्टाङ्गमार्ग एव माया मायैवार्थाष्टाङ्गमार्गः । न भगवन्नन्या
न्यार्थसत्यान्यन्या माया । न्यार्थसत्यान्येव माया मायैवन्यार्थसत्यानि ।
न भगवन्नन्यानि ध्यानान्यन्या माया । ध्यानान्येव माया मायैव
ध्यानानि । न भगवन्नन्यान्यप्रमाणान्यन्या माया । अप्रमाणान्येव माया
मायैवाप्रमाणानि । न भगवन्नन्या आरूप्यसमापत्तयोऽन्या माया ।
आरूप्यसमापत्तय एव माया मायैवारूप्यसमापत्तयः । न भगवन्नन्ये
विमोक्षा अन्यामाया । विमोक्षा एव माया मायैव विमोक्षाः ।
न भगवन्नन्या नवानुपूर्वविहार समापत्तयोऽन्यामाया । नवानु-
पूर्वविहारसमापत्तय एव माया मायैव नवानुपूर्वविहारसमा-
पत्तयः । न भगवन्नन्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि
अन्यामाया । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्येव माया मायैव
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । न भगवन्नन्याऽभिज्ञा
अन्यामाया । अभिज्ञैव माया मायैवाभिज्ञा । न भगवन्नन्ये समा-
धयोऽन्यामाया । समाधय एव माया मायैव समाधयः । न
भगवन्नन्यानि धारणीमुखान्यन्या माया । धारणीमुखान्येव माया
मायैव धारणीमुखानि । न भगवन्नन्यानि तथागतवल्लान्यन्यामाया ।

तथागतवक्ष्ये माया मायैव तथागतबलानि । न भगवन्नन्यामि-
 तेशारणानि अन्यामाया । वैशारद्यान्वेव माया मायैव वैशारद्यानि ।
 न भगवन्नन्याः प्रतिसम्बिदोऽन्यामाया । प्रतिसम्बिद एव माया
 मायैव प्रतिसम्बिदः । न भगवन्नन्यामहामैत्री अन्यामाया ।
 महामैत्र्येव माया मायैव महामैत्री । न भगवन्नन्या महाकरुणा-
 ऽन्यामाया । महाकरुणैव माया मायैव महाकरुणा । न भगवन्नन्या
 ऽष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अन्यामाया । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा
 एव माया मायैवाष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः । न भगवन्नन्यच्छ्रोत-
 आपत्तिफलमन्यामाया । श्रोत आपत्तिफलमेव माया मायैव श्रोत-
 आपत्तिफलं । न भगवन्नन्यसहदागामिफलमन्यामाया । सहदा-
 गामिफलमेव माया मायैव सहदागामिफलं । न भगवन्नन्यदना-
 गामिफलमन्यामाया । अनागामिफलमेव माया मायैवानागामि-
 फलं । न भगवन्नन्यदर्हत्वमन्यामाया । अर्हत्वमेव माया मायैवार्हत्वं ।
 न भगवन्नन्याप्रत्येकबोधिर्न्यामाया । प्रत्येकबोधिरेव माया मायैव
 प्रत्येकबोधिः । न भगवन्नन्यामार्गाकारजताऽन्यामाया । मार्गाकारज-
 तैव माया मायैव मार्गाकारजता । न भगवन्नन्यासर्वाकारजता-
 ऽन्यामाया । सर्वाकारजतैव माया मायैव सर्वाकारजता ।

तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि पुमायाया उत्पादो वा निरोधो
 वा । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
 पुमायायाः संक्लेशो वा व्यवदानं वा । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते यस्य नोत्पादो न निरोधो न
 व्यवदानमपि स न प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वे । सर्वाकारजतायां

निर्यास्यति । सर्वाकारजतामनुप्राप्यतीति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि स संज्ञाममज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारः ।
 पञ्चसूपादानस्कन्धेषु यदुत्तबोधिमत्त्व इति । आह नोहीदं भगवन् ।
 भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते संज्ञाममज्ञाप्रज्ञप्रिव्यवहारमात्रेण
 पञ्चानासुपादानस्कन्धानामुत्पादो वा निरोधो वा संक्लेशोवाव्यवदानं
 वोपलभ्यते । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । तत् किं मन्यसे
 सुभूते यस्य न संज्ञा न समज्ञा न प्रज्ञप्तिर्न व्यवहारो न नाम न
 नामप्रज्ञप्तिर्न कायो न कायकर्म, न वाक् न वाक्कर्म, न मनो न
 मनःकर्मनोत्पादो न निरोधो न संक्लेशो न व्यवदानमपि नु स
 प्रज्ञापारमितायां शिञ्चित्वा सर्वाकारजतायां निर्यास्यति सर्वा-
 कारजतामनुप्राप्यतीति । आह नोहीदं भगवन् ।

भगवानाह । एवं खलु सुभूते बोधिमत्त्वोमहासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां शिञ्चित्वा सर्वाकारजतायां निर्यास्यति । सर्वाकारजता-
 मनुप्राप्यत्यनुपलभ्ययोगेन । आह । यथाहं भगवन् भगवतो-
 भाषितस्वार्थमाजानामि । प्रज्ञापारमितायां शिञ्चमाणेन बोधि-
 सत्त्वेन महासत्त्वेन मायापुरुषेणैव शिञ्चितव्यं । भवत्यनुत्तरायां
 सम्यक्सम्बोधौ । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन् सर्व एते माया-
 पुरुषावेदितव्याः । यदुत्तपञ्चस्कन्धाः ।

भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि त्विमे पञ्चस्कन्धाः प्रज्ञा-
 पारमितायां शिञ्चित्वा सर्वाकारजतायां निर्यास्यति । आह । नोहीदं
 भगवन् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि भगवन्नभावस्वभावः पञ्चस्कन्धाः । स
 चाभावस्वभावो नोपलभ्यते । भगवानाह । तत् किं मन्यसे सुभूते

बहिर्दृश्यतया नोपलभ्यन्ते । शून्यताशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।
महाशून्यतया नोपलभ्यन्ते । परमार्थशून्यतया नोपलभ्यन्ते । संज्ञा
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । असंज्ञितशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अत्यन्त
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवरागशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनवकार
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । प्रकृतिशून्यतया नोपलभ्यन्ते । सर्वधर्म
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वलक्षणशून्यतया नोपलभ्यन्ते । अनुपलभ्य
शून्यतया नोपलभ्यन्ते । अभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते । स्वभावशून्य
तया नोपलभ्यन्ते । अभावस्वभावशून्यतया नोपलभ्यन्ते ।

आह । माहैव भगवन्भवयान संप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
इमं निर्देशं श्रुत्वा तत्त्वोत्सन्नाममापद्येत । भगवानाह । स चेत् सुभूते
भवयानसंप्रस्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न प्रज्ञापारमितायामुपाय-
कौशल्यो भवेत् । नैव कल्याणमित्रहस्तगतो भवेत् । उत्तमो
सन्नाममापद्येत । आह । कतमद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायामुपायकौशल्यं । यत्र चरन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इ-
ति निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यन्ति । न सन्नाममापद्येत ।

भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिता-
याश्चरन् सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनित्यमिति प्रत्य-
वेक्षते । तच्च नोपलभते । वेदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते ।
संज्ञामनित्येति प्रत्यवेक्षते नोपलभते । संस्काराननित्या इति
प्रत्यवेक्षते नोपलभते । विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते नोपलभते ।
इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत
उपायकौशल्यं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-

मितायां चरन् सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । वेदनादुःखेति संज्ञादुःखेति संस्काराः
दुःखा इति विज्ञानं दुःखमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशल्यं ।
पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च
नोपलभते । वेदना अनात्मेति संज्ञा अनात्मेति संस्कारा अनात्मान
इति विज्ञानमनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरत उपायकौशल्यं ।
पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च
नोपलभते वेदना शान्तेति संज्ञा शान्तेति संस्काराः शान्ता इति
विज्ञानं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते । इदं सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतमुपायकौशल्यं ।
पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तेन चित्तेन रूपं शून्यमिति वेदनाशून्येति
संज्ञाशून्येति संस्काराः शून्या इति विज्ञानं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते
तच्च नोपलभते । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरत उपायकौशल्यं । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः

* ख । ग । घ । पुस्तके वेदना, संज्ञा, इत्यादिशब्दोत्तर दुःखादिशब्दात्
परं प्रत्यवेक्षते तच्च नोपलभते इति लिखितं । एवं परत्रापि सर्वत्र-
वेदनादिशब्दोत्तरानात्मादिशब्दात् परमपि ।

बुद्धप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संज्ञामनमिसंस्काराकारेण मनमिकरोति
तच्चानुपलभयोगेन । यत्र आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तैर्मनमिकारैः संज्ञा
विभित्ताकारेण मनमिकरोति तच्चानुपलभयोगेन ।

यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराननित्याकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैः संस्कारान् दुःखाकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारानना-
त्माकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येक-
बुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारान् शान्ताकारेण मनसिकरोति
तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
संस्कारान् शून्याकारेण मनसिकरोति । तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न
आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारानानिमित्ताकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारानप्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्का-
राननभिसंस्काराकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न
आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारान् विविक्ताकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

यत्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनित्याकारेण
मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यत्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तै-
र्मनसिकारैर्विज्ञानं दुःखाकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
यत्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनात्माकारेण

मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शान्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुप-
लम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं शून्या-
कारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्ध-
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनिमित्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानु-
पलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
प्रणिहिताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनभिस्काराकारेण मनसि-
करोति तच्चानुपलम्भयोगेन । यन्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्विज्ञानं विविक्ताकारेण मनसिकरोति तच्चानुपलम्भयोगेन ।

द्वयं सुभूते* बोधिसत्त्वस्य महामत्तस्यापराहृष्टाशीलपारमिता
येन बोधिसत्त्वो महामत्तो नोत्तस्यति न संवस्यति न मन्त्रायमापद्यते ।

पुनरपरं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरन्तो येषां धर्माणामनित्याकारेण दुःखाकारेणानात्माकारेण शून्याकारेणानिमित्ताकारेणप्रणिहिताकारेणानभिसंस्काराकारेण विविक्ताकारेण प्रत्यवेक्षतेचमनारोचनेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपारमिता येन बोधिसत्वोमहासत्वो नोत्तस्यति न सन्तस्यति न सन्तासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलभ्ययोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारै-

* एष एव पाठः ख, ग, घ, पुस्तकेऽपि दृश्यते । अर्थस्तु न समुच्च्यते ।

रूपमनात्मेति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शून्यमिति प्रत्यवेचते तच्चानु-
पलभयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमानिमित्त-
मिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेचते
तच्चानुपलभयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं विविक्त-
मिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभयोगेन ।

सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनाऽनित्येति वेदनादुःखेति
वेदनाऽनात्मेति वेदनाशान्तेति वेदनाशून्येति वेदना आनिमित्तेति
वेदनाऽप्रणिहितेति वेदनाऽनभिसंस्कारेति वेदनाविविक्तेति प्रत्य-
वेचते तच्चानुपलभयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
संज्ञाऽनित्येति संज्ञादुःखेति संज्ञा अनात्मेति संज्ञाशान्तेति संज्ञा-
शून्येति संज्ञा आनिमित्तेति संज्ञाऽप्रणिहितेति संज्ञाऽनभिसंस्कारेति
संज्ञाविविक्तेति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभयोगेन । सर्वाकारज्ञता-
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनित्या इति संस्कारादुःखा इति
संस्कारा अनात्मान इति संस्काराः शान्ता इति संस्काराः शून्या
इति संस्काराः आनिमित्ता इति संस्कारा अप्रणिहिता इति
संस्कारा अनभिसंस्कारा इति संस्काराः विविक्ता इति प्रत्यवेचते

* वेदनादित्यपि सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैरित्यादिपदानां निर्देशोऽस्ति
रूपवदिति ग्रन्थस्य रीत्याज्यते आदर्शपुस्तके तु तथानिर्देशो नास्ति ।

तच्चानुपलभयोगेन । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानम-
नित्यमिति विज्ञानं दुःखमिति विज्ञानमनात्मेति विज्ञानं शान्त-
मिति विज्ञानं शून्यमिति विज्ञानमानिमित्तमिति विज्ञानमप्रणि-
हितमिति विज्ञानमनभिसंस्कारमिति विज्ञानं विविक्तमिति प्रत्य-
वेचते तच्चानुपलभयोगेन । तस्या* तेषां सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तानां
मनसिकाराणां मनुत्सर्जनता अनिच्छिन्नधुरता इयं बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य वीर्यपारमिता येन बोधिसत्त्वो महामत्त्वो नोत्तमस्यति न
सत्त्वस्यति न सत्त्वासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनित्यमिति प्रत्यवेचते तच्चानु-
पलभयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणा-
मवकाशं ददाति । तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं दुःखमिति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः रूपमनात्मेति प्रत्यवेचते तच्चानुपलभ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

* इति समस्तपुस्तकेषु पाठः ।

यदा बोधिसत्त्वो महानलः प्रज्ञापारमितायां चरन् शर्वकार-
ज्ज्ञाप्रतिषंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शान्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलक्ष-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिषंयुक्तानां मनसिकाराणाम-
काशं ददाति न च तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधे-
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपं शून्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्ब-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशः
ददाति तदन्येषां चाकुप्रलम्बानां धर्माणां ये बोधिः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमतोमहाशक्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्व-
कारज्ञताप्रतिभ्युक्तेर्मनसिकारैः रूपमानिमित्तमिति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलभ्ययोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिभ्युक्तानां मनसि-
काराणामवकाशं ददाति तदन्वेषाच्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वका-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमप्रणिहितमिति प्रत्यवेक्षते तदा
मुपलभ्ययोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसि-
काराणामवकाशं ददाति तदन्येषां चाकुशलमूलानां ये बोधि-
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरूपमनभिसंस्कारमिति प्रत्यवेक्षते तदा
दुपलम्भयोगेन । न च श्रावकप्रत्यक्षबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारः

नामवकाशं ददाति तदन्वेषाच्चकुशलमूलानां धर्माणां ये मोक्षेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमन्त्रोपदेशसत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् मन्त्राकार-
जताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैरूपं विविक्तमिति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलभ्य-
योगेन । न च आवकप्रत्येकगुह्यप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषां शक्तुशक्तमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोन्मेषात्तत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनमिकारैर्वदनामनित्येति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनमिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां शरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां दुःखेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोन्मासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
जताप्रतिमं युक्तैर्मनसिकारैर्वेदनामनात्मेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिमं युक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्वेषाद्वाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपहासत्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिभंयुक्तैर्मनसिकारैर्वेदनां शान्तेति प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलम्भ-
योगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिभंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशं
ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः परिपन्यकराः ।

सुपलभयोगेन । न च आबकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाश इदानीं तदन्येषां सासुगलसूत्रानां धर्माणां ये बोधि-
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महाशतः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
शताप्रतिसंयुक्तमनसिकारैः संस्कारादुत्था इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलभ्ययोगेन । न च आबकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकार-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधे
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
ज्ञताप्रतिभयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अनात्मान इति प्रत्यवेक्षते तदा
नुपलभ्ययोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धानां मनसिकाराणामवकाश
ददाति तदन्येषां बाहुमलधर्माणां ये बोधेः परिपन्यकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
प्रताप्रतिसंयुक्तैर्मनभिकारैः संस्काराः शान्ता इति प्रत्यवेचते तदा-
नुपलभयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनभिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषां कुशलमूलानां धर्माणां ये बोधे-
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्काराः शून्या इति प्रत्यवेक्षते तदा-
नुपलभ्ययोगेन । न च श्रावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकार-
णामवकाशं ददाति तदन्येषां चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधि-
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
ज्ञताप्रतिमं यत्केमनमिकारैः संस्कारा आनिमिता इति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलभ्ययोगेन । न च आवश्यकप्रत्येकबुद्धप्रतिमं युक्तानां मन-
मिकाराणामवकाशं ददाति तदन्वेषात्ताकुप्रज्ञमूक्तानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोन्मेषमलः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः संस्कारा अप्रणिहिता इति प्रत्यवेक्षते
तच्चानुपलम्भयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मन-
सिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये
बोधेः परिपन्थकराः ।

यदा बोधिमत्त्वोपलब्धमन्त्रः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वकार-
जताप्रतिभयुक्तैर्मनसिकारैः अनभिस्मृकारा इति प्रत्यवेक्षते तच्चानुप-
लब्धयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिभयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्वेषाच्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधेः
परिपन्थकराः ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिमं युक्तैर्मनसिकारैः संस्काराविविक्ता इति प्रत्यवेक्षते तच्चा-
नुपलभ्ययोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिमं युक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधिः
परिपन्यकराः ।

यदा बोधिपत्तमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सत्त्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानमनित्यमिति प्रत्यवेक्षते तच्चा-

मुपलभयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकारा-
णामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां ये बोधे
परिपन्थकराः ।

आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विज्ञानं दुःखमिति
प्रत्यवेक्षते तच्चानुपलभयोगेन । न च आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्ता-
मनसिकाराणामवकाशं ददाति तदन्येषाञ्चाकुशलमूलानां धर्माणां
ये बोधे परिपन्थकराः । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्व-
ध्यानपारमिता । येन बोधिसत्त्वो महासत्त्वो नोत्तस्यति न संवस्यति
न संवासमापद्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चार-
मर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरेवं प्रत्यवेक्षते । न रूपशून्यतया
रूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न वेदना शून्यतया
वेदनाशून्या वेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न संज्ञाशून्यतया
संज्ञाशून्या संज्ञैव शून्यता शून्यतैव संज्ञा । न संस्कारशून्यतया संस्कारा-
शून्याः संस्कारा एव शून्यता शून्यतैव संस्काराः । न विज्ञानशून्य-
तया विज्ञानं शून्यं । विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानं ।

न चक्षुः शून्यतया चक्षुः शून्यं चक्षुरेव शून्यता शून्यतैव चक्षुः ।
न श्रोत्रं शून्यतया श्रोत्रं शून्यं श्रोत्रमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रं ।
न घ्राणशून्यतया घ्राणं शून्यं घ्राणमेव शून्यता शून्यतैव घ्राणं ।
न जिह्वाशून्यतया जिह्वाशून्या जिह्वैव शून्यता शून्यतैव जिह्वा ।
न कायशून्यतया कायः शून्यः काय एव शून्यता शून्यतैव कायः ।
न मनः शून्यतया मनः शून्यं मन एव शून्यता शून्यतैव मनः ।

न रूपशून्यतया रूपं शून्यं रूपमेव शून्यता शून्यतैव रूपं । न
शब्दशून्यतया शब्दः शून्यः शब्द एव शून्यता शून्यतैव शब्दः । न
गन्धशून्यतया गन्धः शून्यः गन्ध एव शून्यता शून्यतैव गन्धः । न
रसशून्यतया रसः शून्यः रस एव शून्यता शून्यतैव रसः । न स्पर्श-
शून्यतया स्पर्शः शून्यः स्पर्श एव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः । न धर्मश-
ून्यतया धर्माः शून्याः धर्मा एव शून्यता शून्यतैव धर्माः ।

न चक्षुर्विज्ञानशून्यतया चक्षुर्विज्ञानं शून्यं चक्षुर्विज्ञानमेव
शून्यता शून्यतैव चक्षुर्विज्ञानं । न श्रोत्रविज्ञानशून्यतया श्रोत्र-
विज्ञानं शून्यं श्रोत्रविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रविज्ञानं । न
घ्राणविज्ञानशून्यतया घ्राणविज्ञानं शून्यं घ्राणविज्ञानमेव शून्यता
शून्यतैव घ्राणविज्ञानं । न जिह्वाविज्ञानशून्यतया जिह्वाविज्ञानं
शून्यं जिह्वाविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव जिह्वाविज्ञानं । न काय-
विज्ञानशून्यतया कायविज्ञानं शून्यं कायविज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव
कायविज्ञानं । न मनोविज्ञानशून्यतया मनोविज्ञानं शून्यं मनो-
विज्ञानमेव शून्यता शून्यतैव मनोविज्ञानं ।

न चक्षुः संस्पर्शशून्यतया चक्षुः संस्पर्शः शून्यः चक्षुः संस्पर्श एव
शून्यता शून्यतैव चक्षुः संस्पर्शः । न श्रोत्रसंस्पर्शशून्यतया श्रोत्रसंस्पर्शः
शून्यः श्रोत्रसंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शः । न घ्राणसंस्पर्श-
शून्यतया घ्राणसंस्पर्शः शून्यः घ्राणसंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव
घ्राणसंस्पर्शः । न जिह्वासंस्पर्शशून्यतया जिह्वासंस्पर्शः शून्यः जिह्वा-
संस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शः । न कायसंस्पर्शशून्यतया
कायसंस्पर्शः शून्यः कायसंस्पर्श एव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शः ।

न मनः संस्पर्शशून्यतया मनः संस्पर्शः शून्यः मनः संस्पर्शएव शून्यता
शून्यतैव मनः संस्पर्शः ।

न चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता श्रोत्र-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता
कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । न
मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यतया मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यता मनः
संस्पर्शप्रत्ययवेदनैव शून्यता शून्यतैव मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना ।

न पृथिवीधातुशून्यतया पृथिवीधातुः शून्यः पृथिवीधातुरेव
शून्यता शून्यतैव पृथिवीधातुः । न आग्निधातुशून्यतया आग्निधातुः शून्यः
आग्निधातुरेव शून्यता शून्यतैवाग्निधातुः । न तेजोधातुशून्यतया तेजो-
धातुः शून्यः तेजोधातुरेव शून्यता शून्यतैव तेजोधातुः । न वायु-
धातुशून्यतया वायुधातुः शून्यः वायुधातुरेव शून्यता शून्यतैव वायु-
धातुः । न आकाशधातुशून्यतया आकाशधातुः शून्यः आकाशधातुरेव
शून्यता शून्यतैवाकाशधातुः । न विज्ञानधातुशून्यतया विज्ञानधातुः
शून्यः विज्ञानधातुरेव शून्यता शून्यतैव विज्ञानधातुः ।

न विद्याशून्यतया विद्याशून्यता विद्यैव शून्यता शून्यतैव विद्या ।
न संस्कारशून्यतया संस्काराः शून्याः संस्काराएव शून्यता शून्यतैव
संस्काराः । न विज्ञानशून्यतया विज्ञानं शून्यं विज्ञानमेव शून्यता
शून्यतैव विज्ञानं । न नामरूपशून्यतया नामरूपं शून्यं नामरूपमेव
शून्यता शून्यतैव नामरूपं । न पञ्चायतनशून्यतया पञ्चायतनं शून्यं
पञ्चायतनमेव शून्यता शून्यतैव पञ्चायतनं । न स्पर्शशून्यतया स्पर्शः
शून्यः स्पर्श एव शून्यता शून्यतैव स्पर्शः । न तृष्णाशून्यतया तृष्णाशून्यता
तृष्णैव शून्यता शून्यतैव तृष्णा । नोपादानशून्यतया उपादानं शून्यं
उपादानमेव शून्यता शून्यतैवोपादानं । न वेदनाशून्यतया वेदना-
शून्यावेदनैव शून्यता शून्यतैव वेदना । न भवशून्यतया भवः शून्यः
भवएव शून्यता शून्यतैव भवः । न जातिशून्यतया जातिः शून्या
जातिरेव शून्यता शून्यतैव जातिः । न जरामरणशून्यतया जरा-
मरणं शून्यं जरामरणमेव शून्यता शून्यतैव जरामरणं ।

न दानपारमिताशून्यतया दानपारमिताशून्यता दानपारमितैव
शून्यता शून्यतैव दानपारमिता । न शीलपारमिता शून्यतया शील-
पारमिताशून्यता शीलपारमितैव शून्यता शून्यतैव शीलपारमिता ।
न चान्तिपारमिताशून्यतया चान्तिपारमिताशून्यता चान्तिपारमितैव
शून्यता शून्यतैव चान्तिपारमिता । न वीर्यपारमिताशून्यतया
वीर्यपारमिताशून्यता वीर्यपारमितैव शून्यता शून्यतैव वीर्यपारमिता ।
न ध्यानपारमिताशून्यतया ध्यानपारमिताशून्यता ध्यानपारमितैव
शून्यता शून्यतैव ध्यानपारमिता । न प्रज्ञापारमिताशून्यतया प्रज्ञा-
पारमिताशून्यता प्रज्ञापारमितैव शून्यता शून्यतैव प्रज्ञापारमिता ।

नाभात्मशून्यताशून्यतया अथात्मशून्यताशून्या अथात्मशून्यतैव
 शून्यता शून्यतैवाथात्मशून्यता । न बहिर्द्वाशून्यताशून्यतया बहिर्द्वा-
 शून्यताशून्या बहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव बहिर्द्वाशून्यता ।
 नाभात्म बहिर्द्वाशून्यताशून्यतया अथात्म बहिर्द्वाशून्यताशून्या
 अथात्म बहिर्द्वाशून्यतैव शून्यता शून्यतैवाथात्म बहिर्द्वाशून्यता । न
 शून्यताशून्यताशून्यतया शून्यताशून्यताशून्या शून्यता शून्यतैव शून्यता
 शून्यतैव शून्यताशून्यता । न महाशून्यताशून्यतया महाशून्यताशून्या
 महाशून्यतैव शून्यता शून्यतैव महाशून्यता । न परमार्थशून्यता-
 शून्यतया परमार्थशून्यताशून्या परमार्थशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 परमार्थशून्यता । न संस्कृतशून्यताशून्यतया संस्कृतशून्यताशून्या
 संस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैव संस्कृतशून्यता । नाऽसंस्कृतशून्यता-
 शून्यतया संस्कृतशून्यताशून्या असंस्कृतशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
 संस्कृतशून्यता । नाऽत्यन्तशून्यताशून्यतया अत्यन्तशून्यताशून्या अत्यन्त-
 शून्यतैव शून्यता शून्यतैवात्यन्तशून्यता । नानवरागशून्यताशून्यतया
 अनवरागशून्यताशून्या अनवरागशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवरागशू-
 न्यता । नाऽनवकारशून्यताशून्यतया अनवकारशून्यताशून्या अनव-
 कारशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानवकारशून्यता । न प्रकृतिशून्यताशू-
 न्यतया प्रकृतिशून्यताशून्या प्रकृतिशून्यतैव शून्यता शून्यतैव प्रकृति-
 शून्यता । न सर्वधर्मशून्यताशून्यतया सर्वधर्मशून्यताशून्या सर्व-
 धर्मशून्यतैव शून्यता शून्यतैव सर्वधर्मशून्यता । न स्वलक्षणशून्यता-
 शून्यतया स्वलक्षणशून्यताशून्या स्वलक्षणशून्यतैव शून्यता शून्यतैव
 स्वलक्षणशून्यता । नाऽनुपलम्भशून्यताशून्यतया अनुपलम्भशून्यताशून्या

अनुपलम्भशून्यतैव शून्यता शून्यतैवानुपलम्भशून्यता । नाऽभावशून्य-
 ताशून्यतया भावशून्यताशून्या अभावशून्यतैव शून्यता शून्यतैवा-
 भावशून्यता । न स्वभावशून्यताशून्यतया स्वभावशून्यताशून्या स्वभाव-
 शून्यतैव शून्यता शून्यतैव स्वभावशून्यता । नाभावस्वभावशून्यता
 शून्यतया भावस्वभावशून्यताशून्या अभावस्वभावशून्यतैव शून्यता
 शून्यतैवाभावस्वभावशून्यता ।

न स्मृत्युपस्थानानिशून्यतया स्मृत्युपस्थानानि शून्यानि स्मृत्युप-
 स्थानान्येव शून्यता शून्यतैव स्मृत्युपस्थानानि । न सम्यक्प्रहाणानि
 शून्यतया सम्यक्प्रहाणानि शून्यानि सम्यक्प्रहाणान्येव शून्यता शून्यतैव
 सम्यक्प्रहाणानि । नर्द्धिपादाशून्यतया नर्द्धिपादाः शून्याः नर्द्धि-
 पादाएव शून्यता शून्यतैवर्द्धिपादाः । नेन्द्रियशून्यतया इन्द्रियाणि
 शून्यानि इन्द्रियाण्येव शून्यता शून्यतैवेन्द्रियाणि । न बलानि शून्य-
 तया बलानि शून्यानि बलान्येव शून्यता शून्यतैव बलानि । न
 बोध्यङ्गानि शून्यतया बोध्यङ्गानि शून्यानि बोध्यङ्गान्येव शून्यता
 शून्यतैव बोध्यङ्गानि । नार्थ्याष्टाङ्गमार्गाशून्यतया आर्य्याष्टाङ्गमार्गः
 शून्यः आर्य्याष्टाङ्गमार्ग एव शून्यता शून्यतैवार्थ्याष्टाङ्गमार्गः । नार्थ्य-
 सत्यानि शून्यतया आर्य्यसत्यानि शून्यानि आर्य्यसत्यान्येव शून्यता
 शून्यतैवार्थ्यसत्यानि । न ध्यानशून्यतया ध्यानानि शून्यानि ध्यानान्येव
 शून्यता शून्यतैव ध्यानानि । नाऽप्रमाणशून्यतया प्रमाणानि शून्यानि
 अप्रमाणान्येव शून्यता शून्यतैवाप्रमाणानि । नाह्वयसमापत्तिशून्यतया
 आह्वयसमापत्तयः शून्याः आह्वयसमापत्तय एव शून्यता शून्यतैवा-
 ह्वयसमापत्तयः । न विमोचशून्यतया विमोचाः शून्याः विमोचाः

एव शून्यता शून्यतैव विमोक्षाः । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिशून्यतया
 अनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्याः अनुपूर्वविहारसमापत्तय एव
 शून्यता शून्यतैवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । न शून्यतानिमित्ताऽप्रणि-
 हितविमोक्षमुखशून्यतया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि
 शून्यानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्येव शून्यताशून्य-
 तैव शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । नाऽभिज्ञाशून्यतया
 अभिज्ञाः शून्याः अभिज्ञाएव शून्यताशून्यतैवाभिज्ञाः । न समा-
 धिशून्यतया समाधयः शून्याः समाधयएव शून्यताशून्यतैव समा-
 धयः । न धारणीमुखशून्यतया धारणीमुखानि शून्यानि धारणी-
 मुखान्येव शून्यता शून्यतैव धारणीमुखानि । न तथागतबलशून्यतया
 तथागतबलानि शून्यानि तथागतबलान्येव शून्यता शून्यतैव तथा-
 गतबलानि । न वैशारद्यशून्यतया वैशारद्यानि शून्यानि वैशारदा-
 न्येव शून्यता शून्यतैव वैशारद्यानि । न प्रतिमम्बिच्छून्यतया प्रति-
 मम्बिदः शून्याः प्रतिमम्बिदएव शून्यता शून्यतैव प्रतिमम्बिदः । न
 महामैत्रीशून्यतया महामैत्रीशून्या महामैत्र्यैव शून्यता शून्यतैव
 महामैत्री । न महाकरुणाशून्यतया महाकरुणाशून्या महाकरुणैव
 शून्यता शून्यतैव महाकरुणा । नावेणिकबुद्धधर्माशून्यतया आवेणिक-
 बुद्धधर्माः शून्याः आवेणिकबुद्धधर्माएव शून्यता शून्यतैवावेणिक-
 बुद्धधर्माः । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।

इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां वर-
 उपायकौशलं । येनोपायकौशलेन समन्नागतो बोधिसत्त्वो महासत्त्व-
 इदं निर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न संवस्यति न संवासमापद्यते ।

सुभूतिराह । कतमानि भगवन् बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
 कल्याणमित्राणि । येः कल्याणमित्रैः परिगृहीतो बोधिसत्त्वो महा-
 सत्त्वः इदं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति न संवस्यति
 न संवासमापद्यते । भगवानाह । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महा-
 सत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै रूपमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानु-
 पलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
 भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः । योऽस्मै वेदनाऽनि-
 त्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च
 न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाका-
 रजतायाः । योऽस्मै संज्ञाऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः । योऽस्मै संस्कारा अनित्या
 इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न
 आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-
 जतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

* पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं । इति
 वाक्यभागः अत्रास्ति एवं परत्रापि योऽस्मै इत्यस्मात् प्रागस्त्येति यन्त्यस्य
 रचनायाः सौम्या अनुमोयते । आदर्शपुस्तके तु नास्ति ।

योऽस्मै सञ्ज्ञाऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चानुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै संस्काराः अनभिसंस्काराः
इति धर्मे देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-
ज्ञतायाः । योऽस्मै विज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्मे देशयति तच्चानु-
पलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं विविक्रमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकु-
शलमूलानि च न आवाकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । योऽस्मै वेदनाविविक्रमेति धर्मं देशयति
तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवाकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योजयितुं वेदनाविविक्रेति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमलानि च न सावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं वेदितव्यं ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽहं
 पुरुरित्यमिति श्रोत्रमनित्यमिति घ्राणमनित्यमिति जिह्वाऽनि-
 त्येति कायोऽनित्य इति मनोऽनित्यमिति धर्मा देशयति तत्रा-

सुपक्षमयोगेन । सर्वकुशलमूक्तानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येक-
 बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।
 अने बोधिमतस्य महामत्तस्य कल्याणमित्रं योऽसौ

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
चतुर्दुःखमिति श्रुत्वा दुःखमिति घ्राणं दुःखमिति जिह्वादुःखमिति
कायोदुःख इति मनोदुःखमिति धर्मा देशयति तच्चानुपलम्बयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकवुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुरनात्मेति श्रोत्रमनात्मेति घ्राणमनात्मेति जिह्वाऽनात्मेति
कायोऽनात्मेति मनोऽनात्मेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः शान्तमिति श्रोत्रं शान्तमिति घ्राणं शान्तमिति जिह्वा-
शान्तेति कायः शान्त इति मनः शान्तमिति धर्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 चक्षुः शून्यमिति श्रोत्रं शून्यमिति घ्राणं शून्यमिति जिह्वाशून्येति
 कायः शून्य इति मनः शून्यमिति धर्मा देशयति तच्चानुपलम्भ-
 योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुरानिमित्तमिति श्रोत्रमनिमित्तमिति घ्राणमनिमित्तमिति
जिह्वा शानिमित्तेति काय शानिमित्त इति मन शानिमित्तमिति धर्म्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकार-
ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुरप्रणिहितमिति श्रोत्रमप्रणिहितमिति घ्राणमप्रणिहितमिति धर्म्मं
जिह्वाऽप्रणिहितेति कायोऽप्रणिहित इति मनोऽप्रणिहितमिति धर्म्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुरनभिसंस्कारमिति श्रोत्रमनभिसंस्कारमिति घ्राणमनभिसंस्का-
रमिति जिह्वाऽनभिसंस्कारेति कायोऽनभिसंस्कार इति मनोऽ-
नभिसंस्कारमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुश-
लमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
त्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायां ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चचुर्विविक्तमिति श्रोत्रं विविक्तमिति घ्राणं विविक्तमिति जिह्वा-
विविक्तेति कायोविविक्त इति मनोविविक्तमिति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनित्यमिति शब्दोऽनित्य इति गन्धोऽनित्य इति रसोऽनित्य
इति स्पर्शोऽनित्य इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं दुःखमिति शब्दोदुःख इति गन्धोदुःख इति रसोदुःख इति
स्पर्शोदुःख इति धर्म्मोदुःखा इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनात्मेति शब्दोऽनात्मेति गन्धोऽनात्मेति रसोऽनात्मेति स्पर्शो-
ऽनात्मेति धर्म्मो अनात्मान इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शान्तमिति शब्दः शान्त इति गन्धः शान्त इति रसः शान्त
इति स्पर्शः शान्त इति धर्म्मः शान्ता इति धर्म्मं देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं शून्यमिति शब्दः शून्य इति गन्धः शून्य इति रसः शून्य

इति स्वर्गं शून्य इति धर्माः शून्या इति धर्मं देशयति तत्रा-
भुवत्समयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनिमित्तमिति शब्द आनिमित्त इति गन्ध आनिमित्त इति
रस आनिमित्त इति स्पर्श आनिमित्त इति धर्मा आनिमित्त
इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि
च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व-
कारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमप्रणिहितमिति शब्दोऽप्रणिहित इति गन्धोऽप्रणिहित इति
रसोऽप्रणिहित इति स्पर्शोऽप्रणिहित इति धर्मा अप्रणिहिता इति
धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञ-
तायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपमनभिसंस्कारमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
रूपं विविक्तमिति शब्दोविविक्त इति गन्धोविविक्त इति रसोवि-
विक्त इति स्पर्शोविविक्त इति धर्माविविक्ता इति धर्मं देशयति

तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति श्रोत्रविज्ञानमनित्यमिति घ्राणविज्ञानम-
नित्यमिति कायविज्ञानमनित्यमिति मनोविज्ञानमनित्यमिति
धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञ-
तायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुर्विज्ञानं दुःखमिति श्रोत्रविज्ञानं दुःखमिति घ्राणविज्ञानं
दुःखमिति जिह्वाविज्ञानं दुःखमिति कायविज्ञानं दुःखमिति
मनोविज्ञानं दुःखमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुर्विज्ञानमनात्मेति श्रोत्रविज्ञानमनात्मेति घ्राणविज्ञानमनात्मेति
जिह्वाविज्ञानमनात्मेति कायविज्ञानमनात्मेति मनोविज्ञानमना-
त्मेति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकार-
ज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुर्विज्ञानं शान्तमिति श्रोत्रविज्ञानं शान्तमिति घ्राणविज्ञानं

शान्तमिति जिज्ञाविज्ञानं शान्तमिति काथविज्ञानं शान्तमिति
मनोविज्ञानं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलंमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्ये
चतुर्विज्ञानं शून्यमिति श्रोत्रविज्ञानं शून्यमिति घ्राणविज्ञानं
शून्यमिति जिह्वाविज्ञानं शून्यमिति कायविज्ञानं शून्यमिति
मनोविज्ञानं शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योज्यं
चतुर्विज्ञानमानिमित्तमिति श्रोत्रविज्ञानमानिमित्तमिति घ्राणवि-
ज्ञानमानिमित्तमिति जिह्वाविज्ञानमानिमित्तमिति कायविज्ञा-
नमानिमित्तमिति मनोविज्ञानमानिमित्तमिति धर्मं देशंयति
तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभृमौ वा
प्रत्येकबुद्भृमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
चतुर्विज्ञानमप्रणिहितमिति श्रोत्रविज्ञानमप्रणिहितमिति घ्राण-
विज्ञानमप्रणिहितमिति जिह्वाविज्ञानमप्रणिहितमिति कायवि-
ज्ञानमप्रणिहितमिति मनोविज्ञानमप्रणिहितमिति धर्मा देशयति
तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूभौ वा
प्रत्यक्चुङ्कुभूभौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
बहुर्विज्ञानमनभिसंस्कारमिति श्रोत्रविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
प्राणविज्ञानमनभिसंस्कारमिति जिह्वाविज्ञानमनभिसंस्कारमिति
कायविज्ञानमनभिसंस्कारमिति मनोविज्ञानमनभिसंस्कारमिति धर्मै
देशयति तच्चालुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ
वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजलायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुर्विज्ञानं विविक्तमिति श्रावविज्ञानं विविक्तमिति घ्राणविज्ञानं
विविक्तमिति जिह्वाविज्ञानं विविक्तमिति कायविज्ञानं विविक्त-
मिति मनोविज्ञानं विविक्तमिति धम्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुःसंस्पर्शमनित्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शमनित्यमिति घ्राणसंस्पर्शमनित्य-
मिति जिह्वासंस्पर्शमनित्यमिति कायसंस्पर्शमनित्यमिति मनः
संस्पर्शमनित्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणा-
मयत्यन्यत्र सर्व्वोकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संसृष्टं दुःखमिति श्रोत्रसंसृष्टं दुःखमिति घ्राणसंसृष्टं दुःखमिति
जिह्वासंसृष्टं दुःखमिति कायसंसृष्टं दुःखमिति मनः संसृष्टं दुःख
मिति धर्मा देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमस्तानि च

न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र
कारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
चतुः संस्पर्शमनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शमनात्मेति घ्राणसंस्पर्शमनात्मेति
जिह्वासंस्पर्शमनात्मेति कायसंस्पर्शमनात्मेति मनः संस्पर्शमनात्मेति
धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च
आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकार-
शतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधि-
चक्षुः संसर्गं शान्तमिति श्रोत्रसंसर्गं शान्तमिति प्राणसंसर्गं
शान्तमिति जिह्वासंसर्गं शान्तमिति कायसंसर्गं शान्तमिति म-
संसर्गं शान्तमिति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-
ग्रहमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
चतुः संस्पर्शं शून्यमिति श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यमिति प्राणसंस्पर्शं शून्य
मिति जिह्वासंस्पर्शं शून्यमिति कायसंस्पर्शं शून्यमिति मनः संस्पर्शं
शून्यमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलम
ज्ञानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यथा
सर्व्वकारजतायाः ।

युनरपरं सुभृते वोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽ
वयुः संस्पर्शमानिमित्तमिति योचमंस्पर्शमानिमित्तमिति प्राणसंस्पर्श

मानिमित्तमिति जिज्ञासंस्पर्गमानिमित्तमिति कायसंस्पर्गमानि-
मित्तमिति मनः संस्पर्गमानिमित्तमिति धर्मं देशयति तच्चावु-
पलक्षयोगेन । सर्व्वकुशलमूक्तानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संस्पर्शमप्रणिहितमिति आत्रसंस्पर्शमप्रणिहितमिति घ्राणसंस्पर्श-
मप्रणिहितमिति जिह्वासंस्पर्शमप्रणिहितमिति कायसंस्पर्शमप्रणि-
हितमिति मनः संस्पर्शमप्रणिहितमिति धर्म्मं देशयति तच्चानु-
पलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबु-
द्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चक्षुः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति श्रोत्रसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
घ्राणसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति जिह्वासंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति
कायसंस्पर्शमनभिसंस्कारमिति मनः संस्पर्शमनभिसंस्कारमिति धम्मं
देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवक-
भूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्तस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संस्यग्रं विविक्तमिति श्रोत्रसंस्यग्रं विविक्तमिति घ्राणसंस्यग्रं
विविक्तमिति जिह्वासंस्यग्रं विविक्तमिति कायसंस्यग्रं विविक्तमिति
मनः संस्यग्रं विविक्तमिति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभते बोधिमत्त्वस्य महात्मत्वस्य कल्याणमित्रं
 बुद्धः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति
 संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति कायसंस्पर्श
 जावेदनाऽनित्येति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति धर्मो देहसंस्पर्श
 तद्धानुपलब्धयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ
 प्रत्येकबुद्बुद्भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं यत्
 तच्चः संस्पर्शजावेदनादुःखेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनादुःखेति घ्राणसंस्पर्श
 जावेदनादुःखेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनादुःखेति कायसंस्पर्शजावेदनादुःखेति
 नादुःखेति मनः संस्पर्शजावेदनादुःखेति धर्म्मं देशयति तच्च
 नुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवाकभूमौ वा प्रवे-
 बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं स्मृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधो
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनात्मेति घ्राण-
 संस्पर्शजावेदनात्मेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनात्मेति कायस्पर्श-
 जावेदनात्मेति मनः संस्पर्शजावेदनात्मेति धर्मं देशयति
 तच्चानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्र योऽपि
चतुः सस्यर्गजावेदनाशान्तेति श्रावसस्यर्गजावेदनाशान्तेति घ्राणसस्यर्ग
जावेदनाशान्तेति जिह्वासस्यर्गजावेदनाशान्तेति कायसस्यर्गजावेदना
शान्तेति मनः सस्यर्गजावेदनाशान्तेति धर्मा देशयति । तच्चावुप

लक्षयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येक-
 भूभूमौ वा परिणामवत्यन्तश्च सर्व्वकारजतायाः ।
 ...सहस्रस्य कल्याणमिव योऽस्मै

पुनरपरं सुभते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मी
 चतुःसर्गजावेदना शून्येति धर्मे देययति । तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
 णामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 श्रोत्रमस्पर्शजावेदना शून्येति धर्मी देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
प्राणमंसर्गजावेदना शून्येति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
जिह्वासंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पूर्वत्र सर्वत्र चक्षुःश्रोत्रादिपदार्थे प्रत्येकमेव, पुनरपरमित्यादि-
वाक्यमावर्तयौयमित्येतत् निषिद्धं ननु मयि ते । आदर्शपुस्तके तयो-
लेखो न दृश्यते ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽप्ये-
वमुः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति श्लोचसंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति धाम-
संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनित्येति कायसंस्पर्श-
जावेदनाऽनित्येति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनित्येति धर्मो देशयति
तज्ज्ञानुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं समृते बोधिमन्त्रं महासत्यं कल्याणमिदं योऽपि
 चक्षुः संस्पर्शजावेदनादुःखेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनादुःखेति घ्राणसंस्पर्श-
 जावेदनादुःखेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनादुःखेति कायसंस्पर्शजावेद-
 नादुःखेति मनः संस्पर्शजावेदनादुःखेति धर्म्मं देशयति तच्चा-
 सुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
 बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
चक्षुः संस्पर्शजावेदनात्मेति श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति घ्राणम-
संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति जिह्वासंस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति कायसंस्पर्श-
जावेदनाऽनात्मेति मनः संस्पर्शजावेदनाऽनात्मेति धर्मं देशयति
तच्चानुपलभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभ्रते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चतुः संसर्गजावेदनाशान्तेति श्रोत्रसंसर्गजावेदनाशान्तेति घ्राणसंसर्ग-
जावेदनाशान्तेति जिह्वासंसर्गजावेदनाशान्तेति कायसंसर्गजावेदना-
शान्तेति मनः संसर्गजावेदनाशान्तेति धर्मं देययति । तच्चानुप-

सर्वशक्तिमन् । सर्वशक्तमूर्तानि च न आत्मकभूमी वा प्रत्येक-
विशेषात् । विष्णुमयस्यैव सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरां सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
पुनरपरां सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
पुनरपरां सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

पुनरपरं सुभृते बोधिमतस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 श्रेयससाक्षादेना शून्येति धर्मो देशयति तच्चानुपलब्धयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्राणमंसर्गजवेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्बयोगेन ।
सर्वकुसलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 जिह्वासंस्पर्शजावेदना शून्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकदुःखभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पूर्वत्र सर्वत्र चक्षुःश्रोत्रादिपदार्थे प्रत्येकमेव, पुनरपरमित्यादि-
वाक्यमावर्तकीयमित्येतत् किमिदृश्याऽनुमीयते । आदर्शपुस्तके तयो-
लेखो न दृश्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
प्राणसंस्पर्शजवेदना विवर्त्तते धर्म्मं देशयति तच्चानुपगतमयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽयम्
जिज्ञासंस्पर्शजावेदना विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चानुपलभयोगेन।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
कायसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्मे देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
मनःसंस्पर्शजावेदनाविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं समूहे बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
प्रतीत्यसमुत्पादाऽनित्य इति धर्मं देशयति तच्चानुपलभ्यते
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामवत्यन्यत्र सर्वाकारभूतायाः ।

पुनरपरं समृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यममुत्पादो दुःख इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

मन्त्रकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र मन्त्राकारजतायाः ।
ये त्रेणिमन्त्रस्य महामन्त्रस्य कल्याणमित्रं योऽम्भे

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽमौ
प्रतीत्यमसुत्पादोऽनात्मेति धर्मां देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादः शान्त इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यमुत्पादः शून्य इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामघट्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यममुत्पाद आनिमित्त इति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादोऽप्रणिहित इति धर्मां देययति तच्चानुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादोऽनमिमंस्कार इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रतीत्यसमुत्पादोऽनमिमंस्कार इति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शीलपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
चान्तिपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वीर्यपारमिताऽनित्येति धर्म्मं देशयति तच्चानुपलभ्ययोगेन ।

Pratimokṣa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1	12
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each	...	0	18
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Part II, Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Part II, Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	7	8
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0	12
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	12	6
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1	8
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0	12
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	12	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	7	2
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	14	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0	12
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1	2
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	10
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	4	8
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0	6
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	5	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	4	8
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0	12
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	10
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1	14
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
<i>Tibetan Series.</i>			
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	4	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	14	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	10	0
<i>Arabic and Persian Series.</i>			
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	4	14
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	22	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	29	12
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	37	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	9	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0	6
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	7	2
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	2	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	3	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	31	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	14	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	3	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	8	0
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1	4
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0	12
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	4	2
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1	2
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	38	1
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	11-12 @ /6/ each	...
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	10-12 @ /6/ each	...
Pañcāśa Parāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	10-12 @ /6/ each	...

Mañjuśrī-saṁgīti, (Text) Fasc. 1-10 @ 10/ each	...	11
Nāgārjuna's Pīṭh, (Text) Fasc. 1	...	1
Nāgārjuna's Khiradānāṁśa-lakṣaṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ 12/ each	...	10
Rāṣṭra-saṁśāṭh, (Text) Fasc. 1-5 @ 6/ each	...	3
Ditto (English) Fasc. 1-5	...	3
Tabaqat-i-Nāṣirī, (Text) Fasc. 1-5 @ 6/ each	...	3
Ditto (English) Fasc. 1-14 @ 12/ each	...	14
Ditto Index	...	1
Tārkh-i-Fīrās Shāhi of Ziyā-ud-dīn Barī (Text) Fasc. 1-7 @ 8/ each	...	7
Tārkh-i-Fīrāzshāhi, of Shāh-i-Sirāj Aīf, (Text) Fasc. 1-6 @ 8/ each	...	6
Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8 each	...	2
Wis o Rāmīn, (Text) Fasc. 1-4 @ 6/ each	...	4
Zafar-nāmah, Vol. 1, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ 6/ each	...	17
Tarikh-i-Jahāngīrī (Eng.) Fasc. 1	...	1

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

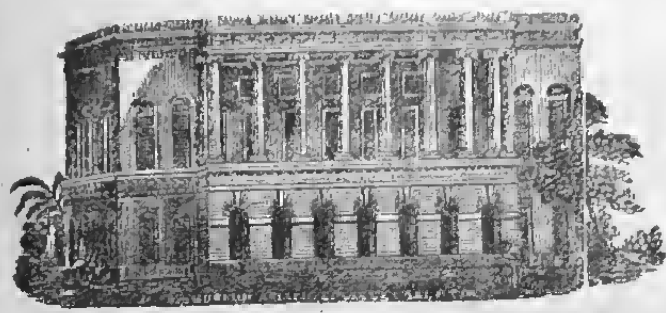
1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/ each
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1869 (incl.) @ 8/ per No. and from 1870 to date @ 8/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (6), 1847 (12), 1848 (12), 1866 (7), 1867 (6), 1868 (6), 1869 (8), 1870 (13), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (6), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8), 1887 (7), 1888 (7), 1889 (10), 1890 (11), 1891 (7), 1892 (8), 1893 (11), 1894 (8), 1895 (7), 1896 (8), 1897 (8), 1898 (8), 1899 (8), 1900 (7) & 1901 (7), 1902 (9), 1903 (8), @ 1/8 per No. to Members and @ 2/ per No. to Non-Members.
- N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1885 ... 3
- A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1878) ... 4
- Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1868) ... 2
- Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1875) ... 4
5. Aṣṣ-ṣ-Masharrāḥīn ... 3
6. Catalogue of Fossil Vertebrata ... 3
7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ... 3
8. Ināyah, a Commentary on the Hidāyah, Vols. II and IV, @ 16/ each ... 32
9. Jawāmi-l-'Ilm ir-riyāzī, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ... 3
10. Khizānat-l-'Ilm ... 4
11. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each ... 40
12. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ... 18
13. Shamsa-cul-Isām ... 4
14. Tibetan Dictionary, by Csoma de Körös ... 10
15. Ditto Grammar ... 3
16. Kaṣṣirāḥḍīnī, Parts I and II @ 1/8/ ... 3
17. A descriptive catalogue of the paintings, statues, &c., in the rooms of the Asiatic Society of Bengal, by C. R. Wilson ... 1
18. Memoir on maps illustrating the Ancient Geography of Kāśmīr, by M. A. Stein, Ph.D., JI. Extra No. 2 of 1890. ... 4

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. 1-29 @ 1/ each ... 29
 Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra ... 6
 N.B.—All Cheques, Money Orders, &c., must be made payable to the Asiatic Society, only.

Books are supplied by V. P. P.

12-12-04.

BIBLIOTHECA INDICA: A COLLECTION OF ORIENTAL WORKS PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL. NEW SERIES, No. 1123

शतसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।
 ŚATASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ
 A
 THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE
 OF
 BUDDHA WITH HIS DISCIPLES
 (IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).
 EDITED BY
 PRATAPACANDRA GHOSA.
 PART I. FAS. II.

CALCUTTA:
 PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
 AND PUBLISHED BY THE
 ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET,
 1905.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL

AT THE LIBRARY OF THE
No. 67, PARK STREET, CALCUTTA,
AND OBTAINABLE FROM
THE SOCIETY'S AGENTS, MR. BERNARD QUARITCH,
15, PICCADILLY, LONDON, W., AND MR. OTTO
HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of these works marked with an asterisk * cannot be supplied—some
of the Fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	Rs. 1
Advaitashiksha Kauslubha, Fasc. 1-3	...	0 12
Agni Purāṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ /6/ each	...	4
Ātārāya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	...	4
Aphorisms of Sāṅkhya, (English) Fasc. 1	...	7
Āpārāhasika Prajñāparāmīṭi, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	0 12
Ārāyādyāka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each	...	2 4
Ārāyā Kālpalātā, (Sanskrit and Tibetan) Vol. I, Fasc. 2-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each	...	1 14
Ārāyā Bhaṭṭi, Vol. I, Fasc. 1-2	...	9
Ārāyā Srauta Sūtra, Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	0 12
Ārāyā Bhaṭṭi, (Text) Fasc. 4-8 @ /6/ each	...	1 2
Ārāyā Dīpikā Vol. I, Fasc. 1-5	...	1 14
Ārāyā Paddhantī, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1 14
Ārāyā Pūrāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	...	1 14
Ārāyā Vyākaraṇa of Candidevi, Fasc. 1-3	...	2 4
Ārāyā Sāṅkhya, Fasc. 1-2	...	1 2
Ārāyā Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each	...	0 12
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. III, Fasc. 1-6	...	8
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Part I, Fasc. 1-10 @ /6/ each	...	4 14
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Vols. II, 1-25; III, Part I, Fasc. 1-18.	...	3 12
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Vol. IV, Fasc. 1-4	...	21 6
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-4	...	3
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 5-17 @ /6/ each	...	4 5
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4	...	6 8
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1 2
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-2	...	0 12
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-7	...	2 10
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	...	1 8
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-3 @ /12/ each	...	2 4
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-14 @ /12/ each	...	4 8
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each	...	10 6
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-3 @ /12/ each	...	3 6
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each	...	2 4
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-12 @ /6/	...	8 10
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	...	1 2
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /12/ each	...	6 12
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 7-14 @ /6/ each	...	4 14
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/	...	2 4
Ārāyā Pāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-7 (Text) On the	...	2 0

महपरिचर्या ।

१६१

सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ध्यानपारमिताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रज्ञापारमिताऽनित्येति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
दानपारमिता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शौलपारमिता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
ज्ञानपारमिता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽपि
अनुपलभ्यते न दुःखेति धर्मा देशयति तच्चाऽनुपलभ्यते न
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
अभावशून्यता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चाहुः उपलभ्ययोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योज्यं
स्वभावशून्यता दुःखेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अभावस्त्वभावशून्यता दुःखेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 त्रधात्मशून्यता अनात्मिकेति धर्म्मं देययति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 मर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र मर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मै
बहिर्दृशेन्न्यता ज्ञप्तातिथेति धर्मे दमयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।

सर्वगुणगूलाणि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।
ये लोहितमत्तस्य महामत्तस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।
 पुनरपरं मुमुक्षुते बोधिसत्त्वस्य महामत्तस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अथात्मपक्षिर्द्वाग्मन्यताऽनात्मिकेति धर्मं देययति तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यताशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
महाशून्यता अनात्मिकेति धर्मे दिशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता अनात्मिकेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्कृतशून्यता अनात्मिकेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजनायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
अभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तस्मात्तुपलम्भयोगेन । सर्वं
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्नान्यच सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
स्वभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणम-
यत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽर्क्ष
अभावस्वभावशून्यताशून्येति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपपन्नयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं संभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं षोडशै
अथात्मशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयो-
गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकनुद्भूतौ
वा परिणामयत्यन्यत्रसर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
वशिष्टाग्र्यता आनिमिचेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरां सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
अथात्मवदिदृशयन्ता आनिमित्तेति धर्मा दिशयन्ति तद्वाऽनुप-

तन्मयोऽनेन । सर्व्ववृत्तान्तमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्यस्य महामत्तस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यताशून्यता शान्तिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
 णामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महाशक्त्यस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
महाशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
परमार्थशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलब्धयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
संस्तुतशून्यता आनिमित्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 श्रमं कृतशून्यता आनिमित्तेन धर्मा देशयति तच्चाऽनुपलभ्यथो-
 गेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमतस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
समावशून्यताऽनभिसंस्कारेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्यता-
मेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्ये
अभावस्त्रभावशून्यताऽनभिस्कारेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुप-
लभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधिसै
अध्यात्मशून्यता विविकेति धर्मं देशयति तच्चास्तुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
वहिर्द्वाशून्यता विविक्रैति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 यथात्मबहिर्द्वाशून्यताविविकेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्यो-
 गेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकम्भमौ वा प्रत्येकबुद्धम्भमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधिसू
ग्रन्थताश्रयता विविक्रिति धर्मं देशयति तच्चाश्रुपमाभ्युपगमेत ।

सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।
ये तेतिगलस्य महासत्त्वस्य कन्धाणमिव योऽस्मै

परिणामयत्यन्यत्र सव्याकारजतायाः ।
 पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मी
 महाशून्यताविविक्तेति धर्मे देययति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न यावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मी
परमार्थशून्यता विविक्तेति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 मङ्गतशून्यताविविक्तेति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
प्रसङ्गतशून्यता विविक्तेति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवक्तव्यमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अत्यन्तशून्यताविवर्केति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमुत्तानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिदं धोमै
सम्यक्प्रहाणानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूल्यानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
सम्यक्प्रहाणान्यानिमित्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगिनः ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामघट्यन्त्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिवं योऽसौ
 सम्यक्प्रहाणान्यप्रणिहितानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
सम्यक्प्रहाणान्यनभिमंस्काराणीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलक्ष-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योस्मि
सम्यक्प्रहाणानि विविक्तानीति धर्मे देययति तच्चाऽनुपलभययोगेन।
सर्वकुशलमूत्रानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिभक्त्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्मै
सम्यक्प्रहाणभावनतायै धम्मं देययति तच्चाऽनुपमसमयोगिन ।

सर्वकुशलमूलानि च न यावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।
ये रोहिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

परिणामयत्यन्यत्र स्र्वाकारज्ञतायाः ।
 पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अद्विपादाननित्या इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र स्र्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 च्छुद्धिपादान् दुःखा इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्म
 च्छद्धिपादाननात्मान इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 च्छुद्धिपादान् शान्ता इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽस्मी
 षड्विपादान् शून्या इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारुण्यतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कस्यापिनिर्णयोपै
 बलान्यनभिसंस्काराणीति धर्मा देशयति तच्चाऽनुपपन्नमर्थमेव ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामवत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिव योऽपि
बलानि विविक्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्येतेव ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिव योऽहं
बलभावनतायै धर्मं देशयति तस्माऽनुपलम्भयोगेन । सर्वकुप-
मूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
बोधिज्ञान्यनित्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र-सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं तुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधो
बोध्यङ्गानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारक्षतायाः ।

पुनरपं मुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिव धोऽस्मै
बोध्यज्ञान्यनात्मिकानीति धर्मा देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

सर्वकुलमूलानि च न यावत्कभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र मन्वाकारजतायाः ।
ये संविद्यन्त्यस्य महामन्त्रस्य कन्ध्याणमिदं योऽस्मै

परिणामव्यत्ययव मर्वाकारजतायाः ।
 पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिव योऽस्मै
 बोधज्ञानि ग्रान्तानीति धर्मे देशयति तच्चादुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामव्यत्ययव मर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं समृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणम्वं योऽस्मै
बोधज्ञानि शून्यानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मी
बोधङ्गान्यानिमित्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोध्यङ्गान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
बोधज्ञान्यनभिसंस्काराणीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न प्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्तस्य कल्याणमित्रं योऽपि
 ध्यानान्यनित्यानौति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधै
 ध्यानानि दुःखानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयामेह ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकवृद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
 ध्यानान्यनात्मिकानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवाकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानानि शान्तानीति धर्मे देययति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
 ध्यानानि शून्यानीति धर्मे देशयति तस्मानुपलभयोगेन । सर्वं
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणत-
 यत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं संभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधि
ध्यानाग्यानिमित्तानीति धर्मो देवयति तच्चानुपलम्भयोगेन । सर्व-

कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रादिकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
पत्यस्य सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यान्यप्रणिहितानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मी
ध्यानान्यनभिसंस्काराणीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न स्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 ध्यानानि विविक्रानोति धर्मं देशयति तच्चानुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ध्यानभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्व-
 कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अप्रमाणान्यनिव्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरां सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं शोभं
अप्रमाणानि दुःखानि धर्मां देशयति तत्राऽऽनुपलभ्यते
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामवत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिव योऽर्थः
अप्रमाणान्यनात्मिकानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्भूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
अप्रमाणानि शान्तानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
अप्रमाणानि शून्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्वं
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणम-
यत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अप्रमाणान्यानिमित्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगिनः ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मि
अप्रभाणान्यप्रलिहितानीति धर्मे देययति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।

परिणामवत्यन्यत्र मर्घ्याकारजतायाः ।
 प्रत्येकगुह्यभूमौ वा प्रत्येकगुह्यभूमौ वा

परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।
 पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 अप्रमाणान्यनभिस्कारानोति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 प्रशमणानिविविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
अप्रमाणभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन । सर्व-
कुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणाम-
यत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कन्याणमित्रं योऽस्मै
 ग्राह्यसमापत्तौ रनित्यादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न ग्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ग्राह्यसमापत्तौ दुःखादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
 आरूप्यसमापत्तीरनात्मिकादति धर्मं देशयति तस्मात्तुल्यपक्षयोगेन।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिव योऽसौ
आरूप्यसमापत्तौः शान्ता इति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यै
आरूप्यसमापत्तौः शून्यादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
आरूप्यसमापत्तीरानिमित्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
 आह्वयममापत्तौ प्रणिहितादति धर्मं देशयति तच्चाजुपलभ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सभृते बोधिमन्त्रस्य महामन्त्रस्य कल्याणमित्रं योऽपि
प्राकृत्यमनापत्तौ रत्नमित्रं कारादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्यते

योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 ब्राह्मण्यममापत्तीर्ज्विविक्ता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
 णामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 प्राख्यसमापत्तिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोक्षा अनित्यादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
विमोक्षा दुःखादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमिदं योऽसौ
विमोक्षा अनात्मानादिति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्तस्य कल्याणमिधं धोषो
विमोक्षाः शान्ताइति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्यते ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोषं
विमोक्षाः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चास्तुपक्षमयोमेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्ये
विमोक्षा आनिमित्तादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
विमोक्षा अप्रणिहितादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परि-
णामयत्यन्यच्च सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
विमोक्षा अनभिसंस्कारादति धर्मां देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूल्यानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं संभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
विमोचात्रिविक्ता इति धर्मं देशयति तस्मात्पुनरप्ययोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि स न आवकभूमौ वा प्रत्येकभूभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।
सर्वेभ्यश्च सहासत्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।
 पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 विमोक्षाभातेनतयै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारममापत्तीरनित्यादिति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तौ दुःखादति धम्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं धोऽस्मै
 अनुपूर्वविहारसमापत्तीरनात्मिकादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपल-
 भयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
 भूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तौः शान्ताइति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामवत्यन्यच्च सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्यनुपूर्वविहारसमापत्तौः शून्यादिति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरानिमित्तादिति धर्म्मं देशयति तथा-
ऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
अनुपूर्वविहारसमापत्तौ रप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तच्चाऽनुप-
लभयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तीरणमिह संस्कारादिति धर्मं देशयति तथा-
ऽनुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येक-
बुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
अनुपूर्वविहारसमापत्तौ र्विविक्तादति धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महात्मत्त्वस्य कल्याणमित्रं दोऽस्मै
अनुपूर्वविचारममापत्तिभावनतायै धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ-

योगिन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।
 पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मी
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यनित्यानीति धर्म्मं देगयति
 तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि दुःखानीति धर्म्मं देययति
 तच्चाप्नुपलभयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
 प्रत्येकबद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
शून्यतानिभित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यनात्मिकानीति धर्म्मं देशयति
तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा
प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शान्तानीति धर्म्मं देशयति
 तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा
 प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामयत्यन्यच्च सर्व्वाकारज्जतायाः ।

* क। ग। पुस्तके पुनरपरं समूचे बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रमित्यंशो न लिखितः। योऽन्तै इत्यादि भागः सर्वत्र लिखितः।

पुनरपरं समुत्ते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कक्षाणमिदं योज्यं
तथागतबलानिविविक्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽमुपलभ्ययोगिनः
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
तथागतवत्तभावनतायै धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयामेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽप्ये
वैशारद्यान्यनित्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यानि दुःखान्नीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पुनरपरं समुत्ते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
वैशारधान्यनात्मानोति धर्मा देशयति तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आत्रकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं स्मृतं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैश्वर्यानि प्राप्तानीति धर्मो देययति तस्मान्नुपलभ्ययोगेन ।

सर्वकुशलमूलानि च न यावत्कभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।
ये हेतुव्याख्या महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 वैशारद्यानि शून्यानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मी
वैशारद्यान्यानिमित्तानीति धर्मं देशयति तच्चाऽतुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आत्रकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजनायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
वैशारद्यान्यप्रणिहितानीति धर्म्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 वैगारधान्यनभिसंस्कारानीति धर्मं देययति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं समूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 वैगारयानिविविक्तानीति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यच्च सर्वकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमिव यांके
 आवेषिकबुद्धधर्मा अनात्मानइति धर्मा देशयति तस्मान्नुपलभ्य-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरां सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽपि
 आवेष्टिकबुद्धधर्माः शान्ता इति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
 आवेष्टिकवुद्धधर्माः शून्यादिति धर्मं देशयति तच्चाश्रुपलभयोगेन ।
 सर्वकुशलभूतानि स न आवकभूमौ वा प्रत्येकवुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽहं
 आवेणिकबुद्धधर्मा आनिमित्तादति धर्मे देशयति तच्चाऽनुपलभ-
 योगेन । सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
 वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं बोधिसत्त्वो
आवेणिकबुद्धधर्मा अप्रणिहिता इति धर्मं देशयति तत्राऽनुपलभ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्व्वकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभ्रूते योधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योज्यते
प्रावेणिकपुङ्गवधर्मा अनभिभङ्गकारा इति धर्मी देवयति तच्चाऽनुप

समयोगेन । सर्वकुशलमूलानि च न श्रावकभूमौ वा प्रत्येकबुद्ध-
भूमौ वा परिणमयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमतत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
आवेणिकबुद्धधर्मा विविक्ताइति धर्मा देययति तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । सर्व्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ
वा परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारजतायाः ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽसौ
 आवेणिकबुद्धधर्मभावनताये धर्मं देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
 सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
 परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्जतायाः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्रं योऽस्मै
सर्वाकारज्ञताभावनतायै धर्मेण देशयति तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
सर्वकुशलमूलानि च न आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा
परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः ।

अयं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्याणमित्रं वेदितव्यं । येन
कल्याणमित्रेण परिगृहीतो बोधिमत्त्वो महामत्त्व इमं प्रज्ञापारमिता-
निर्देशं श्रुत्वा नीत्तस्यति न सन्तस्यति न सन्नासमापद्यते ।

सम्यक्तिराह । कथं भगवन् बोधिसत्त्वमहासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्ननुपायकुशलः पापमित्रं हस्तगतोभवति । कल्याणमित्रपरि-
वर्जितश्च भवति । य इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशं श्रुत्वा नोत्तस्यति
न सन्नस्यति न सन्नासमापद्यते ।

भगवानाह । इह सभूते बोधियजोयस्यस्य

चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः प्रज्ञापारमिता-
भावयत्युपलभते तथाच प्रज्ञापारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकार-
ज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो ध्यातपारमितां भावयत्युपलभते ।
तथाच ध्यानपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो वीर्यपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच वीर्यपार-
मितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः चान्ति-
पारमितां भावयत्युपलभते । तथाच चान्तिपारमितयामन्यते ।
अपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः शीलपारमितां भाव-
यत्युपलभते । तथाच शीलपारमितयामन्यते । अपगतसर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तमनसिकारोदानपारमितां भावयत्युपलभते । तथाच
दानपारमितयामन्यते । एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन्ननुपायकुशलो वेदितव्यः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोरूपमध्यात्मशून्यमिति
मनसिकरोति । ताञ्चाध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते ।

* स इत्यनेन पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति पूर्व-
वाक्ये कदशः परामृष्टः एवं परञ्चापि । व्यादर्शपुस्तके सर्वत्र स इति
निर्देशो दृश्यते । ग, पुस्तकं च तथैव लिखितमस्ति ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यताशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोरूपं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारोरूपमनवराद्यशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मादनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यतेऽपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽप्यमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चानवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोरूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाचशून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायांचरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनसि-
कारोरूपं स्वस्वच्छणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वच्छण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वकारज्ञता प्रतिमयुक्तमनसि
कारोरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाभावशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारोदयं स्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यत्वात् न ते ह्यहम् योगिनः ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमन-
धिकारो रूपमभावस्त्रभावशून्यमिति मनमिकरोति । तास्माभाव-
स्त्रभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।
ते धिम्बु मन्त्रः प्रज्ञापारमितायां

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
परमपगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमनमिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनमिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो वेदनावहिर्द्धाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्धाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो वेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्या-
त्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनमिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो वेदना संस्कृतशून्येति मनमिकरोति । तासं संस्कृतशून्या-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽमंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । तास्वाऽमंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यन्तशून्येति धर्मां देशयति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवरायशून्येति मनसिकरोति । तच्चाऽनवराय-
शून्यतामुपप्लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपप्लभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चानवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिशुद्धमन-
सिकारो वेदना प्रकृतिशून्येति धर्मं देशयति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपसंभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्प्रपगतमर्षाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
निकारो वेदना सर्वधर्मशून्येति मननिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतमव्याकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-

मिकारो वेदना स्वनक्षणशून्येति मनमिकरोति । तासु स्वनक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
विनाशं स्वल्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो वेदनाऽनुपलम्भगूय्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
गूय्यतामुपलभते । तथाच गूय्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
निकारो वेदनाऽभावशून्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो वेदना स्वभावशून्येति मनमिकरोति । ताच्चस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारोवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनमिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः संज्ञाऽध्यात्मशून्येति मनमिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पुण्यसर्वकारज्ञता प्रतिशंयुक्तमन-
मिकारः संज्ञाबहिर्द्वांशून्नेति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वांशून्नेता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्यते ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
निकारः संज्ञाऽध्यात्मवद्भिद्भिद्गुण्येति मनमिकरोति । तास्माऽध्यात्म-
वद्भिद्भिद्गुण्यतामुपलभते । तस्याच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

संलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
योगेन । उपपन्न-

सः प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपद्ममन्त्राकारज्ञताः प्रतिभयुक्तम-
हिकारः संस्कारा अनुपलम्भशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चा-
नुपलम्भशून्यतामुपलते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अभावशून्यादिति मनसिकरोति । ताश्चाभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरसपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः स्वभावशून्यतादिति मनसिकरोति । ताश्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्काराः अभावस्वभावशून्या इति मनसिकरोति । ताश्चा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां वर-
जपगतमर्षाकारज्ञतां प्रतिसंयुक्तमनसिकारो विज्ञानमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । तांश्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा
शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

न प्रजापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तम-
मिकारो विज्ञान बहिर्द्वाशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमन्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनमिकरोति । तास्या-
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

योगेन ।
स प्रज्ञापरमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । वधाच्च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्बयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं संस्क्रतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संस्क्रत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वकारजता प्रतिभयुक्तमन-
सिकरो विज्ञानमनवरागशून्यमिति मनमिकरोति । ताज्ञानवराप-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्यात्म्य-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यगतसर्वकारज्ञता प्रतिपद्युक्तमन-
सिकारो विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुभ्युक्तमन-
सिकारो विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । तादृ-
श्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानमुपलम्भशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चाऽमुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म. प्रज्ञापारमितायां चरच्चपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानमभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्याऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धमधोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्थाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
धिकारो विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

शून्यतामुपलभते । तत्रापि चरन्पगतमर्थाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिचकारो विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चुरध्यात्मशून्यामेति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभंयुक्तमन-
धिकारश्चतुर्विद्वांशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च बहिर्द्वांशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारस्यचुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चः शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारश्चुर्महाशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च महाशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारशुचुः परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । तासु परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुः संवृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च संवृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिपद्युक्तम-
भिकारश्चक्षुरमंस्कृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्चाऽमंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वकारजता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चरत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभ्युक्तमन-
मिकारश्चरन्वराणशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चानवराणशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुरनवकारशून्यमिति ममसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रजापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तम-
मिकारस्युः प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुतमत-

Nitya Kusumajali Prabharaya (Text) Vol. I, Fasc. 1-6	Ru.	8	0
1-R @ /6/ each	..	7	14
Pada-mawati, (Text) Fasc. 1-4 @ /2/	..	2	14
Pachita Parvao, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each	..	1	12
Pachita Paingalam, Fasc. 1-7 @ /6/ each	..	1	8
Pachita Paingalam, (Text) Part II, Fasc. 1-6 @ /6/ each	..	1	9
Pachitara Rosa, (Text) Part II, Fasc. 1
Ditto (English) Part II, Fasc. 1
Pachita Lakshana, (Text) Fasc. 1	..	7	8
Pachita Saurti, (Text) Vol. I, Fasc. 1-8 Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III,	..	0	12
Fasc. 1-6 @ /6/ each	..	2	4
Pachita, Institutes of (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each
Pachandacintamani, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each	..	12	6
Pachandacintamani, (Text) Vols. I, Fasc. 6-10; II, 1-6; III, 1-7;	..	1	8
Pachin Veda Samhitā, (Text) Vols. I, Fasc. 6-10; II, 1-6; III, 1-7;	..	2	4
IV, 1-8, @ /6/ each Fasc.	..	2	4
Sakhya Sutra Vrtti, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each	..	2	4
Sakhya Sutra Vrtti, (English) Fasc. 1-3 @ /12/ each	..	1	2
Ditto	..	0	12
Saddha Kriya Kamudi, Fasc. 1-6	..	9	0
Saddhi Kamudi, Fasc. 1-3	..	7	2
Sagrat, V.A. (Eng.) Fasc. 1 @ /12/	..	3	0
Satireya Samhitā, (Text) Fasc. 22-45
Tattireya Samhitā, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each	..	14	4
Tippa Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-4 @ /12/	..	1	2
Trastra Vartika (English) Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 2-10,	..	3	0
Tatra Chintamani, (Text) Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 2-10,
Vol. III, Fasc. 1-2, Vol. IV, Fasc. 1, Vol. V, Fasc. 1-5, Part IV, Vol. II,	..	14	4
Fasc. 1-12 @ /6/ each	..	1	2
Tattvarthadibigama Satrom, Fasc. 1-8	..	1	2
Trikūpa-Mudanam, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/	..	3	0
Upanishad-prapanch-kathā (Text) Fasc. 1-8 @ /6/ each	..	4	8
Upanishad-prapanch-kathā (Text and English) Fasc. 1-6 @ /12/	..	0	6
Vallala Carita, Fasc. 1	..	2	4
Varsa Kriya Kamudi, Fasc. 1-6 @ /6/	..	4	8
Vayn Purāna, (Text) Vol. I, Fasc. 2-6; Vol. II, Fasc. 1-7, @ /6/ each	..	2	10
Vidhana Parigata, Fasc. 1-7	..	2	10
Vivadaratnakara, (Text) Fasc. 1-7 @ /6/ each	..	2	4
Vyat Svayambhu Purāna, Fasc. 1-6
<i>Tibetan Series.</i>			
Pag Sam Thi Sūti, Fasc. 1-4 @ /1/ each	..	4	0
Sher Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-6	..	14	0
@ /1/ each
Rtogs brjed āpag hkhri Sūti (Tib. & Sans.) Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II,	..	10	0
Fasc. 1-5 @ /1/ each
<i>Arabic and Persian Series.</i>			
Alamgir-namah, with Index, (Text) Fasc. 1-13 @ /6/ each	..	4	14
Al-Muqaddasi (English) Vol. I, Fasc. 1-3 @ /12/	..	2	4
Ain-i-Akbari, (Text) Fasc. 1-22 @ /1/ each	..	22	0
Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-5, Vol. III,
Fasc. 1-5, @ /12/ each	..	29	12
Akbarnamah, with Index, (Text) Fasc. 1-37 @ /1/ each	..	37	0
Ditto English Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1-2 @ /1/ each	..	10	0
Arabic Bibliography, by Dr. A. Sprenger	..	0	6
Bahānāmah, with Index, (Text) Fasc. 1-19 @ /6/ each	..	7	2
Catalogue of Arabic Books and Manuscripts 1-2	..	2	0
Catalogue of the Persian Books and Manuscripts in the Library of the
Asiatic Society of Bengal Fasc. 1-3 @ /1/ each	..	3	0
Dictionary of Arabic Technical Terms, and Appendix, Fasc. 1-21 @
/1/ each	..	21	0
Farrang-i-Rashidi, (Text) Fasc. 1-14 @ /1/ each	..	14	0
Elhriat-i-Tusi, or, Tusi's List of Shy'ah Books, (Text) Fasc. 1-4 @ /12/
each	..	3	0
Farrang-i-Sham of Waqidī, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each	..	3	6
Ditto of Azādī, (Text) Fasc. 1-1 @ /6/ each	..	1	8
Haf Asan, History of the Persian Masnavi, (Text) Fasc. 1	..	0	12
History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ /12/ each	..	4	8
Iqbāl-namah-i-Jabingiri, (Text) Fasc. 1-3 @ /6/ each	..	1	2
Iqbāl-namah-i-Jabingiri, (Text) 51 Fasc. @ /12/ each	..	35	4
Majir-ul-Umara, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-9, Vol. III, 1-10;
Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. II, Fasc. 10-12;
Index to Vol. III, Fasc. 1-12 @ /6/ each
Mughzi of Waqidī, (Text) Fasc. 1-1 @ /6/ each

Mawāzī-i-Alaungiri, (Text), Fasc. 1-10 @ 10/ each	10
Nukhbāt-i-Fikr, (Text) Fasc. 1	1
Nizām's Khirad-nāmah-i-Ikandari, (Text) Fasc. 1-3 @ 12/ each	3
Rā's-i-Salāṭin, (Text) Fasc. 1-5 @ 10/ each	5
Ditto Ditto (English) Fasc. 1-5	5
Tabaqāt-i-Nāṣiri, (Text) Fasc. 1-5 @ 10/ each	5
Ditto (English) Fasc. 1-14 @ 12/ each	14
Index	1
Tārīkh-i-Firūz Shāhi of Ziyān-d-din Barni (Text) Fasc. 1-7 @ 10/ each	7
Tārīkh-i-Firūzshāhi, of Shams-i-Sirāj Alf, (Text) Fasc. 1-6 @ 10/ each	6
Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 18/ each	2
Wāṣi Kāmil, (Text) Fasc. 1-5 @ 6/ each	5
Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ 6/ each	17
Zinuk-i-Jahāngiri (Eng.) Fasc. 1	1

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES, Vols. XIX and XX @ 10/ each
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1866 to 1869 (Incl.) @ 10/ per No.; and from 1870 to date @ 8/ per No.
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (7), 1850 (6), 1851 (8), 1852 (8), 1853 (8), 1854 (8), 1855 (8), 1856 (8), 1857 (7), 1858 (7), 1859 (10), 1860 (11), 1861 (7), 1862 (8), 1863 (11), 1864 (8), 1865 (7), 1866 (8), 1867 (8), 1868 (F), 1869 (8), 1900 (7) & 1901 (7), 1902 (9), 1903 (8), @ 1/8 per No. to Members and @ 2/ per No. to Non-Members.
- N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Journal and Proceedings, N.S., Vol. I, No. 1, 1905, @ 1-8 per No. to members and Rs. 2 per No. to non-members.
5. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1893 ... 8
A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No., J.A.S.B., 1878) ... 4
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society (Extra No., J.A.S.B., 1868) ... 2
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No., J.A.S.B., 1876) ... 4
6. Anis-ul-Musharrabin ... 2
7. Catalogue of Fossil Vertebrata ... 3
8. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ... 3
9. Ināyah, a Commentary on the Hidāyah, Vols. II and IV, @ 16/ each ... 32
10. Jawāml-i-ilm ir-riyāzī; 163 pages with 17 plates, 4to. Part I ... 2
11. Khizānat-i-ilm ... 4
12. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each ... 40
13. Moore and Howitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ... 18
14. Sharaya-ool-Islām ... 4
15. Tibetan Dictionary, by Csoma de Körös ... 16
16. Ditto Grammar ... 8
17. Kaṣmīraṣabdāmṛta, Parts I and II @ 1/8/ ... 8
18. A descriptive catalogue of the paintings, statues, &c., in the rooms of the Asiatic Society of Bengal, by O. R. Wilson ... 1
19. Memoir on maps illustrating the Ancient Geography of Kāsmīr, by M. A. Stein, Ph.D., JI. Extra No. 2 of 1899 ... 4

Notices of Sanskrit Manuscripts, Fasc. 1-29 @ 1/ each ... 29
Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. L. Mitra ... 5
N.B.—All Cheques, Money Orders, &c., must be made payable to the "Transactions Asiatic Society," only.

Books are supplied by V.-P.P.

BIBLIOTHECA INDICA: COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 1137.

शतसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।
CATASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITĀ :
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE

OF
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY
PRATĀPACANDRA GHOSH
PART I. FAS. XII.

CALCUTTA.

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.
1906.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,

NO. 57, PARK STREET, CALCUTTA,
AND OBTAINABLE FROM
THE SOCIETY'S AGENTS, MR. BERNARD QUARITCH,
15, PICCADILLY, LONDON, W., AND MR. OTTO
HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, LEIPZIG, GERMANY.

Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—some
of the Fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

*Advaita Brahma Siddhi, (Text) Fasc. 2-4 @ /8/ each	...	Rs. 0	13
*Advaitashintā Kaustubha, Fasc. 1-2
*Agni Parāpa, (Text) Fasc. 4-14 @ /6/ each
Aitūrēya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5 and Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /8/
Aphorisms of Śaṅḍilya, (English) Fasc. 1
Aṅgīkārikā Prajñāparamitā, (Text) Fasc. 1-6 @ /8/ each
Aṅgīkāryāyaka, (Text) Fasc. 1-5 @ /6/ each
*Avadāna Kālpavṛkṣa, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 2-5; Vol. II, Fasc. 1-5 @ 1/ each
A Lower Ladakhi version of Kesarasaga, Fasc. 1.
Bāla Bhāṭṭi, Vol. I, Fasc. 1-2
Bauddhāyana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-3 @ /6/ each
Bhāṭṭa Dipikā Vol. I, Fasc. 1-5
Bṛhadāraṇyaka (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each
Bṛhadāraṇyaka Purāṇa, (Text) Fasc. 1-6 @ /6/ each
Bodhicaryāvatāra of Cāntideva, Fasc. 1-3
Qatādūṣaṇi, Fasc. 1-2
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-3, Vol. III, Fasc. 1-7
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Part I, Fasc. 1-12 @ /6/ each
*Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Vols. II, 1-25; III, Part I, Fasc. 1-15, Part II, Fasc. 1-10, Vol. IV, Fasc. 1-5 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (English) Fasc. 1-5 @ /12/ each
*Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 6-17 @ /6/ each
Ditto, Qatāpāṭha, (Text) Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4; Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each; Vol. 4, Fasc. 1
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-8 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, Fasc. 1-2
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7
Ditto, Qatāpāṭha, Vol. II, Fasc. 1
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, Fasc. 1-5
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-4 @ /12/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (English) Fasc. 1-4 @ /12/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-9 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (English) Fasc. 1-9 @ /12/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-11 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Vol. I, Fasc. 1-9 & Vol. II, Fasc. 1-12 Vol. III, Fasc. 1-4 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (English) Fasc. 1-4 @ /12/ each
*Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 7-19 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Fasc. 1-4 @ /6/
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text) Vol. IV, Fasc. 1-4 @ /6/ each
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, Fasc. 1-7 (Text) @ /6/
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, Fasc. 1-5
Qatāpāṭha Brāhmaṇa, (Text)

संस्कृत-विषयः ।

१०५०

विकारश्चतुः सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारश्चतुः स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्व-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारश्चतुरनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चानुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारश्चतुरभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारश्चतुः स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारश्चतुरभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः श्रोत्रमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां परमपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारः श्रोत्रं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । तासु बहिर्द्वा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तम-
धिकारः ओचमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनधिकरोति । तादा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धभयोगेन ।

४. प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
शिकारः श्रोत्रं संस्कृतशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताच्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽऽस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

न प्रज्ञापरमितायां चरन्प्रगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
विकारः श्रोत्रमत्यन्तशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चात्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

सुपलभते । तथाच शून्यतया मनसि कर्तव्यं ।
स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारः श्रोत्रमनवराय शून्यमिति मनसि करोति । ताञ्चानवराय-
शून्यता सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
प्रतिसंयुक्तमन-

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुभ्युक्तमन-
सिकारः श्रोत्रं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतियुक्तमन-
सिकारः ओचं खल्वणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खल्वण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया लब्धते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पणतर्थाकारश्रुता प्रतिबंधमुक्तजन-
सिकारः ओषमत्पक्षमशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशानुप-
लभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारः श्रोत्रमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तम-
सिकारः श्रोत्रं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तस-
न्निकारः श्रोत्रमभावस्वभावशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताश्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स. प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिच्युक्तमन-
सिकारः प्राणमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मादध्यात्मशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं वहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च वहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशंयुक्तमन-
धिकारो प्राणमध्यात्मबहिर्द्वांशून्यमिति मनधिकरोति । ताच्चा-
ध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञाधारमितायाश्चरन्पगतमर्चाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
विकारो घ्राणं महाशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

प्रजापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च संस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चासंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चात्यन्तशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमनवराग्रशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽमवराग्र-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपद्मसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो प्राणमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
विकारो जिज्ञाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताश्चाऽसंस्कृतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबन्धकमन-
सिकारो जिह्वाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । तादृशत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुभ्युक्तम-
सिकारो जिह्वाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताज्ञाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताश्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताश्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासर्व्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्व्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारयितायाश्चरद्वपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासस्वल्पशून्येति मनसिकरोति । ताच्च स्वल्प-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

४ प्रज्ञापरमितायाश्चर्यपमतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमत

मिकारो जिज्ञासुपलम्भशून्येति मनमिकरोति । तास्मादुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।
विद्ययासम्बन्धपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वाभावशून्येति मनमिकरोति । ताश्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताश्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारो जिह्वाऽभावस्वभावशून्येति मनमिकरोति । ताश्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाच्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽध्यात्मशून्यइति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्मशून्य-
तासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायो बहिर्द्वाशून्यदति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायोऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यदति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तम-
सिकारो रूपमनवरायशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्यात्मवराय-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो रूपमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषंयुक्तम-
सिकारो रूपं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनः
सिकारो रूपं स्वलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्व-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

य प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभायोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्थाकारजता प्रतिमंयुक्तममि-
कारो रूपं स्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च स्वभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारोपमभावस्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्त-
मनमिकारः शब्दोऽध्यात्मशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्चाऽध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमनसि-
कारः शब्दोबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दोऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शब्दः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षणयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारः शब्दोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

सिकारो गन्धो बहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । तान्न बहिर्द्वाशून्य
तामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारो गन्धोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताव-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपल-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः शून्यताशून्य इति मनश्चिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो गन्धः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । तथाच शून्यत-
यामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारजता प्रतिभ्युक्तमन-
सिकारो गन्धः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
मिकारो गन्धोऽसंस्कृतशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रजापारमितायां चरणपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन

भिकारो गन्धोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।
अतएव तावत्तत्त्वगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारो गन्धोऽनवराग्रगूय दति मनमिकरोति । ताञ्चाऽनवराग्र-
गूयतामुपलभते । तथाच गूयतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो गन्धोऽनवकारशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो गन्थः सर्वधर्मशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता मनसिकारो
गन्तः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षणशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो गन्धोऽनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो गन्धोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो गन्धः स्वभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो गन्धोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । तास्माद्भा-
वस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारो रमोऽध्यात्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्रम-
सिकारो रसोबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्या-
त्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबन्धुक्तमन-
सिकारो रमः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपसंगते । तथाच शून्यतयामन्यते उपसङ्गदभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिषंयुक्तमन-

मिकारो रमोमहाशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
विशेषायां चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमन-

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो रमः परमार्थशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तयन-
मिकारो रसः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
धिकारो रमोऽसंस्कृतशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रमोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चात्यशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो रसोऽनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मगमिकारो रसोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतधर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारो रसः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तमन-
सिकारो रसः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसः खलचणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च खलचण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसोऽनुपलभ्यशून्य इति मनसिकरोति । ताज्ञाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयाचमन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो रसोऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो रसः स्वभावशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्जता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो रसोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । तादृ-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन

विकारः स्वर्गोऽध्यात्मगूण्य इति मनमिकरोति । ताशाऽध्यात्मगूण्य
तामुपलभते । तथाच गूण्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।
विशेषः तत्त्वपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

स प्रजापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारः स्यर्गोवहिर्द्वांशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शोऽध्यात्मबहिर्द्वांशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्पर्शः शून्यताशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यताशून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शमहाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः संस्तुतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च संस्तुतशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्त-
मनसिकारः स्पर्शोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वकारज्ञता प्रतिशुभ्युक्तमन-
सिकारः स्पर्शाऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनवरागशून्य इति मनश्चिकरोति । तास्मान्नवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शाऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्यभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गं प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतानुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारजता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः स्वयं स्वस्वच्छाग्रूय इति मनमिकरोति । ताञ्च स्वस्वच्छ-
ग्रूयतामुपनाभते । तथाच ग्रूयतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

य प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमव्याकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-

मिकारः स्वर्णोऽमुपलभगून्य इति मनमिकरोति । ताच्चाऽनुपलभ-
गून्यतामुपलभते । तथाच गून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।
निरासं नरसपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
निकारः स्वर्णोऽभावशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
निकारः स्वर्गः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स. प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारः स्वर्गोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मा अध्यात्मशून्यादिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वकारजता प्रतिभुंयुक्तमन-
मिकारो धर्मावहिर्द्धाशून्यादति मनमिकरोति । ताञ्च बहिर्द्धा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धर्मा अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यादति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

सिंहारो धर्मा अभावस्वभावशून्यादिति मनसिकरोति । तादृशभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।
स प्रज्ञापारमितायां चरन्पुण्यमूर्त्त्यावाप्य

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमधुकम-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनमिकरोति । तादृशा-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिबंधयुक्तमन-
सिकारस्य तु विज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताव
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यामिति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषंयुक्तम-
सिकारश्चनुर्विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारश्चक्षुर्विज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिपद्युक्तमन-
मिकारश्चक्षुर्विज्ञानं परमार्थग्न्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
परमार्थग्न्यतामुपलभते । तथाच ग्न्यतयामन्यते उपलभ-
योगिन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
विकारश्चतुर्विजानं संकृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्वपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
षिकारश्चतुर्विज्ज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
निकारश्चक्षुर्विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानमनवरागशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽन-
वरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चक्षुर्विज्ञानमनवकारशून्यमिति मनश्चिकरोति । ताश्चाऽन-
वकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिरुंयुक्तमन-
मिकारस्यतुर्व्विज्ञानं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारश्चतुर्विज्ञानं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । तास्य
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिंकारयत्तुर्विज्ञानं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताव
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतायामन्यते उपलब्धयोगेन ।
स प्रज्ञापारमितायां चरन्त्यस्य चरन्त्या

स प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभ्युपगमन-
सिकारश्चुर्विज्ञानमनुपलभशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्याज-
पलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारस्तुर्विज्ञानमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिशुक्लमन-
शिकारश्चतुर्विज्ञानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिस्युक्तम-
भिकारयुबुर्विज्ञानमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तादृ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्प्रपगतसर्व्वीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
ध्यात्मशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुचुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताव-
द्बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन

मिकारः श्रोत्रविज्ञानमध्यात्मबहिर्द्वाशून्यमिति मनमिकरोति ।
तासां अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
सम्भयोगेन । तत्राप्यगमसर्वाकारज्ञता प्रतिशंयुक्तमन-

सम्प्रयोगेन
म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।
चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

म. प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञाधारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसञ्चीकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रविज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ज्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिबन्धुक्तमन-

सिक्कारः ओचमसर्गमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तावदाध्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं वहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । तासु
वह्निर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शमध्यात्मबहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनः
भिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञाधारितायाश्चरन्त्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं संसृजतशून्यमिति मनमिकरोति । तांश्च
संसृजतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

मं प्रज्ञापरमितायाश्चरन्पगतमर्थाकारजता प्रतिभयुक्तमन-

मिकारः श्रोत्रमस्यार्गमसंस्तुतशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
 संस्तुतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
 विद्यायाश्चरन्नुपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-

प्रजापारमितायाश्चरत्नपगतमर्त्याकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोचसंस्पर्शमनवराग्रशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽन-
वराग्रशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रमंस्पर्शमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
स्तवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं खल्लक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
खल्लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभमभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता अतिसंयुक्तमन-

भिकारः श्रोत्रमस्पर्शमनुपलम्भशून्यमिति मनसिकरोति । तादा-
 अनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।
 म पलापारमितायां लक्षणावधारणं

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारः ओन्नसंस्पर्शमभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताद्याभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रस्पर्शमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तादृ-
शभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो ज्ञानसंस्पर्शमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । तादृश्या-
त्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शं बहिर्द्धाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारो ज्ञाणसंस्पर्शमध्यात्मवद्दिद्धांशान्यमिति मनमिकरोति ।
ताञ्चाध्यात्मवद्दिद्धांशान्यतामुपलभते । तथाच ग्राह्यतयामन्यते
उपलब्धमायोगेन ।

म प्रजापारमितायां चरन्पगतमर्थाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
कारो ज्ञानमस्यै शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
चित्तव्याप्तिरपि चरन्पगतमर्थाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो घ्राणसंयर्ष परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
विकारो घ्राणसंस्पर्शं संस्कृतशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरस्वपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिषेयुक्तमन-
सिकारो ज्ञाणमस्यर्शमनवराग्रशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नवराग्रशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

विकारो ज्ञाणमस्य ग्रंथगतकारशून्यमिति मनभिकरोति । तावत्त-
वकारशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेति ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्गे प्रकृतिशून्यमिति मनमिकरोति । ताव
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
मिकारो घ्राणसंस्पर्शं सर्वधर्मशून्यमिति मनश्चिकरोति । तच्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो प्राणसंस्पर्शं स्वलक्षणशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च स्व-
लक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो ध्याणसंयर्गमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाणु-
पलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारो घ्राणस्यर्गमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्वाभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि
कारो ज्ञापसंयमं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तान्न स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमग-

निकारो तावमन्यग्रसभावस्तभावशून्यमिति मनसिकरोति । तावन्ना-
भावस्तभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपपत्त्ययोगेन ।
निकारो तावमन्यग्रसभावस्तभावशून्यमिति मनसिकरोति । तावन्ना-
भावस्तभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपपत्त्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नागतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिह्वांम्यर्षमथात्मशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्चा-
स्थात्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो भिक्कामस्पृशं बहिर्द्वाग्न्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वाग्न्यतामुपलभते । तथाच ग्न्यतथामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञासंस्पर्शमध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यमिति मनमिकरोति ।
ताज्ञाध्यात्मवह्निर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्थं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
भिकारो जिज्ञासंस्पर्शं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्प्रपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्रमन-

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां, चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तम-
निकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति । तांश्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारः श्रोत्रमस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽमंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगिनः ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनमिकरोति ।
तास्मात्तदत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रजापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
विकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययषेदनाऽनवरागशून्येति मनमिकरोति ।
तास्मान्नवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

योगेन ।
 स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
 सिकारः श्रोत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
 तास्मान्नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
 योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्व्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च सर्व्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाखलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
मिकारः ओचसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनमिकरोति ।

ताह्याऽनुपलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनमिकरोति ।
ताज्ञाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्व्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनास्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तम-
मिकारः श्रोत्रमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपल-
भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रजापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणमस्पर्शप्रत्यक्षवेदनाबहिर्द्वाशून्येति मनमिकरोति ।
तासु बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
 विकारो घ्राणमंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्वाग्न्येति मनमिक-
 रोति। ताच्चाऽध्यात्मवहिर्द्वाग्न्यतामुपलभते। तथाच ग्न्यतयाम-
 न्यते उपलभयोगेन।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो ब्राह्मणस्यैव प्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च मरमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना संसृतशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च संसृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्जता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽमंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽमंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो ज्ञाणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अत्यन्तशून्येति मनमिकरोति ।
ताश्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो ब्राह्मसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो ध्यानमस्पर्शप्रत्ययवेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
मिकारो ब्राह्मणस्य प्रप्रत्ययवेदनास्त्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।

तासु स्वरूपाण्यन्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

योगेन ।
 म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजता प्रतिपद्युक्तमन-
 विकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अतुपलम्भशून्येति मनमिकरोति ।
 तान् अतुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
 लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना अभावशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्चाभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसेयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमव्याकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिज्ञासंस्पर्शप्रत्ययवेदनावहिर्द्धाशून्येति मनमिकरोति ।
ताश्च वहिर्द्धाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तम-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्येति मनसि-
करोति । ताश्चाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनामहाशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिज्ञासस्यर्गप्रत्ययवेदनापरमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो निज्ज्ञासंस्पृष्टप्रत्ययवेदना संसृताशून्येति मनसिकरोति ।

ताच्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगिन ।

योगेन ।
 स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्त्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
 मिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतगृह्येति मनमिकरोति ।
 ताह्याऽसंस्कृतगृह्यतामुपलभते । तथाच गृह्यतयामन्यते उपलभ-
 योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमब्बांकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वास्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्त-
मिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो जिक्कासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्चाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तसं-
भिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनमिकरोति

ताद्याभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलभयोगेन ।

उपलब्धयोगे ।
 स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
 विकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
 ताश्चाध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
 योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायमंसर्गप्रत्ययवेदना बहिर्द्वाग्न्येति मनसिकरोति ।
ताच्च बहिर्द्वाग्न्यतामुपलभते । तथाच ग्न्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मवद्दिङ्माशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽध्यात्मवद्दिङ्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चशून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
निकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना, महाशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तम-
मिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च परमार्थशून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते उपपन्न-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः कायसंस्पर्गप्रत्ययवेदना संछतशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च संछतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन
भिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताज्ञाऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताद्वाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञाधारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तम-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापरमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारः कायमन्त्रप्रत्ययवेदनाजनककारगून्येति मनसिकरोति।

तादात्म्यवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभा-
योगेन ।

योगेन ।
म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताश्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्च स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति ।
तद्वाऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिश्रुक्तमन-
सिकारः कायमस्पर्शप्रत्ययवेदनाभावशून्येति मनसिकरोति ।
तज्ज्ञाभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतवामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः कायसंस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्चाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽध्यात्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
धिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना वहिर्द्वांशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च वहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो मनः संत्यग्प्रत्ययवेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसि-
करोति । तांश्चाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवदना प्रान्यतामृन्येति मनसिकरोति ।

ताच्च शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

योगेन ।
 च प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
 मिकारो मनः संस्पर्गप्रत्ययवेदना महाशून्येति मनमिकरोति ।
 ताच्च महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
 योगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना परमार्थशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना संस्कृतशून्येति मनसिकरोति
ताञ्च संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति ।
ताद्याऽसंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिपद्युक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकारोति ।
ताच्चाऽनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति ।
ताच्चाऽनवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति।
ताञ्च प्रकृतिशून्यतामुपलभते। तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति ।
ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना स्खलक्षणशून्येति मनमिकरोति ।
ताच्च स्खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धि-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्थ्याकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारो मनः संस्पृशंप्रत्ययवेदनाऽनुपपन्नमभिश्रुत्येति मनसिकरोति।

ताद्याऽनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

योगेन ।
 स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
 सिकारो मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽभावशून्येति मनसि करोति ।
 तास्माऽभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
 योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
भिकारो मनः संसर्गप्रत्ययवेदना स्वभावशून्येति मनमिकरोति ।
ताञ्च स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो मनः संस्पर्गप्रत्ययवेदनाऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति ।
ताज्ञाऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो मदासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्प-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः पृथिवीधातुरध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुर्बहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

सिक्कारः प्रथिवीधातुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते स्व-
लक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिम्युक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः संस्क्रतशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च संस्क्रत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः पृथिवीधातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्षयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्प्रगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
त्यन्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रजापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्रमन-
 मिकारः पृथिवीधातुरनवराधशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
 नवराधशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।
 तियाश्चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्रमन-

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
विकारः पृथिवीधातुरनवकारगुण्य इति मनमिकरोति । ताश्चाऽन-
वकारगुण्यतामुपलभते । तथाच गुण्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रजापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमन-
भिकारः पृथिवौधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारः पृथिवीधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः खल्वणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
खल्वणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवौधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म. प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
मिकारः पृथिवीधातुरभावश्च इति मनमिकरोति । ताश्चऽभाव-
ग्न्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः पृथिवीधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
ऽभावस्वभवशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर्य-
गतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारोऽध्यातुरध्यात्मशून्य इति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुर्वहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरध्यात्मवद्दिद्वाशून्य इति मनभिकरोति । तादृ-
ऽध्यात्मवद्दिद्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यवृत्तसंस्कारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारोऽव्यातुर्महाशून्य इति मनमिकरोति । ताश्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।
प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

न प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽथातः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्रमन-
सिकारोऽध्यातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञता प्रतिभंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽथातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । तादृशाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

सः प्रज्ञापरमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽन्वातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताज्ञाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽन्धातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन
सिकारोऽद्भातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । तांश्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते तथाच शून्यतयामन्यते । उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्तपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः स्वलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारोऽध्यातुरनुपलभ्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽच्चातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽव्यातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽन्धातुरभावस्त्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताव्नाभाव-
स्त्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर्यप-
गतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारमोजोधातुरध्यात्मशून्य इति
मनमिकरोति । ताश्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारस्तेजोधातुर्बहिर्द्वांशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च बहिर्द्वा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चा-
ध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः शून्यताशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारस्तेजोधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नप्रगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

म. प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

मिकारस्तेजोधातुः संस्कृतशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
स प्रज्ञापादमित्याद्याश्चरन्त्यस्य

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरमंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताज्ञाऽमंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुभ्युक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरनवरायशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽनव-
रायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्वपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञतां प्रतिसंयुक्तम-
निकारस्तेजोधातुः प्रकृतिशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च प्रकृति-
शून्यमुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यवपगतसर्वकारज्ञता प्रतिबुद्धमत-

मिकारस्तेजोधातुः स्वलक्षणशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च स्वल-
क्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रजापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्रमन-
सिकारस्तेजोधातुरनुपलभशून्य इति मनमिकरोति । ताश्चाऽनुप-
लभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेजोधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्यधोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
मिकारस्तेजोधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारत्तेजोधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताज्ञा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारो वायुधातुरध्यात्म-
शून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रजापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन
सिकारो वायुधातुर्बहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमनसि-
कारो वायुधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । तासु स्वभा-
वशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमनसि-

स प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभयुक्तमन-
मिकारो वायुधातुरभावस्वभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चर-
पगतसर्वाकारज्ञता प्राप्तिमयुक्तमनसिकारो आकाशधातुरध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो आकाशधातुर्बहिर्द्वाशून्य इति मनमिकरोति । ताद्य
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो आकाशधातुरध्यात्मवद्दिद्वाग्न्य इति मनमिकरोति ।
ताश्चाध्यात्मवद्दिद्वाग्न्यतामुपलभते । तथाच ग्न्यतयामन्यते
उपलभयोगेन ।

म प्रजापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तम-
धिकारो आकाशधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताव-
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरत्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन

मिकारो आकाशधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । तस्य
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।
तस्मात् तत्त्वप्रगटमर्त्याकारजता प्रतिमयुक्तमन-

स प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारो आकाशधातुः परमार्थशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुः संस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
संस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरमंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
मंस्कृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरत्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्प्रपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनवरागशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापरमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

शिकारो आकाशधातुः प्रकृतिशून्य इति मनमिकरोति । ताव
 प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्यमानेन ।
 स प्रज्ञापारमितायां चरकपगतमन्त्राकारः

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभयुक्तम-
भिकारो आकाशधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।
स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिभयुक्तम-

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिबंधयुक्तमन-
धिकारो आकाशधातुः खलक्षणशून्य इति मनसिकरोति । तच्च
खलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरुपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरनुपलम्भशून्य इति मनसिकरोति । ताव-
दनुपलम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावशून्य इति मनसिकरोति । ताव-
द्भावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ज्ञता प्रतिमंयुक्-
मनसिकारो आकाशधातुः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । तांश्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो आकाशधातुरभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति। तादृश-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते। तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरत्तप-

गतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनमिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मशून्य
इति मनमिकरोति । तास्मादध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापरमितायां चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
विकारो विज्ञानधातुबहिर्द्वागून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
बहिर्द्वागून्यतामुपलभते । तथाच गून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानधातुरध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति ।
ताञ्चाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उप-
लभ्यगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
शून्यताशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुर्महाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
महाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः संकृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च
संकृतशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रजापारमितायां सर्वपगतमर्वाकारजता प्रतिमयुग्मन-
निकारो विज्ञानधातुरसंस्कृतशून्य इति मनमिकरोति । ताद्यात्म्य-
तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुरत्यन्तशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चाश्व-
न्तशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानधातुरनवरागशून्य इति मनमिकरोति । तादृश-
अनवरागशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारो विज्ञानधातुरनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च-
नवकारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानधातुः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च
प्रकृतिशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमभिकारो विज्ञानधातुः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । तावच्च सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
भिकारो विज्ञानधातुः स्तलचणशून्य इति मनसिकरोति । ताव-
स्तलचणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमत-

मिकारो विज्ञानधातुरनुपलभ्यते इति मनमिकरोति । तासा-
नुपलभ्यते । तथाच गृह्यतयामन्यते उपलभ्यते ।
प्रतिमं क्रम-

म प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतमर्वाकारजता प्रतिमं, कमन-
मिकारी विज्ञानधातुरभावशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्चा-
भावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्रमन-
मिकारो विज्ञानधातुः स्वभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
हिकारो विज्ञानतुरभावस्वभावशून्य इति मनमिकरोति । ताच्चा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वोमहामत्तः प्रज्ञापारमितायां
चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंच्युक्तमनमिकारोऽविद्याऽध्यात्मशून्येति
मनमिकरोति । ताच्चाऽविद्याध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन्नपगतसर्वकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याबहिर्द्वांशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वांशून्य-
तामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायां चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताज्ञाऽध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

Muntakhabat-i-Lubbab, (Text) Fasc. 1-19 @ 10/ each	19
Mafatih-i-Alamgiri, (Text) Fasc. 1-6 @ 10/ each	6
Nakhsat-i-Fikr, (Text) Fasc. 1	1
Nisām-i-Khaddāmāh-i-Iskandari, (Text) Fasc. 1-2 @ 12/ each	2
Riyāz-i-Salāt, (Text) Fasc. 1-5 @ 10/ each	5
Ditto Ditto (English) Fasc. 1-5	5
Talqāt-i-Nāsihi (English) Fasc. 1-14 @ 12/ each	14
Ditto Index	1
Tarikh-i-Firās Shāhi of Ziyān-d-dīn Barak (Text) Fasc. 1-7 @ 10/ each	7
Tarikh-i-Firāshāhi, of Shams-i-Sirāj Af. (Text) Fasc. 1-6 @ 10/ each	6
Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8/ each	2
Wān-i-Rān, (Text) Fasc. 1-5 @ 10/ each	5
Zafar-nāmā, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ 10/ each	17
Zunār-i-Jahāngiri (Eng.) Fasc. 1	1

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/ each ... 20
2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1865 to 1889 (incl.) @ 10/ per No., and from 1870 to date @ 8/ per No. ... 0
3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1843 (12), 1844 (12), 1845 (12), 1846 (5), 1847 (12), 1848 (12), 1849 (7), 1850 (6), 1851 (6), 1852 (8), 1853 (7), 1854 (8), 1855 (7), 1856 (8), 1857 (7), 1858 (7), 1859 (10), 1860 (11), 1861 (7), 1862 (8), 1863 (11), 1864 (8), 1865 (7), 1866 (8), 1867 (11), 1868 (8), 1869 (8), 1870 (7) & 1901 (7), 1902 (9), 1903 (8), 1904 (10) @ 1/8 per No. to Members and @ 2/ per No. to Non-Members.
N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Journal and Proceedings, N.S., Vol. I, Nos. 1-10, 1905, @ 1-8 per No. to members and Rs. 2 per No. to non-members. ... 10
5. Memoirs Vol. I, No. 1, 4, 5, @ 1/8 to non-members and to members ... 1-2
Ditto No. 2 @ 1/ Ditto Ditto ... 0 12
Ditto No. 3 @ 2/ Ditto Ditto ... 1 8
6. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1883 ... 3 0
A sketch of the Turki language as spoken in Eastern Turkistan, by R. B. Shaw (Extra No. J.A.S.B., 1878) ... 4 0
Theobald's Catalogue of Reptiles in the Museum of the Asiatic Society Extra No., J.A.S.B., 1868) ... 2 0
Catalogue of Mammals and Birds of Burmah, by E. Blyth (Extra No. J.A.S.B., 1875) ... 4 0
7. Anis-ul-Musharrabin ... 3 0
8. Catalogue of Fossil Vertebrata ... 3 0
9. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal ... 3 8
10. Ināyah, a Commentary on the Hidāyah, Vols. II and IV, @ 16/ each ... 32 0
11. Jawāmi-i-'ilm ir-riyāzi, 168 pages with 17 plates, 4to. Part I ... 4 0
12. Khizānat-i-'ilm ... 40 0
13. Mahābhārata, Vols. III and IV, @ 20/ each ... 40 0
14. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to. @ 6/ each ... 18 0
15. Sharaya-ool-Islām ... 10 0
16. Tibetan Dictionary, by Csoma de Kőrös ... 8 0
17. Ditto Grammar ... 3 0
18. Kaṣṣirābaddhānta, Parts I and II @ 1/8/ ... 1 0
19. A descriptive catalogue of the paintings, statues, &c., in the rooms of the Asiatic Society of Bengal, by C. R. Wilson ... 1 0
20. Memoir on maps illustrating the Ancient Geography of Kāśmir, by M. A. Stein, Ph.D., II, Extra No. 2 of 1899 ... 4 0
21. Persian Translation of Haji Baba of Isfahan, by Haji Shaikh Ahmad-i-Kirmasi, and edited with notes by Major D. C. Phillott. ... 10 0

BIBLIOTHECA INDICA: COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 1224.

शतसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।
ŚATASAHASRIKA-PRAJÑĀ-PARAMITĀ :
A
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE
OF
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY
PRATAPACANDRA GHOSH
PART I. FAS. XIII.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 57, PARK STREET.
1910.

The Society's Agents—

Mr. BERNARD QUARITCH, 11, Grafton Street, New Bond Street, London, W.
AND Mr. OTTO HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, Leipzig, Germany.

Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—
of the Fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

*Advaita Brahma Siddhi, Fasc. 2, 4 @ /10/ each	Rs. 1
Advaitahintā Kaustubha, Fasc. 1-3 @ /10/ each	1
*Agni Parāṇa, Fasc. 6-14 @ /10/ each	1
Aitarāya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /10/ each	5
Altareyalocana	14
*Anu Bhāṣya, Fasc. 2-5 @ /10/ each	2
Aphorisms of Sāṅkhya (English), Fasc. 1 @ 1/-	2
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. 1-6 @ /10/ each	1
*Atharvāna Upaniṣad, Fasc. 4-5 @ /10/ each	3
Ātmatattvavivēka, Fasc. I	1
Ācārānyāyika, Fasc. 1-5 @ /10/ each	0
Avadāna Kūṭasthā, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-7 Vol. II, Fasc. 1-6 @ 1/ each	3
Bālam Bhaṭṭi, Vol. I, Fasc. 1-2, Vol. II, Fasc. 1, @ /10/ each	13
Baudhāyana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-3; Vol. II, Fasc. 1-2 @ /10/ each	1
*Bhāmatī, Fasc. 4-8 @ /10/ each	3
Bhāṭṭa Dipikā, Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1, @ /10/ each	4
Baudhyostātisāngraha	2
Brahma Sūtra, Fasc. 1 @ /10/ each	0
Brhaddevatā, Fasc. 1-4 @ /10/ each	2
Brhadharma Purāṇa, Fasc. 1-6 @ /10/ each	3
Bodhicaryāvatāra of Cāntideva, Fasc. 1-5 @ /10/ each	3
Śrī Cāntinātha Cāritā, Fasc. 1	0
Ātadāṣaṇī, Fasc. 1-2 @ /10/ each	1
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each	8
Ātāpātha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-7; Vol. V, Fasc. 1-4 @ /10/ each	14
Ditto Vol. VI, Fasc. 1-3; Vol. VII, Fasc. 1-3 @ 1/4/ each	3
Ditto Vol. VII, Fasc. 1-3 @ /10/	1
Āśāṭisrikā-prajñāpāramitā, Part I, Fasc. 1-12 @ /10/ each	7
Āṭarvarga Cāntāṇi, Vol. II, Fasc. 1-25; Vol. III, Part I, Fasc. 1-18; Part II, Fasc. 1-10; Vol. IV, Fasc. 1-6 @ /10/ each	36
Ditto Vol. IV, Fasc. 7-8, @ 1/4/ each	1
Ditto Vol. IV, Fasc. 8, @ /10/	0
Āṭāṭāṭika, (English), Fasc. 1-7 @ 1/4/ each	8
*Āṭāṭā Sūtra of Āṭāṭāṭa, Fasc. 12-17 @ /10/ each	3
Ditto Āṭāṭāṭāṭā, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4 Vol. III, Fasc. 1-4; Vol. 4, Fasc. 1 @ /10/ each	10
Āṭāṭāṭāṭā, Fasc. 1-3 @ /10/ each	1
Āṭāṭāṭāṭā, Fasc. 1-2 @ /10/ each	4
Āṭāṭāṭāṭā Kāṭāṭāṭā, Vol. I, Fasc. 1-7 @ /10/ each	3
Ditto Āṭāṭāṭāṭā, Vol. II, Fasc. 1-4	2
Āṭāṭāṭāṭā Sūtra, Vol. I, @ /10/ each	1
Ditto Vol. II, Fasc. 1-2 @ 1/4/ each	1
Āṭāṭāṭāṭā, Fasc. 1	1
Āṭāṭāṭāṭā, Fasc. 1-7 @ /10/ each	4
Āṭāṭāṭāṭā, Fasc. 1-3 @ 1/4/ each	1
Āṭāṭāṭāṭā (English) Fasc. 1-14 @ 1/4/ each	4

मिकारोऽविद्याऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्या खलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताच्च खलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽनुपलभशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यातो बह्वशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्यास्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चस्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽविद्याऽभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽ-

भावंस्त्वभावश्चान्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर्य-
पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः संस्कारोऽध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताश्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा
शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारो वहिर्द्वांशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च वहिर्द्वां-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञाप्रारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽध्यात्मवद्दिङ्माशून्य इति मनसिकरोति ।
ताञ्चाऽध्यात्मवद्दिङ्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते
उपलक्ष्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापरमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोमहाशून्य इति मनश्चिकरोति । ताश्चमहा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म मञ्जापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः संस्कारः परमार्थशून्य इति मनसिकरोति। ताञ्च
परमार्थशून्यतामुपलभते। तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्वपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
मिकारः संस्कारः संस्कृतशून्य इति मनमिकरोति । ताश्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः संस्कारोऽत्यन्तशून्य इति मनमिकरोति । ताश्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवराय्यशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापादमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः सर्वधर्मशून्य इति मनसिकरोति । तासु
सर्वधर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
स प्रज्ञापादमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-

मिक्कारः संस्कारः स्वलक्षणशून्य इति मनमिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
म. पञ्चाधारसिताराधारलक्षणानामर्थत्वम्

स प्रज्ञापरमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तमन-
सिकारः संस्कारोऽनुपलभ्यते इति मनसिकरोति । ताद्यानुप-
लभ्यते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्यते ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारजता प्रतिषेधकमन-
सिकारः संस्कारोऽभावशून्य इति मनमिकरोति । ताश्चाभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः संस्कारः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

मः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिशयुक्तम-
सिकारः संस्कारोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽ-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायाश्चर-
न्नपगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः दिज्ञानमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । तद्वाऽध्यात्मशून्यतानुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते लपलमायोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमव्याकारज्ञता प्रतिपद्युक्तमन-
मिकारोविज्ञानं वहिर्ज्ञांशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्च वहिर्ज्ञा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म. प्रजापारमितायाश्चरमपगतमर्थाकारजता प्रतिशंयुक्कमन-

सिकारो विज्ञानमधात्मवहिर्द्वाग्न्यमिति मनमिकरोति । ताश्चा-
धात्मवहिर्द्वाग्न्यतामुपलभते तथाच ग्न्यतद्यामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानं शून्यताशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाशून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारोविज्ञानं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च महा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्वपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च
परमार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानं संसृतशून्यमिति मनसि करोति । ताञ्च संसृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापरिमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो विज्ञानं संस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रजापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजना प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो विज्ञानमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽत्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपञ्चसङ्गीकारज्ञता प्रसिम्बुक्तमन-

स प्रज्ञापारमितायाश्चरमपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमुक्तम-
मिहारो नामरूपं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरमपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमधुक्तम-
सिंहारो नामरूपमसंस्कृतशून्यमिति मनसिकरोति । तादृशमसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्रमत-
सिकारो नामरूपमत्यन्तशून्यमिति मदधिकरोति । ताश्चात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तम-
सिकारो नासंरूपमनवराय्यशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनव-
राय्यशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिबुद्धमन-
सिकारो नामरूपमनत्रकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुक्लमन-
मिकारो नामरूपं प्रकृतिशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धमज्ञोऽनेन ।

सं प्रजापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारो नामरूपं सर्वधर्माशून्यमिति मनमिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्माशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चर्यप्रसंगमवर्णनकारजता प्रतिपद्युक्तमन

मिकारो नामरूपं स्वलक्षणशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च
स्वलक्षणशून्यतामुपलक्षते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलक्ष्ययोगेन ।
प्रतिसंयक्तमन-

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमनुपलम्भशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्चाऽनुप-
लम्भशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरस्यगतसर्वाकारज्ञतां प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो नामरूपमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्या-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर-
नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः षडायतनमध्यात्मशून्य-
मिति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच
शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः षडायतनं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च बहि-
र्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

मिकारः षडायतनं स्वभावशून्यमिति मनमिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरनपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः षडायतनमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताद्वा-
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमिताया-
श्चरत्तपगतसर्वाकारंज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्वर्गोऽध्यात्मशून्य
इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्य-
तयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तम-
सिकारः स्वर्गा बहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमनसि-
कारः स्रग्ज्ञाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरमपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुद्धमन-
सिकारः स्वर्गः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शा महाशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च महाशून्यता
सुपक्षमते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगन ।

न प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शः परमार्थशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपकभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शः संस्कृतशून्य इति मनमिकरोति । ताञ्च संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः स्पर्शाऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
सुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरस्यगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गोऽनवराद्यशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराद्य-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

मः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताः प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गाऽनवकारशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गः प्रकृतिशून्य इति मनसिकरोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयक्तम-

मिकारः स्पर्शः सर्वधर्मशून्य इति मनभिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः चार्थः स्खलवणशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्खलवण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गाऽनुपलभशून्य इति मनसिकरोति । ताश्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्गाऽभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
मिकारः स्पर्शः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाञ्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः स्वर्णोऽभावस्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चा-
ऽभावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ-
योगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाञ्चर-
त्तुपगतसर्वाकाङ्क्षता प्रतिबन्धुक्तमनसिकारो वेदनाऽध्यात्मशून्येति
मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो वेदना बहिर्द्वाशून्येति मनमिकरोति । ताञ्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्वपगतमर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्येति मनमिकरोति । ताश्चा-
ऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भ-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना शून्यताशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना महाशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना परमार्थशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदना संस्क्रतशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च संस्क्रतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रजापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽत्यन्तशून्येति मनसिकरोति । ताद्याऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभ्युक्तम-
सिकारो वेदनाऽनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवराग-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनवकारशून्येति मनसिकरोति । ताञ्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाप्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्त्यगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो वेदनासर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुभकमन-
सिकारो वेदना स्वलक्षणशून्येति मनसिकरोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वेदनाऽनुपलम्भशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनुपलम्भ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यप्रपञ्चसंस्कारज्ञता प्रतिशंयुक्तमन

मिकारोवेदना भावशून्येति मगमिकरोति । ताश्चाऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन । प्रतिमयुक्त-

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्थाकारज्ञता प्रतिमंयुक्त-
मनसिकारोवेदना स्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताश्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्त-
मनसिकारोवेदनाऽभावस्वभावशून्येतिमनसिकरोति । ताश्चाऽभाव-
स्वभावशून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्च-
रत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिभयुक्तमनसिकारसृष्ट्याऽध्यात्मशून्येति मन-
सिकरोति । तास्मादध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया-
मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरस्यपगत सर्व्वकारशताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारसृणावहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताश्च वहिर्द्वाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारमृणाऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति। ताश्च वहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते। तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरमपगत सर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनसि-
कारकृणाध्यात्मवहिर्द्वाशून्येति मनसिकरोति । ताद्याध्यात्मवहिर्द्वा
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।
स प्रज्ञापारमितायाश्चरमपगत सर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमनसि-

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वकारशता प्रतिसंयुक्तमनसि-

कारसृणाशून्यताशून्येति मनसि करोति । ताञ्च शून्यताशून्यतामुप-
सभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृष्णामहाशून्येति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यतासुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णापरमार्थशून्येति मनसि करोति । ताञ्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगत सर्व्याकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृणासंस्कृतशून्येतिमनसि करोति । ताञ्च संस्कृतशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृष्णाऽसंस्कृतशून्येति मनसि करोति । ताच्चासंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृष्णाऽत्यन्तशून्येतिमनसि करोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यतामुप-
लभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृष्णाऽनवरागशून्येति मनसि करोति । ताश्चाऽनवरागशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रजापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारन्मृणाऽभवकारशून्येतिमनसि करोति । ताश्चाऽभवकारशून्यता
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्त्वगतमर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारस्तृणाप्रकृतिशून्येति मनसि करोति । ताश्च प्रकृतिशून्यता
मुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

म प्रजारमितायाश्चरन्पगतमर्त्याकारज्जताप्रतिसंयुक्तमनसिकार
सृष्ट्यासर्वधर्मशून्यतिमनसि करोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यतामुपलते ।
तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृणास्त्रलक्षणशून्येतिमनसि करोति । ताश्च खल्वक्षणाशून्यता-
मुपकम्भते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कारसृष्ट्याऽनुपलभ्यते इति मनसि करोति । ताच्चाऽनुपलभ्यते-
तामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमनसि-
कारत्तृणाऽभावशून्येतिमनसि करोति। ताच्चाऽभावशून्यतामुप-
लभते। तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरस्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारस्तृणास्वभावशून्येति मनसि करोति । ताञ्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तं मनसि
कारस्तृणाऽभावस्वभाव शून्येतिमनसि करोति । तासांभावस्वभाव
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
पुनरपि सभवे

पुनरपरं समुत्ते बोधिसत्वो महामत्तः प्रजापारमितायाश्चरस्य

गतसर्वाकारकताप्रतिबंधुकमनसिकार उपादानमध्यात्मशून्यमिति
मनसिकरोति । ताच्चाध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथापि शून्यतया-
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानं बहिर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च बहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमथात्मवद्दिर्घाशून्यमिति मनसि करोति । ताद्या-
ध्यात्मवद्दिर्घाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ-
योगेन ।

स. प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमर्वाकारज्ञताप्रतिभंयुक्तमनसि-
कार उपादानशून्यताशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च शून्यता-
शून्यतामुपभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमसि
कार उपादानं महाशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतियुक्तमन-
धिकार उपादानं परमार्थशून्यमिति मनसि करोति । ताश्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्व्वाकारज्ञताप्रतिमं युक्तमनवि-
कारउपादानं संकृतशून्यमिति मनसि करोति । ताच्च संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्त्याकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनमि-
कार उपादानमसंस्कृतशून्यमिति मनमि करोति । तासु संस्कृत-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।
प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्त्याकारज्ञता प्रतिसंयुक्त

शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मनसि करोति । ताच्चात्यन्त-
मनसिकार उपादानमन्यन्तशून्यमिति मनसि करोति । ताच्चात्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

च प्रज्ञापारमितायाश्चरनपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तमनसि-
कार उपादानमनवरायशून्यमितिमनसि करोति । ताश्चाऽनवराय-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोपादानमनवकारशून्यमिति मनसि करोति । ताश्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

य प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपपादानं प्रकृतिशून्यमिति मनसि करोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वकारज्ञताप्रतिषेद्युक्तमनसि-
कार उपादानं सर्वधर्मं शून्यमिति मनसि करोति । तासु सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनमि-
कारोपादानं स्वलक्षणशून्यमिति करोति । ताञ्च स्वलक्षण-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स. प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कार उपादानमनुपलभ्य शून्यमिति मनसि करोति । तावदावुपलभ्य-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावशून्यमिति मनसिकरोति ताश्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिबन्धकमनसि-
कार उपादानं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कार उपादानमभावस्वभावशून्यमिति मनसि करोति । ताद्याभाव-
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।

पुनरपरं सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चर-
पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिमयुक्तमनसिकारोभवोऽध्यात्म शून्य इति
मनसि करोति । तास्मादध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्य-
तयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रजापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो भवो वहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च वहिर्द्वा-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिबुद्धमनसि
कारोभवोऽध्यात्मवहिर्द्वांशून्य इति मनसि करोति । ताश्चाऽध्यात्म-
वहिर्द्वांशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतमर्वाकारज्ञताप्रतिमंयुक्त-मनसि

कारोभवः शून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताच्च शून्यताशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

सुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।
 स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
 कारोभव महाशून्य इति मनसि करोति । ताच्च महाशून्यता-
 सुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः परमार्थं शून्य इति मनसिकरोति । ताच्च परमार्थं
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवः संस्कृतशून्यइति मनसिकरोति । ताश्च संस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

४ प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽसंस्कृतशून्य इति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापारमिताच्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारीभवोऽत्यन्तशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि
कारोभवोऽनवराद्यशून्य इति मनसिकरोति । तादृशानवराद्यशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिन्युक्तमनसि-
कारोभवोऽनवकारः शून्य इति मनसिकरोति । तास्मान्नवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिभंयुक्तमन्त्रि-
कारोभवः प्रकृतिशून्य इति मनसि करोति । तां प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वकारज्ञताप्रतिमंयुक्तमनसि-
कारोभवः सर्वधर्मशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च सर्वधर्मशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमसि
कारोभवः स्वस्वच्छाशून्य इति मनसि करोति । ताच्च स्वस्वच्छा
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽनुपलभ्यशून्य इति मनसि करोति । ताश्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावशून्य इति मनसि करोति । ताच्चाऽभावशून्यता-
मुपलभते । ताच्चाऽभाव शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया
मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञताप्रतियुक्तमनसि
कारोभवः स्वभावशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च स्वभावशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

म प्रज्ञापरमितायाश्चर्यपगतसर्व्याकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोभवोऽभावश्च इति मनसि करोति । ताश्चाऽभावस्वभाव-
श्च्यतामुपकरोति । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं मुच्यते बोधिमत्तो महामत्तः प्रज्ञापारमितायाश्चरन्-
पगतमर्वाकारजताप्रतिमं युक्तमनसिकारो जातिरध्यात्मशून्येति मनसि
करोति । ताश्चाऽध्यात्मशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते
उपलब्धयोगेन ।

उपलभ्ययोगेन ।
 स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञताप्रतिमं युक्तमनसि
 कारो जातिवद्भिर्द्वा शून्य इति मनसि करोति । ताश्च वहिर्द्वा-
 शून्यताभुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतमव्यङ्ग्यकारञ्जता प्रतिसंयुक्तमनमि-
कारोजातिरध्यात्मवहिर्द्वाशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्चाऽध्यात्म
वहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलम्भयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिभंयुक्तमनसि-
कारो जातिशून्यताशून्य इति मनसिकरोति । ताञ्च शून्यता-
शून्यतामुपलभते । तथा शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिमहाशून्य इति मनसि करोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

म प्रज्ञापारमिताद्वयपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजातिः परमार्थशून्य इति मनसि करोति । ताच्च परमार्थ-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रजापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोणातिः संकृतशून्यता मनमिकरोति । ताश्च संकृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलब्धयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरसंस्कृतशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽसंस्कृतशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरत्यन्तशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽत्यन्तशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरनवरागशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽनवरागशून्य-
तामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरनवकार शून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनवकार-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः प्रकृतिशून्येति मनसिकरोति । ताच्च प्रकृतिशून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः सर्वधर्मशून्येति मनसिकरोति । ताच्च सर्वधर्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः स्वप्नलक्षणशून्येति मनसि करोति । ताच्च स्वप्नलक्ष-
णशून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-

कारो जातिरनुपलभशून्येति मनसि करोति । ताच्चाऽनुपलभ-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभाव शून्यता-
मुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिः स्वभावशून्यइति मनसि करोति । ताच्च स्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगत सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जातिरभावस्वभावशून्येति मनसिकरोति । ताच्चाऽभावस्वभाव-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्वो महासत्त्वः स्वर्गः वेदना दृष्ट्या उपा-
दानं भवं जातिः जरा मरणं मृत्युपस्थानानि भावयति । तानि च
मृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च मृत्युपस्थानैर्मन्यते उपलभयोगेन ।
एवं, मत्स्यक् प्रहणानि षट्द्विपादान् दन्द्रियाणि बलानि । बोध्य-
ज्ञानि आर्याष्टाङ्गामार्गं आर्यसत्यानि ध्यानानि अप्रमाणानि
आर्यसमापत्तीः विमोक्षान् अनुपूर्वविहारसमापत्तीः शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षम् स्वानि अभिज्ञाः समाधीन् धारणी-
मुखानि तथागतबलानि वैशारद्यानि प्रतिसम्बिद्ः महाकरुणां
आवेणिकयुद्धधर्मान् ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरा मरणमध्यात्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्चाऽध्यात्म-
शून्यतामुपलभते । तथा च शून्यतया मन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाश्चरन्पगतसर्वाकारजताप्रतिमंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणं वहिद्वाशून्यमिति मनसि करोति । तासु वहिद्वा-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्च पगतमर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारो जरामरणमध्यात्मवहिर्द्वाशून्यमिति मनसि करोति । ताश्चा-
ऽध्यात्मवहिर्द्वाशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलब्ध-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमनसि-
कारोजरामरणं शून्यताशून्यमिति मनसि करोति । तादृशशून्यता-
शून्यतामुपलते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञताप्रतिभयुक्तमनसि-
कारोजरामरणं महाशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च महाशून्यता-
मुपलभते । तथाच शून्यतया मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जरा मरणं परमार्थशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च पर-
मार्थशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापरमितायाच्चरन्प्रगतसर्वाकारजता प्रतिभयुक्तमन-
पिकारो जरामरणं संकृतशून्यमिति मनसिकरोति । ताच्च संकृत-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्प्रगतसर्वाकारज्ञता प्रतिशुभ्रुक्तमन-
सिकारो जरामरणमसंज्ञतशून्यमिति मनसिकरोति । तांश्चासंज्ञा-
शून्यतासुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

ग प्रज्ञापारमितायाश्चर्यपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
मिकारो जरामरणमत्यन्तशून्यमिति मनसिकरोति । तास्मात्त्यन्त-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धयोगेन ।
प्रज्ञापगतसर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-

म प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनवरायशून्यमिति मनमिकरोति । ताश्चाऽनव-
रायशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभयोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिमयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनवकारशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चाऽनव-
कारशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

सं प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं प्रकृतिशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्च प्रकृति-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलब्धजोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाञ्चरन्पगतमर्वाकारज्ञता प्रतिस्थुक्तमन-
सिकारो जरामरणं सर्वधर्मशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च सर्व-
धर्मशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगतसर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं खलक्षणशून्यमिति मनसिकरोति । ताञ्च खल-
वशशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिभयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमनुपलभशून्यमिति मनसिकरोति । ताश्चा-
नुपलभशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतायामन्यते उपलभयोगेन ।

प्रजापारमितायाश्चर्यपगतमन्त्राकारज्ञता प्रतिबन्धुक्तम-

सिकारो जरामरणमभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माद्भाव-
शून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणं स्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माद्
स्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो जरामरणमभावस्वभावशून्यमिति मनसिकरोति । तास्माद्
भावस्वभावशून्यतामुपलभते । तथाच शून्यतयामन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायाश्चर-
न्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमनसिकारः स्मृत्युपस्थानानि भाव-
यति । तानि च स्मृत्युपस्थानान्युपलभते । तैश्च स्मृत्युपस्थानैर्मन्यते
उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः सम्यक्प्रहाणानि भावयति । तानि च सम्यक्प्रहाणान्युप-
लभते । तैश्च सम्यक्प्रहाणैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः च्छद्दिपादान् भावयति । तानि च च्छद्दिपादान्युपलभते ।
तैश्च च्छद्दिपादैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः इन्द्रियाणि भावयति । तानि चेन्द्रियान्युपलभते । तैश्च
इन्द्रियैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वस्तानि भावयति । तानि च वस्तान्युपलभते । तैश्च वस्तै-
र्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो बोध्यङ्गानि भावयति । तानि च बोध्यङ्गान्युपलभते । तैश्च
बोध्यङ्गैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्याष्टाङ्गमार्गं भावयति । तैश्चाऽर्याष्टाङ्गमार्गमुपलभते ।
तेन चार्याष्टमार्गेन मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आर्य्यसत्यानि भावयति । तानि च आर्य्यसत्यान्युपलभते ।
तैश्च आर्य्यसत्यैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो ध्यानानि भावयति । तानि च ध्यानान्युपलभते । तैश्च
ध्यानेन मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽप्रमाणानि भावयति । तानि च अप्रमाणान्युपलभते ।
तैश्चाऽप्रमाणैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आरूप्यसमापत्तीर्भावयति । तास्मादारूप्यसमापत्तीरुपलभते ।
ताभिश्चारूप्यसमापत्तिभिर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरन्नपगतसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-

सिकारो विमोक्षान् भावयति । ताञ्च विमोक्षानुपलभते । तैश्च विमोक्षैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽनुपूर्वविहारसमापत्तीर्भावयति । ताञ्चानुपूर्वविहारसमा-
पत्तीरुपलभते । ताभिश्चानुपूर्वविहारसमापत्तिभिर्मन्यते उपलभ्य-
योगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि भावयति । तानि
च शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानुपलभते । तैश्च शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारोऽभिज्ञाः भावयति । ताञ्चाऽभिज्ञा उपलभते । ताभिश्चाभि-
ज्ञाभिर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः समाधीन् भावयति । तांश्च समाधीनुपलभते । तैश्च
समाधिभिर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो धारणीमुखानि भावयति । तानि च धारणीमुखानुप-
लभते । तैश्च धारणीमुखैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तथागतबलानि भावयति । तानि च तथागतबलानुप-
लभते । तैश्च तथागतबलैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो वैशारद्यानि भावयति । तानि च वैशारद्यानुपलभते ।
तैश्च वैशारद्यैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारः प्रतिसम्बिदो भावयति । ताञ्च प्रतिसम्बिदो उपलभते ।
ताभिश्च प्रतिसम्बिद्वैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकारो महाकरुणाभावायति । ताञ्च महाकरुणानुपलभते ।
तथाच महाकरुणयामन्यते उपलभ्ययोगेन ।

स प्रज्ञापारमितायाश्चरत्नपगुप्तसर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तमन-
सिकार आत्रेणिकबुद्धधर्मान् भावयति । तांश्च बुद्धधर्मानुपलभते ।
तैश्च बुद्धधर्मैर्मन्यते उपलभ्ययोगेन ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरत्न-
तुपायकुशल इमं प्रज्ञापारमितानिर्देशात् श्रुत्वोत्तस्यति सन्त्वस्यति
सन्त्वासमापद्यते । आह । कथम्भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वः पाप-
मित्रहलगतो भवति । येन पापमित्रेण परिगृहीत इमं प्रज्ञा-
पारमितानिर्देशं श्रुत्वोत्तस्यति सन्त्वस्यति सन्त्वासमापद्यते । भग-
वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं यः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति । ध्यानपारमिताया-
श्चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति । वीर्यपारमितायां चरन्तं विरे-
चयति विहृन्दयति । ज्ञान्तिपारमितायां चरन्तं विरेचयति
विहृन्दयति । शीलपारमितायाश्चरन्तं विरेचयति विहृन्दयति ।

दानपारमितायाश्चरन्तं विरेचयति विवृण्वयति । नाऽत्र शिषि-
तयः । नैतत्तथागतभाषितं नैषधर्मा नविनयः । कुवित्कां एते
सूचान्ताः नैते श्रोतव्याः नोद्गृहीतव्याः न धारयितव्याः न वाचयि-
तव्याः न पर्यवाप्तव्याः । न योनिशो मनसि कर्त्तव्याः नैतेपरेभ्यो
देशयितव्याः । इत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं
वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं योऽस्मै
नमारकर्माण्युपदिशति । नमारदोषानाचष्टे इति । मारः पापीयान्
बुद्धवेषेणोपसंकस्य बोधिसत्त्वं महासत्त्वं षड्भ्यः पारमिताभ्यो विरे-
चयति विवृण्वयति । किन्ते कुलपुत्र प्रज्ञापारमितया भाषितया ।
किन्ते ध्यानपारमितया भाषितया । किन्ते वीर्यपारमितया
भाषितया । किन्ते चान्तिपारमितया भाषितया । किन्ते शील-
पारमितया भाषिताया । किन्ते दानपारमितया भाषितया ।
इत्येवं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धरूपेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंकस्य आवकं प्रतिसंयुक्तसूत्रं गेयं व्याकरणं गायो दान-
निदानत्युक्तकजातकवैपुल्याद्भूतधर्मावदानोपदेशं देशयति । विवृ-
णोति विभजते उत्तानीकरोति सम्प्रकाशयति । य इमान्येवं
रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे न बोधयत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंकस्येवं वदति । न ते किञ्चित् कुलपुत्र बोधिचित्तं नापि

तमवैवर्त्तिको न त्वं शक्यस्वतन्तरां सम्यक्प्रबोधिमभिमन्त्रोद्गम ।
य इमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे न बोधयति । अयं
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं बोधितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपसंकस्येवं वदति । चतुः कुलपुत्र शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
श्रोत्रं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
जिह्वा शून्यमात्मनात्मीयेन वा । कायः शून्य आत्मनात्मीयेन वा ।
मनः शून्यमात्मनात्मीयेन वा । रूपं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । शब्दः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । गन्धः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । रसः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । स्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । धर्मः
शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चतुर्विज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
श्रोत्रविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । घ्राणविज्ञानं शून्यमात्मना-
त्मीयेन वा । जिह्वाविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । कायविज्ञानं
शून्यमात्मनात्मीयेन वा । मनोविज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।
चतुः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शः शून्य आत्म-
नात्मीयेन वा । घ्राणसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन
वा । मनः संस्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । चतुः संस्पर्शप्रत्यय-
वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मी-
येन वा । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । जिह्वा-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
शून्यात्मनात्मीयेन वा । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

प्रथिवीधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अथातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । तेजो धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । वायु धातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आकाशधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । विज्ञानधातुः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । अविज्ञानात्मनात्मीयेन वा । संस्काराः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । विज्ञानं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । नामरूपं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । षडायतनं शून्यमात्मनात्मीयेन वा । स्पर्शः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । वेदनाशून्यात्मनात्मीयेन वा । तृष्णाशून्यात्मनात्मीयेन वा । उपादानशून्यमात्मनात्मीयेन वा । भवः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । जातिरशून्यात्मनात्मीयेन वा । जरामरणं शून्यमात्मनात्मीयेन वा ।

दानपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । शीलपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । चान्तिपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । वीर्यपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । ध्यानपारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा । प्रज्ञापारमिताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

अध्यात्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । बहिर्दृष्टिशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अध्यात्मबहिर्दृष्टिशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । शून्यताशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । महाशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । परमार्थशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । संकृतशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । असंकृतशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अत्यन्तशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अनवरागशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अनवकारशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । प्रकृतिशून्यताशून्यात्मना-

त्मीयेन वा सर्वधर्मशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । सुलक्षणशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अनुपलम्भशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । अभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा । स्वभावशून्यताशून्यात्मनात्मीयेन वा ।

सृष्ट्युपाख्यानानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । सम्यक्प्रहाणानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । च्छिद्रपादाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । इन्द्रियाणि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । बलानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । बोध्यज्ञानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । आर्याष्टाङ्गमार्गः शून्य आत्मनात्मीयेन वा । आर्यसत्यानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । ध्यानानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । अप्रमाणानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । आरूप्यसमापत्तयः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । विमोक्षाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । अनुपूर्वविहारसमापत्तयः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । अभिज्ञाः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । समाधायः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । धारणीमुखानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । तथागतबलानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । वैशारद्यानि शून्यान्वात्मनात्मीयेन वा । प्रतिस्मिदः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । महाकरुणाशून्यात्मनात्मीयेन वा । आवेणिकबुद्धधर्माः शून्या आत्मनात्मीयेन वा । किं करिष्यनुत्तरां सम्यक्सम्बोधिमभिममुध्य ।

य इमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्ययं मुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् बुद्धवेषेण नोपसंक्रम्य बोधि-
सत्त्वं महासत्त्वं मेवं वदति । शून्या कुलपुत्रपूर्वादिस्वद्वैर्भगवद्भि-
र्बोधिसत्त्वैः आवकैश्च । वात्र बुद्धाः न बोधिसत्त्वाः न आवकाः ।
एवं शून्या दक्षिणादिक् पश्चिमा उत्तरा अधस्तादुपरिष्ठात् यावत्
समन्ताद्गदिशः शून्या बुद्धैर्भगवद्भिर्बोधिसत्त्वैः आवकैश्च । नात्र
बुद्धा न बोधिसत्त्वा न आवकाः । य इमान्येवं रूपाणि मार-
कर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदि-
तव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् आवकवेषेणोपसंक्रम्य बोधि-
सत्त्वं महासत्त्वं सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तमनसिकारेभ्यो विरेचयति ।
आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तमनसिकारैरवदत्यनुशास्ति । य एवं
रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्ययं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान्नुपाध्यायाचार्यवेषेणोपसंक्रम्य
बोधिसत्त्वं महासत्त्वं बोधिसत्त्वपर्याया विरेचयोः सर्वाकारजता-
प्रतिसंयुक्तमनसिकारेभ्यो विरेचयति । स्मृत्युपस्थानेषु नियोजयति ।
सम्यक्प्रहाणेषु नियोजयति । अद्विपादेषु नियोजयति । बलेषु
नियोजयति । बोधक्षेत्रेषु नियोजयति । आर्याष्टाङ्गमार्गेषु नियो-
जयति । आर्यमतेषु नियोजयति । ध्यानेषु नियोजयति । अप्र-
माणेषु नियोजयति । आरुण्यममापत्तिषु नियोजयति । विमो-
क्षेषु नियोजयति । अनुपूर्वविशारममापत्तिषु नियोजयति ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु नियोजयति । एवं तं कुल-

पुत्रेमान् धर्मान् भाषित्वा आवकभूमिं साक्षात् कुरु किं करिष्य-
स्यनुत्तरया सम्यक्सम्बोधा । य एवं रूपाणि मारकर्माणि नाचष्टे
नोपदिशत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदि-
तव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् मातापितृवेषेणोपसंक्रम्य
बोधिसत्त्वं महासत्त्वं मेवं वदति यत्र कुलपुत्र श्रोत आपत्तिफल
साक्षात्क्रिया । महादागामिफल साक्षात्क्रिया । अनागामिफल
साक्षात्क्रिया । अर्हत्त्व साक्षात्क्रिया । प्रत्येकबुद्धसाक्षात्क्रिया ।
तत्र योगमापद्यत । किन्तेऽनुत्तरया सम्यक्सम्बोधाऽभिसम्बुद्धया ।
यस्याः कृतेऽप्रमेया संख्येयान् कल्पान् संश्रवणपरिमाणान् हस्तपाद-
शिरस्छेदाननुभविष्यसि । य इमान्येवं रूपाणि मारकर्माणि न
बोधयति नाचष्टे नोपदिशत्ययं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
पापमित्रं वेदितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते मारः पापीयान् भिक्षुवेषेणो बोधिसत्त्वं महा-
सत्त्वमुपक्रम्य* अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति । अनिमित्तमिति
अप्रणिहितमित्यनभिसंस्कारं इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदि-
शति । वेदनाऽनित्येत्यनुपलम्भयोगेनोपदिशति । वेदनादुःखेत्य-
नात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति । अप्रणिहितेति अनभि-
संस्कारेति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । संज्ञा अनित्ये-

* रूपमनित्यमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति रूपदुःखमिति उपलम्भ-
योगेनोपदिशतीति वाक्यभागः सर्वत्र प्रयोक्तव्यः आदर्शपुस्तके न तथा
लिखितमस्ति । आदर्शांशुरूपमत्र लिखितम् ।

त्युपलभयोगेनोपदिशति । संज्ञा दुःखेति अनात्मेति शान्तेति
शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति
उपलभयोगेनोपदिशति । संस्कारा अनित्या इति उपलभयोगे-
नोपदिशति । संस्कारा दुःखा इति अनात्मा न इति शान्ता
इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभि-
संस्कारा इति विविक्ता इत्युपलभयोगेनोपदिशति । विज्ञान-
मनित्यमित्युपलभयोगेनोपदिशति । विज्ञानं दुःखमित्यनात्मेति
शास्त्रमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभि-
संस्कार इति विविक्तमित्युपलभयोगेनोपदिशति ।

चक्षुरनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अन-
भिज्ञमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युप-
लभयोगेनोपदिशति । घ्राणमनित्यमिति । अथायुष्मान् सुभूतिर्भग-
वत्तामेतदवोचत् । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवन्बुध्यते । कोऽस्य
पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मान् सुभूतिमेतदवोचत् । अपदार्थः
सुभूते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्य हेतोरनुत्पादा बोधिरनुत्पादः
सत्त्वः । न हि सुभूते बोधौपदमस्ति न भत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधि-
सत्त्वपदार्थः । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशेशकुनेः पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते स्त्रप्रेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते मायायाः पदं न विद्यते एवमेव बोधिसत्त्व-
पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम मरीच्याः पदं न विद्यते
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते

उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम प्रतिश्रुत्कायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधि-
सत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभासस्य पदं
न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते प्रतिविम्बस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतनिर्म्मितस्य पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते भूतकोट्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते । तथतायाः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
अवितथतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते अनन्यतथतायाः पदं न
विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते धर्मतायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मधातोः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
धर्मस्मितायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते धर्मनियामतायाः पदं न विद्यते ।
एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
मायापुरुषस्य रूपे पदं न विद्यते । वेदनायां पदं न विद्यते
मञ्जायां पदं न विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञाने पदं न
विद्यते संस्कारेषु पदं न विद्यते विज्ञानेपदं न विद्यते ।

शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य शून्यताशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य परमार्थ शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य संस्कृत-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्यासंस्कृत शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्यात्यन्तशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवराग शून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानवकार-
 शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
 पुरुषस्य प्रकृतिशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते मायापुरुषस्य सर्वधर्मशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य स्वस्वरूपशून्यतायाञ्चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यानुप-
 लब्धशून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्याभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
 नाम सुभूते मायापुरुषस्य स्वभाव शून्यतायाञ्चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याभावस्वभावशून्य-
 तायाञ्चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्च
 रतो बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-

पुरुषस्य सत्युपस्थानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते मायापुरुषस्य मय्यक् प्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते ।
 तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यार्द्धपादेषु चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्येन्द्रियेषु चरतः पदार्थो
 न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य बल्लेषु चरतः
 पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य बोध्य-
 ज्ञेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरु-
 षस्यार्थाष्टाङ्गमार्गे चरतः पदार्थो न विद्यते ।

एवमेव सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
 बोधिमत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
 पुरुषस्यार्थसत्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
 मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
 सुभूते मायापुरुषस्याप्रमाणेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
 थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यारूपसमापत्तिषु चरतः पदार्थो न
 विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याष्टसु विमोक्षेषु
 चरतः पदा दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनिमित्त-
 मित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । जिज्ञाऽनित्येति दुःखेत्यनात्मेति शान्तेति शून्येत्यनिमित्ते-
 त्यप्रणिहितेत्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।
 कायोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति शान्त इति शून्य इत्यनि-
 मित्त इत्यप्रणिहित इत्यनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भ-
 योगेनोपदिशति । मनोऽनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति

शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविध-
मित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

रूपमनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति शून्यमित्यनि-
मित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलभ्यो-
गेनोपदिशति । शब्द*मनित्यमिति दुःखमित्यनात्मेति शान्तमिति
शून्यमित्यनिमित्तमित्यप्रणिहितमित्यनभिसंस्कार इति विविक्तमि-
त्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । गन्धोऽनित्य इति दुःख इत्यनात्मेति
शान्त इति शून्य इत्यनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्यनभिसंस्कार इति
विविक्त इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । रसोऽनित्य इति दुःख इति
अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इत्यप्रणिहित इत्य-
भिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । स्रष्टोऽनित्य
इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त
इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलभ्यो-
गेनोपदिशति । धर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति
शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अन-
भिसंस्कारा इति विविक्ता इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति ।

चक्षुर्विज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति गान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति अनभिभङ्कार
 इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । ओत्रविज्ञानमनित्यमिति
 दुःखमिति अनात्मेति गान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति ।
 अप्रणिहितमिति अनभिभङ्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-

* अष्टाश्वत्थ पुंलिङ्गे प्रयोगोयुक्तः आदर्शपुस्तके गण्यमकेन निर्दिष्टः।

दिशति । घ्राणविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति
 शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति । अनभिसंस्कार इति
 विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति । जिह्वाविज्ञानमनित्यमिति
 दुःखमिति अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति
 अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोप-
 दिशति । कायविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति अनात्मेति शान्त-
 मिति शून्यमिति अप्रणिहितमिति अनभिसंस्कार इति विविक्त-
 मित्युपलम्भयोगेनोपदिशति मनोविज्ञानमनित्यमिति दुःखमिति
 अनात्मेति शान्तमिति शून्यमिति अनिमित्तमिति अप्रणिहितमिति
 अनभिसंस्कार इति विविक्तमित्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

चक्षुःसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति शान्त इति
शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति । अनभिसंस्कार इति
विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति । श्रोत्रसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख
इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित
इति अनभिसंस्कार इति विविक्त इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।
घ्राणसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति । अनात्मेति शान्त इति शून्य
इति निमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिसंस्कार इति विविक्त
इत्युपलम्भयोगेनोपदिशति ।

जिह्वासंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख इति अनात्मेति गान्त इति
शून्य इति अनिमित्त इति अप्रणिहित इति अनभिस्कार इति ।
विविक्त इत्युपलभ्ययोगेनोपदिशति । कायसंस्पर्शोऽनित्य इति दुःख
इति अनात्मा इति गान्त इति शून्य इति अनिमित्त इति

[illegible]

विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । स्वभावशून्यता अनित्येति
दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति
अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अनुप-
लम्भशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति
उपलम्भयोगेनोपदिशति । अभावशून्यता अनित्येति दुःखेति
अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभि-
संस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । स्वभाव शून्यता
अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति
अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति उपलम्भयोगेनोपदिशति । अभाव-
स्वभावशून्यता अनित्येति दुःखेति अनात्मेति शान्तेति शून्येति
अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारा इति विविक्तेति
उपलम्भयोगेनोपदिशति ।

सत्युपस्थानानि अनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति
शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति
अनभिसंस्कारा इति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति ।
सम्यक् प्रज्ञाणान्यनित्यानीति दुःखानीति अनात्मानीति शान्ता-
नीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभि-
संस्कारा इति विविक्तानीति उपलम्भयोगेनोपदिशति । ऋद्धिपादा
अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या
इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति
विविक्ता इति उपलम्भयोगेनोपदिशति । इन्द्रियान्यनित्यानीति

दुःखानीति अनात्मानीति शान्तानीति शून्यानीति अनिमित्तानीति अप्रणिहितानीति अनभिसंस्कारानीति विविक्तानीति उपलभयोगेनोपदिशति । प्रतिसम्बिदोऽनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलभयोगेनोपदिशति । महामैत्री अनित्या इति दुःखा इति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलभयोगेनोपदिशति । महाकरुणा अनित्येति दुःखेति अनात्मानति शान्तेति शून्येति अनिमित्तेति अप्रणिहितेति अनभिसंस्कारेति विविक्तेति उपलभयोगेनोपदिशति । आवेष्टिकबुद्धधर्मा अनित्या इति दुःखा इति अनात्मान इति शान्ता इति शून्या इति अनिमित्ता इति अप्रणिहिता इति अनभिसंस्कारा इति विविक्ता इति उपलभयोगेनोपदिशति । य एकरूपाणि मारककर्माणि नाचष्टे नोपदिशत्यथ बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य पापमित्रं वेदितव्यं । एवं हि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पापमित्राणि वेदितव्यानि । विदित्वा च परिवर्ज्यधितव्यानि ॥ ० ॥

शतसाहस्रं प्रज्ञापारमितायाः षष्ठः परिवर्तः ॥

अथ सप्तमः परिवर्तः ।

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवत्युच्यते, कोऽस्य पदार्थः । एवमुक्ते भगवानायुष्मानं सुभूतिमेतदवोचत् । अपदार्थः सुभूते बोधिसत्त्वपदार्थः । तत्कस्य हेतोरनुत्पादो बोधिरनुत्पादः सत्त्वः । नहि सुभूते बोधौपदमस्ति नवासत्त्वे तस्मादपदार्थो बोधिसत्त्वपदार्थः तद्यथापि नाम सुभूते आकाशेशकुनेः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम स्वप्नेपदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम मायायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मरीच्याः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते उदकचन्द्रस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिश्रुत्कायाः पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते प्रतिभासस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते विम्बस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतनिर्मितस्य पदं न विद्यते । एवमेव बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याय्याष्टाङ्गमार्गचरतः पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य

प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते मायापुरुषस्थार्यसत्त्वेषु चरतः पदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य ध्यानेषु चरतः पदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽप्रमाणेषु
चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
पुरुषस्थार्यसमापत्तिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते मायापुरुषस्याष्टसुविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु
चरतः पदं न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षेषु चरतः पदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्याऽभिज्ञासु चरतः पदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य समाधिषु चरतः
पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य धारणी-
मुखेषु चरतः पदार्थो न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य तथागतबलेषु चरतः
पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य वैशार-
द्येषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते माया-
पुरुषस्य प्रतिमन्त्रिषु चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते मायापुरुषस्य महामैत्र्यां चरतः पदार्थो न विद्यते । तद्य-
थापि नाम सुभूते मायापुरुषस्य महाकरुणायां चरतः पदार्थो न
विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते मायापुरुषस्यायेणिक बुद्धधर्मेषु

चरतः पदार्था न विद्यते । एवमेव सुभृते बोधिमत्त्वस्य महास-
त्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिमत्त्वपदार्था न विद्यते ।
सम्यक् सम्यक्त्वस्य रूपेपदं

एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतस्य विज्ञानेपदं न विद्यते । तत्कस्य
हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य विज्ञानस्य । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः समुद्भूतस्य चक्षुषिपदं न
विद्यते । तत्कस्य हेतोरविद्यमानत्वात्तस्य चक्षुषः । एवमेव सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो

स्वाऽसंस्पर्शाव्यवदाने पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्यानभिसंस्पर्शे
पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते ।
जिह्वासंस्पर्शस्याऽनुपलब्धे पदं न विद्यते ।

कायसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शस्याऽनुपलक्ष्ये पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽसंक्षेपाव्यवदाने पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽनभिसंस्कारे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्याऽनुपलक्ष्ये पदं न विद्यते ।

चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते ।
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितस्याऽसंकोशाव्यवदाने पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्यय-
वेदितस्याऽनभिमंस्कारे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्या-
ऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनुपलभौ
पदं न विद्यते । ओक्षसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्य सुभूतेऽनुत्पादे पदं न
विद्यते । ओक्षसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनिरोधे पदं न विद्यते ।
ओक्षसंस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽसंकोशाव्यवदाने पदं न विद्यते । ओक्ष-
संस्पर्शप्रत्ययवेदितस्याऽनभिमंस्कारे पदं न विद्यते । ओक्षसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदितस्याऽप्रादुर्भावे पदं न विद्यते । ओक्षसंस्पर्शस्याऽनुपलभौ

[illegible]

प्रथिवीधातोः सम्भूतेऽनुत्पादे पदं न विद्यते । प्रथिवीधातो-

विशुद्धौ पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शविज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । मनःसंस्पर्शस्यात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते पृथिवीधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अग्नातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । तेजोधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वायुधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आकाशधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानधातोरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अविद्याया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । संस्काराणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । विज्ञानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । नामरूपस्यात्यन्त-

BIBLIOTHECA INDICA: COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 1242.

शतसाहस्रिका प्रज्ञापारमिता ।
ŚATASAHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PARAMITĀ
A
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE
OF
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY
PRATAPACANDRA GHOSA
PART I. FAS. XIV.

CALCUTTA

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 1, PARK STREET,
1910.

The Society's Agents—

MR. BERNARD QUARITCH, 11, Grafton Street, New Bond Street, London, W.
AND MR. OTTO HARRASSOWITZ, BOOKSELLER, Leipzig, Germany.

Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—
of the Fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

*Advaita Brahman Siddhi, Fasc. 2, 4 @ /10/ each	Rs. 1
Advaitachintā, Kauṣṭubha, Fasc. 1-3 @ /10/ each	1
*Agol Parāna, Fasc. 6-14 @ /10/ each	5
Aitārēya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /10/ each	14
Aitareyalocana	3
*Ana Bhāṣya, Fasc. 2, 5 @ /10/ each	2
Aphorisms of Sāṃdilya (English), Fasc. 1 @ 1/	1
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. 1-6 @ /10/ each	3
*Atharevāna Upanishad, Fasc. 4, 5 @ /10/ each	1
Ātmatattvavivēka, Fasc. I	1
Ācāryavādyaka, Fasc. 1-5 @ /10/ each	0
Avadāna Kūpalatā, (Sāns. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-6 @ 1/ each	3
Bālam Bhāṭṭi, Vol. I, Fasc. 1-2, Vol. II, Fasc. 1 @ /10/ each	12
Bauddhāyana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-3; Vol. II, Fasc. 1-3 @ /10/ each	1
*Bhāmati, Fasc. 4-8 @ /10/ each	3
Bhāṭṭa Dipikā, Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1 @ /10/ each	3
Bauddhyastatrasangraha	4
Brahma Sūtra, Fasc. 1 @ /10/ each	2
Bṛhaddevatā, Fasc. 1-4 @ /10/ each	0
Bṛhadbharma Parāna, Fasc. 1-6 @ /10/ each	2
Bodhicaryāvatāra of Cāntideva, Fasc. 1-5 @ /10/ each	3
Cri Cantinatha Chārita, Fasc. 1, 2	1
Qatadūṣaṇi, Fasc. 1-2 @ /10/ each	1
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each	8
Qatapatha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-7; Vol. V, Fasc. 1-4 @ /10/ each	14
Ditto Vol. VI, Fasc. 1-3; Vol. VII, Fasc. 1-3 @ 1/4 each	3
Ditto Vol. VII, Fasc. 1-3 @ /10/	1
*Qatasāhasrikā prajñāpāramitā, Part I, Fasc. 1-13 @ /10/ each	8
*Qaturvarga Chintāmaṇi, Vol. II, Fasc. 1-25; Vol. III, Part I, Fasc. 1-18, Part II, Fasc. 1-10; Vol. IV, Fasc. 1-6 @ /10/ each	96
Ditto Vol. IV, Fasc. 7-8, @ 1/4 each	1
Ditto Vol. IV, Fasc. 8-9 @ /10/	1
Qlokavārtika, (English), Fasc. 1-7 @ 1/4 each	8
*Qranta Sūtra of Āpastamba, Fasc. 12, 17 @ /10/ each	3
Ditto Qāukhāyana, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4; Vol. III, Fasc. 1-4; Vol. 4, Fasc. 1 @ /10/ each	10
Qri Bhāṣyam, Fasc. 1-3 @ /10/ each	1
Qāna Kriyā Kauṇḍī, Fasc. 1-2 @ /10/ each	1
Qadādhara Paddhati Kālasāra, Vol. I, Fasc. 1-7 @ /10/ each	4
Ditto Aśrakāra, Vol. II, Fasc. 1-4	3
Gobhiliya Qrihya Sūtra, Vol. I @ /10/ each	3
Ditto Vol. II, Fasc. 1-2 @ 1/4 each	2
Ditto (Appendix) Gobhila Parimāta	2
Ditto Qrihya Sangraha	0
Haralāsa	1
Karṇapradīpi, Fasc. 1	1
Kāle Viveka, Fasc. 1-7 @ /10/ each	1

सप्तमपरिचर्या ।

१२४६

विशुद्धौ पदं न विद्यते । पडावतनस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । सर्गस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वेदनाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । दृष्ट्याया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । उपादानस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । भवस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जातेरत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । जरामरणस्यात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शौचपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । चान्तिपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वीर्यपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । ध्यानपारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रज्ञापारमिताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते अध्यात्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । वहिर्द्विशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अध्यात्मवह्निर्द्विशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यताशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । परमार्थशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते ।

न विद्यते । संस्कृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । असंस्कृतशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अत्यन्तशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवरागशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनवकारशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । प्रकृतिशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । सर्वधर्मशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वलक्षणशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अनुपलम्भशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । स्वभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभावस्वभावशून्यताया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुमते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते स्थात्युपस्थानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते
पदं न विद्यते । सम्यक्प्रज्ञानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
विद्यते । अद्धिपादानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते ।
इन्द्रियाणामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बलानामत्य-
न्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । बोध्यज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ
निमित्ते पदं न विद्यते । आर्याष्टाङ्गमार्गस्थात्यन्तविशुद्धौ निमित्ते
पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायाश्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते आर्य्यमत्यानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते
पदं न विद्यते । ध्यानानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते ।
अप्रमाणानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आरूप्यममा-
पत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । विमोचानामत्यन्तविशुद्धौ
निमित्ते पदं न विद्यते । अनुपूर्वविहारममापत्तीनामत्यन्तविशुद्धौ
निमित्ते पदं न विद्यते । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचसुखाना-
मत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । अभिज्ञानामत्यन्तविशुद्धौ
निमित्ते पदं न विद्यते । समाधीनामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते
पदं न विद्यते । धारणीसुखानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता-
याञ्चरत बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते तथागतबलानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते
पदं न विद्यते । वैशारद्यानामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न
विद्यते । प्रतिस्मिदामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते ।
महामैत्र्या अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । महाकरु-
णाया अत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । आवेणिकबुद्धधर्मा-
णामत्यन्तविशुद्धौ निमित्ते पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधि-
मत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो बोधिमत्त्वपदार्थो न
विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते आत्मात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाश्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते सत्त्वात्यन्त-

[illegible]

वेदकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । वेदकात्मतामुपादाय । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्व-
पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते जानकात्यन्तविशुद्धौ
पदं न विद्यते । जानकात्मतामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते पञ्चकात्यन्तविशुद्धौ पदं न विद्यते । पञ्च-
कात्मतामुपादाय । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम
सुभूते सूर्यमण्डलेऽभ्युदयच्छति अन्धकारे पदं न विद्यते । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्व-
पदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते कन्योद्वाहेवर्त्तमाने
बर्त्तव्यसंस्कारगतानां पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतः शीलदौः
शौले पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतः समाधौ विमोक्षे
पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते
तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्भूतः प्रज्ञायां दौषप्रज्ञे पदं न विद्यते ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो
बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः

सम्यक् समुद्रस्य विमुक्तौ पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।
तद्यथापि नाम सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक् समुद्रस्य विमुक्तिज्ञान-
दर्शने पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि
नाम सुभूते सूर्याचन्द्रमसोः प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो
न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते ग्रहमणिरत्नविद्युज्ज्योतिषां
प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते चातुर्महाराजकायिकानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते त्रायस्त्रिंशानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते यामानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते तुषितानां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायाञ्चरतो बोधिसत्त्वपदार्थो न विद्यते । तद्यथापि नाम सुभूते निर्माणरतीनां देवानां प्रभायाः पदं न विद्यते । एवमेव सुभूते बोधि-

[illegible]

आह कतमे भगवन् कुशलाधर्मा लौकिकाः । भगवानाह ।
 कुशलाः सुभूते लौकिकाधर्मा उच्यन्ते मादृशता पिदृशता
 आमण्यता ग्राह्यता कुलज्येष्ठानुपालिता । दानमयं पुण्यक्रिया-
 वन्तु, शीलमयं पुण्यक्रियावन्तु, भावनामयं पुण्यक्रियावन्तु, वैश-
 स्तकसङ्गतमौषधिकं दशकुशलाः कर्मपथाः लौकिकानवसंज्ञाः ।
 यदुतव्याघतिकसंज्ञा, निरुत्तमकसंज्ञा, विपूतिकसंज्ञा । विलोहि-
 तकसंज्ञा, विलीनकसंज्ञा, विवादिकसंज्ञा, विचित्रकसंज्ञा, अस्मि-
 संज्ञा, विदग्गकसंज्ञा, लौकिकानिचत्वारिध्यानानि । चत्वार्यप्रमा-
 णानि । चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः लौकिकादश-
 नुसृतयः । यदुतबुद्धाऽनुस्मृतिः, धर्माऽनुस्मृतिः, संघाऽनुस्मृतिः,
 शीलाऽनुस्मृतिः, त्यागाऽनुस्मृतिः, देवाऽनुस्मृतिः, आनापानाऽनु-
 स्मृतिः । कायगतानुस्मृतिः । उद्देगाऽनुस्मृतिः । सरणाऽनुस्मृतिः ।
 इमे उच्यन्ते सुभूते कुशलालौकिकाधर्माः । आह । कतमे भगव-
 न्कुशलालौकिकाधर्माः । भगवानाह । दशाऽकुशलाः कर्मपथाः ।
 यदुतप्राणातिपातः सुभूतेऽकुशलालौकिको धर्मः । अदत्तादानं
 सुभूतेऽकुशलालौकिको धर्मः । काममिथ्यावादः सुभूतेऽकुशलालौ-
 किको धर्मः । मृषावादः सुभूतेऽकुशलालौकिको धर्मः । पारुष्यं
 सुभूतेऽकुशलालौकिको धर्मः । अभिघ्ना सुभूतेऽकुशलालौकिको-
 धर्मः । व्यापादं सुभूतेऽकुशलालौकिको धर्मः । मिथ्यादृष्टिः सुभूते
 ऽकुशलालौकिको धर्मः । क्रोध उपनाहोप्रद्यः प्रदोशोविहिंसा ईर्ष्या
 मात्सर्यं मदो मिथ्यामानः । इमे उच्यन्ते सुभूते ऽकुशलालौकि-
 काधर्माः । आह कतमे भगवन् व्याकृताधर्माः । भगवानाह ।

व्याकृतं कायकर्म, व्याकृतं वाक्कर्म । व्याकृतं मनस्कर्म ।
 व्याकृतानि चत्वारि महाभूतानि । व्याकृतानि पञ्चेन्द्रियाणि ।
 व्याकृतं वडायतनं । व्याकृताश्चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
 व्याकृताः स्कन्धाः । व्याकृताधातवः । व्याकृतान्यायतनानि ।
 व्याकृतः सर्वो विपाकः । इमे उच्यन्ते व्याकृताधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लौकिकाधर्माः । भगवानाह । लौकिकाधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते । पञ्चस्कन्धा द्वादशायतनानि । अष्टादशधातवः ।
 दशकुशलाः कर्मपथाः । चत्वारिध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चतस्र आरूप्यसमापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः लोकोत्तराश्च धर्मान्
 स्थापयित्वा ये तदन्ये धर्माः । इमे उच्यन्ते लौकिकाधर्माः । आह ।
 कतमे भगवन् लोकोत्तराधर्माः । भगवानाह । लोकोत्तराधर्माः
 सुभूते उच्यन्ते चत्वारिस्मृत्युपस्थानानि । चत्वार्यप्रमाणानि ।
 चत्वारि च्छिन्नापादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चरमानि सप्तबोध्यङ्गानि ।
 आर्याष्टाङ्गो मार्गः । शून्यताविमोचमुखत्वानिमित्तविमोचमुखमप्रणि-
 हितविमोचमुखं । अनाज्ञातमाज्ञास्यामौतीन्द्रियं । आज्ञेन्द्रियं ।
 आज्ञातावीन्द्रियं । सवितर्कः सविचारः समाधिः । अवितर्को-
 विचारः समाधिः । विद्याविमुक्तिसंप्रजन्यं योनिशो मनसिकारः ।
 अष्टोविमोचाः । कतमेऽष्टौ रूपैरूपाणि पश्यत्ययं प्रथमो विमोचः ।
 अध्यात्मरूपं संजीवहिर्द्वारूपाणि पश्यत्ययं द्वितीयो विमोचः ।
 शुभवचाविमुक्तो भवत्ययं तृतीयो विमोचः । स सर्वशोरूपसंज्ञानां
 समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामन्तर्गमानानां त्वसंज्ञानाममनसिकारा-
 दन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरत्ययं चतुर्थो-

विमोचः । स सर्वज्ञागत्याकाशापन्यायनं समतिक्रमादनन्तं विज्ञान-
मिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्ययं पञ्चमोविमोचः ।
स सर्वज्ञोविज्ञानानन्यायतनसमभिक्रमा नास्ति किञ्चिदित्याकिञ्च-
न्यायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्ययं षष्ठोविमोचः । स सर्वज्ञ आकिञ्च-
न्यायतनसमतिक्रमानैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरतीत्ययं
सप्तमोविमोचः । स सर्वज्ञानैवसंज्ञानासंज्ञायतनसमतिक्रमासंज्ञावेद-
नायितनिरोधमुपसम्पद्य विहरतीत्ययमष्टमोविमोचः । इमेऽष्टौ
विमोचाः ।

नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । कतमा नव । स विविक्तं कासैः
विविक्तं पापैकैरकुशलधर्मैः । सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं
प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । सवितर्कं स विचाराणां व्युत्प-
न्नादध्यात्मसम्प्रमादाश्चेत स एकोतीभावादवितर्कमविचारं समाधिजं
प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेचको-
विहरति । स्मृतिमान् संप्रज्ञानः सुखञ्च कायेन प्रतिसवेदयति ।
यत्तदार्था आचक्षते । उपेचकः स्मृतिमान् मुखविहारौ तृतीयं
ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स मुखस्य च ग्रहाणात् दुःखस्य च
ग्रहाणात् पूर्वमेव च मौमनस्य दौर्मनस्थानामस्तङ्गमाददुःखासुख-
मुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धिश्चतुर्थध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञो
रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तङ्गमान्नालसंज्ञानाम-
मनसिकारादनन्ताकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
स सर्वज्ञ आकाशानन्यायतनसमतिक्रमादनन्तरिकज्ञानमिति
विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्वज्ञो विज्ञाना-

नन्यायतनसमतिक्रमाप्तास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य
विहरति । स सर्वज्ञ आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमानैव संज्ञाना-
संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञो नैव संज्ञानासंज्ञायतन-
समतिक्रमात् संज्ञावेदयति निरोधमुपसम्पद्य विहरति । एता
नवानुपूर्वविहार समापत्तयः ।

अध्यात्मशून्यता वहिर्द्वाशून्यता अध्यात्मवहिर्द्वाशून्यता शून्यता-
शून्यता महाशून्यता परमार्थशून्यता संस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यता
अत्यन्तशून्यता अनवरागशून्यता अनवकारशून्यता प्रकृतिशून्यता
सर्वधर्मशून्यता स्वलक्षणशून्यता अनुपलम्भशून्यता अभावशून्यता
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यता । दशतथागतबलानि चत्वारि-
वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे
उच्यन्ते लोकोत्तराः धर्माः ।

भगवानाह । साश्रवाधर्मा इति सुभूते यदुत्पन्नस्कन्धाः
दादशायतनानि । अष्टादशधातवः । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्य-
प्रमाणानि । चतस्र आरूप्य समापत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे
उच्यन्ते साश्रवाधर्माः । भगवानाह । चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि ।
चत्वारि सम्यक् ग्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि ।
पञ्चरसानि । सप्तबोध्यज्ञानि । आर्याष्टाऽङ्गमार्गः । चत्वार्यार्य-
सत्यानि । चत्वारिध्यानानि । अष्टौ विमोचाः । नवानुपूर्वविहार-
समापत्तयः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचसुखानि । दशतथा-
गतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसम्बिदः । महा-
मैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते

अनासवाधर्माः । आह । कतमे भगवन् संस्कृताधर्माः । भगवानाह ।
संस्कृताधर्माः सुभूते उच्यन्ते कामधातु रूपधातुराह्वयधातुः ।
येऽपि तदन्ते केचित् संस्कृतधातुपर्यापन्नाधर्माः । आन्यपि चत्वारि
सृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः ।
पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधज्ज्ञानि । आर्याष्टाङ्गमार्गः ।
चत्वार्यार्यसत्यानि । चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि । चतस्र
आह्वय समापत्तयः । अष्टौविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखानि । पञ्चाऽभिज्ञाः । षट्-
पारमिताः । सर्वशून्यताः । सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि ।
दशतथागतबलानि । चत्वारि वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसन्निदः ।
महामैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते
संस्कृताधर्माः ।

आह । कतमे भगवन्नसंस्कृताधर्माः । भगवानाह । असंस्कृता-
धर्मा उच्यन्ते । यस्य नोत्पादो न व्याया न स्थितेरन्यथात्वं रागद्वयो
द्वेषद्वयो मोहद्वयः । तथता वितथताऽनन्यतथता धर्मता । धर्म-
धातुः । धर्मस्थितिता । धर्मनियामता । अचिन्त्यधातुर्भूतकोटि-
रयमुच्यतेऽसंस्कृतोधर्माः । आह । कतमे भगवन् साधारणा-
धर्माः । भगवानाह । चत्वार्य प्रमाणानि । चतस्र आह्वयसम-
पत्तयः । पञ्चाऽभिज्ञाः । इमे उच्यन्ते साधारणाधर्मा पृथग्जनैः ।

आह । कतमे भगवन्साधारणाः । भगवानाह । चत्वारिस-
ृत्युपस्थानानि । चत्वारिसम्यक् प्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः ।
पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधज्ज्ञानि । आर्याष्टाङ्गमार्गः ।

चत्वार्यार्यसत्यानि । अष्टौविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः ।
शून्यता अनिमित्तमप्रणिहितं सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि ।
दशतथागतबलानि । चत्वारिवैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिसन्निदः ।
महामैत्री । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । इमे उच्यन्ते
असाधारणाधर्माः ।

तत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाञ्चरता स्वलक्षण-
शून्यतानुसर्वधर्मेषु न सञ्चितव्यसकल्पनतया सर्वधर्माणामदययो-
गेन सर्वधर्मा अवबोद्धव्याः । अकल्पनाविकल्पनातामुपादाय ।
अथायुष्मान् सुभूति भगवन्तमेतदवोचत् । यत् पुनरिदं भगवन्नु-
च्यते बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति केन कारणेन भगवन् बोधिसत्त्वो
महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । महतः सुभूते सत्त्वराश्रित्यत-
स्याद्योतां कारयिष्यति तेनार्येन बोधिसत्त्वो महासत्त्वो इत्युच्यते ।
आह । कर्त्तव्यं भगवन् महासत्त्वराश्रित्यतः । यस्य बोधिसत्त्वो
महासत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यते । भगवानाह । महासत्त्वराश्रित्यति
सुभूते गोचरभूरष्टमकः श्रोत आपन्नः सकृदागम्यर्हन् प्रत्येकबुद्धः
प्रथमचित्तोत्पादिको बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यावदवैवर्त्यभूमि-
स्थितो बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽयमुच्यते सुभूते महासत्त्वराश्रि-
तः । यस्य बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽश्रुतां कारयिष्यति । यच्च
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन वज्रोपमचित्तमुत्पाद्य महतः सत्त्वराश्रि-
तस्याऽश्रुतां कारयितव्या । आह । कतमो भगवन् वज्रोपमचि-
त्तोत्पादः । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो एवं
चित्तमुत्पादय । परिमिते मया संसारेमन्नाहः सम्बुद्धयः । सर्व-

सत्त्वानां कृते सर्वसत्त्वानामपि नामया भवितव्यं । सर्वसत्त्वानामन्तिके-
मया समचित्तमुत्पादयितव्यं । सर्वसत्त्वा मया त्रिभिर्गुणैः परि-
निर्वापयितव्याः । सर्वसत्त्वानपि परिनिर्वाप्यनकश्चित्तत्वं परि-
निर्वापितो भवत्यनुत्पादो निरोधो मया सर्वधर्मानामवबोद्धव्यः ।
अवकीर्णेन मया सर्वाकारज्ञता चित्तेन षट्पारमितासुचरितव्यं ।
सर्वत्राऽनुगतायाधर्मप्रतिबेधनिष्पत्त्यां मया शिचितव्यं । एकनि-
यतनिर्हारोमयाधर्माणां प्रतिबोद्धव्यः । यावदपरिमितनिर्हार-
प्रतिबोधाय मया धर्माणां शिचितव्यं । अयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य वज्रोपमश्चित्तोत्पादः । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो महतः सत्त्वाग्नेर्नियतस्याश्रतां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलभ्य-
योगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः एकचित्तमुत्पाद-
यति । यावन्तः सत्त्वानैरयिका वा तैर्यग्योनिका वा यामलौ-
किका वा दुःखवेदनां वेदयन्ति । तेषामर्थायाहं ता दुःखावेदना
वेदयेयं । तत्र बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनात्तर्यवं* चित्तमुत्पादयितव्यं ।
एकैकस्याहं सत्त्वस्य कृते कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि तत्रैवयिक-
दुःखमनुभवेयं । यावन्नसत्त्वोऽनुपरिशेषनिर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पितो भवेत् । एवमेवोपायेन सर्वसत्त्वानां कृते तन्निरयिकं दुःख-
मनुभवेयं । यावन्न सर्वसत्त्वा अनुपविशे निर्वाणधातौ परिनिर्वा-
पयिताभवेयुः । यथादृष्टमात्मनः कृते कुशलमूल्यान्यवरोष कल्प-
कोटीनियुतशतसहस्रैरेकान् बोधिसंस्कारान् सम्भूत्याऽनुत्तरां

सत्त्वाक् समबोधिमभिसम्बुध्येयं । अयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
वज्रोपमश्चित्तोत्पादः । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महतः
सत्त्वाग्नेर्नियतस्याश्रतां कारयिष्यति ।

तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
सततसमितमुदारचित्तेन भवितव्यं । येनोदारचित्तेन सर्वसत्त्वा
नामश्रतां कारयिष्यति । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योदारचि-
त्तता । यत् पूर्वमचित्तोत्पादाय । न रागचित्तमुत्पादयति ।
न द्वेषचित्तमुत्पादयति । न मोहचित्तमुत्पादयति । न विहिंसा-
चित्तमुत्पादयति । न हिंसाचित्तमुत्पादयति । न श्रावकचित्त-
मुत्पादयति । न प्रत्येकबुद्धचित्तमुत्पादयति । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्योदारचित्तता । यथा सर्वसत्त्वानामश्रतां कारयिष्य-
यितव्या । तथाचोदारचित्ततयानमन्तव्यं । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रकम्प्यचित्तेन भवितव्यं । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता । योऽयं सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तमन-
सिकारस्तेनचामनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रकम्प्यचित्तता ।
यथा सर्वसत्त्वानामश्रतां कारयिष्यति । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वानामन्तिके
हितसुखचित्ततोत्पादयितव्या । तत्रेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता । या सर्वसत्त्वानाच्चाणता सर्वसत्त्वानां परित्या-
गिता तथाचामनता । इयं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
हितसुखचित्तता यथा सर्वसत्त्वानामश्रतां कारयिष्यति । तच्चा-
ऽनुपलभ्ययोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सततस-

मितधर्मकामेन भवितव्यं । धर्मरतेन धर्मरामेण धर्मरामतायो-
 गानुयुक्तेन भवितव्यं । तत्र कतमो धर्मो यः सर्वधर्माणामसकमदः ।
 अयमुच्यते धर्मः । तत्र कतमाधर्मकामता या धर्मोच्छाभिलाषः ।
 इयमुच्यते धर्मकामता । तत्र कतमाधर्मरतिः । यात्र धर्मरति-
 रभिरतिरियमुच्यते धर्मरतिः । तत्र कतमाधर्मरामता । यद्वर्ण-
 गुणानुशंसादर्शनमियमुच्यते धर्मरामता । तत्र कतमाधर्मरामता-
 योगमनुयुक्तता । यस्यैव धर्मस्य भावनावज्जलीकरणात् इयमुच्यते
 धर्मरामतायोगमनुयुक्तता । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
 सत्त्वेन प्रज्ञापारमितायाञ्चरता महतः सत्त्वराग्रेरन्यता कारयि-
 तव्या । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 ञ्चरताऽध्यात्मशून्यतायां स्थित्वा बहिर्द्वाशून्यतायां स्थित्वा अथा-
 त्मबहिर्द्वाशून्यतायां स्थित्वा शून्यताशून्यतायां स्थित्वा महाशून्य-
 तायां स्थित्वा परमार्थशून्यतायां स्थित्वा संस्कृतशून्यतायां स्थित्वा
 असंस्कृतशून्यतायां स्थित्वा अत्यन्तशून्यतायां स्थित्वा अनवराशून्य-
 तायां स्थित्वा अनवकारशून्यतायां स्थित्वा प्रकृतिशून्यतायां स्थित्वा
 सर्वधर्मशून्यतायां स्थित्वा खलचणशून्यतायां स्थित्वा अनुपलम्भ-
 शून्यतायां स्थित्वा अभावशून्यतायां स्थित्वा स्वभावशून्यतायां स्थित्वा
 अभावस्वभावशून्यतायां स्थित्वा महतः सत्त्वराग्रेरन्यतायाञ्चरता
 कारयितव्या ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 ञ्चरता सत्यपस्यानेषु स्थित्वा सम्यक् प्रज्ञाेषु स्थित्वा अद्विपादिषु

स्थित्वा इन्द्रियेषु स्थित्वा बलेषु स्थित्वा बोध्यज्ञेषु स्थित्वा आर्या-
 षाड्मार्गेषु स्थित्वा अन्यसत्येषु स्थित्वा ध्यानेषु स्थित्वा अप्रमाणेषु
 स्थित्वा आरूप्यसमापत्तिषु स्थित्वा विमोक्षेषु स्थित्वा अनुपूर्ववि-
 हारसमापत्तिषु स्थित्वा शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु
 स्थित्वा समाधिषु स्थित्वा धारणीमुखेषु स्थित्वा तथागतबलेषु
 स्थित्वा वैशारद्येषु स्थित्वा प्रतिमम्बित्सु स्थित्वा महामैत्र्यां स्थित्वा
 महाकरुणायां स्थित्वा अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु स्थित्वा महतः
 सत्त्वराग्रेरन्यतस्यान्यता कारयितव्या । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापारमिताया-
 ञ्चरता शूरङ्गसमाधौ स्थित्वा रत्नमुद्रायां समाधौ स्थित्वा सिंह-
 विक्रीडिते समाधौ स्थित्वा सुचन्द्रसमाधौ स्थित्वा चन्द्रध्वजसमाधौ
 स्थित्वा सर्वधर्मोद्भूतेसमाधौ स्थित्वा सर्वधर्ममुद्रायां समाधौ स्थित्वा
 विलोकितमूर्धिसमाधौ स्थित्वा धर्मधातुनियतेसमाधौ स्थित्वा
 नियतध्वजकेतौ समाधौ स्थित्वा वज्रोपमे समाधौ स्थित्वा सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्रायां समाधौ स्थित्वा समाधिराजसुप्रतिष्ठिते समाधौ
 स्थित्वा बलव्यूहसमाधौ स्थित्वा समुद्रते समाधौ स्थित्वा निरुक्तिनि-
 यतप्रवेशे समाधौ स्थित्वा अधिवचनसं प्रवेशे समाधौ स्थित्वा दिग्वि-
 लोकिते समाधौ स्थित्वा आधारमुद्रायां समाधौ स्थित्वा असम्प्रमोषे
 समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मसमवसरणसागरमुद्रायां समाधौ स्थित्वा
 आकाशस्फुरणे समाधौ स्थित्वा वज्रमण्डले समाधौ स्थित्वा ध्वजाग्र-
 केयूरे समाधौ स्थित्वा इन्द्रकेतुसमाधौ स्थित्वा ओतोऽनुगते समाधौ
 स्थित्वा सिंहविक्रीडिते समाधौ स्थित्वा व्यक्तान्ते समाधौ स्थित्वा

रणजहे समाधौ स्थित्वा वैरोचने समाधौ स्थित्वा अनिमेषसमाधौ
 स्थित्वा अनिकेतस्थिते समाधौ स्थित्वा निश्चेते समाधौ स्थित्वा विम-
 लप्रदीपे समाधौ स्थित्वा अनन्तप्रभे समाधौ स्थित्वा प्रभाकरे समाधौ
 स्थित्वा समन्तावभासे समाधौ स्थित्वा शुद्धावभासे समाधौ स्थित्वा
 विमलप्रभे समाधौ स्थित्वा रतिकरे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रदीपे
 समाधौ स्थित्वा अचये समाधौ स्थित्वा अजये समाधौ स्थित्वा तेजो-
 रत्यां समाधौ स्थित्वा जयाद्यगतसमाधौ स्थित्वा अनिच्छेसमाधौ
 स्थित्वा विवर्णे समाधौ स्थित्वा सूर्यप्रदीपे समाधौ स्थित्वा चन्द्रवि-
 मले समाधौ स्थित्वा प्रज्ञाप्रदीपे समाधौ स्थित्वा शुद्धाप्रतिभासे
 समाधौ स्थित्वा आलोककरे समाधौ स्थित्वा काराकारे समाधौ
 स्थित्वा ज्ञानकेतुसमाधौ स्थित्वा वज्रोपमे समाधौ स्थित्वा चित्त-
 स्थितिसमाधौ स्थित्वा समन्तालोके समाधौ स्थित्वा सुप्रतिष्ठिते
 समाधौ स्थित्वा रत्नकोटिसमाधौ स्थित्वा वरधर्ममुद्रायां समाधौ
 स्थित्वा सर्वधर्मसभायां समाधौ स्थित्वा रतिञ्जहेसमाधौ स्थित्वा
 धर्मोद्भूते समाधौ स्थित्वा विकिरणे समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मपदप्रभेदे
 समाधौ स्थित्वा समाचरावकारे समाधौ स्थित्वा अचरापगते समाधौ
 स्थित्वा आवरणच्छेदने समाधौ स्थित्वा अविकारे समाधौ स्थित्वा
 अप्रकारे समाधौ स्थित्वा नामनियतप्रवेशे समाधौ स्थित्वा अनिके-
 तचारिणि समाधौ स्थित्वा तिमिरापगते समाधौ स्थित्वा चारिव-
 रतिसमाधौ स्थित्वा अवले समाधौ स्थित्वा विषयतीर्णे समाधौ
 स्थित्वा सर्वगुणसङ्ख्यगते समाधौ स्थित्वा स्थितनिश्चितसमाधौ
 स्थित्वा शुभपुष्पितशुद्धिसमाधौ स्थित्वा बोध्यज्ञवर्था समाधौ

स्थित्वा अनन्तप्रतिभानेसमाधौ स्थित्वा असमसमसमाधौ स्थित्वा
 सर्वधर्मातिक्रमणे समाधौ स्थित्वा परिच्छेदकरे समाधौ स्थित्वा
 विमतिविकरणे समाधौ स्थित्वा निरधिबे समाधौ स्थित्वा एकव्यूहे
 समाधौ स्थित्वा आकाराभिनिर्हारे समाधौ स्थित्वा एकाकार
 समाधौ स्थित्वा आकारानवकारे समाधौ स्थित्वा नैर्व्यधिसर्वभवव-
 कापगते समाधौ स्थित्वा सङ्केतस्तप्रवेशे समाधौ स्थित्वा गौर्घोषाचर
 समाधौ स्थित्वा ज्वलन्मोल्कासमाधौ स्थित्वा लक्षणपरिशोधन
 समाधौ स्थित्वा अनभिलक्षिते समाधौ स्थित्वा सर्वाकार वरोपेते
 समाधौ स्थित्वा सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दिसमाधौ स्थित्वा अज-
 कण्डेसमाधौ स्थित्वा धारणीमतिसमाधौ स्थित्वा सम्य-
 क्कमिथ्यात्वसंयसनसमाधौ स्थित्वा सर्वरोषनिरोधसंप्रशमनसमाधौ
 स्थित्वा अनुरोधाप्रतिरोधे समाधौ स्थित्वा सारवति समाधौ
 स्थित्वा परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभे समाधौ स्थित्वा विद्युत्प्रभे
 समाधौ स्थित्वा महाव्यूहसमाधौ स्थित्वा सर्वाकारप्रभा-
 कारसमाधौ स्थित्वा समाधिसमतासमाधौ स्थित्वा अरजो-
 विरजोनययुक्तौ समाधौ स्थित्वा अरणसर्वसमरसरणे समाधौ
 स्थित्वा अनिलम्भनिकेतनिरते समाधौ स्थित्वा तथतास्थित-
 निश्चिन्ते समाधौ स्थित्वा कायकलिसम्यमयनसमाधौ स्थित्वा
 वाककलिविधमनगणकल्पे समाधौ स्थित्वा आकाशासङ्ग-
 विमुक्तिनिरूपलेपसमाधौ स्थित्वा महतः सत्त्वरागेर्नियतस्थायतां
 कारयितव्या ।

तच्चानुपलम्भयोगेन । इह सुभूते धर्मेषु स्थित्वा बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् महतः सत्त्वरागेर्निघतस्याऽप्यतो
कारधिष्ठति । तेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथायुष्माञ्छारदतीपुत्रोभगवन्तमेतदवोचत् । ममाऽपि भगवन्
प्रतिभाति । येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह ।
प्रतिभातु ते शारदतीपुत्र येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्यु-
च्यते । शारदतीपुत्र आह । आत्मदृष्टेर्भगवन् प्रहाणाय सत्त्वभ्यो-
धर्मं देशयति । सत्त्वदृष्टेः प्रहाणाय । जीवदृष्टेः प्रहाणाय । पोष-
दृष्टेः प्रहाणाय । पुङ्गवदृष्टेः प्रहाणाय । पुरुषदृष्टेः प्रहाणाय ।
मनुजदृष्टेः प्रहाणाय । मानवदृष्टेः प्रहाणाय । कारकदृष्टेः प्रहा-
णाय । कारापकदृष्टेः प्रहाणाय । उत्थापकदृष्टेः प्रहाणाय ।
समुत्थापकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदकदृष्टेः प्रहाणाय । वेदयितुकदृष्टेः
प्रहाणाय । ज्ञानकदृष्टेः प्रहाणाय । पश्यकदृष्टेः प्रहाणाय ।
उच्छेददृष्टेः प्रहाणाय । शास्त्रतदृष्टेः प्रहाणाय । अस्तिदृष्टेः प्रहा-
णाय । नास्तिदृष्टेः प्रहाणाय । स्कन्धदृष्टेः प्रहाणाय । धातुदृष्टेः
प्रहाणाय । आयतनदृष्टेः प्रहाणाय । प्रतीत्यसमुत्पादनदृष्टेः प्रहाणाय ।
सत्यदृष्टेः प्रहाणाय । पारमितादृष्टेः प्रहाणाय । शून्यतादृष्टेः प्रहा-
णाय । स्मृत्युपस्थानदृष्टेः प्रहाणाय । सम्यक्प्रहाणदृष्टेः प्रहाणाय ।
कहिपाददृष्टेः प्रहाणाय । इन्द्रियदृष्टेः प्रहाणाय । बलदृष्टेः प्रहा-
णाय । बोध्यदृष्टेः प्रहाणाय । आर्याष्टाङ्गमार्गदृष्टेः प्रहाणाय ।
आर्यसत्यदृष्टेः प्रहाणाय । ध्यानदृष्टेः प्रहाणाय । अप्रमाणदृष्टेः
प्रहाणाय । आर्यसमापत्तिदृष्टेः प्रहाणाय । विमोक्षदृष्टेः प्रहा-
णाय । अनुपूर्वविहारसमापत्तिदृष्टेः प्रहाणाय । शून्यतानिमित्ता-

प्रणिहितविमोक्षमुखदृष्टेः प्रहाणाय । समाधिदृष्टेः प्रहाणाय ।
धारणीमुखदृष्टेः प्रहाणाय । तथामतवल्लदृष्टेः प्रहाणाय । वैशारद्य-
दृष्टेः प्रहाणाय । प्रतिसन्निदृष्टेः प्रहाणाय । महामैत्रीदृष्टेः
प्रहाणाय । महाकरुणादृष्टेः प्रहाणाय । आवेष्टिकबुद्धधर्मदृष्टेः
प्रहाणाय । सत्त्वपरिपाकदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धचेतपरिशोधनदृष्टेः
प्रहाणाय । बोधिदृष्टेः प्रहाणाय । बुद्धदृष्टेः प्रहाणाय । धर्मचक्र-
प्रवर्त्तनदृष्टेः प्रहाणाय । परिनिर्वाणदृष्टेः प्रहाणाय । सत्त्वभ्योधर्मं
देशयत्यनुपलभ्ययोगेन । तेनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते ।

अथायुष्मान् सुभूतिरायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । केन
कारणेनायुष्माञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य रूपदृष्टिर्भवति ।
वेदनादृष्टिर्भवति । संज्ञादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति ।
विज्ञानदृष्टिर्भवति । चक्षुदृष्टिर्भवति । श्रोत्रदृष्टिर्भवति । घ्राण-
दृष्टिर्भवति । जिह्वादृष्टिर्भवति । कायदृष्टिर्भवति । मनोदृष्टि-
र्भवति । रूपदृष्टिर्भवति । शब्ददृष्टिर्भवति । गन्धदृष्टिर्भवति ।
रसदृष्टिर्भवति । स्पर्शदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । चक्षुर्विज्ञान-
दृष्टिर्भवति । श्रोत्रविज्ञानदृष्टिर्भवति । घ्राणविज्ञानदृष्टिर्भवति ।
जिह्वाविज्ञानदृष्टिर्भवति । कायविज्ञानदृष्टिर्भवति । मनोविज्ञान-
दृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । श्रोत्रसंस्पर्शदृष्टिर्भवति ।
घ्राणसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । जिह्वासंस्पर्शदृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शदृष्टि-
र्भवति । मनःसंस्पर्शदृष्टिर्भवति । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति ।
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टि-
र्भवति । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । कायसंस्पर्शप्रत्यय-

वेदनादृष्टिर्भवति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनादृष्टिर्भवति । धृतिनी-
धातुदृष्टिर्भवति । अन्धातुदृष्टिर्भवति । तेजोधातुदृष्टिर्भवति ।
वायुधातुदृष्टिर्भवति । आकाशधातुदृष्टिर्भवति । विज्ञानधातु-
दृष्टिर्भवति । अविद्यादृष्टिर्भवति । संस्कारदृष्टिर्भवति । विज्ञान-
दृष्टिर्भवति । नामरूपदृष्टिर्भवति । षडायतनदृष्टिर्भवति । सप्त-
दृष्टिर्भवति । वेदनादृष्टिर्भवति । तृणदृष्टिर्भवति । उपादान-
दृष्टिर्भवति । भवदृष्टिर्भवति । जातिदृष्टिर्भवति । जरामरण-
दृष्टिर्भवति ।

दानपारमितादृष्टिर्भवति । शीलपारमितादृष्टिर्भवति । चान्ति-
पारमितादृष्टिर्भवति । वीर्यपारमितादृष्टिर्भवति । ध्यानपारमि-
तादृष्टिर्भवति । प्रज्ञापारमितादृष्टिर्भवति । अध्यात्मशून्यतादृष्टि-
र्भवति । बहिर्द्विशून्यतादृष्टिर्भवति । अध्यात्मबहिर्द्विशून्यतादृष्टि-
र्भवति । शून्यताशून्यतादृष्टिर्भवति । महाशून्यतादृष्टिर्भवति ।
परमार्थशून्यतादृष्टिर्भवति । संस्कृतशून्यतादृष्टिर्भवति । असंस्कृत-
शून्यतादृष्टिर्भवति । अत्यन्तशून्यतादृष्टिर्भवति । अनवरागशून्यता-
दृष्टिर्भवति । अनवकारशून्यतादृष्टिर्भवति । प्रकृतिशून्यतादृष्टि-
र्भवति । सर्वधर्मशून्यतादृष्टिर्भवति । स्वस्वक्षणशून्यतादृष्टिर्भवति ।
अभावशून्यतादृष्टिर्भवति । स्वभावशून्यतादृष्टिर्भवति । अभावस्व-
भावशून्यतादृष्टिर्भवति ।

कृत्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक्प्रज्ञादृष्टिर्भवति । चक्षुषि-
दृष्टिर्भवति । श्रवणदृष्टिर्भवति । बलदृष्टिर्भवति । बोध-
दृष्टिर्भवति । आर्याष्टाङ्गमार्गदृष्टिर्भवति । आर्यसत्यदृष्टिर्भवति ।

ध्यानदृष्टिर्भवति । अप्रमाणदृष्टिर्भवति । आरूप्यसमापत्तिदृष्टि-
र्भवति । विमोक्षदृष्टिर्भवति । अनुपूर्वविहारसमापत्तिदृष्टिर्भवति ।
शून्यतामिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखदृष्टिर्भवति । अभिज्ञादृष्टि-
र्भवति । समाधिदृष्टिर्भवति । धारणीमुखदृष्टिर्भवति । तथागत-
बलदृष्टिर्भवति । वैशारद्यदृष्टिर्भवति । प्रतिसंवित्दृष्टिर्भवति ।
महामैत्रादृष्टिर्भवति । महाकरुणादृष्टिर्भवति । आवेणिकबुद्धध-
र्मदृष्टिर्भवति । बुद्धचेतनोधनदृष्टिर्भवति । बोधिदृष्टिर्भवति ।
बुद्धदृष्टिर्भवति । धर्मदृष्टिर्भवति । धर्मचक्रप्रवर्तनदृष्टिर्भवति ।
परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

आह । इहायुस्मान् सुभूते बोधिषत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायाश्चरचनुपाय कौशलेन रूपमुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभ-
योगेन । वेदनामुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । संज्ञामुप-
लभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । संस्कारानुपलभ्यदृष्टिसुत्यादय-
त्युपलभयोगेन । विज्ञानमुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन ।
चक्षुरुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । श्रोत्रमुपलभ्यदृष्टिसु-
त्यादयत्युपलभयोगेन । घ्राणमुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन ।
जिह्वामुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । कायमुपलभ्यदृष्टि-
सुत्यादयत्युपलभयोगेन । मन उपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयो-
गेन । रूपमुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । शब्दमुपलभ्यदृ-
ष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । गन्धमुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभ-
योगेन । रसमुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । स्पर्शमुपलभ्य-
दृष्टिसुत्यादयत्युपलभयोगेन । धर्मानुपलभ्यदृष्टिसुत्यादयत्युपलभ-

रथात्मबहिर्ज्ञान्यतादृष्टिः शून्यताशून्यतादृष्टिर्महाशून्यतादृष्टिः
परमार्थशून्यतादृष्टिः संकृतशून्यतादृष्टिरसंकृतशून्यतादृष्टिरत्यन्त-
शून्यतादृष्टिरनवराशून्यतादृष्टिरनवकारशून्यतादृष्टिः प्रकृतिशून्य-
तादृष्टिः सर्वधर्मशून्यतादृष्टिः स्वलक्षणशून्यतादृष्टिरनुपलभ्यशून्य-
तादृष्टिरभावशून्यतादृष्टिः स्वभावशून्यतादृष्टिरभावस्वभावशून्यता-
दृष्टिर्भवति ।

अनेन कारणेन सृष्ट्युपस्थानदृष्टिर्भवति । सम्यक् प्रहाणदृष्टि-
र्चन्द्रिपाददृष्टिरिन्द्रियदृष्टिर्वलदृष्टिर्बोध्यदृष्टिरार्याष्टाङ्गमार्गदृष्टि-
रार्यमत्यदृष्टिर्धानदृष्टिरप्रमाणदृष्टिरारुण्यसमापत्तिर्दृष्टिर्विमोक्षदृष्टि-
रनुपूर्वविहारदृष्टिः शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखदृष्टि-
भिजादृष्टिः समाधिदृष्टिर्धारणीमुखदृष्टिस्तथागतबलदृष्टिर्वैशारद्य-
दृष्टिः प्रतिसम्बिदृष्टिः महामैत्रीदृष्टिर्महाकरुणादृष्टिरावेणिकबुद्ध-
धर्मदृष्टिः सत्त्वपरिपाकदृष्टिर्बुद्धचेतपरिशोधनदृष्टिर्विधिदृष्टिर्बुद्ध-
दृष्टिर्धर्मदृष्टिर्धर्मचक्रप्रवर्त्तनदृष्टिः परिनिर्वाणदृष्टिर्भवति ।

तत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपायकौशले-
नैषां दृष्टिगतानां प्रहाणाय धर्मं देशयत्यनुपलभ्ययोगेन । अथायु-
षान् सुभूतिर्भगवत्तमेतदवोचत् । समापि भगवान् तत्प्रतिभाति
येनार्थेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभातुते
सुभूते । सुभूतिराह । यदपि भगवान् बोधिचित्तमसमचित्त-
मसाधारणचित्तं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैस्तत्रापि चित्तेऽसक्तस्तेनार्थेन
बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । तत्कास्वहेतोः । तथा हि तत्सर्व-
ज्ञताचित्तमनाश्रवमपर्यापन्नं यदपि तत्सर्वज्ञताचित्तमनाश्रवमपर्या-

पन्नं वेधातुके तत्रापि चित्तेऽसक्तः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तस्मा-
द्बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति संख्या गच्छति ।

अथायुष्माञ्कारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । कत-
मस्तदायुष्मन् सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यासमचित्तमसाधारण-
चित्तं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । सुभूतिराह । इहायुष्माञ्कारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमं चित्तोत्पादमुपादाय । न कस्यचि-
दुत्सृज्योत्पादं न निरोधं समनुपश्यति । न हानिं न वृद्धिं न गतिं
नागतिं न संक्लेशं न व्यवदानं । यच्च चायुष्मन् शारदतीपुत्र नोत्पादो
न निरोधो न हानिर्न वृद्धिर्न गतिर्नागतिर्न संक्लेशो न व्यवदानं तत्र न
श्रावकचित्तं न प्रत्येकचित्तं न प्रत्येकबुद्धचित्तं न बोधिचित्तं न
सम्यक्समुद्बुद्धचित्तमिदमायुष्माञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
समचित्तमसाधारणचित्तं सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । आह । यदायुष्मन्
सुभूते एवं वदसि । यदपि तत्सर्वज्ञताचित्तमनाश्रवमपर्यापन्नं
तत्रापि चित्तेन सक्त इति । न ह्यायुष्मन् सुभूते रूपमप्यसक्तं वेद-
नापि संज्ञापि संस्कारा अपि विज्ञानमप्यसक्तं चक्षुरप्यसक्तं श्रोत्र-
मप्यसक्तं घ्राणमप्यसक्तं जिह्वाप्यसक्ता कायोप्यसक्तः मनोप्यसक्तः ।
रूपमप्यसक्तं शब्दोप्यसक्तो गन्धोऽप्यसक्तो रसोऽप्यसक्तः स्पर्शोप्यसक्तः
धर्मोऽप्यसक्ताः । चक्षुर्विज्ञानमप्यसक्तं श्रोत्रविज्ञानमप्यसक्तं घ्राण-
विज्ञानमप्यसक्तं जिह्वाविज्ञानमप्यसक्तं कायविज्ञानमप्यसक्तं मनो-
विज्ञानमप्यसक्तं । चक्षुःसंस्पर्शोऽप्यसक्तः श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यसक्तः घ्राणसंस्पर्शो-
ऽप्यसक्तः जिह्वासंस्पर्शोऽप्यसक्तः । कायसंस्पर्शोऽप्यसक्तः मनःसंस्पर्शोऽप्य-
सक्तः । चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्य-

सक्ता । प्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
सक्ता । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाऽप्यसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना-
ऽप्यसक्ता ।

पृथिवीधातुरप्यसक्तः । अग्निधातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
अविद्याऽप्यसक्ता संस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । नामरूपमप्य-
सक्तं । षडायतनमप्यसक्तं । स्पर्शाऽप्यसक्तः । वेदनाऽप्यसक्ता । दृष्ट्या-
ऽप्यसक्ता । उपादानमप्यसक्तं । भावाऽप्यसक्तः । जातिरप्यसक्ता ।
जरामरणमप्यसक्तं ।

दानपारमिताप्यसक्ता । शीलपारमिताप्यसक्ता । चान्तिपार-
मिताप्यसक्ता । वीर्यपारमिताप्यसक्ता । ध्यानपारमिताप्यसक्ता ।
प्रज्ञापारमिताप्यसक्ता ।

अध्यात्मशून्यताप्यसक्ता । बहिर्दृष्टिशून्यताप्यसक्ता । अध्यात्मबहि-
र्दृष्टिशून्यताप्यसक्ता । शून्यताशून्यताप्यसक्ता । महाशून्यताप्यसक्ता ।
परमार्थशून्यताप्यसक्ता । संस्कृतशून्यताप्यसक्ता । असंस्कृतशून्यताप्यसक्ता ।
अत्यन्तशून्यताप्यसक्ता । अनवरागशून्यताप्यसक्ता । अनवकारशून्यता-
प्यसक्ता । प्रकृतिशून्यताप्यसक्ता । सर्वधर्मशून्यताप्यसक्ता । खलव-
शून्यताप्यसक्ता । अनुपलम्भशून्यताप्यसक्ता । अभावशून्यताप्यसक्ता ।
स्वभावशून्यताप्यसक्ता । अभावस्वभावशून्यताप्यसक्ता ।

मृत्युपस्थानान्यप्यसक्तानि । सम्यक्प्रहाणान्यप्यसक्तानि । चर्द्धि-
पादाप्यसक्ताः । इन्द्रियान्यप्यसक्तानि । वशान्यप्यसक्तानि । बोध्यज्ञा-
न्यप्यसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गाऽप्यसक्ताः । आर्यसत्यान्यप्यसक्तानि ।

धानान्यप्यसक्तानि । अप्रमाणान्यप्यसक्तानि । आरूप्यसमापत्तयो-
ऽप्यसक्ताः । विमोक्षाप्यसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यसक्ताः ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यप्यसक्तानि । अभिज्ञाप्य-
सक्ताः । समाधयोऽप्यसक्ता । धारणीमुखान्यप्यसक्तानि । तथागत-
वक्षान्यप्यसक्तानि । वैशारद्यान्यप्यसक्तानि । प्रतिमम्बिदोऽप्यसक्ताः ।
महामैत्र्यप्यसक्ता । महाकरुणायप्यसक्ता । आवेणिकबुद्धधर्माप्यसक्ताः ।
मर्त्यज्ज्ञताप्यसक्ता । मार्गाकारज्ज्ञताप्यसक्ता । सर्वाकारज्ज्ञताप्यसक्ता ।

सुभूतिराह । एवमेतदायुष्मञ्कारदत्तपुत्ररूपमप्यसक्तं । वेदना-
ऽप्यसक्ता । संज्ञाप्यसक्ता । संस्काराप्यसक्ताः । विज्ञानप्यसक्तं । चक्षु-
रप्यसक्तं । श्रोत्रमप्यसक्तं । घ्राणमप्यसक्तं । जिह्वाप्यसक्तं । कायोऽप्य-
सक्तः । मनोप्यसक्तं । रूपमप्यसक्तं । शब्दोऽप्यसक्तः । गन्धोऽप्यसक्तः ।
रसोऽप्यसक्तः । स्पर्शोऽप्यसक्तः । धर्माप्यसक्ताः । चक्षुर्विज्ञानमप्य-
सक्तं । श्रोत्रविज्ञानमप्यसक्तं । घ्राणविज्ञानमप्यसक्तं । जिह्वाविज्ञान-
मप्यसक्तं । कायविज्ञानमप्यसक्तं । मनोविज्ञानमप्यसक्तं । चक्षुः-
संस्पर्शोऽप्यसक्तः । श्रोत्रसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । घ्राणसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । जिह्वा-
संस्पर्शोऽप्यसक्तः । कायसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । मनःसंस्पर्शोऽप्यसक्तः । चक्षुः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । घ्राण-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । काय-
संस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनाप्यसक्ता ।

पृथिवीधातुरप्यसक्तः । अग्निधातुरप्यसक्तः । तेजोधातुरप्यसक्तः ।
वायुधातुरप्यसक्तः । आकाशधातुरप्यसक्तः । विज्ञानधातुरप्यसक्तः ।
अविद्याऽप्यसक्ता । संस्काराऽप्यसक्ताः । विज्ञानमप्यसक्तं । नामरूप-

मयसक्तं । वडायतनमयसक्तं । स्वर्गोऽयसक्तः । वेदनायसक्ता ।
हृष्यायसक्ता । उपादानमयसक्तं । भवोऽयसक्तः । जातिरयसक्ता ।
जरामरणमयसक्तं ।

दानपारमितायसक्ता । शीलपारमितायसक्ता । चान्तिपार-
मितायसक्ता । वीर्यपारमितायसक्ता । ध्यानपारमितायसक्ता ।
प्रज्ञापारमितायसक्ता ।

अध्यात्मशून्यतायसक्ता । बहिर्द्विशून्यतायसक्ता । अध्यात्मबहि-
र्द्विशून्यतायसक्ता । शून्यताशून्यतायसक्ता । महाशून्यतायसक्ता ।
परमार्थशून्यतायसक्ता । संकृतशून्यतायसक्ता । असंकृतशून्यताय-
सक्ता । अत्यन्तशून्यतायसक्ता । अनवरागशून्यतायसक्ता । अनव-
कारशून्यतायसक्ता । प्रकृतिशून्यतायसक्ता । सर्वधर्मशून्यतायसक्ता ।
खलक्षणशून्यतायसक्ता । अनुपलम्भशून्यतायसक्ता । अभावशून्यता-
यसक्ता । स्वभावशून्यतायसक्ता । अभावस्वभावशून्यतायसक्ता ।

कृत्युपस्थानान्ययसक्तानि । सम्यक्प्रहाणान्ययसक्तानि । चद्धि-
पादायसक्ताः । इन्द्रियान्ययसक्तानि । बलान्ययसक्तानि । बोधज्ञा-
न्ययसक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गोऽयसक्ताः । आर्यसत्यान्ययसक्तानि ।
ध्यानान्ययसक्तानि । अप्रमाणान्ययसक्तानि । आरूप्यसमापत्तयो-
ऽयसक्तानि । विमोक्षायसक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयो-
ऽयसक्ताः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्ययसक्तानि । अभि-
ज्ञायसक्ताः । समाधयोऽयसक्ताः । धारणीमुखान्ययसक्तानि ।
तथागतबलान्ययसक्तानि । वैशारद्यान्ययसक्तानि । प्रतिषमिदो-
ऽयसक्ताः । महामेधयसक्ता । महाकरुणायसक्ता । आवेणिकमुह-

धर्मायसक्ताः । सर्वज्ञतायसक्ता । मार्गाकारज्ञतायसक्ता । सर्वज्ञ-
कारज्ञतायसक्ता ।

आह । यदयुष्मान् सुभूतिरेवमाह । तदपि सर्वज्ञताचित्त-
मनाश्रवमर्यापन्नमिति । तत्र आयुष्मन् सुभूते बालपृथग्जनाना-
मपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवक-
प्रत्येकबुद्धानामपि बुद्धानामपि भगवतामपि चित्तमनाश्रवमर्या-
पन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सुभूतिराह । आयुष्मन् शारदती-
पुत्र बालपृथग्जनानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । आवकानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । प्रत्येकबुद्धानामपि चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । बुद्धानामपि भगवतां चित्तमनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृति-
शून्यतामुपादाय । नत्वायुष्मन् सुभूते रूपमयनाश्रवाऽमर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वेदनाऽयनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । सज्ञायनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
संस्कारा अयनाश्रवा अपर्यापन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
विज्ञानमयनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । चक्षुरयना-
श्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । श्रोत्रमयनाश्रवमर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । घ्राणमयनाश्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । जिह्वाऽयनाश्रवाऽपर्यापन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।
कायोऽयनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । मनोऽयना-
श्रवमर्यापन्नं प्रकृतिशून्यतामुपादाय । रूपमयनाश्रवमर्यापन्नं
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । शब्दोऽयनाश्रवोऽपर्यापन्नः प्रकृतिशून्यता-

प्यनाश्रवाण्यप्यपन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । वैशारद्यान्यप्यना-
श्रवाण्यप्यपन्नानि प्रकृतिशून्यतामुपादाय । प्रतिसन्निदोऽप्यना-
श्रवाऽप्यपन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महामैत्र्यप्यनाश्रवाऽप्यप-
न्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय । महाकरुणाऽप्यनाश्रवाऽप्यपन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्माऽप्यनाश्रवाऽप्यपन्ना
प्रकृतिशून्यतामुपादाय । सर्वज्ञताऽप्यनाश्रवाऽप्यपन्ना प्रकृतिशून्यता-
मुपादाय । मार्गाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽप्यपन्नाः प्रकृतिशून्यतामुपा-
दाय । सर्वाकारज्ञताऽप्यनाश्रवाऽप्यपन्ना प्रकृतिशून्यतामुपादाय ।

आह । यदप्यायुष्मान् सुभूतिरेवमाह । अचित्तत्वात्तत्रापि
चित्तेऽसक्त इति । न त्वायुष्मन् सुभूते रूपमपि रूपेऽसक्तं । श्वेदे-
नापि वेदनायामसक्ता । असंज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्काराऽपि
संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुरपि चक्षु-
ष्यसक्तं । अश्रोत्रमपि श्रोत्रेऽसक्तं । अघ्राणमपि घ्राणेऽसक्तं । अजिह्वापि
जिह्वायामसक्ता । अकायोऽपि कायेऽसक्तः । अमनोऽपि मनस्यसक्तः ।
अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अगन्धोऽपि गन्धे-
ऽसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । अस्यर्गोऽपि स्पर्शेऽसक्तः । अधर्माऽपि
धर्मेष्वसक्ताः । अचक्षुर्विज्ञानमपि चक्षुर्विज्ञानेऽसक्तं । अश्रोत्रविज्ञान-
मपि श्रोत्रविज्ञानेऽसक्तं । अघ्राणविज्ञानमपि घ्राणविज्ञानेऽसक्तं ।
अजिह्वाविज्ञानमपि जिह्वाविज्ञानेऽसक्तं । अकायविज्ञानमपि
कायविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनोविज्ञानेऽसक्तं । अचक्षु-
संस्पर्शोऽपि चक्षुःसंस्पर्शेऽसक्तः । अश्रोत्रसंस्पर्शोऽपि श्रोत्रसंस्पर्शेऽसक्तः ।
अघ्राणसंस्पर्शोऽपि घ्राणसंस्पर्शेऽसक्तः । अजिह्वासंस्पर्शोऽपि जिह्वा-

संस्पर्शेऽसक्तः । अकायसंस्पर्शोऽपि कायसंस्पर्शेऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शो-
ऽपि मनःसंस्पर्शेऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्शजावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेद-
नायामसक्ता । अश्रोत्रसंस्पर्शजापि वेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाया-
मसक्ता । अघ्राणसंस्पर्शजापि वेदनाघ्राणसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।
अजिह्वासंस्पर्शजापि वेदनाजिह्वासंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अकाय-
संस्पर्शजापि वेदनाकायसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अमनःसंस्पर्श-
जापि वेदनामनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनश्नातुरपि अश्वा-
तावसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि
वायुधातावसक्तः । अनाकाशधातुरपि आकाशधातावसक्तः । अवि-
ज्ञानधातुरपि विज्ञानधातावसक्तः । अनविद्याप्यविद्यायामसक्ता ।
असंस्कारा अपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं ।
अनामरूपमपि नामरूपेऽसक्तं । अषडायतनमपि षडायतनेऽसक्तं ।
अस्यर्गोऽपि स्पर्शेऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्ट्यापि
दृष्ट्यायामसक्ता । अनुपादानमप्युपादानेऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
अजातिरपि जातावसक्ता । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं* ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अशीलपार-
मितापि शीलपारमितायामसक्ता । अचान्तिपारमितापि चान्ति-
पारमितायामसक्ता । अवैर्यपारमितापि वैर्यपारमितायामसक्ता ।
अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापारमितापि
प्रज्ञापारमितायामसक्ता ।

अनधात्मशून्यताप्यधात्मशून्यतायामसक्ता । अवहिर्द्वाशून्यतापि
बहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता । अनधात्मबहिर्द्वाशून्यतापि अणाद्य-
बहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता । अशून्यताशून्यतापि शून्यताशून्यताया-
मसक्ता । अमहाशून्यतापि महाशून्यतायामसक्ता । अपरमार्थ-
शून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता । असंस्कृतशून्यतापि संस्कृत-
शून्यतायामसक्ता । अनसंस्कृतशून्यतापि असंस्कृतशून्यतायामसक्ता ।
अनत्यन्तशून्यताप्यत्यन्तशून्यतायामसक्ता । अननवरागशून्यताप्यनव-
रागशून्यतायामसक्ता । अननवकारशून्यताप्यनवकारशून्यतायाम-
सक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्यतायामसक्ता । असर्वधर्म-
शून्यतापि सर्वधर्मशून्यतायामसक्ता । अखलक्षणशून्यतापि खल-
क्षणशून्यतायामसक्ता । अननुपलम्भशून्यताप्यनुपलम्भशून्यतायाम-
सक्ता । अननभावशून्यताप्यभावशून्यतायामसक्ता । अस्वभावशून्य-
तापि स्वभावशून्यतायामसक्ता । अनभावस्वभावशून्यताप्यभावस्वभाव-
शून्यतायामसक्ता ।

अस्त्युपस्थानान्यपि स्त्युपस्थानेष्वसक्तानि । असम्यक्प्रहाणा-
न्यपि सम्यक्प्रहाणेष्वसक्तं । अनृद्धिपादाऽपि ऋद्धिपादैस्वसक्ताः ।
अनिन्द्रियान्यपीन्द्रियेष्वसक्तानि । अवलान्यपि बलेष्वसक्तानि ।
अबोध्यज्ञान्यपि बोध्यज्ञेष्वसक्तानि । अनार्याष्टाङ्गमार्गेऽप्यार्याष्टाङ्ग-
मार्गेऽसक्तः । अनार्यसत्यान्यप्यार्यसत्येष्वसक्तानि । अध्यानान्यपि
ध्यानेष्वसक्तानि । अनप्रमाणान्यप्यप्रमाणेष्वसक्तानि । अनारूपसमा-
पत्तयोऽप्यारूपसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोक्षाऽपि विमोक्षेष्वसक्ताः ।
अननुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यनुपूर्वविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशू-

न्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखान्यपि शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-
विमोक्षमुखेष्वसक्तानि । अनभिज्ञाप्यभिज्ञास्वसक्ताः । असमाधयो-
रपि समाधिष्वसक्ताः । अधारणीमुखान्यपि धारणीमुखेष्वसक्तानि ।
अतथागतबलान्यपि तथागतबलेष्वसक्तानि । अवैशारद्यान्यपि वैशा-
र्येष्वसक्तानि । अप्रतिषम्विदोऽपि प्रतिषम्वित्सवसक्ताः । अमहा-
मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ता । अमहाकरुणापि महाकरुणायामसक्ता ।
अनावेणिकबुद्धधर्मा अप्यावेणिकबुद्धधर्मेष्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि
सर्वज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

आह । एवमेतदायुष्मञ्कारदतीपुत्र । अरूपमपि रूपेऽसक्तं ।
अवेदनापि वेदनायामसक्ता । असंज्ञापि संज्ञायामसक्ता । असंस्का-
राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुरपि
क्षुष्यसक्तं । अश्रोत्रमपि श्रोत्रेऽसक्तं । अघ्राणमपि घ्राणेऽसक्तं ।
अजिह्वापि जिह्वायामसक्ता । अकायोऽपि कायेऽसक्तः । अमनोऽपि
मनस्यसक्तं । अरूपमपि रूपेऽसक्तं । अशब्दोऽपि शब्देऽसक्तः । अग-
न्धोऽपि गन्धेऽसक्तः । अरसोऽपि रसेऽसक्तः । अस्पर्शोऽपि स्पर्शे-
ऽसक्तः । अधर्मापि धर्मेष्वसक्ताः । अचक्षुर्विज्ञानमपि चक्षुर्विज्ञाने-
ऽसक्तं । अश्रोत्रविज्ञानमपि श्रोत्रविज्ञानेऽसक्तं । अघ्राणविज्ञानमपि
घ्राणविज्ञानेऽसक्तं । अजिह्वाविज्ञानमपि जिह्वाविज्ञानेऽसक्तं ।
अकायविज्ञानमपि कायविज्ञानेऽसक्तं । अमनोविज्ञानमपि मनो-
विज्ञानेऽसक्तं । अचक्षुःसंस्पर्शोऽपि चक्षुःसंस्पर्शेऽसक्तः । अश्रोत्रसंस्पर्शो-
ऽपि श्रोत्रसंस्पर्शेऽसक्तः । अघ्राणसंस्पर्शोऽपि घ्राणसंस्पर्शेऽसक्तः ।

अजिज्ञासंस्पर्शोऽपि जिज्ञासंस्पर्शोऽसक्तः । अकायसंस्पर्शोऽपि काय-
संस्पर्शोऽसक्तः । अमनःसंस्पर्शोऽपि मनःसंस्पर्शोऽसक्तः । अचक्षुःसंस्पर्श-
जावेदनापि चक्षुःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनापि
श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता । अप्राणसंस्पर्शजावेदनापि प्राणसंस्पर्श-
जावेदनायामसक्ता । अजिज्ञासंस्पर्शजावेदनापि जिज्ञासंस्पर्शजावे-
दनायामसक्ता । अकायसंस्पर्शजावेदनापि कायसंस्पर्शजावेदनाया-
मसक्ता । अमनःसंस्पर्शजावेदनापि मनःसंस्पर्शजावेदनायामसक्ता ।

अपृथिवीधातुरपि पृथिवीधातावसक्तः । अनग्नातुरप्यग्नाता-
वसक्तः । अतेजोधातुरपि तेजोधातावसक्तः । अवायुधातुरपि वायु-
धातावसक्तः । अनाकाशधातुरप्यकाशधातावसक्तः । अविज्ञानधातु-
रपि विज्ञानधातावसक्तः । अनविद्याप्यविद्यायामसक्ता । असंस्का-
राऽपि संस्कारेष्वसक्ताः । अविज्ञानमपि विज्ञानेऽसक्तं । अनामरूप-
मपि नामरूपेऽसक्तं । अषडायतनमपि षडायतनेऽसक्तं । अस्पर्शो-
ऽपि स्पर्शोऽसक्तः । अवेदनापि वेदनायामसक्ता । अदृष्ट्यापि दृष्ट्या-
यामसक्ता । अनुपादानमप्युपादानेऽसक्तं । अभवोऽपि भवेऽसक्तः ।
अजातिरपि जातावसक्तः । अजरामरणमपि जरामरणेऽसक्तं ।

अदानपारमितापि दानपारमितायामसक्ता । अशीलपार-
मिताऽपि शीलपारमितायामसक्ता । अचान्तिपारमिताऽपि चान्ति-
पारमितायामसक्ता । अवैर्यपारमिताऽपि वैर्यपारमितायाम-
सक्ता । अध्यानपारमितापि ध्यानपारमितायामसक्ता । अप्रज्ञापार-
मिताऽपि प्रज्ञापारमितायामसक्ता । अनध्यात्मशून्यतापि अध्यात्म-

शून्यतायामसक्ता । अवहिर्द्वाशून्यतापि बहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता ।
अनध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतापि अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायामसक्ता । अशू-
न्यताशून्यतापि शून्यताशून्यतायामसक्ता । अमहाशून्यताऽपि महा-
शून्यतायामसक्ता । अपरमार्थशून्यतापि परमार्थशून्यतायामसक्ता ।
अमंस्कृतशून्यताऽपि मंस्कृतशून्यतायामसक्ता । अनसंस्कृतशून्यताऽपि
संस्कृतशून्यतायामसक्ता । अमत्यन्तशून्यताऽपि अत्यन्तशून्यतायाम-
सक्ता । अननवरागशून्यताप्यनवरागशून्यतायामसक्ता । अननवकार-
शून्यताप्यनवकारशून्यतायामसक्ता । अप्रकृतिशून्यतापि प्रकृतिशून्य-
तायामसक्ता । असर्वधर्मशून्यतापि सर्वधर्मशून्यतायामसक्ता ।
अस्वलक्षणशून्यतापि स्वलक्षणशून्यतायामसक्ता । अननुपलभशून्य-
ताप्यनुपलभशून्यतायामसक्ता । अनभावशून्यताप्यभावशून्यतायाम-
सक्ता । अस्वभावशून्यतापि स्वभावशून्यतायामसक्ता । अनभाव-
स्वभावशून्यताप्यभावस्वभावशून्यतायामसक्ता ।

असृष्ट्युपस्थानान्यपि सृष्ट्युपस्थानेष्वसक्तानि । असम्यक्प्रहाणा-
न्यपि सम्यक्प्रहाणेष्वसक्तानि । अनृद्धिपादाप्यृद्धिपादेष्वसक्ताः ।
अनौन्द्रियानीन्द्रियेष्वसक्तानि । अवस्तान्यपि वलेष्वसक्तानि । अबो-
ध्यक्तान्यपि बोध्यकेष्वसक्तानि । अनार्याष्टाङ्गमार्गोप्यार्याष्टाङ्गमार्गे-
ऽसक्ताः । अनार्यमथान्यप्यार्यमथेष्वसक्तानि । अध्यानान्यपि ध्याने-
ष्वसक्तानि । अनप्रमाणान्यप्यप्रमाणेष्वसक्तानि । अनारूप्यसमापत्तयो-
प्यारूप्यसमापत्तिष्वसक्ताः । अविमोचाऽपि विमोचेष्वसक्ताः । अननु-
पूर्वविहारसमापत्तयोरनुपूर्वविहारसमापत्तिष्वसक्ताः । अशून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखान्यपि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितवि-

मोक्षमुखेस्वसक्तानि । अनभिज्ञायनभिज्ञास्वसक्ताः । अममाधयो-
ऽपि समाधिस्वसक्ताः । अधारणीमुखान्यपि धारणीमुखेस्वसक्तानि ।
अतथागतबलान्यपि तथागतबलेस्वसक्तानि । अवैशारद्यान्यपि वैशा-
रथ्येस्वसक्तानि । अप्रतिसम्बिदोऽपि प्रतिसम्बित्स्वसक्ताः । अमहा-
मैत्र्यपि महामैत्र्यामसक्ताः । अमहाकरुणापि महाकरुणायामसक्ता ।
अनावेणिकबुद्धधर्मायावेणिकबुद्धधर्मस्वसक्ताः । असर्वज्ञतापि सर्व-
ज्ञतायामसक्ता । अमार्गाकारज्ञतापि मार्गाकारज्ञतायामसक्ता ।
असर्वाकारज्ञतापि सर्वाकारज्ञतायामसक्ता ।

एवं खल्वायुष्मन् शारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायाश्चरन् तेनापि बोधिचित्तेनासमममचित्तेन सर्वश्रावक-
प्रत्येकबुद्धैर्नम्यते नाभिनिविशते । अनुपलम्भयोगेन सर्वधर्माणां
तेन बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् पूर्वा मैत्रायणी-
पुत्रो भगवत्तमेतदवोचत् । ममापि भगवन् प्रतिभाति येनार्थे
बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । भगवानाह । प्रतिभा तु ते पूर्ण ।
पूर्ण आह । महासत्त्वानुसम्बन्धो वत भगवन् ससत्त्वो महायान-
संप्रस्थितः ससत्त्वो महायानसमारूढो भगवन् ससत्त्वः । तेन
बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यते । अथायुष्मान् शारदतीपुत्र आयुष्मान्
पूर्ण मैत्रायणीपुत्रमवोचत् । कियतायुष्मान् पूर्ण बोधिसत्त्वो महा-
सत्त्वो महासत्त्वानुसम्बन्ध इत्युच्यते । पूर्ण आह । दशायुष्मन् शार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
दानपारमितायां स्थित्वा दानं ददात्यपि तु सर्वसत्त्वानां कृते
दानपारमितायां चरन् दानं ददाति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां

कृते शीलपारमितायां स्थित्वा शीलं रक्षति । अपि तु सर्व-
सत्त्वानां कृते शीलपारमितायां चरन् शीलं रक्षति । न प्रादे-
शिकानां सत्त्वानां कृते ज्ञान्तिपारमितायां स्थित्वा ज्ञान्तिं भाव-
यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते ज्ञान्तिपारमितायां चरन्
ज्ञान्तिं भावयति । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते वीर्यपारमितायां
स्थित्वा वीर्यमारभते । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते वीर्यपार-
मितायां चरन् वीर्यमारभते । न प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते
ध्यानपारमितायां स्थित्वा ध्यानानुत्पादयति । अपि तु सर्व-
सत्त्वानां कृते ध्यानपारमितायां चरन् ध्यानानुत्पादयति । न
प्रादेशिकानां सत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां स्थित्वा प्रज्ञाभाव-
यति । अपि तु सर्वसत्त्वानां कृते प्रज्ञापारमितायां चरन् प्रज्ञा-
भावयति ।

न सत्त्वपरिच्छेदेन बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सत्त्वाहं सज्जहति ।
इयतः सत्त्वान् निरुपधिषे निर्व्विण्णधातौ परिनिर्व्वापयिष्यामि ।
इयतः सत्त्वान् परिनिर्व्वापयिष्यामि । इयतः सत्त्वान् बोधौ प्रति-
ष्ठापयिष्यामि । इयतः सत्त्वान् प्रतिष्ठापयिष्यामि । अपि तु खलु
पुनर्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वसत्त्वानां कृते महासत्त्वाहं सज्जहति ।
एवञ्चास्य भवत्यात्मना च दानपारमितां परिपूरयिष्यामि । सर्व-
सत्त्वांश्च दानपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च शील-
पारमितान् परिपूरयिष्यामि । सर्वसत्त्वांश्च शीलपारमितायां नियो-
जयिष्यामि । आत्मना च ज्ञान्तिपारमितान् परिपूरयिष्यामि ।
सर्वसत्त्वांश्च ज्ञान्तिपारमितायां नियोजयिष्यामि । आत्मना च

लभते । अथ बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानं ददतः प्रज्ञापारमितामन्त्राहः । यदायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्ताः पारमिता न निमित्तीकरोति नोपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् महासन्नाह सम्बन्धो बोधितयः ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शीलपारमितायां चरन् सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्दानं ददाति तच्च सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयत्ययमनुपलभयोगेन । अथ बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः शीलपारमितायां चरतो या आवकप्रत्येकबुद्धभूम्यसृष्टानताः प्रागेव पृथग्जनभूमयः । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्द्या तेषां धर्माणां चमणत्वरौचनताऽधिवासनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः क्षान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्द्यावीर्यासंभनता नवलीनवीर्यता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः सर्वा-

कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विहरतो *या आवकप्रत्येकबुद्धचित्तानामनवकागदानं तस्य च कुशलमूलस्य सर्वसत्त्वसाधारणीकृतस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकप्रतिसंयुक्तैर्मायाकृतमंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । तेन च शीलैर्न न मन्यते न तच्छीलमुपलभते प्रकृतिशून्यतामुपादाय । तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य शीलपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मन् आरदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शीलपारमितायां चरन् षट्पारमिताः परिगृह्णाति । तेन महासन्नाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षान्तिपारमितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्वकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षान्तिपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः क्षान्तिपारमितायाञ्चरन् यच्छीलं रक्षति तत्सर्वकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक

प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरा-
रायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
ज्ञान्तिपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपारमितायां चरतो या
सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणां चमणतारोचनताऽधि-
वासनता । इयं ज्ञान्तिपारमितायां चरतः ज्ञान्तिपारमिता । पुन-
रपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपार-
मितायां चरतः सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्या चित्तस्यैकाग्रता इयं ज्ञान्तिपारमितायां
चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य ज्ञान्तिपारमितायां चरतः सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वसत्त्वेषु मायाकृतसंज्ञा-
प्रत्युपस्थिता भवति । तथा च ज्ञान्ति न मन्यते । न च तां ज्ञान्ति-
मुपलभते । इयं ज्ञान्तिपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं
सत्त्वायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः ज्ञान्तिपारमितायां
चरन् सर्वाः षट्पारमिताः परिगृह्णाति । तेन महासत्त्वश्च सच इ-
दमुच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपार-
मितायां चरन् यद्दानं ददाति । तत्सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधा-
रणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयति । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुन-

रपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
चरन् शीलं रचति सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवक-
प्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्त-
रायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं वीर्यपारमितायां चरतः
शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारजता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्या तेषां धर्माणां चमणता
रोचनताऽधिवासनता । इयं वीर्यपारमितायां चरतः ज्ञान्तिपार-
मिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
वीर्यपारमितायां चरतः सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न
आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैः सर्वसत्त्वार्थं या वीर्यासं मनताऽग्रह-
णता, इयं वीर्यपारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपर-
मायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमितायां
चरतः सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रति-
संयुक्तैरियं वीर्यपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमा-
युष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यप्रज्ञापारमितायां
चरतो या चित्तस्यैकाग्रता सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न
आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्या सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञाप्रत्युपस्थिता
भवति । तेन च वीर्येण न मन्यते न तद्वीर्यमुपलभते । तच्च
कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
णामयतीत्यं वीर्यपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं सत्त्वा-
युष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां चरन्

सर्वाः षट्पारमिताः परिगृह्णाति । तेन महासन्नाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् यद्दानं ददाति तत्सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च सर्वकुशलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् यच्छीलं रचति तत्सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं ध्यानपारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् चान्तिं भावयति । सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं ध्यानपारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतः सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैर्वा वीर्यसंभनता तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं ध्यानपारमितायां चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतो या सर्वाकारजता

प्रतिसंयुक्तेषु मनसिकारेषु चित्तस्यैकाग्रतायावकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तानां मनसिकाराणामवकाशदानं तदेकालम्भनतामुपादाय । तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं ध्यानपारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमितायां चरतः सर्वधर्मेषु मायाकृतमञ्जा प्रत्युपस्थिता भवति । तेन च ध्यानेन न मर्त्यते । न च ध्यानमुपलभते । तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं ध्यानपारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां चरन् सर्वाः षट्पारमिताः परिगृह्णाति तेन महासन्नाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरतस्त्रिमण्डलपरिशुद्धं दानं ददाति सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो दानपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः शीलं रचतः सर्वाकारजताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तच्च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वा तस्याऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीत्यं प्रज्ञापारमितायां चरतः शीलपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या

तेषां धर्माणां सम्यक्ता रोचनताऽधिवासनता । सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य च कुशल-
मूलस्य सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतः चान्तिपारमिता । पुनरपर-
मायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्ध-
प्रतिसंयुक्तैर्या वीर्यासंसनता । तस्य च कुशलमूलं सर्वसत्त्वसाधारणं
कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परिणामयतीयं प्रज्ञापारमितायां
चरतो वीर्यपारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतो या चित्तस्यैकाग्रतासर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य कुशल-
मूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतो ध्यानपारमिता । पुनरपर-
मायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां
चरतः सर्वधर्मेषु मायाकृतसंज्ञा प्रत्युपस्थिता भवति । सर्वाकार-
ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्न आवकप्रत्येकबुद्धप्रतिसंयुक्तैस्तस्य कुशल-
मूलं सर्वसत्त्वसाधारणं कृत्वाऽनुत्तरायां सम्यक्सम्बोधौ परि-
णामयतीयं प्रज्ञापारमितायां चरतः प्रज्ञापारमिता । यदायुष्म-
ञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्न
चित्तेनैताः पारमिता न सत्त्वाश्च बोधिं निमित्तीकरोति । नोप-
सभते । अयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमितायां चरतः
षट्पारमिता महासन्नाहः ।

एवं खल्वायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्व एकैकस्यां
पारमितायां स्थित्वा सर्वाः षट्पारमिताः परिपूरयति ।
पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानानि
चाऽप्रमाणानि चारूप्यं समापत्तीन् समापद्यते । न च ध्यानाऽप्र-
माणारूप्यसमापत्तीराच्छादयति । न च तैर्ध्यानैरप्रमाणैराक्षय्य-
समापत्तिभिश्च संह्रियते । न च ध्यानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिवशे-
नोपपद्यते । इयमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-
पाय कौशलसङ्गताप्रज्ञापारमिता । पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानानि चाप्रमाणानि चारूप्यसमापत्तीश्च
विवेकदर्शनेन च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितदर्शनेन च समापद्यते ।
न च तेषां वाग्नोपपद्यते । न च भूतकोटिं साक्षात्करोति ।
सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धांश्च । भवत्ययं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञा-
पारमितायां चरतः उपायकौशलमहासन्नाहः । एवं खल्वायुष्म-
ञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाह सन्नद्ध इत्युच्यते ।
एवं सन्नाह सन्नद्धस्यायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
पूर्वस्यां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त
उदानमुदानयन्ति । नामधेयश्च कीर्तयन्ति शब्दमुदीरयन्ति ।
घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महासन्नाह सन्नद्धः सत्त्वांश्च पावयति बुद्धत्वेनश्च परिशोधयति ।
स्वप्ना च विक्रीडति । दक्षिणस्यां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु
लोकधातुषु बुद्धाभगवन्त उदानमुदानयन्ति नामधेयश्च परि-
कीर्तयन्ति । शब्दमुदीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन्

विविक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकं प्रीति-
सुखं प्रथमध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युप-
शमादध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समा-
धिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरा-
गादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संज्ञानन् सुखञ्च कायेन प्रति-
वेदयति । यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौ
निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । ससुखस्य च प्रश-
णात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्य
योरसङ्गमाददुःखासुखमुपेक्षस्मृतिपरिसुद्धिं चतुर्थध्यानमुपसम्पद्य-
विहरति । समैचीसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
प्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्म-
धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिशः स्फुरित्वाऽधि-
मुच्य विहरति । सकलणसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना-
दयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिशः स्फुरित्वा-
ऽधिमुच्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
नादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिशः स्फुरित्वा
ऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गते-
नादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्यावधेनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन
धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दृग्दिशः स्फुरित्वा
विहरति । अनुपलभयोगेन । स सर्वज्ञोऽसंज्ञानामतिक्रमान्

प्रतिपद्यसंज्ञानामसंज्ञानामाज्ञानात्मसंज्ञानाम् मनमिकारादमन्त्रमाका-
ज्ञानन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञः आकाशानन्यायतन-
ममतिक्रमादमन्त्रविज्ञानमिति विज्ञानानन्यायतनमुपसम्पद्य विह-
रति । स सर्वज्ञो विज्ञानानन्यायतनममतिक्रमाज्ञास्ति किञ्चि-
दित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वज्ञ आकिञ्चन्याय-
तनममतिक्रमाच्चैव संज्ञाना संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । अनुप-
लभयोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधि-
सत्त्वोमहामत्त्व एतानि ध्यानान्येतान्यप्रमाणान्येतानि चारुव्याख्या-
काशाकारलिङ्गनिमित्तैः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठं स सर्वाकारज्ञ-
तायां परिणामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता ।

सप्रौल्लापारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकै-
रकुशलैर्धर्मैः सवितर्कमविचारजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुप-
सम्पद्यविहरति । स सवितर्कं सविचाराणां व्युपशमादध्यात्मसम्प्र-
सादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेक्षको विह-
रति । स्मृतिमान् संज्ञानान् सुखञ्च कायेन प्रतिसंवेदयति ।
यत्तदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्प्रीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । ससुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रशणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्ययो वस्तुसङ्गमाददुःखासुख-
मुपेक्षा स्मृतिपरिसुद्धिं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । समैची-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाव्याव-
धेनाऽसम्पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाश-

धातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । मकरा-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्या-
वधेनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्र-
माणेनाऽवैरेणाऽव्यावधेनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्य-
विहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
प्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावधेनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातु-
परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्य-
विहरति । अनुपलभ्ययोगेन । समर्ब्बशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमा-
प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तं गमाज्ञानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमा-
काशमित्याकाशानन्थायतनमुपसम्पद्यविहरति । समर्ब्बशः आका-
शावन्थायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्थायतन-
मुपसम्पद्यविहरति । समर्ब्बशो रूपविज्ञानानन्थायतनसमतिक्रमा-
स्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । समर्ब्बशः
आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमास्त्वैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति ।
इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्र-
माणान्येतानि चारूप्यान्याकाशाकार लिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो
युत्तिष्ठस्य सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य श्रीरूपपारमिता ।

म चान्तिपारमितायां खरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकै-
रकुशलोर्ध्वैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपसमादध्यात्मसम्प्र-
सादाचेतस एकोति भावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं
द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेक्षकोविह-
रति । स्मृतिमान् संजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिभवेदयति । यद-
त्तदाय्या आचचते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारा । निष्प्रीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । मसुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव च सौमनस्य दौर्मनस्ययोरस्तं गमाद्दुःखासुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । समैत्रीसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्याव-
धेनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके आकाश-
धातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकरुणा-
सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनाऽवैरेणा-
ऽव्यावधेनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेना-
ऽवैरेणाऽव्यावधेनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे
लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविह-
रति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेना-
प्रमाणेनाऽवैरेणाऽव्यावधेनासपत्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्म-
धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधि-

मुच्यविहरति । उपलभ्ययोगेन । ससर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य संज्ञानामस्तङ्गमाज्ञानात्संज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशः आकाशानन्त्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशो विज्ञानानन्त्यायतनसमतिक्रमाज्ञास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशः आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाज्ञैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमाणान्येतानि चारुष्याणांकाशकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठंश्च सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमिता ।

सर्वोर्ध्वपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युपशमादध्यात्मसंप्रसादाच्चेत्त एकोतिभावादवितर्कसविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । सप्रीतेर्विरागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संप्रज्ञानम् सुखञ्च कायेन प्रतिसंवेदयति । यत्तदार्या आचरते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारोनिष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । असुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव मौमन्यदौर्मन्यस्ययोरस्तङ्गमाददुःखामुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स मैत्रीसहगतेन चित्तेन विपुलेन

महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्रेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । सकलणामहगतेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्रेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । समुदिता सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्रेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाप्रमाणेनावैरेणाव्यावध्येनासपत्रेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । उपलभ्ययोगेन । ससर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिसम्पद्यसंज्ञानामस्तङ्गमाज्ञानात्संज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशः आकाशानन्त्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशो विज्ञानानन्त्यायतनसमतिक्रमाज्ञास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । ससर्वशः आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाज्ञैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं ।

यदा बोधिसत्त्वोमहासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमाणान्येतानि चारुष्याणांकाशकार लिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो

बुद्धिष्ठं सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य बौध्यपारमिता ।

स ध्यानपारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैर-
रकुशलैर्धर्मैः सवितर्कसविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्पद्यविहरति । सवितर्कसविचाराणां व्युपगमादध्यात्म-
सम्प्रसादाच्चेतस एकोतिभावादवितर्कसविचारं समाधिजं प्रीति-
सुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स प्रीतेर्विरागादुपेक्षको
विहरति स्मृतिमान् सम्प्रजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिवेदयति ।
यत्तुदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्पीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स सुखस्य प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्मनस्यथोरस्तगमाददुःखाऽसुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । मैत्रैसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
करुणासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
सुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स

वैरेणाऽव्यावध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे
लोक आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति ।
अनुपलब्धयोगेन । स सर्वशोरूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्य-
संज्ञानामस्तङ्गमानानालसंज्ञानामनमिकारादनन्तमाकाशमित्याका-
शानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वश आकाशानन्त्यायतन-
समतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्य-
विहरति । स सर्वशो विज्ञानानन्त्यायतनसमतिक्रमाश्रयि-
किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्यविहरति । स सर्वश आकिञ्च-
न्यायतनसमतिक्रमानैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्पद्यविहरति । इदं
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य ध्यानम् ।

यदा बोधिसत्त्वो महामत्त्व एतानि ध्यानान्येतानि चाऽप्रमाणा-
न्येतानि चारूपाकाशकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानो-
बुद्धिष्ठं सर्वाकारज्ञतायां परिणामयतीयं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।

स प्रज्ञापारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैर-
रकुशलैर्धर्मैः सवितर्क सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यान-
मुपसम्पद्यविहरति । सवितर्क सविचाराणां व्युपगमादध्यात्म-
सम्प्रसादाच्चेतस एकोतीभावादवितर्कसविचारं समाधिजं प्रीति-
सुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स प्रीतेर्विरागादुपेक्षको-
विहरति । स्मृतिमान् सम्प्रजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिवेदयति ।
यत्तुदार्या आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारौनिष्पीतिकं
तृतीयं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । स सुखस्य प्रहाणात् दुःखस्य च
प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्मनस्यथोरस्तगमाददुःखाऽसुख-
मुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्यविहरति । मैत्रैसह-
गतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
करुणासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
सुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स
उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्या-
वध्येनाऽसपन्नेण परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक-
आकाशधातुपर्यवमाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स

यथाणात् पूर्वमेवसौमनस्य दौर्मनस्ययोरस्तद्गमाददुःखासुखसुषेवा-
 स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यचविहरति । समैवीसहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेना
 सपन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स कुरुणासहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनाऽप्र-
 पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । समुदितासहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनाऽप्र-
 पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातु-
 पर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनाऽप्र-
 पन्नेन परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने
 दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । अनुपलम्भयोगेन । स सर्वशो
 रूपसंज्ञानां समतिक्रमान् प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तद्गमाच्चानावसंज्ञानाम्
 मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्यायतनमुपसम्यचविहरति ।
 स सर्वश आकाशानन्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञा-
 नानन्यायतनमुपसम्यचविहरति । स सर्वशो विज्ञानानन्यायतन-
 समतिमाप्नोति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्यचविहरति । स
 सर्वश आकिञ्चन्यायतनसमतिक्रमाच्चैव संज्ञानासंज्ञायतनमुपसम्यच-
 विहरति । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानं । यदा बोधिसत्त्वो
 महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येतानि चाप्रमाणान्येतानि चादृष्टाणा-

काशाकारलिङ्गानिमित्तैः समापद्यमानोऽभ्युत्तिष्ठत्य सर्वाकारजतायां
 परिणामयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । एवं खल्वा-
 युग्मस्मारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वोमहायानसंप्रस्थित इत्युच्यते ।
 पुनरपरमायुग्मस्मारदतीपुत्र बोधिसत्त्वोमहासत्त्वो मैवीसहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनासपन्नेन
 परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने-
 दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स महाकुरुणासहगतेन
 चित्तेन विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनासपन्नेन
 परिपूर्णं सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने
 दशदिशः स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन
 विपुलेन महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनासपन्नेन परिपूर्णं
 सुभावितेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः
 स्फुरित्वाऽधिमुच्यविहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन
 महद्गतेनादयेनाऽप्रमाणेनावैरेणाऽव्यावधेनासपन्नेन परिपूर्णं सुभावि-
 तेन धर्मधातुपरमे लोक आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशः स्फुरित्वा
 ऽधिमुच्यविहरति । स विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः
 सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसम्यच-
 विहरति । सवितर्कं सविचाराणां व्युपशमादध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस
 एकोतिभावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यान-
 मुपसम्यचविहरति । स प्रीतोऽर्बिरागादुपेक्षकोविहरति । स्मृतिमान्
 सम्यजानन् सुखञ्चकारेण प्रतिभवेदयति । यत्तदास्यां आचक्षते
 उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारति निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुप-

सम्यक् विहरति । समुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव
सौमनस्य दौर्मणस्ययोरस्तङ्गमाद् दुःखमुखमुपेक्षास्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं
ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वशोरूपजं ज्ञानां समतिक्रमात्
प्रतिपद्यसंज्ञानामस्तङ्गमानानत्वे संज्ञानाम् मनभिकारादनन्तमाका-
शमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वशक्त्याकाशानन्त्या-
यतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्य
विहरति । स सर्वशो विज्ञानानन्त्यायतनसमतिक्रमान्नास्ति किञ्चि-
दित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । स सर्वशक्त्याकिञ्चन्यायत-
नसमतिक्रमाच्चैव संज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । अयं बोधिसत्त्वः
महासत्त्वस्य समाधिः ।

स खलु पुनर्व्वो बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तै-
चित्तेन महाकरुणापूर्व्वज्जमेन क्लेशप्रहाणाय ध्यानाप्रमाणरूप-
समापत्तौः परेभ्य आचष्टे देशयति । प्रकाशयति । विसर्जयति ।
उत्तानीकरोति । विवक्षता समान्नादच्चादीनवच्च निःसरणक्षोप-
दिशति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दानपारमिता । यद्बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वस्तैरेव सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्धाना-
प्रमाणरूप्यसमापत्तौः समापद्यमानो व्युत्तिष्ठत्यनान्येषां चित्तो-
त्पादानामवकाशं ददाति । यदुत आवकचित्तानां वा प्रत्येकबुद्ध-
चित्तानां वा । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परावृष्टा शीलपार-
मिता । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैर्धानाप्रमाणरूप्यसमापत्तिभिर्व्विहरत* एवं भवति ।

सर्वसत्त्वानां क्लेशप्रहाय धर्मं देशयिष्यामीति । या तेषां मन-
भिकाराणां समता, रोचनता, व्युपपरीक्षणताप्रवबोधनता ।
उपरिधायतनता । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य क्षान्तिपार-
मिता । यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तै-
र्मनसिकारैर्धानाप्रमाणरूप्यसमापत्तिभिर्व्विहरति । सर्वसत्त्वार्थज्ञ-
सर्वाकारज्ञतायां वीर्यं नयं सयतीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
वीर्यपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैः सर्वज्ञता ध्यानविमोक्षसमापत्तौः समापद्यते च
व्युत्तिष्ठते च न च आवकभूमौ वा प्रत्येकबुद्धभूमौ वा परिणामय-
तीयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो-
महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्तानि प्रथमध्याना-
ज्ञानि द्वितीयध्यानाज्ञानि तृतीयध्यानाज्ञानि चतुर्थध्यानाज्ञानि ।
मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षाकाशानन्त्यायतनं विज्ञानानन्त्यायतमाकिञ्च-
न्यायतनं नैव संज्ञानासंज्ञायतनमनित्याकारेण दुःखाकारेणा-
नात्माकारेणाशान्ताकारेण शून्यताकारेणानिमित्ताकारेणाप्रणि-
हिताकारेणाप्रत्यवेक्षमाणस्ता ध्यानाप्रमाणरूप्यसमापत्तौर्नोपलभते ।
ताभिश्च न मन्यते । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता ।
इदमायुश्चकारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
मितायां चरतो महायानं ।

पुनरपरमायुश्चकारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
यानं । यत् सर्वाकारैः चत्वारि सृष्ट्युपस्थानानि भावयति ।
सर्वाकारैश्चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि भावयति । सर्वाकारैश्चतुर

सहिपादान् भावयति । सर्वाकारैः पञ्चेन्द्रियाणि भावयति । सर्वाकारैः पञ्चबलानि भावयति । सर्वाकारैः सप्तयोध्यानि भावयति । सर्वाकारैराय्याहाङ्गमार्गं भावयति । सर्वाकारैराक्ष-
सत्त्वानि भावयति । सर्वाकारैर्ध्यानानि भावयति । सर्वाकारै-
रप्रमाणानि भावयति । सर्वाकारैरारूप्यसमापत्तीर्भावयति । सर्वाकारैर्विमोक्षान् भावयति । सर्वाकारैरनुपूर्वविहारसमा-
पत्तीर्भावयति । सर्वाकारैः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्ष-
मुखानि भावयति । सर्वाकारैरभिज्ञा भावयति । सर्वाकारैः
समाधिं भावयति । सर्वाकारैर्धारणीमुखानि भावयति । सर्वा-
कारैस्तथागतबलानि भावयति । सर्वाकारैर्वैशारद्यानि भाव-
यति । सर्वाकारैः प्रतिसम्बिदो भावयति । सर्वाकारैर्महासैवै
भावयति । सर्वाकारैर्महाकरुणां भावयति । सर्वाकारैरावे-
णिकबुद्धधर्मान् भावयति । सर्वाकारैः सर्वज्ञतां भावयति ।
सर्वाकारैर्मार्गाकारज्ञतां भावयति । सर्वाकारैः सर्वाकारज्ञतां
भावयति । इदमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानम् ।

पुनरपरमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो मैत्रीं
समाधिं समापद्यते । मया सर्वसत्त्वास्त्रातव्याः इत्यति नामयति ।
करुणाञ्च समाधिं समपद्यते । रुपाकरुण्यताञ्च सत्त्वेषु निर्णमयति ।
सुदिताञ्च समाधिं समापद्यते । अहमेवं समाधायिष्यामीति
सत्त्वेषु निर्णमयति । उपेक्षाञ्च समाधिं समापद्यते । आस्रवचयण-
ताञ्च सत्त्वेषु निर्णयतीत्यं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणम् ।

चरतो दानपारमिता । यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानाप्रमाणा-
कारणिज्जनिमित्तानि समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च । न च आवक-
प्रत्येकबुद्धभूमौ परिणामयत्यन्यत्र सर्वाकारज्ञतायाः । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतोऽपरामृष्टा ग्रीष्मपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वस्ताभिर्धानाऽप्रमाणारूप्यसमापत्तिभिर-
ज्ववकीर्णं विहरति । आभ्याञ्च दाभ्यां भूमिभ्यां आवकभूमये वा
प्रत्येकबुद्धभूमये वा नत्सृहेत् । सर्वाकारज्ञतेवास्य समते रोचते
चेयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रमाणेषु चरतः चान्तिपारमिता ।

यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
श्चित्तोत्पादैरनिचिप्रधुरो विहरत्यकुशलधर्मप्रहाणाय कुशलधर्माय
सम्यदैरियं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता ।
यदा बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतानि च ध्यानान्येताञ्चाऽप्रमाणारूप्य-
समापत्तीञ्च समापद्यते । न च ध्यानाप्रमाणारूप्यसमापत्तिवशेनोप-
पद्यते । न च ता आस्तादयति । न च ताभिः संह्रियते । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याप्रमाणेषु चरतो वीर्यपारमिता । यदा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनधिकारैस्ताध्याना-
प्रमाणारूप्यसमापत्तीः समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च ताञ्चाऽनित्या-
कारेण दुःखाकारेणानात्माकारेणाशान्ताकारेणाऽशून्यताकारेणा-
ऽनिमित्ताकारेणाऽप्रणिहिताकारेण प्रत्यवेक्षते । न च आवकाणांश्चा
प्रत्येकबुद्धानाम्वाऽवक्रामति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
प्रज्ञापारमिता । इदमायुष्मञ्चारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानम् ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।
 यदध्यात्मशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यदहिर्द्विशून्य-
 तायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यदध्यात्मवहिर्द्विशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यच्छून्यताशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलभयोगेन । यन्महाशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ-
 योगेन । यत्परमार्थशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यत्
 संस्कृतशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यदसंस्कृतशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यदत्यन्तशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुप-
 लभयोगेन । यदनवरागशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन ।
 यदनवकारशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यत्प्रकृतिशून्यतायां
 ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यत्सर्वधर्मशून्यतायां ज्ञानं न
 चाऽनुपलभयोगेन । यत् स्वलक्षणशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभ-
 योगेन । यदनुपलभशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन ।
 यदभावशून्यतायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यत् स्वभावशून्य-
 तायां ज्ञानं न चाऽनुपलभयोगेन । यदभावस्वभावशून्यतायां ज्ञानं
 न चाऽनुपलभयोगेन । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानम् ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 यानं । यत् सर्वधर्मेषु न विशेष्यते चित्तं समाहितमिति ज्ञानमिदं
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

यत्तनित्यमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नानित्यमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 न सुखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न दुःखमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 नात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽनात्मेति ज्ञानं प्रवर्त्तते । न शुभमिति

ज्ञानं प्रवर्त्तते । नाऽशुभमिति ज्ञानं प्रवर्त्तते । इदं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 यानं । यदतीतेऽध्वनिज्ञानं प्रवर्त्तते । अमागतेऽध्वनिप्रवर्त्तते ।
 प्रत्युत्पन्नेऽध्वनिप्रवर्त्तते । न चास्य त्रिष्वध्वसुज्ञानमिदं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभयोगेन । पुनरपरमायुष्मञ्कार-
 दतीपुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत्कामधातौ ज्ञानं
 प्रवर्त्तते । न रूपधातौ । नाऽरूपधातौ ज्ञानं प्रवर्त्तते । न चाऽस्य
 कामरूपाऽरूपधातुषु ज्ञानमिदमपि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महा-
 यानं । तच्चाऽनुपलभयोगेन । पुनरपरमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत्त्रैव लौकिकेषु ज्ञानं प्रवर्त्तते ।
 न लोकोत्तरेषु न साश्रवेषु नानाश्रवेषु न संस्कृतेषु धर्मेषु ज्ञानं
 प्रवर्त्तते । नाऽसंस्कृतेषु । न चास्य लौकिक लोकोत्तरेषु धर्मेषु न सा-
 श्रवणाश्रवेषु न संस्कृतासंस्कृतेषु धर्मेषु ज्ञानमिदमायुष्मञ्कारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं तच्चाऽनुपलभयोगेन । आह ।

कियतायुष्मन् पूर्णं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानसमाकूट
 इत्युच्यते । पूर्णं आह । इदमायुष्मञ्कारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महा-
 सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् दानपारमितां समारोहति । स
 नैव दानमुपलभते । न दानपारमितां न बोधिसत्त्वं न प्रतिपादकं
 न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 महायानसमाकूट इत्युच्यते । अनुपलभयोगेन । इहायुष्मञ्कारदती-
 पुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् शीलपारमितां

समारोहति । स नैव शीलमुपलभते न शीलपारमितां न बोधिसत्त्वं
न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
शीलपारमितासमारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मच्छार-
दतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् चान्तिपार-
मितां समारोहति । स नैव चान्तिमुपलभते न चान्तिपारमितां
न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमिता समारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भ-
योगेन । इहायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् वीर्यपारमितां समारोहति । स नैव वीर्यमुप-
लभते न वीर्यपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान् मनसिकारानुप-
लभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमिता समारूढ
इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् ध्यानपारमितां समारोहति ।
स नैव ध्यानमुपलभते न ध्यानपारमितां न बोधिसत्त्वं न तान्
मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपार-
मितां समारूढ इत्युच्यतेऽनुपलम्भयोगेन । इहायुष्मच्छारदतीपुत्र
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायाश्चरन् प्रज्ञापारमितां समा-
रोहति । स नैव कुशलधर्ममुपलभते । नाऽकुशलं न लौकिकं
न लोकोत्तरं न मङ्गलं नाऽमङ्गलं न साश्रवं नाऽनाश्रवं धर्म-
मुपलभते । नापि प्रज्ञां न प्रज्ञापारमितामुपलभते न बोधिसत्त्वं
न तान् मनसिकारानुपलभते । एवं खलु बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितां समारूढ इत्युच्यते । अनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरमायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वोऽव्यवकीर्णः
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरर्थात्मशून्यतां भावयति ।
भावनाविभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः सर्वा-
कारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्विद्वद्भिर्दृष्टशून्यतां भावयति । भावना-
विभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरर्थात्मबहिर्दृष्टशून्यतां भावयति । भावना-
विभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः शून्यताशून्यतां भावयति । भावनाविभा-
वनार्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः सर्वाकारज्ञता प्रति-
संयुक्तैर्मनसिकारैर्महाशून्यतां भावयति । भावनाविभावानर्थेन ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मन-
सिकारैः परमार्थशून्यतां भावयति । भावनाविभावानर्थेन । तच्चा-
ऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैः
संस्कृतशून्यतां भावयति । भावनाविभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । अव्यवकीर्णः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरसंस्कृत-
शून्यतां भावयति । भावनाविभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
अव्यवकीर्णः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरत्यन्तशून्यतां
भावयति । भावनाविभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यव-
कीर्णः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवरागशून्यतां भाव-
यति । भावनाविभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः
सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरनवकारशून्यतां भावयति ।
भावनाविभावानर्थेन । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । अव्यवकीर्णः सर्वा-

समाधीन् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
 अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्धारणीमुखानिभाव-
 यति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैस्तथागतबलानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः
 सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चत्तारिवैशारद्यानि भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वा-
 कारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैश्चतस्रः प्रतिसन्निदो भावयति ।
 भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकार-
 ज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैर्महामैत्र्यै भावयति । भावनाविभावनार्थेन ।
 तच्चाऽनुपलभयोगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसि-
 कारैर्महाकरुणैः भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुपलभ-
 योगेन । अव्यवकीर्णैः सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैर्मनसिकारैरष्टादश-
 वैषिकबुद्धधर्मान् भावयति । भावनाविभावनार्थेन । तच्चाऽनुप-
 लभयोगेन । एवं खल्लायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्तो-
 महायानसमारुढ इत्युच्यते ।

पुनरपरमायुष्मञ्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महामत्त एव जानाति ।
 यवहारमात्रं मेतद्यदुत बोधिसत्त्व इति बोधिसत्त्वाऽनुपलब्धिता-
 मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतवेदनावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतसंज्ञासंज्ञानुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसंस्कारा-
 संस्काराऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतविज्ञानं विज्ञाना-

ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुश्चक्षुरनुपलब्धिता-
 मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रं श्रोत्राऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणं घ्राणाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
 मेतद्यदुतजिह्वाजिह्वाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायः
 कायाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनः मनोऽनुपलब्धि-
 तामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरूपं रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
 नाममात्रमेतद्यदुतशब्दः शब्दाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
 द्यदुतगन्धो गन्धाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतरसो-
 रसाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधर्माः धर्माऽनुपलब्धिता-
 मुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपा-
 दाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रविज्ञानं श्रोत्रविज्ञानाऽनुपलब्धिता-
 मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानाऽनुप-
 लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वाविज्ञानं जिह्वाविज्ञाना-
 ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायविज्ञानं कायविज्ञा-
 नाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनोविज्ञानं मनो-
 विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुः-
 संस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतश्रोत्रसंस्पर्शः
 श्रोत्रसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणसंस्पर्शः
 घ्राणसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वासंस्पर्शः
 जिह्वासंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायसंस्पर्शः

कायसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतमनःसंस्पर्शः
मनःसंस्पर्शाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचक्षुःसंस्पर्शः
जावेदना चक्षुःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाश्रोत्रसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतघ्राणसंस्पर्शजावेदनाघ्राणसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धि-
तामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजिह्वासंस्पर्शजावेदना जिह्वासंस्पर्श-
जावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतकायसंस्पर्श-
जावेदनाकायसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतमनःसंस्पर्शजावेदनामनःसंस्पर्शजावेदनाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतपृथिवीधातुः पृथिवीधातुपलब्धितामुपा-
दाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽध्यातुरध्यातुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुततेजोधातुतेजोधातुपलब्धितामुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुतवायुधातुवायुधातुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुताकाशधातुराकाशधातुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतविज्ञानधातुर्विज्ञानधातुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुताविद्या अविद्याऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
संस्काराः संस्काराऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतविज्ञानं
विज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतनामरूपं नाम-
रूपाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतषडायतनं षडाय-
तनाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्पर्शः स्पर्शाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतवेदनावेदनाऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतदृष्टादृष्टाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतोपादानमुपादानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुतभवोभवाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
जातिर्जात्यनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतजरामरणं
जरामरणाऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतदानपारमितादानपारमिताऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतग्रीलपारमिताग्रीलपारमिताऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतक्षान्तिपारमिताक्षान्तिपार-
मिताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतवीर्यपारमिता-
वीर्यपारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतध्यानपार-
मिताध्यानपारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
प्रज्ञापारमिताप्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुताऽध्यात्मशून्यताऽध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतबहिर्दृशून्यताबहिर्दृशून्यताऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽध्यात्मबहिर्दृशून्यताऽध्यात्म-
बहिर्दृशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतशून्यता-
शून्यताशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
महाशून्यतामहाशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
परमार्थशून्यतापरमार्थशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतसंस्कृतशून्यतासंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुताऽसंस्कृतशून्यताऽसंस्कृतशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुताऽत्यक्तशून्यताऽत्यन्तशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुताऽनवरागशून्यताऽनवरागशून्यताऽनुपलब्धितामु-

पादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनवकारशून्यताऽनवकारशून्यताऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतप्रकृतिशून्यताप्रकृतिशून्यता-
ऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसर्वधर्मशून्यतासर्वधर्म-
शून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतस्वस्वशून्यता-
स्वस्वशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽनुपलम्भ-
शून्यताऽनुपलम्भशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुता-
भावशून्यताऽभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
स्वभावशून्यतास्वभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुताऽभावस्वभावशून्यताऽभावस्वभावशून्यताऽनुपलब्धितामुपादाय ।

नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिंशत्युपस्थानानि चत्वारिंशत्युपस्थानाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारिंशत्युपस्थानानिचत्वा-
रिंशत्युपस्थानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतचत्वारि-
ंशद्विपादाः चत्वारिंशद्विपादाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतपञ्चन्द्रियाणीन्द्रियाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतपञ्चबलानिबलाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसप्त-
बोधज्ञानिबोधज्ञानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतार्था-
ष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतार्थसत्यानि आर्यसत्याऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतध्यानानि ध्यानाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽप्र-
माणान्यप्रमाणाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽरूपममा-
पत्तय आरूप्यममापत्त्यनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽवि-
मोक्षाःविमोक्षाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुताऽ-

पूर्वविहारममापत्तयोऽनुपूर्वविहारममापत्त्यनुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुतशून्यतानिमित्ताप्रणिहीतविमोक्षमुखाणिशून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुताऽभिज्ञाभिज्ञाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतसमा-
धयः समाधयानुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधारणीमुखा-
निधारणीमुखानुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतदगतथागत-
बलानि तथागतबलाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
चत्वारिंशद्वैशारद्यानि वैशारद्यानुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतचतस्रः प्रतिमन्दिः प्रतिमन्दिदनुपलब्धितामुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुतमहामैत्रीमहामैत्र्यनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुतमहाकरुणामहाकरुणाऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्र-
मेतद्यदुताष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः आवेणिकबुद्धधर्मानुपलब्धिता-
मुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुततथतातथतानुपलब्धितामुपादाय ।
नाममात्रमेतद्यदुताऽवितथताऽवितथतानुपलब्धितामुपादाय । नाम-
मात्रमेतद्यदुतधर्मताधर्मताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्य-
दुतधर्मधातुधर्मधातुनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतधर्म-
स्यतिताधर्मस्यतिताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
धर्मनियामताधर्मनियामताऽनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेत-
द्यदुतभूतकोटिर्भूतकोट्यनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुत-
बोधिर्वीथ्यनुपलब्धितामुपादाय । नाममात्रमेतद्यदुतबुद्धो बुद्धानुप-
लब्धितामुपादाय । एवं खल्वयुष्मच्छारद्वतीपुत्र बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो महायानममाहूत इत्युच्यते ।

वालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः । सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । अधस्तादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । उपरिष्ठादिशि गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तो वर्णं भाषन्ते यश उद्गीरयन्ति । घोषमनुश्रावयन्ति । एषोऽमुष्मिन् लोकधातौ बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमनुत्तरयानं प्रवरयानमभिरुह्य सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्तः सर्वाकारज्ञतामनुप्राप्यधर्मचक्रं प्रवर्त्तयति । एवं खल्वायुष्मच्छारदतीपुत्र बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानममारुह्य इत्युच्यते ।

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । महासत्त्वाह सत्त्वो महासत्त्वाह सत्त्व इति भगवन्नुच्यते । कियता भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाह सत्त्व इत्युच्यते । एवमुक्ते भगवानायुष्मान् सुभूति मेतदवोचत् । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानमत्त्वाह सत्त्वः । यदुत दानपारमितामत्त्वाह सत्त्वः शीलपारमितामत्त्वाह सत्त्वः चान्तिपारमितामत्त्वाह सत्त्वः वीर्यपारमितामत्त्वाह सत्त्वः ध्यानपारमितामत्त्वाह सत्त्वः प्रज्ञापारमितामत्त्वाह

सत्त्वः । अध्यात्मशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः बहिर्दृशशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः । अध्यात्मबहिर्दृशशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः शून्यताशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः महाशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः परमार्थशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः संस्कृतशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः अमस्कृतशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः अत्यन्तशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः अनवरागशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः अनवकारशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः प्रकृतिशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः सर्वधर्मशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः खल्लक्षणशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः अनुपलम्भशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः अभावशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः स्वभावशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः अभावस्वभावशून्यतामत्त्वाह सत्त्वः । स्मृत्युपस्थानमत्त्वाह सत्त्वः सम्यक्प्रहाणमत्त्वाह सत्त्वः च्छिन्नापादमत्त्वाह सत्त्वः इन्द्रियमत्त्वाह सत्त्वः बलमत्त्वाह सत्त्वः बोध्यङ्गमत्त्वाह सत्त्वः आर्याष्टाङ्गमार्गमत्त्वाह सत्त्वः आर्य्यसत्यमत्त्वाह सत्त्वः ध्यानमत्त्वाह सत्त्वः अप्रमाणमत्त्वाह सत्त्वः आरुण्यसमापत्तिमत्त्वाह सत्त्वः विमोक्षमत्त्वाह सत्त्वः अनुपूर्वविहारसमापत्तिमत्त्वाह सत्त्वः शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखमत्त्वाह सत्त्वः समाधिमत्त्वाह सत्त्वः अभिज्ञामत्त्वाह सत्त्वः धारणीमुखमत्त्वाह सत्त्वः तथागतबलमत्त्वाह सत्त्वः वैशारद्यमत्त्वाह सत्त्वः प्रतिसम्बित्तमत्त्वाह सत्त्वः महामैत्रीमत्त्वाह सत्त्वः महाकरुणामत्त्वाह सत्त्वः अष्टादशावेणिकबुद्धधर्ममत्त्वाह सत्त्वः सर्वाकारज्ञतामत्त्वाह सत्त्वः बुद्धविग्रहमत्त्वाह सत्त्वः । इयं त्रिसाहस्रं लोकधातूनामयास्फुरिता । पूर्वस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानं लोकधातूनामयास्फुरति । दक्षिणस्थां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानं लोकधातूनामयास्फुरति । पश्चिमायां दिशि गङ्गानदीवालुकोपमानं

सोऽस्मिन् त्रिसाहस्रमहामाहस्य लोकधातौ यो नैरयिकोऽङ्गि-
 स्कन्धस्तं सर्वं निर्वाण्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भा-
 येति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा नैरयिकाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दसुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन सुखसौ-
 मनस्येन ततो निरयोभ्यो व्युत्तिष्ठान्तो । ते च ततो निरयोभ्यो
 व्युत्थाय यत्र यत्र लोकधातुषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मं च देशयन्ति । ते तत्र तत्रोपपद्यन्ते । सोऽस्मिं
 त्रिसाहस्रमहामाहस्ये लोकधातौ तिर्यग्योनिकानां सत्त्वानां
 तिर्यग्योनिदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समु-
 द्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । तदा ते तैर्यग्यो-
 निकः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते
 तेन सुखसौमनस्येन ततस्तिर्यग्योनिभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । ते ततस्ति-
 र्यग्योनेव्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेतु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते
 यापयन्ति धर्मं च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । ततोऽस्मिं
 त्रिसाहस्रमहामाहस्ये लोकधातौ यामलौकिकानां सत्त्वानां
 यमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भा-
 येति । शब्दमुदीरयति । घोषमनुश्रावयति । ततो यामलौकिकाः
 सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । ते तेन
 सुखसौमनस्येन ततो यमलोकाव्युत्तिष्ठन्ते । ततो यमलोकाव्यु-
 त्थाय यत्र यत्र बुद्धचेतुषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति ध्रियन्ते याप-
 यन्ति धर्मं च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स पूर्वस्यां दिशि-
 गङ्गानदीवाल्मीकीपसेषु लोकधातुषु योनैरयिकोऽङ्गिस्कन्धस्तं सर्वं

बुद्धशब्दं श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धचेष्टेषु बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ति प्रियन्ते यापयन्ति धर्मञ्च देशयन्ति । तत्र तत्रोपपद्यन्ते । स उपरि-
द्विष्टि गङ्गानदीवालुकोपमेघेषु लोकधातुषु तिर्यग्योनियमलोको-
पपद्मानां सत्त्वानां तिर्यग्योनियमलोकदुःखं प्रशमय्य नमस्तस्मै
तथागतायार्हते सम्यक् समुद्भायेति शब्दमुदीरयति । घोषमनु-
श्रावयति । तदा ते तिर्यग्योनियमलोकोपपद्माः सत्त्वास्तं बुद्धशब्दं
श्रुत्वा सुखसौमनस्यं प्रतिलभन्ते । तेन सुखसौमनस्येन तेभ्यस्ति-
र्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्तिष्ठन्ते । तेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो
व्युत्थाय यत्र यत्र बुद्धाभगवन्तस्तिष्ठन्ते प्रियन्ते यापयन्ति । तत्र
तत्रोपपद्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारोमायाकारान्तवासी वा
चतुर्महापथे महतोजननिकारस्य पुरतो नरकास्तिर्यग्योनियम-
लोकांश्चाभिनिर्माय तेषां मायिकानां सत्त्वानां बुद्धशब्दमुद्घोषये-
द्धर्मशब्दमुद्घोषयेत्संघशब्दमुद्घोषयेदत्र तेऽभिनिर्मितास्तेन बुद्धशब्देन
धर्मशब्देन संघशब्देन ततो नरकेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो व्युत्ति-
ष्ठेरं स्तत्त्वं मन्यमे सुभूतेऽपि पुतेन मायाकारेण मायाकारान्ते-
वाभिना वा कश्चित्सत्त्वो नरकेभ्यस्तिर्यग्योनियमलोकाद्भुत्यतो
भवेत् । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन दग्धु दिक्षु अप्रमेयासंख्येयेषु लोकधातुषु सत्त्वा-
स्तिर्यग्योनियमलोकेभ्यो दुर्गतिभ्यः परिमोचैरन् नरकादिमत्तः परिमोचितो

भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतेषां सुभूते धर्मानामाया धर्म-
तामुपादाय । एक खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वो महामन्त्राह
सन्नश्च दत्तुच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्त्वो दानपारमितायां
स्त्विना महासत्त्वाह सद्वृत्तिमार्हस्य महामाहस्य लोकधातुं वैदूर्य-
मयमभिनिर्मिमीते वैदूर्यमयमभिनिर्माय चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनि-
र्मिमीते । चक्रवर्त्तिव्यूहमभिनिर्माय अमन्त्रार्थिकेभ्यो ददाति ।
पानं पानार्थिकेभ्यो ददाति । यानं यानार्थिकेभ्यो ददाति । वस्त्रं
वस्त्रार्थिकेभ्यो ददाति । पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो ददाति । माख्यं
माख्यार्थिकेभ्यो ददाति । गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो ददाति । विलेपनं
विलेपनार्थिकेभ्यो ददाति । शयनमासनं शयनासनार्थिकेभ्यो
ददाति । उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो ददाति । प्राजीविकं प्राजी-
विकार्थिकेभ्यो ददाति । उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यो ददाति ।
ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारं ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो
ददाति । मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपार्थिकेभ्यो
मणिमुक्तावैदूर्यशङ्खशिलाप्रवालरजतजातरूपाणि ददाति । याव-
दन्यतरान्यतरान् मानुष्यान् परिष्कारान् ददाति । सोऽनमना-
र्थिकेभ्यो दत्त्वा पानं पानार्थिकेभ्यो दत्त्वा यानं यानार्थिकेभ्यो दत्त्वा
वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यः पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यः । माख्यं माख्यार्थिकेभ्यः
गन्धं गन्धार्थिकेभ्यः विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यः शयनमासनं शय-
नासनार्थिकेभ्यः उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यः प्राजीविकं प्राजीविका-
र्थिकेभ्यः उपकरणमुपकरणार्थिकेभ्यः ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारं

ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यः मणिमुक्तावैदूर्यगङ्गुशिला-
प्रवालरजतजातरूपाणि मुक्तावैदूर्यगङ्गुशिलाप्रवालरजतजातरू-
पार्थिकेभ्यः दत्त्वा यावदन्यतरान्यतरान् मानुष्यकान् परिष्कारान्
दत्त्वातेभ्यः सत्त्वैभ्यो धर्म्मं देशयति । यदुतेमामेव षट् पारमिताप्रति-
संयुक्तं धर्म्मदेशनां । ते च खलु पुनः सत्त्वास्तां धर्म्मदेशनां श्रुत्वा
न जातुषड्भिः पारमिताभिर्विरहितो भवति । यावदनुत्तरां
सम्यक् समोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दत्तोमायाकारोमायाकारान्तेवासीवा
चतुर्महापथे महतो जननिकायस्यायेमहान्तं जननिकायमभित्तिमा-
यासमन्त्रार्थिकेभ्यो दद्यात्पानं पानार्थिकेभ्यो दद्यात् वस्त्रं वस्त्रार्थि-
केभ्यो दद्यात् पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो दद्यात् मास्यं मास्यार्थिकेभ्यो
दद्यात् गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो दद्यात् विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यो
दद्यात् शयनमासनं शयनासनार्थिकेभ्यो दद्यात् उपाश्रयमुपा-
श्रयार्थिकेभ्यो दद्यात् प्राजीविकं प्राजीविकार्थिकेभ्यो दद्यात् उप-
करणमुपकरणार्थिकेभ्यो दद्यात् ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारान्
ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो दद्यात् मणिमुक्तावैदूर्यगङ्गु-
शिलाप्रवालरजतजातरूपाणि मणिमुक्तावैदूर्यगङ्गुशिलाप्रवालरजत-
जातरूपार्थिकेभ्यो दद्यात् यावदन्यतरान्यतरान् मानुष्यकान् परि-
ष्कारान् दद्यात् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि तु तेन मायाकारेण
मायाकारान्तेवासीनावाकस्मैचित्सत्त्वाय किञ्चिद्दत्तं भवेत् । आह तो
हीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन यावच्चक्रवर्त्तिबुद्धमभित्तिमायासमन्त्रार्थिकेभ्यो दत्त्वा पानं

पानार्थिकेभ्यो दत्त्वा पानं यानार्थिकेभ्यो दत्त्वा वस्त्रं वस्त्रार्थिकेभ्यो
दत्त्वा पुष्पं पुष्पार्थिकेभ्यो दत्त्वा मास्यं मास्यार्थिकेभ्यो दत्त्वा
गन्धं गन्धार्थिकेभ्यो दत्त्वा विलेपनं विलेपनार्थिकेभ्यो दत्त्वा
शयनासनं शयनासनार्थिकेभ्यो दत्त्वा उपाश्रयमुपाश्रयार्थिकेभ्यो
दत्त्वा प्राजीविकं प्राजीविकार्थिकेभ्यो दत्त्वा उपकरणमुपकर-
णार्थिकेभ्यो दत्त्वा ग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारान् ग्लानप्रत्यय-
भैषज्यपरिष्कारार्थिकेभ्यो दत्त्वा मणिमुक्तावैदूर्यगङ्गुशिलाप्रवाल-
रजतजातरूपाणि मणिमुक्तावैदूर्यगङ्गुशिलाप्रवालरजतजातरूपार्थि-
केभ्यो दत्त्वा यावदन्यतरान्यतरान् मानुष्यकान् परिष्कारान् दत्त्वा
न कस्मैचित्सत्त्वाय किञ्चिद्दत्तं भवति । तत्कस्य हेतोः धर्म्मतैषा-
सुभूते धर्म्माणां मायाधर्म्मतामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाऽसन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः शीलपारमितायां
स्थित्वा सञ्चिन्त्योपपत्तिपरिग्रहेण चक्रवर्त्तिकुले प्रत्याजायते ।
स तत्र चक्रवर्त्तिश्चर्यस्थित्वा सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्म्मपथेषु प्रतिष्ठा-
पयति । स चतुर्षु ध्यानेष्वप्रमाणेषु चतसृष्वारूपसमापत्तिषु पञ्च-
सभिज्ञासु चतुर्षु स्मृत्युपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्षु बुद्ध-
पादेषु पञ्चस्त्रिन्दियेषु पञ्चसुवलेषु सप्तसुबोधज्ज्ञेषु । आर्याष्टाङ्ग-
मार्गे शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचसुखेषु नवस्वनुपूर्वविहारस-
मापत्तिषु चतुर्ष्वार्यसत्त्वेषु सर्वसमाधिषु सर्वधारणीसुखेषु दशसु
तथागतवलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु प्रतिसम्बित्सु महामैश्यां
महाकरुणायां अष्टादशान्नावेणिकबुद्धधर्म्मेषु प्रतिष्ठापयति । ते

सत्त्वा न जातु विरहितो भवति तथा धर्मदेशनया चावदु-
त्तरां सम्यक् सम्योधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षो मायाकारो मायाकारान्ते वासी वा
चतुःपथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनि-
र्माय सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्मपथेषु प्रतिष्ठापयेत् । चतुर्षु ध्यानेषु
चतुर्वर्षप्रमाणेषु चतसृष्वारूपसमापत्तिषु । पञ्चस्रभिज्ञासु चतुर्षु
कृत्यपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्वृद्धिपादेषु पञ्चस्त्रिंशेषु
पञ्चसु वलेषु सप्तसु बोध्यज्ञेषु आर्याष्टाङ्गमार्गे शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोचमुखेषु नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्वार्यमत्येषु सर्वसमाधिषु सर्व-
धारणीमुखेषु दशसु तथागतवलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु
प्रतिमस्मिन् महामैत्र्या महाकरुणायां अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
वैणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि गतेन
मायाकारेण मायाकारान्ते वासिना कश्चित्सत्त्वो दशकुशलेषु कर्म-
पथेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु ध्यानेषु चतुर्वर्षप्रमाणेषु चतसृष्व-
ारूपसमापत्तिषु पञ्चस्रभिज्ञासु चतुर्षु कृत्यपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक्
प्रहाणेषु चतुर्वृद्धिपादेषु पञ्चस्त्रिंशेषु पञ्चसु वलेषु सप्तसु बोध्यज्ञेषु
आर्याष्टाङ्गमार्गे शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेषु । नवस्वनु-
पूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्वार्यमत्येषु सर्वसमाधिषु सर्वधारणी-
मुखेषु दशतथागतवलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु प्रतिमस्मिन्
महामैत्र्या महाकरुणायां अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापितो
भवति । आह । नो ह्येदं भगवन् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेनाप्रमेयाधर्मयोगानपि सत्त्वान् दशकुशलेषु कर्मपथेषु प्रति-

हाय चतुर्षु ध्यानेषु चतुर्वर्षप्रमाणेषु चतसृष्वारूपसमापत्तिषु
पञ्चस्रभिज्ञासु चतुर्षु कृत्यपस्थानेषु चतुर्षु सम्यक् प्रहाणेषु चतुर्वृ-
द्धिपादेषु पञ्चस्त्रिंशेषु पञ्चसु वलेषु सप्तसु बोध्यज्ञेषु आर्याष्टाङ्ग-
मार्गे शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखेषु अष्टासु विमोचेषु
नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु चतुर्वार्यमत्येषु सर्वसमाधिषु सर्व-
धारणीमुखेषु दशसु तथागतवलेषु चतुर्षु वैशारद्येषु चतसृषु
प्रतिमस्मिन् महामैत्र्या महाकरुणायां अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मेषु
न कश्चित् सत्त्वः प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतै-
वासुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वां सन्नह्य इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां
स्थित्वा सर्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति ।
कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चान्तिपारमितायां स्थित्वा
सर्वसत्त्वान् चान्तिपारमितायां नियोजयति प्रतिष्ठापयति । दह
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय यैव सन्नाहं
सन्नहति । स चेत् सर्वसत्त्वा मे लोष्टदण्डग्रस्तप्रहारान् दधुस्तत्र
मयैकमपि लोभसहगतं चित्तं नोत्पादयितव्यं । सर्वसत्त्वांश्चैव
रूपायां चान्तौ प्रतिष्ठापयति ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षो मायाकारो मायाकारान्ते वासी वा
चतुर्महापथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकाय-
मभिनिर्माय चान्तिपारमितायां नियोजयेत् प्रतिष्ठापयेत् किं
मन्यसे सुभूतेऽपि तु तेन मायाकारेण मायाकारान्ते वासिना वा

कश्चित् सत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नो हीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेनाप्रमेयाऽसंख्येयान् सत्त्वान् चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठाप्य न
कश्चित्सत्त्वः चान्तिपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य
हेतोः । धर्मतैषा सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्ताह सत्त्वः
इत्युच्यते । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
स्थित्वा सत्त्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठा-
पयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वीर्यपारमितायां
स्थित्वा सर्वसत्त्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारज्ञता
प्रतिसंयुक्ते न चित्तोत्पादेन सर्वसत्त्वान् कायिकचेतसिक वीर्यं
समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । तद्यथापि नाम
सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्तेवासो वा चतुर्महापथे-
महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय
कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापयेत् तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा चतुर्महापथे
महतोजननिकायस्य पुरतो महान्ते जननिकायमभिनिर्ममे
कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि
नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः
कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नो हीदं
भगवन् । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽप्रमेयाऽसंख्येयान्

सत्त्वान् कायिकचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः कायि-
कचेतसिकवीर्यं प्रतिष्ठापितो भवति । तत्कस्य हेतोः धर्मतैषा
सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो महासत्ताह सत्त्वः इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपारमितायां
स्थित्वा सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ध्यानपार-
मितायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्व-
धर्मसमतायां स्थित्वा यत्र कस्यचिद्धर्मस्य विक्षेपं वा समनुपगच्छत्येवं
ध्यानपारमितायां स्थितो भवति । स तथैव सत्त्वान् ध्यानपारमितायां
समादापयति । निवेशयति । प्रतिष्ठापयति । ते च समादा-
पिता न जातुविरहिता भवन्ति ध्यानपारमितायाः यावदनुत्तरां
सम्यक् सम्बोधेमभिसम्बुध्यते । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमाया-
कारोमायाकारान्तेवासो वा चतुर्महापथे महतोजननिकायस्य
पुरतो महान्तं जननिकायमभिनिर्माय ध्यानपारमितायां प्रति-
ष्ठापयति । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा
मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठा-
पितो भवेत् । आह । नो हीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव
सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान् ध्यानपारमितायां
प्रतिष्ठाप्य न कश्चित्सत्त्वो ध्यानपारमितायां प्रतिष्ठापितो भवति ।
तत्कस्य हेतोः । धर्मतैषा सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपा-

दाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महामन्त्राह मन्त्रं
इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । कथञ्च सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां स्थित्वा सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवे-
शयति प्रतिष्ठापयति । आह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायाश्चरन् यत् कस्यचिद्धर्मस्योत्पादं वा निरोधं वा संक्षेपं
वा व्यवदानं वा श्रारं वा पारं बोधयति । एवं खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां स्थितो भवति । स तथैव
सर्वसत्त्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठा-
पयति । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो मायाकारान्ते-
वाभौ वा चतुर्महापथे महतो जननिकायस्य पुरतो महान्तं जननि-
कायमभिनिर्माय प्रज्ञापारमितायां समादापयेत् निवेशयेत्
प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यसे सुभूतेऽपि तु तेन मायाकारेण वा
मायाकारान्तेवासिना वा कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां समादा-
पितो निवेशितः प्रतिष्ठापितो भवेत् । आह । नोहीदं भगवन् ।
भगवानाह । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सर्वसत्त्वान्
प्रज्ञापारमितायां प्रतिष्ठाप्य न कश्चित् सत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
प्रतिष्ठापितो भवेत् । तत्कस्य हेतोः धर्मतैषा सुभूते धर्माणां
मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
महामन्त्राह मन्त्रं इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महामन्त्राह मन्त्रं
पूर्वस्यान्दिग्निं गङ्गानदीवाणुकोपमान् लोकधातुन् गत्वा यथै-
वात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव
तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादा-
पयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमि-
तायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान्
चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति ।
यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति । निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र
लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति
निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति ।
तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां
समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यदुते या एव षट्पार-
मितास्ते सत्त्वास्तं धर्मां श्रुत्वा न जातुविरहितो भवति षड्भिः
पारमिताभिर्यावदनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसमुध्यन्ते ।

दक्षिणस्यान्दिग्निं गङ्गानदीवाणुकोपमेषु लोकधातुषु गत्वा
यथैवात्मनादानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये
सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति
प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र

षड्भिः पारमिताभिः । यावदनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभि-
सम्बुध्यन्ते ।

उपरिष्ठादिभिः गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातुषु यथैवात्मना दानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् दानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना शीलपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् शीलपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना चान्तिपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् चान्तिपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति यथैवात्मना वीर्यपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् वीर्यपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना ध्यानपारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् ध्यानपारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । यथैवात्मना प्रज्ञापारमितायां तिष्ठति । तथैव तत्र लोकधातुषु ये सत्त्वास्तान् सर्वान् प्रज्ञापारमितायां समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति । धर्मदेशयति यदुते या एव षट्पारमिताः । ते सत्त्वास्तं धर्मं श्रुत्वा न जातुविरहिता भवन्ति षड्भिः पारमिताभिः । यावदनुत्तरां सम्यक् सम्वोधिमभिसम्बुध्यन्ते ।

तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोमायाकारो वा मायाकारान्ते-
वामी वा चतुर्महापथे महतीजनकायस्यापुत्रतो महान्तं जनकाय-

मभिनिर्माय षट्सु पारमितासु समादापयेन्निवेशयेत् प्रतिष्ठापयेत् । तत् किं मन्यमे सुभूतेऽपि नु तेन मायाकारेण वा मायाकारान्तेवामिना वा कश्चित् सत्त्वः षट्सु पारमितासु समादापितो निवेशितः प्रतिष्ठापितो वा भवेत् । आह नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एवमेव बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पूर्वस्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । दक्षिणस्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । पश्चिमास्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । उत्तरस्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । पूर्वस्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । दक्षिणस्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । दक्षिण-
पश्चिमास्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । पश्चिमोत्तरस्यान्दिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । अधस्तादिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु । उपरिष्ठादिभिः गङ्गानदीवालुकोपमेषु लोकधातुषु ये सत्त्वास्ते सर्वे षट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापिता भवन्ति । तत् कस्य हेतोः । धर्मतैषा सुभूते धर्माणां मायाधर्मता सुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाहतसन्नद्ध इत्युच्यते ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासन्नाहं सकलस्य सर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तेन चित्तेन विहरन्नान्येषां चित्तोत्पादानामवकाशं ददाति । इयन्तो मया सत्त्वाः दानपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो मया शीलपारमितायां प्रतिष्ठापयितव्याः । इयन्तो न प्रतिष्ठापयितव्याः ।

सम्यक् प्रज्ञाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु चद्विपादेषु प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । पञ्चस्त्रिन्द्विषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । सप्तसु बोध्यङ्गेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । आर्याष्टाङ्ग-
मार्गे प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वार्यसत्त्वेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
चतसृस्वारूप्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । नवस्त्रपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
पञ्चस्त्रभिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसु तथागतबलेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
प्रतिसम्बित्सु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
महाकरुणायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशवेणिकबुद्धधर्मेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सहदा-
गामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयितव्याः ।
अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयितव्याः ।
मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वाकारज्ञतायां प्रतिष्ठा-
पयितव्याः ।

तद्यथापि नाम सुभृते दक्षोमायाकारो वा मायाकारान्तेवाही
वा चतुर्महापथे महतो जनकारस्य पुरतो महान्तजनकायमभि-
निर्मायैवं चित्तमुत्पादयेत् एते मया अप्रमेया मन्त्रेयाः मन्त्राः षट्सु
पारमितासु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठाप-

यितव्याः । चतुर्षु सात्त्विकध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु सम्यक्
प्रज्ञाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु चद्विपादेषु प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । पञ्चस्त्रिन्द्विषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । सप्तसु बोध्यङ्गेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । आर्याष्टाङ्गमार्गे
प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वार्यसत्त्वेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्षु
ध्यानेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतुर्ध्वप्रमाणेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चत-
सृस्वारूप्यसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठा-
पयितव्याः । नवस्त्रपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । पञ्चस्त्र-
भिज्ञासु प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापयितव्याः ।
सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापयितव्याः । दशसु तथागतबलेषु प्रति-
ष्ठापयितव्याः । चतुर्षु वैशारद्येषु प्रतिष्ठापयितव्याः । चतसृषु
प्रतिसम्बित्सु प्रतिष्ठापयितव्याः । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापयितव्याः ।
महाकरुणायां प्रतिष्ठापयितव्याः । अष्टादशवेणिकबुद्धधर्मेषु
प्रतिष्ठापयितव्याः । श्रोत आपत्तिफले प्रतिष्ठापयितव्याः । सहदा-
गामि फले प्रतिष्ठापयितव्याः । अनागामिफले प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । अर्हत्त्वे प्रतिष्ठापयितव्याः । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापयि-
तव्याः । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापयितव्याः । सर्वाकारज्ञतायां
प्रतिष्ठापयितव्याः ।

तत् किं मन्यसे सुभृतेऽपि तु तेन मायाकारेण वा माया-
कारान्तेवामिना वा कश्चित्सत्त्वः षट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापितो
भवेत् । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्षु स्मृत्युप-

स्थानेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्थं सम्यक् प्रज्ञाणेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्थं च्छिन्धिपादेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चस्त्रिन्द्विषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । मग्नसु बोध्याङ्गेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । आर्याष्टाङ्गमार्गे प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्वर्ग्यसत्येषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्थं ध्यानेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्वर्ग्यप्रमाणेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्वर्ग्यरूपसमापत्तिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । शून्यतानिमित्तप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । पञ्चस्त्रिभिज्ञासु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । दशतथागतबलेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतुर्थं वैशारद्येषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । चतसृषु प्रतिसम्बिन्दुषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापितो भवेत् । महाकरुणायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । अष्टादशस्वावेणिकबुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापितो भवेत् । ओत्र आपत्तिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । सकृदागामिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । अनागामिफले प्रतिष्ठापितो भवेत् । अर्हत्वे प्रतिष्ठापितो भवेत् । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापितो भवेत् । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापितो भवेत् । सर्वकारज्ञतायां प्रतिष्ठापितो भवेत् ।

आह । नोहीदं भगवन् । भगवानाह । एव मेव सुभूते बोधिमत्तेन महासत्त्वेनाऽप्रमेयाऽसंख्येयानां सत्त्वानां षट्सु पारमितासु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टादशसु शून्यतासु प्रतिष्ठापनाय

चित्तमुत्पाद्य । चतुर्थं मृत्युपम्थानेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्थं सम्यक् प्रज्ञाणेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्वर्ग्यच्छिन्धिपादेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रिन्द्विषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चसु बलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । मग्नसु बोध्याङ्गेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । आर्याष्टाङ्गमार्गे प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्वर्ग्यसत्येषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्वर्ग्यप्रमाणेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्वर्ग्यरूपसमापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टासु विमोक्षेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । नवस्वनुपूर्वविहारसमापत्तिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । पञ्चस्त्रिभिज्ञासु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्वसमाधिषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्वधारणीमुखेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । दशतथागतबलेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतुर्थं वैशारद्येषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । चतसृषु प्रतिसम्बिन्दुषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । महामैत्र्यां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । महाकरुणायां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अष्टादशस्वावेणिकेषु बुद्धधर्मेषु प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । ओत्र आपत्तिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । सकृदागामिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अनागामिफले प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । अर्हत्वे प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । प्रत्येकबोधौ प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । मार्गाकारज्ञतायां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य । सर्वकारज्ञतायां प्रतिष्ठापनाय चित्तमुत्पाद्य ।

न कस्य चित्तत्त्वस्थार्थाय चित्तमुत्पादितं भवति । तत्कस्य हेतोः । धर्मतेषां सुभूते धर्माणां मायाधर्मतामुपादाय । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वाऽसन्नद्ध इत्युच्यते ।

सुभूतिराह । यथाहं भगवन् भवतो भावितस्यार्थसाजानामि । असत्त्वाह सन्नद्धोक्ताऽयं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो वेदितव्यः । स्वरूपेण शून्यतामुपादाय । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । रूपं भगवन् रूपेण शून्यं । वेदना वेदनया शून्या । संज्ञासंज्ञया शून्या । संस्कारः संस्कारैः शून्या । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । चक्षुश्चक्षुषा शून्यं । श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्यं । घ्राणं घ्राणेन शून्यं । जिह्वाजिह्वया शून्या । कायः कायेन शून्यः । मनो मनसा शून्यं । रूपं रूपेण शून्यं । शब्दः शब्देन शून्यः । गन्धो गन्धेन शून्यः । रसो रसेन शून्यः । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । धर्म धर्मैः शून्याः । चक्षुर्विज्ञानं चक्षुर्विज्ञानेन शून्यं । श्रोत्रं विज्ञानं श्रोत्रविज्ञानेन शून्यं । घ्राणविज्ञानं घ्राणविज्ञानेन शून्यं । जिह्वा विज्ञानं जिह्वाविज्ञानेन शून्यं । कायविज्ञानं कायविज्ञानेन शून्यं । मनोविज्ञानं मनोविज्ञानेन शून्यं । चक्षुःसंस्पर्शश्चक्षुःसंस्पर्शेन शून्यः । श्रोत्रसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शेन शून्यः । घ्राणसंस्पर्शः घ्राणसंस्पर्शेन शून्यः । जिह्वासंस्पर्शः जिह्वासंस्पर्शेन शून्यः । कायसंस्पर्शः कायसंस्पर्शेन शून्यः । मनःसंस्पर्शः मनःसंस्पर्शेन शून्यः । चक्षुः संस्पर्शप्रत्ययवेदना चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या । मनः संस्पर्शप्रत्ययवेदना मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदनया शून्या ।

पृथिवीधातुः पृथिवीधातुना शून्या । अथातुरभातुना शून्या । तेजोधातुस्तेजोधातुना शून्या । वायुधातुर्वायुधातुना शून्या । आकाशधातुराकाशधातुना शून्या । विज्ञानधातुर्विज्ञानधातुना शून्या । अविद्या अविद्यया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्या । विज्ञानं विज्ञानेन शून्यं । नामरूपं नामरूपेण शून्यं । षडायतनं षडायतनेन शून्यं । स्पर्शः स्पर्शेन शून्यः । वेदना वेदनया शून्या । दृष्ट्या दृष्ट्या शून्या । उपादानमुपादानेन शून्यं । भवो भवेन शून्यः । जातिर्जात्या शून्या । जरामरणं जरामरणेन शून्यं ।

दानपारमिता दानपारमितया शून्या । शीलपारमिता शीलपारमितया शून्या । चान्तिपारमिता चान्तिपारमितया शून्या । वीर्यपारमिता वीर्यपारमितया शून्या । ध्यानपारमिता ध्यानपारमितया शून्या । प्रज्ञापारमिता प्रज्ञापारमितया शून्या ।

अध्यात्मशून्यता अध्यात्मशून्यतया शून्या । वहिर्द्वीशून्यता वहिर्द्वीशून्यतया शून्या । अध्यात्मवहिर्द्वीशून्यता अध्यात्मवहिर्द्वीशून्यतया शून्या । शून्यताशून्यता शून्यताशून्यतया शून्या । महाशून्यता महाशून्यतया शून्या । परमार्थशून्यता परमार्थशून्यतया शून्या । संस्कृतशून्यता संस्कृतशून्यतया शून्या । असंस्कृतशून्यता असंस्कृतशून्यतया शून्या । अत्यन्तशून्यता अत्यन्तशून्यतया शून्या । अनवरागशून्यता अनवरागशून्यतया शून्या । अनवकारशून्यता अनवकारशून्यतया शून्या । प्रकृतिशून्यता प्रकृतिशून्यतया शून्या । सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मशून्यतया शून्या । स्वलक्षणशून्यता स्वलक्षणशून्यतया शून्या । अनुपलम्भशून्यता अनुपलम्भशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभाव-

वशून्यतया शून्या । स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभाव-
स्वभावशून्यता अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

सृत्युपस्थानानि सृत्युपस्थानैः शून्यानि । सम्यक् प्रज्ञानानि
सम्यक्प्रज्ञानैः शून्यानि । चट्टिपादा चट्टिपादैः शून्याः । रश्मि-
चाणीन्द्रियैः शून्यानि । बलानिबलैः शून्यानि । बोध्यज्ञानि बोध्यैः
शून्यानि । आर्याष्टाङ्गमार्ग आर्याष्टाङ्गमार्गैः शून्यः । आर्यसत्यानि
आर्यसत्यैः शून्यानि । ध्यानानि ध्यानैः शून्यानि । अप्रमाणाणि
अप्रमाणैः शून्यानि । आरूप्यसमापत्तय आरूप्यसमापत्तिभिः शून्याः ।
विमोक्षाविमोचैः शून्याः । अणुपूर्वविहारसमापत्तयोऽणुपूर्वविहा-
रसमापत्तिभिः शून्याः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखाणि
शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखैः शून्यानि । अभिज्ञा अभि-
ज्ञाभिः शून्याः । समाधयः समाधिभिः शून्याः । धारणीमुखानि
धारणीमुखैः शून्यानि । तथागतबलानि तथागतबलैः शून्यानि ।
वैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । प्रतिसम्बिदः प्रतिसम्बिदि-
शून्यानि । महामैत्री महामैत्र्या शून्या । महाकरुणा महाकरुणया
शून्या । आवेणिकबुद्धधर्मा आवेणिकबुद्धधर्मैः शून्याः । बोधिमत्त्वो
बोधिमत्त्वेन शून्याः । महासन्नाहो महासन्नाहेन शून्यः । अनेन भग-
वन् पर्यायेन सन्नाह सन्नद्धो बोधिमत्त्वो महामत्त्वो वेदितव्यः ।
भगवानाह । एवमेव सुभूते एवमेतत् तथायथावदस्मि । तत्कस्य
हेतोः । अकृताहि सुभूते सर्वाकारजता । अविहता अनभिमंस्कृता ।
येषां कृते बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन महामन्नाहः सन्नद्धः । आह केन
कारणेन भगवन् सर्वाकारजता अकृता अविहता अनभिमंस्कृता

येषां कृते बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन महामन्नाहः सन्नद्धः । भगवा-
नाह । कारकानुपलब्धितामुपादाय सुभूते सर्वाकारजता अकृता
अविहता अनभिमंस्कृता । तेषां सत्त्वा अकृता अविहता अनभि-
मंस्कृताः येषां कृते बोधिमत्त्वेन महामत्त्वेन महामन्नाहः सन्नद्धः ।
तत्कस्य हेतोः । तथाहि सुभूते रूपं न करोति न विकरोति ।
नाऽभिमंस्करोति । वेदना न करोति न विकरोति नाभिमंस्क-
रोति । संज्ञा न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति ।
संस्कारा न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमंस्कृवन्ति । विज्ञानं
न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । चक्षुः सुभूते न
करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । श्रोत्रं न करोति न
विकरोति नाभिमंस्करोति । घ्राणं न करोति न विकरोति
नाऽभिमंस्करोति । जिह्वा न करोति न विकरोति नाऽभि-
मंस्करोति । कायो न करोति न विकरोति नाभिमंस्करोति ।
मनो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । रूपं सुभूते
न करोति न विकरोति नाभिमंस्करोति । शब्दो न करोति न
विकरोति नाऽभिमंस्करोति । गन्धो न करोति न विकरोति
नाऽभिमंस्करोति । रसो न करोति न विकरोति नाभिमंस्क-
रोति । स्पर्शो न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । धर्मा
न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाऽभिमंस्कृवन्ति । चक्षुर्विज्ञानं
सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । श्रोत्रविज्ञानं
न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । घ्राणविज्ञानं न
करोति न विकरोति नाभिमंस्करोति । जिह्वाविज्ञानं न

करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति । कायविज्ञानं न करोति
न विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति । मनोविज्ञानं न करोति न
विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति । चक्षुःसंस्पर्शं न करोति न विक-
रोति नाऽभिसंस्क्रोति । श्रोत्रसंस्पर्शं न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्क्रोति । घ्राणसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽ-
भिसंस्क्रोति । जिह्वासंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभि-
संस्क्रोति । कायसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क-
रोति । मनःसंस्पर्शं न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति ।
चक्षुःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाभिसंस्क्रोति ।
श्रोत्रसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति ।
घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति ।
जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क-
रोति । कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति नाऽभि-
संस्क्रोति । मनःसंस्पर्शप्रत्ययवेदना न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्क्रोति ।

आत्मा सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सत्त्वः
सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य
हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जीवः सुभूते न
करोति न विकरोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि
सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जन्तुः सुभूते न करोति न विक-
रोति नाऽभिमंस्करोति । तत्कस्य हेतोः । तथाहि सोऽत्यन्ततया

[illegible]

नोपलभ्यते । प्रतिविम्बं सुभूते न करोति न विकरोति नाभि-
संस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
मरीचिका सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । निर्मितः सुभूते
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । अविद्या सुभूते न करोति न विक-
रोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
नोपलभ्यते । संस्कारा सुभूते न कुर्वन्ति न विकुर्वन्ति नाभि-
संस्कृवन्ति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि *सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
विज्ञानं सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य
हेतोस्तथा हि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । नामरूपं सुभूते न
करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । षडायतनं सुभूते न करोति न
विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सोऽत्यन्ततया
नोपलभ्यते । स्पर्शः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसं-
स्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । वेदना
सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । तृष्णा सुभूते न करोति
न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि साऽत्यन्त-

* तेष्वत्यन्ततया नोपलभ्यन्ते-इति पाठो युक्तः ।

† तदत्यन्ततया नोपलभ्यते-इति युक्तं एवं परचापि स्त्रीवलिङ्गादपर-
मशङ्कम् ।

तया नोपलभ्यते । उपादानं सुभूते न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपल-
भ्यते । भवः सुभूते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जातिः सुभूते
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । जरामरणं सुभूते न करोति न
विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया
नोपलभ्यते ।

दानपारमिता* न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । शीलपारमिता
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । चान्तिपारमिता न करोति न
विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
नोपलभ्यते । वीर्यपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसं-
स्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
ध्यानपारमिता न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिता न
करोति न विकरोति नाऽभिसंस्करोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।

* पारमिताशब्दात् परं सुभूते-इति पदं षट्पारमितास्यल्लोऽस्तीति
प्रतीयते पूर्वोपपत्त्यल्लेषु तत्प्रयोगदर्शनात् ।

भिसंस्क्रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते ।
अचिन्धधातुः सुभृते न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सोऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । बोधिः सुभृते
न करोति न विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति । तत्कस्य हेतोस्तथा-
हि साऽत्यन्ततया नोपलभ्यते । सर्वज्ञता सुभृते न करोति न
विकरोति नाऽभिसंस्क्रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया
नोपलभ्यते । सर्वाकारज्ञता सुभृते न करोति न विकरोति
नाऽभिसंस्क्रोति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि साऽत्यन्ततया नोपल-
भ्यते । तदनेन सुभृते पर्यावैणिकं वेदितव्यं यथा अज्ञता सर्वका-
रज्ञता अविकृता अनभिसंस्कृता । तेऽपि सत्त्वा अकृता अविकृता
अनभिसंस्कृता । येषां कृते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन महासत्त्वः
सज्जद्वः । एवं खलु सुभृते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महासत्त्वः सज्जद्व-
दित्युच्यते ।

आह । यथाहं भगवन् भगवताभावितस्याऽर्थमाजानामि ।
रूपं भगवन्नवद्वममुक्तं । वेदना अवद्धा अमुक्ता । संज्ञा अवद्धा
अमुक्ता । संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । विज्ञानमवद्धममुक्तं ।

अथायुष्मान् पूर्णमैत्रायणीपुत्रो आयुष्मन्तं सुभृतिमेतद-
बोधत् । रूपमायुष्मन् सुभृते अवद्धममुक्तं । वेदना अवद्धा
अमुक्ता । संज्ञा अवद्धा अमुक्ता । संस्कारा अवद्धा अमुक्ता ।
विज्ञानमवद्धममुक्तं । आहैवमेतदायुष्मन् पूर्णमेतत् । रूपमायु-
ष्मन् पूर्णमवद्धममुक्तं । वेदनाऽवद्धाऽमुक्ता । संज्ञाऽवद्धाऽमुक्ता ।
संस्कारा अवद्धा अमुक्ताः । विज्ञानमवद्धममुक्तं । पूर्ण आह ।

कतमत्तावदायुष्मन् सुभृते यदवद्धममुक्तं । कतमामावेदनायाऽव-
द्धाऽमुक्ता । कतमामासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । कतमेते संस्कारा ये
अवद्धाऽमुक्ताः । कतमविज्ञानं यदवद्धममुक्तं । आह यदेतदायु-
ष्मन् पूर्णप्रोपमं रूपं तदवद्धममुक्तं । येषं स्वप्रोपमावेदनामाऽव-
द्धाऽमुक्ता । येषं स्वप्रोपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे स्वप्रोपमाः
संस्काराः तेऽवद्धा अमुक्ताः । यदेतत् स्वप्रोपमं विज्ञानं तदव-
द्धममुक्तं । यदेतन्मायोपमं रूपं तदवद्धममुक्तं । येषं मायोपमा
वेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येषं मायोपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे
मायोपमाः संस्काराः तेऽवद्धा अमुक्ताः । यदिदं मायोपमं
विज्ञानं तदवद्धममुक्तं ।

यदेतत् प्रतिश्रुत्कोपमं रूपं तदवद्धममुक्तं । येषं प्रतिश्रुत्-
कोपमावेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येषं प्रतिश्रुत्कोपमासंज्ञायाऽव-
द्धाऽमुक्ता । य इमे प्रतिश्रुत्कोपमाः संस्कारास्तेऽवद्धा अमुक्ताः ।
यदेतत्प्रतिश्रुत्कोपमं विज्ञानं तदवद्धममुक्तं । यदेतत्प्रतिभासोपमं
रूपं तदवद्धममुक्तं । येषं प्रतिभासोपमावेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता ।
येषं प्रतिभासोपमासंज्ञायाऽवद्धाऽमुक्ता । य इमे प्रतिभासोपमाः
संस्कारास्तेऽवद्धा अमुक्ताः । यदेतत्प्रतिभासोपमं विज्ञानं तदवद्ध-
ममुक्तं । यदेतत्प्रतिविम्बोपमं रूपं तदवद्धममुक्तं । येषं प्रतिवि-
म्बोपमा वेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येषं प्रतिविम्बोपमासंज्ञायाऽवद्धा-
ऽमुक्ता । य इमे प्रतिविम्बोपमाः संस्कारास्तेऽवद्धा अमुक्ताः ।
यदेतत्प्रतिविम्बोपमं विज्ञानं तदवद्धममुक्तं । यदेतत्प्रतीत्युपमं
रूपं तदवद्धममुक्तं । येषं प्रतीत्युपमावेदनायाऽवद्धाऽमुक्ता । येषं

मरीच्युपमासंज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता । य इमे मरीच्युपमाः संस्कारा-
ऽवद्वाऽमुक्ता । यदेतन्मरीच्युपमं विज्ञानं तदवद्ममुक्तं । तद-
तन्निर्मितोपमं रूपं तदवद्ममुक्तं । येयं निर्मितोपमा वेदना-
सावद्वाऽमुक्ता । येयं निर्मितोपमासंज्ञासावद्वाऽमुक्ता । य इमे
निर्मितोपमाः संस्कारास्तेऽवद्वाऽमुक्ताः । यदेतन्निर्मितोपमं
विज्ञानं तदवद्ममुक्तं ।

अतीतमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्ममुक्तं । अतीतावेदनाऽवद्वा-
ऽमुक्ता । अतीतासंज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता । अतीताः संस्काराः अवद्वा-
ऽमुक्ताः । अतीतं विज्ञानमवद्ममुक्तं । प्रत्युत्पन्नमायुष्मन् पूर्ण-
रूपमवद्ममुक्तं । प्रत्युत्पन्नावेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नासंज्ञाऽवद्वा-
ऽमुक्ता । प्रत्युत्पन्नाः संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः । प्रत्युत्पन्नं विज्ञान-
मवद्ममुक्तं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । असत्त्वादायुष्मन् पूर्णरूप-
रूपमवद्ममुक्तं । असत्त्वादेदनायावेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । असत्त्वा-
संज्ञायाः संज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्काराः अवद्वा-
ऽमुक्ताः । असत्त्वादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्ममुक्तं । विविक्तत्वाद्वृष्य-
रूपमवद्ममुक्तं । विविक्तत्वासंज्ञायाः संज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता । विवि-
क्तत्वासंस्काराणां संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः । विविक्तत्वादिज्ञानस्य
विज्ञानमवद्ममुक्तं । अनुत्पन्नाद्रूपस्य रूपमवद्ममुक्तं । अनुत्पन्ना-
त्वादेदनाया वेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । अनुत्पन्नात्संज्ञायाः संज्ञाऽवद्वा-
ऽमुक्ता । अनुत्पन्नात्संस्काराणां संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः । अनु-
त्पन्नादिज्ञानस्य विज्ञानमवद्ममुक्तं ।

कुशलमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्ममुक्तं । कुशलवेदनाऽवद्वाऽमुक्ता ।

कुशलसंज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता । कुशलाः संस्काराः अवद्वाऽमुक्ता ।
कुशलं विज्ञानमवद्ममुक्तं । अकुशलमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्ममुक्तं ।
अकुशलं वेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । अकुशलासंज्ञाः अवद्वाऽमुक्ता ।
अकुशलाः संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः । अकुशलं विज्ञानमवद्म-
मुक्तं । अव्याकृतमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्ममुक्तं । अव्याकृतावेदना-
ऽवद्वाऽमुक्ता । अव्याकृतासंज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता । अव्याकृताः संस्काराः
अवद्वाऽमुक्ताः । अव्याकृतं विज्ञानमवद्ममुक्तं । लौकिकमा-
युष्मन् पूर्णरूपमवद्ममुक्तं । लौकिका वेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । लौकि-
कासंज्ञाः अवद्वाऽमुक्ता । लौकिकाः संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः ।
लौकिकं विज्ञानमवद्ममुक्तं । लोकोत्तरमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्म-
मुक्तं । लोकोत्तरा वेदनावद्वाऽमुक्ता । लोकोत्तरासंज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता ।
लोकोत्तराः संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः । लोकोत्तरं विज्ञानमवद्म-
मुक्तं । साश्रवमायुष्मन् पूर्णरूपमवद्ममुक्तं । साश्रवा वेदनाऽवद्वा-
ऽमुक्ता । साश्रवासंज्ञाऽवद्वाऽमुक्ता । साश्रवाः संस्काराः अवद्वा-
ऽमुक्ताः । साश्रवं विज्ञानमवद्ममुक्तं । अनाश्रवमायुष्मन् पूर्णरूप-
मवद्ममुक्तं । अनाश्रवा वेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । अनाश्रवासंज्ञाऽवद्वा-
ऽमुक्ता । अनाश्रवाः संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः । अनाश्रवं विज्ञान-
मवद्ममुक्तं । तत्कस्य हेतोः । असत्त्वाद्वृष्य रूपमवद्ममुक्तं ।
असत्त्वादेदनायाः वेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । असत्त्वात् संज्ञायाः संज्ञाऽवद्वा-
ऽमुक्ता । असत्त्वात् संस्काराणां संस्काराः अवद्वाऽमुक्ताः । असत्त्वा-
दिज्ञानस्य विज्ञानमवद्ममुक्तं । विविक्तत्वाद्वृष्य रूपमवद्ममुक्तं ।
विविक्तत्वादेदनायाः वेदनाऽवद्वाऽमुक्ता । विविक्तत्वात् संज्ञायाः

[illegible]

सत्यपस्थानान्यायुक्तान् पूर्णविबुधान्यमुक्तानि । सत्यकृपज्ञानान्

ष्यायुषम् पूर्णविद्वान्यमुक्तानि । अहिपादा त्रयायुषम् पूर्णविद्वान्यमुक्तानि । इन्द्रियाण्ययुषम् पूर्णविद्वान्यमुक्तानि । वक्त्रान्ययुषम् पूर्णविद्वान्यमुक्तानि । बोधज्ञान्ययुषम् पूर्णविद्वान्यमुक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्ग्यायुषम् पूर्णविद्वान्यमुक्तानि ।

अथाष्टाङ्गमार्गाद्यायुग्मं पूर्णाऽनद्विमुक्तः ।
 अमत्वात् मृत्युपस्थानान्यवद्धान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात् मृत्युप-
 स्थानान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् मृत्युपस्थानान्यवद्धान्य-
 मुक्तानि । अमत्वात् मम्यक्प्रहाणान्यवद्धान्यमुक्तानि । विविक्तत्वात्
 मम्यक् प्रहाणान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वात् मम्यक् प्रहाणान्य-
 वद्धान्यमुक्तानि । अमत्वादृद्धिपादा अवद्धा अमुक्ताः । विविक्तत्वा-
 दृद्धिपादा अवद्धा अमुक्ताः । अनुत्पन्नत्वादृद्धिपादा अवद्धा
 अमुक्ताः । अमत्वादिन्द्रियान्यवद्धान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादिन्द्रि-
 याण्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादिन्द्रियाण्यवद्धान्यमुक्तानि ।
 अमत्वादलान्यवद्धान्यमुक्तानि । विविक्तत्वादलान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
 अनुत्पन्नत्वादलान्यवद्धान्यमुक्तानि । अमत्वादोध्यङ्गान्यवद्धान्यमुक्तानि ।
 विविक्तत्वादोध्यङ्गान्यवद्धान्यमुक्तानि । अनुत्पन्नत्वादोध्यङ्गान्यवद्धान्य-
 मुक्तानि । अमत्वादार्याष्टाङ्गमार्गाऽवद्भोऽमुक्तः । विविक्तत्वादार्या-
 ष्टाङ्गमार्गाऽवद्भोऽमुक्तः । अनुत्पन्नत्वादार्याष्टाङ्गमार्गाऽवद्भोऽमुक्तः ।

आर्थसत्यान्याययुक्तं पूर्णवद्वान्यमुक्तानि । ध्यानान्यययुक्तं
पूर्णावद्वान्यमुक्तानि । अप्रमाणान्याययुक्तं पूर्णावद्वान्यमुक्तानि ।
आद्यसमापत्तयोऽप्यायुक्तं पूर्णवद्वान्यमुक्ताः । विमोक्षा अप्या-
युक्तं पूर्णावद्वान्यमुक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽप्यायुक्तं
पूर्णावद्वान्यमुक्ताः । शून्यतानिमित्ता प्रणिहितविमोक्षमुखान्या-

ऽमुक्ता । अनूपलम्भशून्यताऽवद्वाऽमुक्ता । अभावशून्यताऽवद्वाऽमुक्ता ।
 स्वभावशून्यताऽवद्वाऽमुक्ता । अभावस्वभावशून्यताऽवद्वाऽमुक्ता ।
 सत्युपस्थानान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि । सम्यक्प्रहाणान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि ।
 च्छिद्रिपादा अवद्वाऽमुक्ताः । इन्द्रियाण्यवद्वाऽन्यमुक्तानि । बलान्य-
 वद्वाऽन्यमुक्तानि । बोध्यज्ञान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि । आर्याष्टाङ्गमार्गे-
 ऽवद्वाऽमुक्तः । आर्यसत्यान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि । ध्यानान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि ।
 अप्रमाणान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि । आरूप्यसमापत्तयोऽवद्वाऽमुक्ताः ।
 विमोक्षा अवद्वाऽमुक्ताः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽवद्वाऽमुक्ताः ।
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि । अभिज्ञा-
 अवद्वाऽमुक्ता । समाधयोऽवद्वाऽमुक्ताः । धारणीमुखान्यवद्वाऽन्य-
 मुक्तानि । तथागतबलान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि । वैशारद्यान्यवद्वाऽन्यमुक्तानि ।
 प्रतिसम्बिदोऽवद्वाऽमुक्ताः । महामैत्र्यवद्वाऽमुक्ता । महाकरुण-
 ऽवद्वाऽमुक्ता । आवेणिकबुद्धधर्मा अवद्वाऽमुक्ताः । बोधिरवद्वा-
 ऽमुक्ता । सर्वज्ञताऽवद्वाऽमुक्ता । मार्गाकारज्ञताऽवद्वाऽमुक्ता ।
 सर्वकारज्ञताऽवद्वाऽमुक्ता । बोधिसत्त्वोऽवद्वाऽमुक्तः । बुद्धोऽवद्वा-
 ऽमुक्तः । तथताऽवद्वाऽमुक्ता । अविशयताऽवद्वाऽमुक्ता । अनन्यतथा-
 ऽवद्वाऽमुक्ता । धर्मताऽवद्वाऽमुक्ता । धर्मधातुरवद्वाऽमुक्तः । धर्म-
 स्थितिताऽवद्वाऽमुक्ता । धर्मनियामताऽवद्वाऽमुक्ता । भूतकोटि-
 रवद्वाऽमुक्तः । असंस्कृतताऽवद्वाऽमुक्ता ।

भोऽवद्वाऽमुक्तायां दानपारमितायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां
 शीलपारमितायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां शान्तिपारमितायां
 स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां वीर्यपारमितायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां

ध्यानपारमितायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां प्रज्ञापारमितायां
 स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायामध्यात्मशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां
 बहिर्द्वाऽशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायामध्यात्मबहिर्द्वाऽशून्यतायां
 स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां शून्यताशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां
 महाशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां परमार्थशून्यतायां स्थिता ।
 अवद्वाऽमुक्तायां संस्कृतशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायामसंस्कृत-
 शून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायामत्यन्तशून्यतायां स्थिता । अवद्वा-
 ऽमुक्तायामनवरागशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायामनवकारशून्य-
 तायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां प्रकृतिशून्यतायां स्थिता । अवद्वा-
 ऽमुक्तायां सर्वधर्मशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां स्वलक्षणशून्य-
 तायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायामनुपलम्भशून्यतायां स्थिता । अवद्वा-
 ऽमुक्तायामभावशून्यतायां स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायां स्वभावशून्यतायां
 स्थिता । अवद्वाऽमुक्तायामभावस्वभावशून्यतायां स्थिता । अवद्वा-
 ऽमुक्तेषु चतुर्षु सत्युपस्थानेषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेषु चतुर्षु सम्यक्
 प्रहाणेषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेषु चतुर्षु च्छिद्रिपादेषु स्थिता । अवद्वा-
 ऽमुक्तेषु पञ्चस्त्रिन्दियेषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेषु पञ्चसु बलेषु स्थिता ।
 अवद्वाऽमुक्तेषु सप्तसु बोध्यज्ञेषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्ते आर्याष्टाङ्गमार्गे
 स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेष्वार्यसत्येषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेषु चतुर्षु ध्यानेषु
 स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेषु चतुर्व्यप्रमाणेषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तासु चतुर्व्या-
 रूप्यसमापत्तिषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेषु अष्टासु विमोक्षेषु स्थिता ।
 अवद्वाऽमुक्तासु नवसुनपूर्वविहारसमापत्तिषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तेषु
 शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोक्षमुखेषु स्थिता । अवद्वाऽमुक्तासुभि-

ज्ञासु स्थिता । अवद्धासुक्तेषु समाधिषु स्थिता । अवद्धासुक्तेषु धारणेषु स्थिता । अवद्धासुक्तेषु दशसु तथागतबलेषु स्थिता । अवद्धासुक्तेषु चतुर्षु वेगारक्षेपेषु स्थिता । अवद्धासुक्तासु चतसृषु प्रतिमस्मिन् स्थिता । अवद्धासुक्तायां महामैत्र्यां स्थिता । अवद्धासुक्तायां महाकल्याणयां स्थिता । अवद्धासुक्तेष्ववेणिकबुद्धधर्मेषु स्थिता । अवद्धासुक्तायां बोधौ स्थिता । अवद्धासुक्तायां सर्वज्ञतायां स्थिता । अवद्धासुक्तायां मार्गाकारज्ञतायां स्थिता । अवद्धासुक्तायां सर्वाकारज्ञतायां स्थिता । अवद्धासुक्तायां तथतायां स्थिता । अवद्धासुक्तायामवितथतायां स्थिता । अवद्धासुक्तायामनन्यतथतायां स्थिता । अवद्धासुक्तायां धर्मतायां स्थिता । अवद्धासुक्ते धर्मधातौ स्थिता । अवद्धासुक्तायां धर्मस्थितितायां स्थिता । अवद्धासुक्तायां धर्मनियामतायां स्थिता । अवद्धासुक्तायां भूतकोटौ स्थिता । अवद्धासुक्तेऽनन्तते स्थिता । अवद्धासुक्तेऽवद्धासुक्तान् सत्त्वान् परिमोचयिष्यति ।

अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तं बुद्धत्वेन परिप्रोद्यिष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तान् बुद्धान् भगवतः पर्युपासिष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तान् धर्मान् श्रोष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तैर्बुद्धैर्भगवद्भिर्न जातु विरहितो भविष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्ताभिरभिज्ञाभिर्न जातु विरहितो भविष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तैः पञ्चभिश्चतुर्भिर्न जातु विरहितो भवति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्ताभिर्धारणैर्भिर्न जातु विरहितो भविष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तैः समाधिभिर्न जातु विरहितो भविष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तां मार्गाकारज्ञतामुत्पादयिष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तां सर्वज्ञतां सर्वज्ञा-

कारज्ञतामभिसम्भोक्ष्यते । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तं धर्माक्षकं प्रवर्त्तयिष्यति । अवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्तान् सत्त्वां स्तिषु यानेषु नियोजयिष्यति । एवं खल्वायुष्मन् पूर्ण बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽवद्धासुक्तोऽवद्धासुक्ताभिः षड्भिः पारमिताभिः सर्वधर्मा ननु भोक्ष्यते । असत्तापु पादाय विविकतामुपादाय । अनुत्पादतामुपादाय ।

एवं खल्वायुष्मन् पूर्ण बोधिमत्त्वो महामत्त्वोऽवद्धासुक्तो महायानमन्नाह मन्नाह इति वेदितव्यः ।

अययुष्मन् सुभृतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । कतमद्भगवन् बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । कियन्तो भगवन् बोधिमत्त्वो महामत्त्वो महायानसंप्रस्थिता वेदितव्याः । कुतस्तथानं निर्यास्यति । क्वातथानं स्यास्यति । को वा तेन यानेन निर्यास्यति । एवमुक्ते भगवानायुष्मन्तं सुभृतिमेतदवोचत् । यत्सुभृते एवं वदसि । कतमद्बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । षट्पारमिता सुभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । कतमे षट् । दानपारमिता, शीलपारमिता, चान्तिपारमिता, वीर्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता ।

इह सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः सर्वाकारज्ञता प्रतिसंयुक्तैर्मनस्कारैर्दानमर्थिभ्यो ददाति यदुताऽध्यात्मिकवाङ्मानि वस्तूनि तच्च सर्वसत्त्वैः सार्द्धं साधारणं कृत्वा अनुत्तरायां सम्यक् सम्बोधौ परिणामयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य दानपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपारमिता । भगवानाह । इह सुभृते बोधिमत्त्वो महामत्त्वः

सर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तैश्चित्तोत्पादैरात्मना च दमकुशलेषु कर्मपथेषु समा-
 कर्मपथान् समादाय वर्तते । परांश्च दमकुशलेषु कर्मपथेषु समा-
 दापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनुपलम्भयोगेन । इह
 बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परामृष्टा शीलपारमिता । आह ।
 कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चान्तिपारमिता । भग-
 वानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारजता प्रति-
 मंयुक्तैर्मनसिकारैरात्मना च चान्तिसम्पन्नो भवति । परांश्च चान्तौ
 समादापयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 चान्तिपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
 वीर्यपारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
 सर्वाकारजताप्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैरात्मना च पञ्चसु पार-
 मितास्वनिचिप्रधुरो भवति । परांश्च पञ्चसु पारमितासु नियोज-
 यत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य वीर्यपारमिता ।
 आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता ।
 भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाकारजता
 प्रतिमंयुक्तैर्मनसिकारैरुपाय कौशलेन ध्यानानि समापद्यते ।
 परांश्च ध्यानेषु समादापयत्यनुपलम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य ध्यानपारमिता । आह । कतमा भगवन् बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । भगवानाह । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य सर्वाकारजता प्रतिमंयुक्तैश्चित्तोत्पादैरात्मना च
 सर्वधर्माणां अभिनिविशते । सर्वधर्मानाञ्च प्रकृतिं प्रत्यवेक्षते
 अनुपलम्भयोगेन । सर्वधर्मान्नभिनिविश्य सर्वधर्मप्रकृतिप्रत्यवे-

क्षतायां सत्ताम् समादापयति निवेशयति प्रतिष्ठापयति अनुप-
 लम्भयोगेन । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापारमिता । इदं
 सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
 ऽध्यात्मशून्यता, वहिर्दृशशून्यता, अध्यात्मवहिर्दृशशून्यता, शून्यता-
 शून्यता महाशून्यता, परमार्थशून्यता, संकृतशून्यता, असंकृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता, अनवरागशून्यता, अनवकारशून्यता,
 प्रकृतिशून्यता, सर्वधर्मशून्यता, स्वलक्षणशून्यता, अनुपलम्भशून्यता,
 अभावशून्यता, स्वभावशून्यता, अभावस्वभावशून्यता ।

तत्र कतमाऽध्यात्मशून्यता, आध्यात्मिकाधर्मा उच्यन्ते । चक्षुः
 श्रोत्रं घ्राणं जिह्वाकायोमनः । तत्र चक्षुश्चक्षुषा शून्यमकूटस्थाऽविना-
 गितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्य-
 मकूटस्थाऽविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
 घ्राणं घ्राणेन शून्यमकूटस्थाविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः
 प्रकृतिरस्यैषा । जिह्वा जिह्वया शून्याऽकूटस्थाऽविनागितामुपादाय ।
 तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । कायः कायेन शून्योऽकूटस्थाऽविना-
 गितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । मनोमनसा शून्य-
 मकूटस्थाविनागितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।
 इयमुच्यतेऽध्यात्मशून्यता ।

तत्र कतमा वहिर्दृशशून्यता, बाह्याधर्मा उच्यन्ते रूपशब्दगन्ध-
 रसस्पर्शधर्मा । तत्र रूपं रूपेण शून्यमकूटस्थाऽविनागितामुपादाय ।
 तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । शब्दः शब्देन शून्योऽकूटस्थाऽविना-

शितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । गन्धो गन्धेन शून्योऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । रसो रसेन शून्योऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । स्पर्शः स्पर्शेन शून्योऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । धर्माधर्मैः शून्या अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते वहिर्दृश्या ।

तत्र कतमाऽध्यात्मवहिर्यशून्यता, षडाध्यात्मिकान्यायतनानि, इमे उच्यन्ते आध्यात्मिकावाह्यधर्माः । तत्राध्यात्मिकाधर्मा वाह्यधर्मैः शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इमे वाह्याधर्माः आध्यात्मिकैधर्मैः शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते अध्यात्मवहिर्यशून्यता । तत्र कतमाऽशून्यताशून्यता । या सर्वधर्माणां शून्यता तथा शून्यतया शून्या शून्यताऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते शून्यताशून्यता । तत्र कतमामहाशून्यता, पूर्वादिक् पूर्वयादिशा शून्या, दक्षिणादिदक्षिणयादिशा शून्या । पश्चिमादिक् पश्चिमयादिशा शून्या । उत्तरादिगूत्तरयादिशा शून्या । अधस्तादिगधस्तादिशा शून्या । उपरिष्ठादिगुपरिष्ठादिशा शून्या । एवं विदिशोविदिशि शून्या । अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते महाशून्यता । तत्र कतमा परमार्थशून्यता । परमार्था उच्यन्ते ये निर्वाणान्ति । तच्च निर्वाणं निर्वाणेन शून्यमकूटस्थाविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा ।

इयमुच्यते परमार्थशून्यता । तत्र कतमा संस्कृतशून्यता । संस्कृतमुच्यते । कामधातुः रूपधातुः आरूप्यधातुः तत्र कामधातुः कामधातुना शून्यः । रूपधातुः रूपधातुना शून्यः । आरूप्यधातुः आरूप्यधातुना शून्यः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते संस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽसंस्कृतशून्यता । असंस्कृतमुच्यते यस्य नोत्पादो न निरोधो न स्थितिरन्यथात्वमिदमुच्यते । संस्कृतं । तच्चाऽसंस्कृतमसंस्कृतेन शून्यमकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते संस्कृतशून्यता । तत्र कतमाऽत्यन्तशून्यता । अत्यन्तशून्यता यस्यान्तो नोपलभ्यते तदत्यन्तं । अत्यन्तमत्यन्तेन शून्यमकूटस्थाविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽत्यन्तशून्यता । तत्र कतमाऽनवरागशून्यता । यस्याऽवरं नोपलभ्यते । नाऽयं तस्यागतिर्नोपलभ्यते नोगतिः । अनवरागमनवरागेण शून्यमकूटस्थाविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते अनवरागशून्यता । तत्र कतमाऽनवकारशून्यता । यत्र न कस्यचिद्धर्मस्य च्छोरणमस्ति, अनवकारोऽनवकारेण शून्योऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यतेऽनवकारशून्यता । तत्र कतमाऽप्रकृतिशून्यता, या सर्वधर्माणां प्रकृतिः संस्कृतानां वाऽसंस्कृतानां वा, सा न आवकैः कृता न प्रत्येकबुद्धैः न बोधिमत्तैः महामत्तैः न तथागतैरर्हद्भिः मस्यक् समुद्धैः कृता प्रकृतिः प्रकृत्याशून्याऽकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरस्यैषा । इयमुच्यते प्रकृतिशून्यता । तत्र कतमाऽसर्वधर्मशून्यता ।

सर्वधर्मा उच्यन्ते । रूपं वेदानामंज्ञासंस्काराविज्ञानं चक्षुःश्रोत्र-
घ्राणं जिह्वा कायमनः । रूपं शब्दोगन्धोरसः स्पर्शधर्माः । चक्षु-
र्विज्ञानं श्रोत्रविज्ञानं घ्राणविज्ञानं जिह्वाविज्ञानं कायविज्ञानं
मनोविज्ञानं । चक्षुःसंस्पर्शः श्रोत्रसंस्पर्शः घ्राणसंस्पर्शः जिह्वासंस्पर्शः
कायसंस्पर्श मनःसंस्पर्शः । चक्षुःसंस्पर्शजावेदना, श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना,
घ्राणसंस्पर्शजावेदना, जिह्वासंस्पर्शजावेदना, कायसंस्पर्शजावेदना, मनः-
संस्पर्शजावेदना । रूपिणोधर्माः । अरूपिणोधर्माः । संस्कृताधर्माः,
असंस्कृताधर्माः । इमे उच्यन्ते सर्वधर्माः । सर्वधर्माः सर्वधर्मै-
शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरे-
षामियं । इयमुच्यते सर्वधर्मशून्यता । तत्र कतमा खलचणशून्यता ।
रूपलक्षणं रूपमनुपलम्भनामलक्षणावेदना । उद्ग्रहणलक्षणमंज्ञा ।
अभिज्ञासंस्कारलक्षणाः संस्काराः । विज्ञानलक्षणं विज्ञानं । दुःख-
लक्षणाः स्कन्धाः । आग्नीविषलक्षणाधातवः । आपद्धारलक्षणान्य-
यतनानि । सामग्रीलक्षणः । प्रतीत्यसमुत्पादः । परित्यागलक्षणा-
दानपारमिताः । अनुदाहलक्षणा शीलपारमिता । अकोपनालक्षणा-
चान्तिपारमिताः । अनवमद्यलक्षणा वीर्यपारमिता । संग्रहलक्षणा-
ध्यानपारमिता । असङ्गलक्षणा प्रज्ञापारमिता । अकोपनालक्षणानि
चत्वारि ध्यानानि, चत्वार्यप्रमाणानि चतस्र आरूप्यममापत्तयः ।
नैर्यानिकलक्षणाः सप्तविंशद्वोधिपक्षाधर्माः । विविक्तलक्षणं शून्यता-
विमोक्षमुखं । शान्तलक्षणमनिमित्तविमोक्षमुखं । दुःखामोहलक्षण-
मप्रणिहितविमोक्षमुखं । विमोक्षनालक्षणा विमोक्षाः । सुनिश्चित-
लक्षणानि यत्नानि । सुप्रतिष्ठितलक्षणानि वैशारद्यानि । अना-

स्वेदलक्षणाः प्रतिमस्मिदः । हितोपसंहारलक्षणा महामैत्री ।
चापलक्षणा महाकरुणा । प्रामोद्यलक्षणा महामुदिता । अमंकीर्ण-
लक्षणा महोपेक्षा । असंहार्यलक्षणा अष्टादशावेणिका बुद्धधर्माः ।
प्रत्यक्षलक्षणा सर्वकारजताज्ञानं । यच्च संस्कृतानां धर्माणां लक्षणं
यच्चाऽसंस्कृतानां धर्माणां लक्षणं । स्वेनस्वेनलक्षणेन सर्व एते धर्माः
शून्याः अकूटस्थाऽविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरे-
षामियं । इयमुच्यते खलचणशून्यता । तत्र कतमा अनुपलम्भ-
शून्यता । यच्चाऽतीतं नोपलभ्यते । अनागतं नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नस्य
स्थितिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भोऽनुपलम्भेन शून्योऽकूटस्थाविनाशिता-
मुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरसौषा । इयमुच्यतेऽनुपलम्भ-
शून्यता । तत्र कतमा । *भावस्वभावशून्यता । नास्ति सांयोगिकः
स्वभावः प्रतीत्यसमुपन्नत्वात् सर्वधर्माणां । संयोगः संयोगेन शून्यो
ऽकूटस्थाविनाशितामुपादाय । तत्कस्य हेतोः प्रकृतिरसौषा । इय-
मुच्यतेऽभावस्वभावशून्यता । पुनरपरं सुभूते भावोभावेन शून्याः ।
अभावोऽभावेन शून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यः । परभावः परभावेन
शून्यः । तत्र कतमाभावः । भाव उच्यते पञ्चस्कन्धाः । पञ्चस्कन्धाः
पञ्चस्कन्धैः शून्याः । एवं भावोभावेन शून्यः । कतमभावः स्वभावेन
शून्यः । अभाव उच्यतेऽसंस्कृतं । तच्चाऽसंस्कृतमसंस्कृतेन शून्यं ।
अभावोऽभावेन शून्यः । स्वभावः स्वभावेन शून्यः । परभावः पर-
भावेन शून्यः । स्वभाव उच्यते प्रकृतिरविपरीत । तत्र या शून्यता

* आदर्शपुस्तके ऽभावशून्यता स्वभावशून्यतयोरत्र निर्देशो नास्ति किन्तु
प्रज्ञातयोर्विवरणं दृश्यते ।

मानजानेन कृता न दर्शनेन । इयमुच्यते स्वभावशून्यता । ता-
कतमापरभावः शून्यता । या उत्पादादा तथागतानामनुत्पादादा
तथागतानां स्थितैरेष धर्मस्थितिता, धर्मता धर्मधातु धर्मनिष्ठा-
मता । तथता अविचयता, अनन्य तथता, भूतकोटिः । इति वि-
येषां धर्माणां परेण शून्यता । इयमुच्यते परभावशून्यता । १२
सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । यदुत्त-
शूरङ्गमोनाम समाधिः । रत्नमुद्रानाम समाधिः । सिंहविकीरि-
तोनाम समाधिः । सुचन्द्रोनाम समाधिः । चन्द्रध्वजकेतुनाम
समाधिः । सर्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशोनाम
समाधिः । विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । धर्मधातुनियतोनाम
समाधिः । नियतध्वजकेतुनाम समाधिः । वज्रोनाम समाधिः ।
सर्वधर्मप्रवेशमुद्रानाम समाधिः । समाधिराजसुप्रतिष्ठितोनाम
समाधिः । रश्मिप्रसुतोनाम समाधिः । बलव्यूहोनाम समाधिः ।
समुद्गतोनाम समाधिः । निरुक्तानियतप्रवेशोनाम समाधिः ।
अधिवचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । दिग्विलोकितोनाम समाधिः ।
आधारमुद्रानाम समाधिः । असम्प्रमोषोनाम समाधिः । सर्व-
धर्मसमवसरणमागरसमुद्रानाम समाधिः । आकाशस्फुरणोनाम
समाधिः । वज्रमण्डलोनाम समाधिः । ध्वजायकेयूरोनाम
समाधिः । इन्द्रकेतुनाम समाधिः । ओतोऽनुगतोनाम समाधिः ।
सिंहविजृम्भितोनाम समाधिः । व्यस्तोनाम समाधिः । रणञ्जो-
ग्राम समाधिः । वैरोचनोनाम समाधिः । अनयोनाम समाधिः ।

अनिकेतस्थितोनाम समाधिः । निश्चितोनाम समाधिः । विमल-
प्रदीपोनाम समाधिः । अनन्तप्रभोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम
समाधिः । समन्तावभासोनाम समाधिः । शुद्धसारोनाम समाधिः ।
विमलप्रभोनाम समाधिः । रतिङ्करोनाम समाधिः । विद्युत्प्रदीपो-
नाम समाधिः । अक्षयोनाम समाधिः । अजेयोनाम समाधिः ।
तेजोवतीनाम समाधिः । जयापगतोनाम समाधिः । अनिञ्जोनाम
समाधिः । अविवर्त्तोनाम समाधिः । सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
चन्द्रविमलोनाम समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपोनाम समाधिः । शुद्ध-
प्रतिभासोनाम समाधिः । आलोककरोनाम समाधिः । कारा-
कारोनाम समाधिः । ज्ञानकेतुनाम समाधिः । वज्रोपमोनाम
समाधिः । चित्तस्थितिनाम समाधिः । समन्तालोकोनाम समाधिः ।
सुप्रतिष्ठितोनाम समाधिः । रत्नकोटिनाम समाधिः । वरधर्म-
मुद्रानाम समाधिः । सर्वधर्मसमतानाम समाधिः । रतिजहोनाम
समाधिः । धर्मोद्गतोनाम समाधिः । विकिरणोनाम समाधिः ।
सर्वधर्मपदप्रभेदोनाम समाधिः । समाचरावकारोनाम समाधिः ।
अचरापगतोनाम समाधिः । अरम्बरणच्छेदोनाम समाधिः ।
अविकारोनाम समाधिः । प्रभाकरोनाम समाधिः । नामनियत-
प्रवेशोनाम समाधिः । अनिकेतचारीनाम समाधिः । तिमिरापगतो-
नाम समाधिः । चारित्रवतीनाम समाधिः । अवलानाम समाधिः ।
विषयतीर्णोनाम समाधिः । सर्वगुणसञ्चयोनाम समाधिः । स्थित-
निश्चितोनाम समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिनाम समाधिः । बोध्यङ्ग-
वतीनाम समाधिः । अनन्तप्रतिभावोनाम समाधिः । असमसमो-

नाम समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणोनाम समाधिः । परिच्छेदको-
 नाम समाधिः । विमतिविकरणोनाम समाधिः । निरधिष्ठानो-
 नाम समाधिः । एकव्यूहोनाम समाधिः । आकाराभिनिर्वा-
 नाम समाधिः । एकाकारोनाम समाधिः । सर्वसुखदुःखनिरभि-
 नन्दीनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः । आकारा-
 नवकारोनाम समाधिः । नैर्वेधिकसर्वभवतलापगतोनाम समाधिः ।
 संकेतस्तप्रवेशोनाम समाधिः । गौर्धोषावरविमुक्तोनाम समाधिः ।
 ज्वलनोल्कानाम समाधिः । लक्षणपरिशोधनोनाम समाधिः ।
 अनभिलक्षितोनाम समाधिः । सर्वाकारवरोपेतोनाम समाधिः ।
 सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दीनाम समाधिः । अचयकरणोनाम
 समाधिः । धारणीमतिर्नाम समाधिः । सम्यकत्वमिथ्यात्वसंप्रशमोनाम
 समाधिः । सर्वरोधनिरोधसंप्रशमनोनाम समाधिः । अनुयोधा-
 प्रतिरोधोनाम समाधिः । विमरप्रभोनाम समाधिः । सारवतीनाम
 समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलोनाम समाधिः । विद्युत्प्रभोनाम
 समाधिः । महाव्यूहोनाम समाधिः । सर्वलोकप्रभाकरोनाम
 समाधिः । समाधिषमतानाम समाधिः । अरजोविरजोनयुक्तोनाम
 समाधिः । अरणमरणसमवसरणोनाम समाधिः । अरणमरणसर्व-
 समवसरणोनाम समाधिः । अनिलमनिकेतनिरतोनाम समाधिः ।
 तथताम्रितनिश्चितोनाम समाधिः । कायकलिसंप्रमथनोनाम
 समाधिः । वज्रलिविध्वंसनगणकल्पोनाम समाधिः । आकाशा-
 मङ्गविमुक्तिनिरूपणेपोनाम समाधिः ॥ ० ॥

भारतसहितं प्रज्ञापारमितायाः सप्तमः परिवर्तः ॥

अथ अष्टमः परिवर्तः ।

तत्र कतमः शूरङ्गमोनाम समाधिः । यः समाधिः सर्वसमा-
 धीनां गोचरमनुभवत्ययमुच्यते शूरङ्गमोनाम समाधिः । तत्र
 कतमा रत्नमुद्रानाम समाधिः । येन समाधिना सर्वसमाधयो-
 मुद्रिता भवन्ति । अयमुच्यते रत्नमुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमः
 सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधि-
 भिरविक्रीडयत्ययमुच्यते सिंहविक्रीडितोनाम समाधिः ।

तत्र कतमः सुचन्द्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
 सर्वसमाधीनवभासयति । अयमुच्यते सुचन्द्रनाम समाधिः । तत्र
 कतमश्चन्द्रध्वजकेतुर्नाम समाधिः । यः समाधिः सर्वसमाधीनां
 ध्वजं धारयति । अयमुच्यते चन्द्रध्वजकेतुर्नाम समाधिः । तत्र
 कतमः सर्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधिभिरभ्युद्गच्छति । अयमुच्यते सर्वधर्मोद्गतोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमो विलोकितमूर्द्धोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
 सर्वसमाधीनां मूर्द्धानं विलोकयति । अयमुच्यते विलोकितमूर्द्धो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमो धर्मधातुनियतोनाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा धर्मधातौ निश्चयं गच्छति । अयमुच्यते
 धर्मधातुनियतोनाम समाधिः । तत्र कतमो नियत ध्वजकेतुर्नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नियतं ध्वजं
 धारयति । अयमुच्यते नियतध्वजकेतुर्नाम समाधिः । तत्र कतमो

वज्रोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न भिद्यते । अयमुच्यते ।
 वज्रोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मप्रवेशमुद्रानाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां मुद्रां प्रविशत्ययमुच्यते सर्वधर्म-
 प्रवेशमुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमः समाधिराजसु प्रतिष्ठितो-
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिषु राजसु
 प्रतिष्ठानेन प्रतितिष्ठति । अयमुच्यते समाधिराजसु प्रतिष्ठितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमोरग्निप्रमुक्तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां रश्मीनवद्भजति । अयमुच्यते रग्निप्रमुक्तो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमोवलव्यूहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां वलव्यूहतां कारयति । अयमुच्यते वल-
 व्यूहोनाम समाधिः । तत्र कतमः समुद्रतोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वे समाधयः समुद्रच्छन्ति । अयमुच्यते
 समुद्रतोनाम समाधिः । तत्र कतमो निरुक्ति नियतप्रवेशोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निरुक्तिनिर्देशान्
 प्रवेशयति । अयमुच्यते निरुक्तिनियतप्रवेशोनाम समाधिः । तत्र
 कतमो वचनसंप्रवेशोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनाम धिवचनानि प्रवेशयति । अयमुच्यते धिवचनसंप्रवेशो-
 नाम समाधिः । तत्र कतमो दिग्विलोकितोनाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां दिशो विलोकयति अयमुच्यते
 दिग्विलोकितोनाम समाधिः । तत्र कतमः आधारमुद्रानाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां मुद्राधारयति ।
 अयमुच्यते आधारमुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमोऽम्भोपोनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा तस्य समाधयो न मुञ्चन्ति ।
 अयमुच्यते ऽम्भोपोनाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मसमवगरण
 सागरमुद्रा नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वे समाधयः
 मग्नं समवगरणं गच्छन्ति । अयमुच्यते सर्वधर्मसमवगरण
 सागरमुद्रा नाम समाधिः । तत्र कतमः आकाशस्फुरणोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाकाशस्फुरणतया
 स्फुरति । अयमुच्यते आकाशस्फुरणोनाम समाधिः । तत्र कतमो
 वज्रमण्डलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 मण्डलानि धारयति । अयमुच्यते वज्रमण्डलोनाम समाधिः । तत्र
 कतमोरणजहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वक्लेशमलान्
 शोषयति । अयमुच्यते रणजहोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 वैरोचनोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 वभासयति तपति विरोचते । अयमुच्यते वैरोचनोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमो ज्ञेयोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न
 कश्चिद्वर्त्ममेषते । अयमुच्यते ज्ञेयोनाम समाधिः । तत्र कतमो-
 ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कश्चिद्वर्त्म
 निकेतस्थितं समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽनिकेतस्थितोनाम समाधिः ।
 तत्र कतमो निश्चितोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न
 चित्तं न चेतसिकाधर्माप्रवर्तन्ते । अयमुच्यते निश्चितोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीनां विमलप्रदीपं करोति । अयमुच्यते विमल-
 प्रदीपोनाम समाधिः । तत्र कतमोऽनन्तप्रभोनाम समाधिः ।

यत्र समाधौ स्थित्वा अनन्तां प्रभां करोति । अयमुच्यते प्रभो-
नाम समाधिः । तत्र कतमः प्रभाकरोनाम समाधिः । यत्र
समाधेः सहप्रतिलम्भात् सर्वसमाधीनां प्रभां करोति । अयमुच्यते
प्रभाकरोनाम समाधिः । तत्र कतमः समन्तावभासोनाम समाधिः ।
यत्र समाधेः सहप्रतिलम्भात् सर्वसमाधिमुखान्यवभासयति ।
अयमुच्यते समन्तावभासोनाम समाधिः । तत्र कतमः शुद्धसरो-
नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समाधीनां शुद्धसमन्ता-
मनुप्राप्नोति । अयमुच्यते शुद्धसरोनाम समाधिः । तत्र कतमो
विमलप्रभोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
मलमपकर्षति । सर्वसमाधींश्च प्रतिभासयति । अयमुच्यते विमल-
प्रभोनाम समाधिः । तत्र कतमोरतिकरोनाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां रतिमनुभवति । अयमुच्यते
रतिकरोनाम समाधिः । तत्र कतमो विद्युत् प्रदीपोनाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रदीपं करोति । अयमुच्यते
विद्युत्प्रदीपोनाम समाधिः । तत्र कतमो ज्योनाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नैव क्षयं नाक्षयं समनुपश्यति ।
अयमुच्यते ज्योनाम समाधिः । तत्र कतम स्तेजोवतीनाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीं स्तेजसाश्रया ४
ज्वलयति । अयमुच्यते तेजोवतीनाम समाधिः । तत्र कतम
क्षयापगतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधी न
क्षयाननुपश्यति । तथा च पश्यति यथाहपि न समनुपश्यति ।
अयमुच्यते क्षयापगतोनाम समाधिः । तत्र कतमो निज्जोनाम

समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनमति न मन्यते न
खन्दते न प्रपद्यति ते नोच्यते निज्जोनाम समाधिः । तत्र कतमो
विवर्त्तनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
विवर्त्तनं न समनुपश्यति । अयमुच्यते विवर्त्तनाम समाधिः । तत्र
कतमः सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
धीनां मुखमवभासयति । अयमुच्यते सूर्यप्रदीपोनाम समाधिः ।
तत्र कतमश्चन्द्रविमलोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
सर्वसमाधीनामनन्धाकारं करोति । अयमुच्यते चन्द्रविमलोनाम
समाधिः । तत्र कतमः शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां चतस्रः प्रतिसन्निधः प्रतिलभते
अयमुच्यते शुद्धप्रतिभासोनाम समाधिः । तत्र कतम आलोक-
करोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिमुखानामा-
लोकं करोति । अयमुच्यते आलोककरोनाम समाधिः । तत्र
कतमः काराकारोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
समाधीनां कारगतां क्रियां करोति । अयमुच्यते काराकारोनाम
समाधिः । तत्र कतमो ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा सर्वसमाधीनां ज्ञानकेतुं समनुपश्यति । अयमुच्यते
ज्ञानकेतुर्नाम समाधिः । तत्र कतमो वज्रोपमोनाम समाधिः ।
यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निर्व्वेधिकं करोति । यत्
समाधिमपि न समनुपश्यति । अयमुच्यते वज्रोपमोनाम
समाधिः । तत्र कतमश्चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा अस्मिन् चित्तं न विचलति । न विवर्त्तते न परिचलति न

विषातमापद्यते । न वा ऽस्येवं भवति चित्तमिदमिति । अ-
 मुच्यते चित्तस्थितिर्नाम समाधिः । तत्र कतमः समन्तालोकोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समन्तादात्मिकं समनुपश्यति ।
 अयमुच्यते समन्तालोकोनाम समाधिः । तत्र कतमः सुप्रतिष्ठि-
 तोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिषु सुप्रतिष्ठितो
 भवति । अयमुच्यते सुप्रतिष्ठितो नाम समाधिः । तत्र कतमो
 रत्नकोटिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधयः समन्ता-
 द्रत्नकोटिरिव संदृश्यते । अयमुच्यते रत्नकोटिर्नाम समाधिः । तत्र
 कतमो वरधर्ममुद्रानाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधयोमुद्रिता भवन्ति । अमुद्राकोटिसुद्रिततामुपादाय । अय-
 मुच्यते वरधर्ममुद्रानाम समाधिः । तत्र कतमा सर्वधर्मसमतानाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कश्चिद्दुर्धर्मं समतानिर्मुक्तं
 समनुपश्यति । अयमुच्यते सर्वधर्म समतानाम समाधिः । तत्र
 कतमो रतिञ्जहोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
 धीनां सर्वधर्मानाञ्च रतिञ्जहाति । अयमुच्यते रतिञ्जहोनाम
 समाधिः । तत्र कतमो धर्मोद्गतोनाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वधर्माणां तमोविधर्मात् सर्वसमाधिभिश्चोद्गच्छति ।
 अयमुच्यते धर्मोद्गतोनाम समाधिः । तत्र कतमो विकिरणोनाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिभिः सर्वधर्मान् विकि-
 रयति । अयमुच्यते विकिरणोनाम समाधिः । तत्र कतमः
 सर्वधर्मपदप्रमेदोनाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमा-
 धीनां सर्वधर्मानाञ्च पदानि प्रमिनन्ति । अयमुच्यते सर्वधर्मपद

प्रमेदोनाम समाधिः । तत्र कतमः समाचराकारोनाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां समाचरतां प्रतिपद्यते । अय-
 मुच्यते समाचराकारोनाम समाधिः । तत्र कतमो ऽक्षरापगतो-
 नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामेकाक्षरमपि
 नोपलभते । अयमुच्यते ऽक्षरापगतो नाम समाधिः । तत्र कतम
 आरम्भणच्छेदो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनामारम्भणच्छेदो भवति । अयमुच्यते आरम्भणच्छेदो
 नाम समाधिः । तत्र कतमः अविकारो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां विकारान् नोपलभते । अयमुच्यते
 अविकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽप्रकारो नाम समाधिः ।
 यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां प्रकारमपि नोपलभते । अय-
 मुच्यते ऽप्रकारो नाम समाधिः । तत्र कतमः अनिकेतचारी नाम
 समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां निकेतं नोपलभते ।
 अयमुच्यते अनिकेतचारी नाम समाधिः । तत्र कतमस्तिमिरा-
 पगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां तिमिरं
 विशोध्यति । अयमुच्यते तिमिरापगतो नाम समाधिः । तत्र
 कतमश्चारित्रवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
 समाधीनाश्चारित्र्यं समनुपश्यति । अयमुच्यते चारित्रवती नाम
 समाधिः । तत्र कतमः अचलो नाम समाधिः । यत्र समाधौ
 स्थित्वा सर्वसमाधीन्चरन्तान् समनुपश्यति । अयमुच्यते अचलो
 नाम समाधिः । तत्र कतमो विषयतीर्णो नाम समाधिः । यत्र
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां विषयं समतिक्रामति । अयमुच्यते

विषयतीर्णो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वगुणसम्यग्गतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्च गुणसम्यग्गतमनुप्राप्नोति । अयमुच्यते सर्वगुणसम्यग्गतो नाम समाधिः । तत्र कतमः स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधिषु चित्तं न प्रवर्तते । अयमुच्यते स्थितनिश्चितो नाम समाधिः । तत्र कतमः शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां शुभपुष्पितशुद्धिं प्रतिलभते अयमुच्यते शुभपुष्पितशुद्धिर्नाम समाधिः । तत्र कतमो बोध्यङ्गवर्ती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सप्तबोध्यङ्गानि प्रतिलभते । अयमुच्यते बोध्यङ्गवर्ती नाम समाधिः । तत्र कतमो अनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा समाधिष्वनन्तं प्रतिलभते । अयमुच्यते अनन्तप्रतिभानो नाम समाधिः । तत्र कतमो असमसमो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिष्वसमसमतां प्रतिलभते । अयमुच्यते असमसमो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वधर्मातिक्रमणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्मातिक्रमणं समति क्रामति । अयमुच्यते सर्वधर्मातिक्रमणो नाम समाधिः । तत्र कतमः परिच्छेदकरो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्च परिच्छेदं पश्यति । अयमुच्यते परिच्छेदकरो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमतिविकिरणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सर्वधर्माणाञ्च विमतिविकिरणमनुप्राप्नोति । अयमुच्यते विमतिविकिरणो

नाम समाधिः । तत्र कतमो निरधिष्ठानो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां स्थानं न समनुपश्यति । अयमुच्यते निरधिष्ठानो नाम समाधिः । तत्र कतम एकव्यूहो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा न कस्यचिद्व्यूहस्य द्वयतां समनुपश्यति । अयमुच्यते एकव्यूहो नाम समाधिः । तत्र कतम आकाराऽभिनिर्हारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वसमाधीनाञ्चाकाराऽभिनिर्हारं समनुपश्यति । अयमुच्यते आकाराभिनिर्हारो नाम समाधिः । तत्र कतम एकाकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामाकारं न समनुपश्यति । अयमुच्यते एकाकारो नाम समाधिः । तत्र कतम आकारानवकारो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामद्वयतां समनुपश्यति । अयमुच्यते आकारानवकारो नाम समाधिः । तत्र कतमो नैर्वैधिकसर्वभवतलविगतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां नैर्वैधिकज्ञानमनुप्रविशति । यस्याऽनुप्रवेशाच्च किञ्चित् प्रतिविध्यति । अयमुच्यते नैर्वैधिकसर्वभवतलविगतो नाम समाधिः । तत्र कतमः सङ्केतरुतप्रवेशो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सङ्केतरुतानि प्रवेशयति । अयमुच्यते सङ्केतरुतप्रवेशो नाम समाधिः । तत्र कतमो गीर्घोषाच्चरविमुक्तो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां गीर्घोषाच्चरविमुक्तान् समनुपश्यति । अयमुच्यते गीर्घोषाच्चरविमुक्तो नाम समाधिः । तत्र कतमो ज्वलनोक्ता नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां ज्वलनोक्ताऽवभास-

यति । अयमुच्यते ज्वलनोक्ता नाम समाधिः । तत्र कतमो लक्षण-
परिशोधनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधीनां
लक्षणानि परिशुद्ध्यन्ते । अयमुच्यते लक्षणपरिशोधनो नाम
समाधिः । तत्र कतमो अनभिलक्षितो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनभिलक्षितान् समनुपश्यति । अय-
मुच्यते अनभिलक्षितो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वाकारवरो-
पेतो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः सर्वा-
कारवरोपेता भवन्ति । अयमुच्यते सर्वाकारवरपेतो नाम समाधिः ।
तत्र कतमः सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दी नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सुखदुःखानि नानुपश्यति ।
अयमुच्यते सर्वसुखदुःखनिरभिनन्दी नाम समाधिः । तत्र कतमो-
ऽक्षयकरण्डो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
क्षयं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽक्षयकरण्डो नाम समाधिः ।
तत्र कतमाधारणीमतिर्नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
सर्वधारणी न्यारयति । अयमुच्यते धारणीमतिर्नाम समाधिः ।
तत्र कतमः सम्यक्त्वमिथ्यात्व सर्वसंगमनो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां सम्यक्त्वमिथ्यात्वं न समनुपश्यति ।
अयमुच्यते सम्यक्त्वमिथ्यात्व सर्वसंगमनो नाम समाधिः । तत्र
कतमः सर्वरोधप्रतिरोध प्रशमनो नाम समाधिः । यत्र समाधौ
स्थित्वा सर्वसमाधीनां रोधं विरोधं समनुपश्यति । अयमुच्यते
सर्वरोधविरोधप्रशमनो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनुरोधाप्रति-
रोधो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां सर्वस-

माधीनामनुरोधाप्रतिरोधं न समनुपश्यति । अयमुच्यते ऽनु-
रोधाप्रतिरोधो नाम समाधिः । तत्र कतमो विमलप्रभो नाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां प्रभामण्डलं नोप-
लभते । अयमुच्यते विमलप्रभो नाम समाधिः । तत्र कतमः
सारवती नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
सारं समनुपश्यति । अयमुच्यते सारवती नाम समाधिः ।
तत्र कतमः परिपूर्णचन्द्राभविमलो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयः परिपूर्णा भवन्ति । तद्यथापि
नाम पौर्णमास्यां चन्द्रमण्डलं । अयमुच्यते परिपूर्णचन्द्राभविमलो
नाम समाधिः । तत्र कतमो महाव्यूहो नाम समाधिः । यत्र
समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधि महाव्यूहसमन्नागतो भवति । अय-
मुच्यते महाव्यूहो नाम समाधिः । तत्र कतमः सर्वाकारप्रभाकरो
नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीन् सर्वधर्मांश्चाव-
भासयति । अयमुच्यते सर्वाकारप्रभाकरो नाम समाधिः । तत्र
कतमः समाधिमतता नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा सर्व-
समाधीनामनुविक्षेपमेकाग्रतामुपलभते । अयमुच्यते समाधि-
मततानाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरणसमवसरणो नाम
समाधिः । यत्र समाधौ स्थितस्य सर्वसमाधयो नरणन्ति । अयमुच्यते
ऽरणसरणसमवसरणो नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽरणसरण
सर्वसमवसरणो नाम समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा अरणसरण
सर्वसमवसरणतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते अरणसरण सर्वसमवसरणो
नाम समाधिः । तत्र कतमो ऽनिलग्ननिकेतनिरतो नाम समाधिः

यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनामालयं नोपैति । अयमुच्यते
 अनिलम्भनिकेतनिरतो नाम समाधिः । तच्च कतमः तथतास्थित-
 निश्चितो नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधितय-
 ताया न विबर्द्धते । अयमुच्यते तथतास्थितनिश्चितो नाम
 समाधिः । तच्च कतमः कायकलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । यच्च
 समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधिकायं नोपलभते । अयमुच्यते काय-
 कलिसंप्रमथनो नाम समाधिः । तच्च कतमो वाक्कलिविध्वंसन-
 गगणकल्पो नाम समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वसमाधीनां
 वाक्कर्मनोपलभते । अयमुच्यते वाक्कलिविध्वंसनगगणकल्पो नाम
 समाधिः । तच्च कतम आकाशाऽसङ्गविमुक्तिनिरूपलोपो नाम
 समाधिः । यच्च समाधौ स्थित्वा सर्वधर्माणां माकाशाऽसङ्गनिरूप-
 लेपतामनुप्राप्नोति । अयमुच्यते आकाशाऽसङ्गविमुक्तिनिरूपलोपो
 नाम समाधिः । इदं सुभूते बोधसत्त्वस्य महासत्त्वस्य प्रज्ञापार-
 मितायां श्रुतो महायानं ॥

शतसाहस्र्याः प्रज्ञापारमिताया अष्टमः परिवर्तः ॥ ० ॥

अथ नवमः परिवर्तः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं । चत्वारि-
 मृत्युपस्थानानि । कतमानि चत्वारि । कायमृत्युपस्थानं । वेदना-
 मृत्युपस्थानं । चित्तमृत्युपस्थानं । धर्ममृत्युपस्थानं । तच्च कतमं
 कायमृत्युपस्थानं । इह सुभूते बोधिमत्त्वो महामत्त्वो ऽध्यात्मकाये-
 कायाऽनुदर्शी विहरति । न च कायसहगतान् वितर्कान्
 वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीय लोकेऽभि-
 ध्यादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धाकायेकायानुदर्शी-
 विहरति । न च कायसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी-
 संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भ-
 योगेन । अध्यात्मबहिर्द्धाकायेकायाऽनुदर्शी विहरति । न च
 कायसहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
 विनीयलोकेऽभिध्यादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शी विहरति । न च वेदनासहग-
 तान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलो-
 केऽभिध्यादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धावेदनासुवेदना-
 नुदर्शी विहरति । न च वेदनासहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्या-
 तापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्ध्वनस्ये तच्चाऽनु-
 पलम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धावेदनासु वेदनाऽनुदर्शी विहरति ।
 न च वेदनासहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानन्

सृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।
अध्यात्मचित्तेचित्ताऽनुदर्शी विहरति । न च चित्तमहगतान्
वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् सृतिमान् विनीयलोके
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । बहिर्द्धा चित्तेचित्ताऽनु-
दर्शी विहरति । न च चित्तमहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी
संप्रजानान् सृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धा चित्तेचित्ताऽनुदर्शी विहरति । न
च चित्तमहगतान् वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् सृति-
मान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

अध्यात्मधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरति । न च धर्ममहगतान्
वितर्कान् वितर्कयत्यातापी संप्रजानान् सृतिमान् विनीयलोकेऽभि-
ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

कथं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शी
विहरति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वश्चरंश्चरामीति प्रजा-
नातिस्थितः स्थितोऽस्मीति प्रजानाति । निषन्नो निषन्नोऽस्मीति
प्रजानाति । शयानः शयितोऽस्मीति प्रजानाति । यथा यथा
खलु पुनरस्य कायः स्थितो भवति प्रणीतं वा ऽप्रणीतं वा तथा-
गतञ्च न प्रजानाति । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानान् सृतिमान्
विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरप्य-
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽध्यात्मकाये कायानुदर्शीविह-
रति । सोऽभिक्राम न वा प्रतिक्राम न वा संप्रजानचारी भवत्या

लोकितं विलोके संप्रजानचारी न भवति । सस्मिन्नित्ये प्रसारिते
संप्रजानचारी भवति । संघाटीयाचक्षीवरधारणे संप्रजानचारी
भवति । अश्रितपीतस्त्रादितास्त्रादितान् संप्रजानचारी भवति ।
श्रयितनिद्राक्रमप्रतिविनोदिते संप्रजानचारी भवति । आगत-
गत संप्रजानचारी भवति । स्थिते निषद्यायां संप्रजानचारी भवति ।
स्वप्नजागरिते संप्रजानचारी भवति । भाषिते तृष्णीभावे संप्र-
जानचारी भवति । प्रतिसंलघने संप्रजानचारी भवति । एवं खलु
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् अध्यात्मकाये
कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानान् सृतिमान् विनीयलोके
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्मृत आश्वसन् स्मृत
आश्वसिमीति प्रजानाति । स्मृत प्रश्वसन् स्मृतः प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन् दीर्घमाश्वसिमीति प्रजानाति ।
दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमीति प्रजानाति । ह्रस्वमाश्वसन्
ह्रस्वमाश्वसिमीति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रश्वसन् ह्रस्वं प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । तद्यथापि नाम सुभूते दक्षोभ्रमचक्रवर्त्ती भ्रमचक्र-
वर्त्तन्नेवामी वा दीर्घमाविध्यामीति प्रजानाति । ह्रस्वं प्रविध्या-
मीति प्रजानाति । एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् स्मृत आश्वसन् स्मृत आश्वसिमीति प्रजानाति ।
स्मृतः प्रश्वसन् स्मृतः प्रश्वसिमीति प्रजानाति । दीर्घमाश्वसन्
दीर्घमाश्वसिमीति प्रजानाति । दीर्घं प्रश्वसन् दीर्घं प्रश्वसिमीति
प्रजानाति । ह्रस्वमाश्वसन् ह्रस्वमाश्वसिमीति प्रजानामिति ।

इत्थं प्रथमं हृत्त्वं प्रथमिमीति प्रजानाति । एवं खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातुं यथाभूतं प्रत्यवेक्षते ।
विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिधादौर्मनस्ये
तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन्निममेव कायधातुं यथाभूतं प्रत्यवेक्षते । अस्यस्मिन् काये
पृथिवी धातुरभ्यातु स्तेजोधातु र्वायुधातुः । तथापि नाम
सुभूते दक्षो गो घातको वा गोघातकान्तेवाभी वा तीक्ष्णो
शस्त्रेण गां हत्वा चत्वारि फलकानि कुर्यात् चत्वारि फलकाणि
कृत्वा प्रत्यवेक्षते स्थितो वा ऽथनिषण्णः । एवमेव सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्निममेव कायधातुं यथा
भूतं प्रत्यवेक्षते । अस्यस्मिन् काये पृथिवीधातुरभ्यातु स्तेजोधातु
र्वायुधातुः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् स्थितो वा निषण्णो ऽध्यात्मकाये कायाऽनुपगम्य
विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिधादौर्मनस्ये
तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चर-
न्निममेव काय ऽमूर्द्धपादतलादधः केशमस्तकान्खलोमत्वक्षपयन्तं पूर्णं
नानाविधस्याऽऽशुचे र्यथाभूतं प्रत्यवेक्षते । सन्त्यस्मिन् काये
केशलोमानि नखादन्तास्त्वक् चर्ममांसास्त्रायुर्दधिरमस्त्रिमज्जावृक्
हृदयं यकृत् क्रोमकं श्रोत्रा फुष्फुषमात्रा मांशागुणा उदरयन्त्रं
मूत्रं पुरीषं मयुर्मदामदः खटुः सिंहाणकं पृथं पित्तं श्लेष्मावसा-

नीकामला मस्तकं मस्तकं गज्जामक्षि प्रथकं । तथापि नाम
सुभूते कार्ष्णिकस्य स्मृतोविः पूर्णं नानाधान्यजातानां तिलानां
मर्षपाणां मुद्गानां माषाणां मसूराणां यवानां गोधूमानां ग्रामीनां
ब्रीह्याणां तामेनां चतुष्मान् पुरुषामुक्ता प्रत्यवेक्षमाणः एवं
जानीयादिमेतिहाः इमे मर्षपाः इमे मुद्गाः इमे माषाः इमे
मसूराः इमे यवाः इमे गोधूमाः इमे गालयः इमे ब्रीहयः ।
एवमेव सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः इममेव कायमूर्द्ध पादतला-
दधः केशमस्तकान्खलोमत्वक्षपयन्तं पूर्णं नानाविधस्याऽऽशुचे ।
सन्त्यस्मिन् काये केशा लोमानि नखादन्तास्त्वक् चर्ममांसास्त्रायु
र्दधिरमस्त्रिमज्जावृक् हृदयं यकृत् क्रोमकं श्रोत्रा फुष्फुष मात्रा
मान्त्रगुणा उदरयन्त्रं मूत्रं पुरीषमश्रुस्वेदोमदः खटुः सिंहाणकं
पृथं पित्तं श्लेष्मा वसालमीकामलामस्तकं मस्तकं गज्जामक्षि गूयकं
कर्णं गूयकं । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन्निममेव कायधातुं यथाभूतं प्रत्यवेक्षते । तच्चाऽनुपलभयोगेन ।
पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
यदाश्चानगतः पश्यति । नानारूपाणि शिवपथिकायामपविष्टानि
शिवशयन उद्गीतान्येकाहमृतानि वा द्वादशमृतानि वा त्र्यहमृतानि
वा चतुरहमृतानि वा पञ्चाहमृतानि वा व्याध्यातकानि वा
विनीलकानि वा विपूतिकानि वा विखादितकानि वा विलोहि-
तकानि वा विक्षिप्तकानि वा । स इममेव कायन्तत्रोपसंहर-
त्यमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यति शृत्वा ।

एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये, तच्चाऽनुपलभयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिवपथिकाया मुद्गीतानि मृतशरीराणि षड्भूतानि वा सप्त राक्षसानि वा काकैर्वा खाद्यमानानि कर्कशैर्वा कुररैर्वा यथैर्वा वास्तसैर्वा शृगालैर्वा श्वभिर्वा तदन्ये वा नानाविधे प्राणजजातैः खाद्यमानानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिवपथिकायामुद्गीतानि मृतशरीराणि विखादितानि शुचौनि पूतौनि दुर्गन्धानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदापश्यति शिवपथिकायामस्थिग्रकलान् मांसरुधिरचितान् स्नायु विनिबद्धान् स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं धर्मा एवं

स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यथा शिवपथिकायामस्थिमकलानपगतमांस रुधिरस्नायु बन्धमान् शङ्खनिभान् पश्यति । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके अभिध्यादौर्मनस्ये । तच्चाऽनुपलभयोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति । शिवपथिकायामस्थि सकलाबन्धन विप्रमुक्ता यथाशङ्खाः पृथिव्यां विचित्राः । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिवृत्तः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्वाकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वो महामत्तः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्थीनि पृथिव्यां दिग्भिदिशो विचित्रान्येव पादास्थीन्यन्येन जङ्घास्थीन्यन्येन नोर्व्वस्थीन्यन्येन श्रोणीकटा-
रमन्येन पृष्ठवर्णान्यन्येन पार्श्वकास्थीन्यन्येन वाक्स्थीन्यन्येन घ्रीवा-

स्थीन्यनेन शिरः कपालास्थीनि । स इममेव कायं तत्रोपसंहर-
त्ययमपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिष्ठतः ।
एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
बहिर्द्धाकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । पुनरप्य-
सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् यदा पश्यति
शिवपथिकायामस्थीन्यनेक वार्षिकानि चातपपरितापितानि श्वेतानि
शङ्खनिभानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्ययमपि काय एवं
धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिष्ठतः । एवं खलु सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् बहिर्द्धाकाये
कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके-
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

पुनरप्यसुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् यदा पश्यति शिवपथिकायामस्थीन्यनेक वार्षिकानि
तिरोभूतानि नीलानि कपोतवर्णानि पूतीनि चूर्णजातानि पृथिव्यां
पांगुनासमममीभूतानि । स इममेव कायं तत्रोपसंहरत्यय-
मपि काय एवं धर्मा एवं स्वभाव एतां धर्मतामध्यतिष्ठतः ।
एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
अध्यात्मकाये कायानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

बहिर्द्धाकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

अध्यात्मबहिर्द्धाकाये कायाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्
स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन ।

अध्यात्मवेदनासुवेदनाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृति-
मान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । बहिर्द्धा-
वेदना सुवेदनाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान्
विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । अध्यात्म-
बहिर्द्धावेदना सुवेदनाऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृति-
मान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । अध्यात्म-
चित्ते चित्ताऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीय-
लोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । बहिर्द्धाचित्तेचित्ता-
नुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभि-
ध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । अध्यात्मबहिर्द्धा चित्तेचित्ता-
ऽनुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोके
ऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभयोगेन । अध्यात्मधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी
विहरत्यातापी संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये
तच्चाऽनुपलभयोगेन । बहिर्द्धाधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरत्यातापी
संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । अध्यात्मबहिर्द्धाधर्मेषु धर्माऽनुदर्शी विहरत्यातापी
संप्रजानन् स्मृतिमान् विनीयलोकेऽभिध्यादौर्मनस्ये तच्चाऽनुपलभ-
योगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरप्यसुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
चत्वारि सम्यक् प्रहाणानि । कतमानि । इदं सुभूते बोधिसत्त्वो

महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुत्पन्नानां पापकानामनुप-
धर्माणामनुत्पादाय कन्दं जनयति । व्यायच्छते । वीर्यमारभते ।
चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानां पापकानाम-
कुशलधर्माणां प्रहाणाय कन्दं जनयति । व्यायच्छते वीर्यमारभते
चित्तं प्रगृह्णाति । सम्यक् प्रदधाति । अनुत्पन्नानां कुशलधर्माणा-
मुत्पादाय कन्दं जनयति, व्यायच्छते वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति
सम्यक् प्रदधाति । उत्पन्नानां कुशलानां धर्माणां स्थितये भूयोता-
वन्तायै असंमोषाय परिपूरये कन्दं जनयति । व्यायच्छते
वीर्यमारभते चित्तं प्रगृह्णाति सम्यक् प्रदधाति । तच्चाऽनुपलभ्यो-
योगेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
चत्वार ऋद्धिपादाः । कतमे चत्वारः इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् कन्दसमाधि प्रहाणाऽसंस्कारस-
मन्नागतं ऋद्धिपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । वीर्यसमाधिप्रहाणां समन्नागतं
ऋद्धिपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं चित्तं समाधिप्रहाणाऽसंस्कारसमन्नागत-
ऋद्धिपादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । समाधिप्रहाणसंस्कारं समन्नागतं ऋद्धि-
पादान् भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । इदमपि सुभूते बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
पञ्चेन्द्रियाणि । कतमानि पञ्च । श्रद्धेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं
समाधीन्द्रियं प्रज्ञेन्द्रियमिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानं । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
पञ्चबलानि । कतमानि पञ्च । श्रद्धाबलं वीर्यबलं स्मृतिबलं
समाधिबलं प्रज्ञाबलमिदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
महायानं तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । यदुत सप्तबोध्यङ्गानि । कतमानि सप्तस्मृति-
सम्बोध्यङ्गं धर्मप्रविचयसम्बोध्यङ्गं वीर्यसम्बोध्यङ्गं प्रीतिसम्बोध्यङ्गं
ऋद्धिसम्बोध्यङ्गं समाधिसम्बोध्यङ्गं उपेक्षासम्बोध्यङ्गं । तत्र कतमत्
स्मृतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
मितायां चरन् स्मृतिसम्प्रत्यङ्गं भावयति विवेकनिःश्रितं विराग-
निःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।
कतद्वर्त्मप्रविचय सम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
प्रज्ञापारमितायां चरन् धर्मप्रविचयसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेक-
निःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चा-
ऽनुपलभ्ययोगेन । कतमवीर्यसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् वीर्यसम्बोध्यङ्गं भावयति ।
विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं ।
तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । तत्र कतमप्रीतिसम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां प्रीतिसम्बोध्यङ्गं भावयति ।

द्विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं स्ववर्गपरिणतं ।
तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन । तच्च कतमप्रसद्धिं समोधाह्वयः ।

इह सुभूते बोधिमत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
प्रसङ्गिसम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । तत्र
कतमसमाधिष्वोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिमत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञा-
पारमितायां चरन् समाधि सम्बोध्यङ्गं भावयति । विवेकनिःश्रितं
विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुपलम्भो-
योगेन । तत्र कतमदुपेक्षाम्बोध्यङ्गं । इह सुभूते बोधिमत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्नुपेक्षाम्बोध्यङ्गं भावयति विवेक-
निःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं तच्चाऽनुप-
लम्भयोगेन । इदमपि सुभूते बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायत्नः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत्तमा-
ष्टाङ्गो मार्गः । सम्यग्दृष्टिः । सम्यक् सङ्कल्पः । सम्यक् वाक् । सम्यक्
कर्मन्तः । सम्यगाजीवः । सम्यग्व्यायामः । सम्यक् स्मृतिः । सम्यक्
समाधिः । तत्र कतमा सम्यग्दृष्टिः । इदं सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यग्दृष्टिं भावयति ।
विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं
तस्मान्मुपलभ्ययोगेन । तत्र कतमः सम्यक् सङ्कल्पः । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक् सङ्कल्पं
भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तस्मान्मुपलभ्ययोगेन । कतमा सम्यग्वाक् । इह

सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यग्वाचं
भावयति विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तच्चानुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यक् कर्मान्तः ।
इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सम्यक्
कर्मान्तं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोधनिःश्रितं
व्यवसर्गपरिणतं । तच्चानुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यग्जीवः
इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन्
सम्यग्जीवं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं निरोध-
निःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चानुपलम्भयोगेन । कतमः सम्यग्
व्यायामः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् सम्यग् व्यायामं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चानुपलम्भयोगेन । कतमा
सम्यक् स्मृतिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां
चरन् सम्यक् स्मृतिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विरागनिःश्रितं
निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चानुपलम्भयोगेन । कतमः
सम्यक् समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमि-
तायां चरन् सम्यक् समाधिं भावयति । विवेकनिःश्रितं विराग-
निःश्रितं निरोधनिःश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । तच्चानुपलम्भयोगेन ।
इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत त्रयः
समाधयः । कतमे समाधयस्तयः । शून्यता समाधिरानिमित्त
समाधिप्रणिहितसमाधिः । तत्र कतमः शून्यता समाधिः

स्वल्पशून्यान् सर्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य या चित्तस्य स्थितिः
 शून्यता विमोक्षमुखमयमुच्यते शून्यता समाधिः । तत्र कतम
 आनिमित्तसमाधिः । आनिमित्तान् सर्वधर्मान् प्रत्यवेक्षमाणस्य
 या चित्तस्य स्थितिरानिमित्त विमोक्षमुखमयमुच्यते आनिमित्त
 समाधिः । तत्र कतमोऽप्रणिहित समाधिः । सर्वधर्मा अनिमि-
 संस्कारा इत्यनभिसंस्कुर्वतो या चित्तस्य स्थितिरप्रणिहितविमोक्ष-
 यमुच्यते ऽप्रणिहितः समाधिः । इमा विमोक्षमुखेषु कृतयः
 कर्त्तव्याः । अजह्वीयमाणेन । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य मा-
 सत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत्तैका-
 दशज्ञानानि । कतमान्यैकादश । दुःखज्ञानं समुदयज्ञानं निरोध-
 ज्ञानं मार्गज्ञानं चयज्ञानमनुत्पादज्ञानं धर्मज्ञानमवयवज्ञानं
 संवृत्तिज्ञानं परिचयज्ञानं यथारूतज्ञानं । तत्र कतम दुःखज्ञानं
 यदुःखस्याऽनुत्पादज्ञानं । तत्र कतमसमुदयज्ञानं यत्समुदयस्य
 प्रहाणज्ञानं । तत्र कतमनिरोधज्ञानं यदुःखनिरोधज्ञानं । तत्र
 कतमत् मार्गज्ञानं यदाय्याष्टाङ्गमार्गज्ञानं । तत्र कतमत् चयज्ञानं
 यद्भागदोषमोहचयज्ञानं । तत्र कतमदनुत्पादज्ञानं यद्भगवत्यनुत्पाद-
 ज्ञानं । तत्र कतमद्वर्षज्ञानं यत्पञ्चानां स्कन्धानामपरिचि-
 त्तपरिच्छेदज्ञानं । तत्र कतमदस्यज्ञानं यच्चतुरनित्यमिति ज्ञानं
 श्रोत्रमनित्यमिति ज्ञानं घ्राणमनित्यमिति ज्ञानं जिह्वाऽनित्यमिति
 ज्ञानं कायोऽनित्य इति ज्ञानं मनोऽनित्यमिति ज्ञानं । रूपमनित्य-
 मिति ज्ञानं शब्दोऽनित्य इति ज्ञानं गन्धोऽनित्य इति ज्ञानं

Parnāṅg-i-Bāshidī, Fasc. 1-14 @ 1/8/ each	...	41
Christ-i-Fusi, or Tūsy's Hat of Shy'ah Books, Fasc. 1-4 @ 1/- each	...	41
History of Gujarat	...	1
Haft Asmān, History of the Persian Masnawī, Fasc. 1 @ 1/2/ each	...	1
History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ 1/4/ each	...	1
Iqbalnāmah-i-Jahāngīrī, Fasc. 1-3 @ 1/10/ each	...	1
Isfahān, with Supplement, 51 Fasc. @ 1/- each	...	1
Maṣṣir-i-Rahīmī, Part I, Fasc. 1	...	1
Maṣṣir-i-Umrā, Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 1-9; Vol. III, 1-10	...	1
Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. II, Fasc. 10-12; Index to Vol. III, Fasc. 11-12 @ 1/1/ each	...	1
Maḥamū 'L-Ḥalī 'L-Mu'Dīlā	...	1
Maṭakhab-i-Tawarīkh, Fasc. 1-15 @ 10/ each	...	1
Ditto (English), Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 and 8 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ 1/1/ each	...	1
Maṭakhab-i-Lubāb, Fasc. 1-10 @ 10/ each	...	16
Ditto Part 3, Fasc. 1	...	11
Nukhbāt-i-Fikr, Fasc. 1 @ 10/	...	1
Nizāmī's Khiradnāmah-i-Iskandari, Fasc. 1-2 @ 1/12/ each	...	0
Qawāim 'a-Sayyad of Khudā Yar Khan 'Abbāsī, edited in the original Persian with English notes by Lieut.-Col. D. C. Phillott	...	1
Riyāz-i-Salāṭīn, Fasc. 1-5 @ 10/ each	...	5
Ditto (English) Fasc. 1-5 @ 1/-	...	8
Tadhkirah-i-Khushnawīsān	...	5
Tabaqat-i-Nasirī (English), Fasc. 1-14 @ 1/- each	...	1
Ditto Index	...	14
Tārkh-i-Firūz Shāhī of Ziyān-d-dīn Barnī, Fasc. 1-7 @ 10/ each	...	1
Tārkh-i-Firūzshāhī, of Shams-i-Sirāj Aif, Fasc. 1-6 @ 10/ each	...	9
Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8/ each	...	3
The Mabānī 'L-Lughat: A Grammar of the Turki Language in Persian	...	1
The Persian and Turki Divans of Bayrām Khan, Khan Khanān	...	1
Tazuk-i-Jahāngīrī (Eng.) Fasc. 1 @ 1/-	...	1
Wis o Rāmīn, Fasc. 1-5 @ 10/ each	...	9
Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ 10/ each	...	10

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/- each ... 20
 2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1870 to 1904 @ 8/ per No.
 3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (6), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8), 1887 (7), 1888 (7), 1889 (10), 1890 (11), 1891 (7), 1892 (8), 1893 (11), 1894 (8), 1895 (7), 1896 (8), 1897 (8), 1898 (8), 1899 (8), 1900 (7), 1901 (7), 1902 (9), 1903 (8), 1904 (16) @ 1/8 per No. to Members and @ 2/- per No. to Non-Members.
- N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Journal and Proceedings, N.S., 1905, to date (Nos. 1-4 of 1905 are out of stock), @ 1-8 per No. to Members and Rs. 2 per No. to Non-Members.
 5. Memoirs, 1905, to date. Price varies from number to number. Discount of 25% to Members.
 6. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1883
 7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal, 1910
 8. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to, @ 6/- each
 9. Kāqiriyah-i-Bahār, Parts I and II @ 1/8/
 10. Persian Translation of Hajī Bābā of Isfahan, by Hajī Shāikh Ahmad-i-Kirmānī, and edited with notes by Major D. C. Phillott

Notice of Sanskrit Manuscripts, Fasc. 1-35 @ 1/- each

BIBLIOTHECA INDICA: COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 1292.

शतसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।
ŚATASAHASRIKĀ-PRAJÑA-PARAMITĀ;
A
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE
OF
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES.
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY
PRATĀPACANDRA GHOSHĀ
PART I. FAS. XVI.

CALCUTTA:

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 1, PARK STREET.
1911.

Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—
 of the fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaitachintā Kaustubha, Fasc. 1-3 @ /10/ each	Rs. 1
Āltarāya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /10/ each	14
Āitareyalocana	...
*Āna Bhāṣya, Fasc. 2-5 @ /10/ each	14
Āstasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. 1-6 @ /10/ each	2
Ātmataṭṭvariveka, Fasc. I	2
Āgvaraidyaka, Fasc. 1-5 @ /10/ each	3
Āradāna Kalpalatā, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-8, Vol. II, Fasc. 1-8 @ 1/ each	3
Bālam Bhaṭṭi, Vol. I, Fasc. 1-2, Vol. II, Fasc. 1, @ /10/ each	16
Bauddhāyana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-3; Vol. II, Fasc. 1-3 @ /10/ each	1
Bhāṭṭa Dīpikā, Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1, @ /10/ each	14
Bauddhaśāstrasaṅgraha	3
Bṛhaddevatā, Fasc. 1-4 @ /10/ each	4
Bṛhadharma Purāṇa, Fasc. 1-6 @ /10/ each	2
Bodhicaryāvatāra of Cāntideva, Fasc. 1-5 @ /10/ each	3
Śrī Candinātha Charita, Fasc. 1-3	8
Qatadūṣaṇī, Fasc. 1-2 @ /10/ each	1
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each	1
Qatapatha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5, Vol. III, Fasc. 1-7; Vol. V, Fasc. 1-4 @ /10/ each	8
Ditto Vol. VI, Fasc. 1-3 @ 1/4/ each	11
Ditto Vol. VII, Fasc. 1-5 @ /10/	3
Qatasāhasrikā-prajñāpāramitā, Part I, Fasc. 1-14 @ /10/ each	3
*Caturvarga Chintāmaṇi, Vol. II, Fasc. 1-25; Vol. III, Part I, Fasc. 1-18, Part II, Fasc. 1-10; Vol. IV, Fasc. 1-6 @ /10/ each	5
Ditto Vol. IV, Fasc. 7-8, @ 1/4/ each	12
Ditto Vol. IV, Fasc. 8-9 @ /10/	2
Qlokavartika, (English), Fasc. 1-7 @ 1/4/ each	8
*Qrauta Sūtra of Qānkhyāna, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4; Vol. III, Fasc. 1-4; Vol. 4, Fasc. 1 @ /10/ each	10
Qri Bhāṣyam, Fasc. 1-3 @ /10/ each	1
Dāna Kriyā Kaumodī, Fasc. 1-2 @ /10/ each	1
Gadadhara Paddhati Kālasāra, Vol. 1, Fasc. 1-7 @ /10/ each	4
Ditto Ācārasāra, Vol. II, Fasc. 1-4	3
Gobhiliya Gṛhya Sūtra, Vol. I, @ /10/ each	3
Ditto Vol. II, Fasc. 1-2 @ 1/4/ each	2
Ditto (Appendix) Gobhila Parisista	2
Ditto Gṛhya Saṅgraha	0
Haralata	1
Karmapradīpī, Fasc. I	1
Kāla Viveka, Fasc. 1-7 @ /10/ each	4
Kātantra, Fasc. 1-6 @ /12/ each	4
Kāthā Parit Sāgana, (English) Fasc. 1-14 @ 1/4/ each	17
Madana Parīkṣā, Fasc. 1-11 @ /10/ each	6
Mahābhāṣya-pradīpodyata, Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 1-12; Vol. III, Fasc. 1-10 @ /10/ each	19

रसोऽनित्य इति ज्ञानं स्वर्गोऽनित्य इति ज्ञानं धर्मा अनित्या इति ज्ञानं। चक्षुर्धातुरनित्य इति ज्ञानं। रूपधातुरनित्य इति ज्ञानं। चक्षुर्विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं। ओच धातुरनित्य इति ज्ञानं। शब्दधातुरनित्य इति ज्ञानं। ओच विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं। प्राणधातुरनित्य इति ज्ञानं। गन्धधातुरनित्य इति ज्ञानं। प्राण-विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं। जिह्वाधातुरनित्य इति ज्ञानं। रसधातुरनित्य इति ज्ञानं। जिह्वाविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं। कायधातुरनित्य इति ज्ञानं। स्पर्शधातुरनित्य इति ज्ञानं। कायविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं। मनोधातुरनित्य इति ज्ञानं। धर्मधातुरनित्य इति ज्ञानं। मनोविज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं। इष्टिवीधातुरनित्य इति ज्ञानं। अभ्यातुरनित्य इति ज्ञानं। तेजोधातुरनित्य इति ज्ञानं। वायुधातुरनित्य इति ज्ञानं। आकाशधातुरनित्य इति ज्ञानं। विज्ञानधातुरनित्य इति ज्ञानं। अविद्याऽनित्येति ज्ञानं। संस्कारा अनित्या इति ज्ञानं। विज्ञान-मनित्यमिति ज्ञानं। नामरूपमनित्यमिति ज्ञानं। षडायतनमनित्य-मिति ज्ञानं। स्वर्गोऽनित्य इति ज्ञानं। वेदनाऽनित्येतिज्ञानं। दृष्ट्याऽनित्येतिज्ञानं। उपादानमनित्यमिति ज्ञानं। भवोऽनित्य-इति ज्ञानं। जातिरनित्येति ज्ञानं। जरामरणमनित्यमिति ज्ञानं। तत्र कतमत्वमृत्तिज्ञानं यत्परमत्त्वानां परपुङ्गवानां चेतसैव चेतोज्ञानं। तत्र कतमत्परिचयज्ञानं। यत्प्रतिपक्षज्ञानं। तत्र कतमवयवाकतज्ञानं। यत्तथागतस्य सर्वकारज्ञताज्ञानं। इदमपि सभृते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य महायानं। तच्चाऽनुपपन्नयोगेन।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
 चीलीन्द्रियाणि । कतमानि चीणि । अज्ञातमाज्ञासामीतीन्द्रिय-
 माज्ञेन्द्रियमाज्ञातावीन्द्रियं । तत्र कतमदज्ञातमाज्ञासामीतीन्द्रियं ।
 यच्चैषानां पुङ्गलानामनभिसमिता विनामिता सम्पदविनयं अद्वे-
 न्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते-
 नाज्ञातमाज्ञासामीतीन्द्रियं । तत्र कतमदज्ञेन्द्रियं । यच्चैषाणां
 पुङ्गलानामाज्ञातवता अद्वेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते अज्ञेन्द्रियं । तत्र कतमदज्ञातावीन्द्रियं ।
 यच्चैषाणां पुङ्गलानामर्हतां प्रत्येकबुद्धानां बोधिसत्त्वानां तथा-
 गतानां अद्वेन्द्रियं वीर्येन्द्रियं स्मृतीन्द्रियं समाधीन्द्रियं
 प्राज्ञेन्द्रियमिदमुच्यते अज्ञातावीन्द्रियं । इदमपि सुभूते बोधि-
 सत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-
 त्रयः समाधयः । कतमे त्रयः सवितर्कः सविचारः समाधिरवितर्को-
 ऽविचारमात्रः समाधिरवितर्कोऽविचारः समाधिः । तत्र कतमः
 सवितर्कः सविचारः समाधिः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो
 विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवे-
 कजप्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानसुपमस्यविहरति । अयमुच्यते सवितर्कः
 सविचारः समाधिः । तत्र कतमोऽवितर्कोऽविचारमात्रः समाधिः । या
 प्रथमस्य ध्यानस्य द्वितीयस्य ध्यानस्यान्तरिका । अयमुच्यतेऽवितर्को-
 ऽविचारमात्रः समाधिः । तत्र कतमोऽविचारः समाधिः । यत्
 द्वितीयं ध्यानं तृतीयं ध्यानं चतुर्थं ध्यानं आकाशानन्यायतन-

समापत्तिः । विज्ञानाऽनन्यायतनसमापत्तिराकिञ्चन्यायतनसमापत्ति-
 नेत संज्ञानामज्ञायतनसमापत्तिः संज्ञावेदयितनिरोधसमापत्तिरय-
 मुच्यते अवितर्कः अविचारः समाधिः । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।
 यदुत दशानुस्मृतयः । कतमादश, बुद्धाऽनुस्मृति धर्माऽनुस्मृतिः
 सत्त्वाऽनुस्मृतिः ग्रीलाऽनुस्मृतिः त्यागाऽनुस्मृतिः देवताऽनुस्मृतिः ।
 आनापाऽनुस्मृतिरुद्देगाऽनुस्मृतिर्मरणाऽनुस्मृतिः कायगताऽनुस्मृतिः ।
 इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुप-
 लभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि चतस्र आरूप्यसमापत्तयः ।
 ऋष्टौविमोक्षाः । नवाऽनुपूर्वविहारसमापत्तयः । तत्र कतमानि
 चत्वारि ध्यानानि । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापार-
 मितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैरकुशलैर्धर्मैः सवितर्कं
 सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानसुपमस्यविहरति ।
 सवितर्कं सविचाराणां व्युत्पन्नादध्यात्ममस्यमादाच्चेतस एकोती-
 भावादवितर्कमविचारं समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानसुप-
 मस्यविहरति । स प्रीतेर्विरागादुपेक्षकोविहरति । स्मृतिमान्
 समजानन् सुखञ्च कायेन प्रतिमस्तेदयति । यत्तदार्थ्या आचक्षते
 उपेक्षकः स्मृतिमान् सुखविहारी निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानसुपमस्य-
 विहरति । मसुखस्य च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव

स भौमस्य दौर्गन्ध्ययोरस्तङ्गमाददुःखाऽनुपलम्भोपेक्षापूतिपरिग्रहं
चतुर्थं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । इमानि
चत्वारि ध्यानानि । तत्र कतमानि चत्वार्यप्रमाणानि इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् मैत्रीमहगतेन चित्तेन
विपुलेन महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन
धर्मधातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वाऽधिमु-
च्योपसम्पद्य विहरति । सकलसहगतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनाऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्म-
धातुपरमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वाऽधिमु-
च्योपसम्पद्य विहरति । समुदितासहगतेन चित्तेन विपुलेन
महद्गतेनाद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातु-
परमे लोके आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वाऽधिमुच्योप-
सम्पद्य विहरति । स उपेक्षासहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेना
ऽद्वयेनाऽप्रमाणेनाऽवैरेणाऽसपत्नेनाऽव्यावधेन धर्मधातुपरमे लोके
आकाशधातुपर्यवसाने दशदिशःस्फुरित्वाऽधिमुच्योपसम्पद्य विह-
रति । अनुपलम्भयोगेन । इमानि चत्वार्यप्रमाणानि ।

कतमाद्यतस्य आरूप्यसमापत्तयः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् सर्वशोरूपसंज्ञानां समतिक्रमात्
प्रतिषेधसंज्ञानामस्तङ्गमायानात्वसंज्ञानाम मनसिकारादनन्तमाका-
शमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । सर्वशो
अनन्त्यायतन समक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमु-
पसम्पद्य विहरति । स सर्वशो विज्ञानानन्त्यायतनसमतिक्रमाच्च

किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । सर्वशो आकिञ्च-
न्यायतन समतिक्रमानैव संज्ञानामंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
तच्चाऽनुपलम्भयोगेन । इमाद्यतस्य आरूप्यसमापत्तयः । तत्र कतमे-
ऽष्टौ विमोचाः । रूपरूपाणि पञ्चत्ययं प्रथमो विमोचाः ।
अथात्मरूपसंज्ञीवहिर्द्वाक्याणि पञ्चत्ययं द्वितीयो विमोचाः ।
शून्यताया अधिमुक्तोभवत्ययं तृतीयो विमोचाः । स सर्वशो-
रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिषेधसंज्ञानामस्तङ्गमायानात्वसंज्ञानाम
मनसिकारादनन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अयं चतुर्थो विमोचः । स सर्वशो आकाशानन्त्यायतन समतिक्र-
मादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्पद्य विहरति ।
अयं पञ्चमो विमोचः । स सर्वशो विज्ञानानन्त्यायतन समति-
क्रमान्नास्ति किञ्चिदित्याकिञ्चन्यायतनमुपसम्पद्य विहरति । अयं
षष्ठो विमोचः । स सर्वशो आकिञ्चन्यायतन समतिक्रमानैव
संज्ञानामंज्ञायतनमुपसम्पद्य विहरति । अयं सप्तमो विमोचः ।
स सर्वशो नैव संज्ञानामंज्ञायतनसमतिक्रमात् संज्ञावेदयित
निरोधमुपसम्पद्य विहरति । अयमष्टमो विमोचाः । तच्चाऽनुपलम्भ-
योगेन । इमेऽष्टौ विमोचाः ।

तत्र कतमा नवानुपूर्वाविहारसमापत्तयः । इह सुभूते
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् विविक्तं कामैर्विविक्तं
पापकैरकुशलैर्धर्मैः, स वितर्कः स विचारं विवेकजं प्रीतिसुखं
प्रथमं ध्यानमुपसम्पद्य विहरति । स वितर्कमविचाराणां
मुपसमादध्यात्मसम्प्रसादाच्चेतस एकोतीभावादवितर्कमविचारं

समाधिजं प्रीतिसुखं द्वितीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति ।
 स प्रीतेर्बिरागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान् संप्रजानन् सुखं
 कायेन प्रतिसम्बदयति । यत्तदार्था आचक्षते उपेक्षकः स्मृतिमान्
 सुखविहारी निष्प्रीतिकं तृतीयं ध्यानमुपसम्यद्य विहरति । समुत्सृज्य
 च प्रहाणात् दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव सौमनस्य दौर्लभ्यस्यो-
 रस्तुङ्गमाददुःखाऽसुखमुपेक्षा स्मृतिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसम्यद्य
 विहरति । स सर्वशो रूपसंज्ञानां समतिक्रमात् प्रतिषमंज्ञाना-
 मस्तुङ्गज्ञानां सञ्ज्ञानाममनसिकारादनन्तमाकाशमनित्याकाशान-
 न्नायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वश आकाशानन्त्यायतन
 समतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानन्त्यायतनमुपसम्यद्य विह-
 रति । स सर्वशो विज्ञानानन्त्यायतन समतिक्रमाज्ञाकिञ्चिदित्या
 किञ्चिन्नायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वश आकिञ्च न्यायतन
 समतिक्रमानैवमंज्ञाना सञ्ज्ञायतनमुपसम्यद्य विहरति । स सर्वशो नैव
 मंज्ञानासञ्ज्ञायतन समतिक्रमात् सञ्ज्ञा वेदायतिनिरोधमुपसम्यद्य
 विहरति । इमान वा ऽनुपूर्वविहारममापन्नयः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 दश तथा गतवत्त्वानि । कतमानि दश । इह सुभूते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां चरन् स्थानञ्च स्थानतः । अस्थानञ्चा-
 स्थानता यथाभूतं प्रजानाति । अतीतानागतप्रत्युत्पन्नानां धर्माणां
 कर्मसमादानानाञ्च स्थानशो हेतुशः कर्मविपाकं यथाभूतं
 प्रजानाति । नानाधातुलोकेऽनेकधातुलोकेऽनेकधातुलोक इति ।
 यथाभूतं प्रजानाति । परमत्वानां परपुद्गलानामनेकाधिमुक्तिकानां

नाभाऽधिमुक्तिकानां यथाभूतं प्रजानाति । परमत्वानां परपुद्गला-
 नामिन्द्रियपरापरजतानां यथाभूतं प्रजानाति । सर्वत्र गामिनी
 प्रतिपदं यथाभूतं प्रजानाति । इन्द्रियबलबोध्यङ्गध्यानाविमोक्ष-
 समाधिसमापत्तिस्संक्षेपव्यवदानस्थानं यथाभूतं प्रजानाति ।
 शोऽनेकविधं पूर्वनिवासमनुस्मरति । एकमपि जातिमनुस्मरति ।
 यावज्जातिगतमपि महस्रमपि दशसहस्रमपि जातिकोटिमपि
 जातिकोटिगतमपि जातिकोटिसहस्रमपि जातिकोटिगतसहस्र
 मपि जातिकोटिनियुतगतसहस्रमप्यनुस्मरति । एकमपि कल्पमनु-
 स्मरति । यावत् कल्पगतमपि कल्पसहस्रमपि कल्पगतसहस्रमपि
 यावदनेकान्यपि कल्पकोटिनियुतगतसहस्राण्यनुस्मरति । अत्राह-
 मासमेव नामैवं शोऽत्र एवजातिः । एवमाहारः एवं चिरस्थितिका
 एवमायुष्मन्तः । शोऽहं ततश्च्युतः सन्नसुचोपपन्नो यावत्ततश्च्युतः दहो
 पन्न इति । यावत् साकारं सांक्षेपं सनिर्देशमनेकविधं पूर्वनिवास-
 मनुस्मरति । सद्व्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्त मानुषेण सत्वान्
 पश्यति । श्ववमानानुत्पद्यमानानुपपन्नानापि सुर्वणान् दुर्वणान्
 हौनान् प्रणीतान् सुगतान् दुर्गतान् यावद्यथा कर्मापिगान् सत्वान्
 प्रजानाति । अमी भवन्तः सत्वाः कायदुश्चरितेन समत्वागताः
 वाक्दुश्चरितेन समत्वागताः । मनोदुश्चरितेन समत्वागताः ।
 आर्याणामपवादकोमिष्याद्दृष्टयस्तद्धेतो सत्प्रत्ययकायस्य भेदाद-
 पायदुर्गतिविनिपातं नरकेषूपपद्यन्ते । अमी पुनर्भवन्तः सत्वाः
 कायसुचरितेन समत्वागताः वाक्सुचरितेन समत्वागताः मनःसु-
 चरितेन समत्वागताः । आर्याणामपवादकाः सम्यग्दृष्टयस्तद्धे-

तोस्तत्त्वस्य कायस्य भेदात् सुगती स्वर्गलोके देवेषूपपद्यते इति ।
आश्रयाणां जयादनाश्रयचेतोविसुक्तिं प्रज्ञाविसुक्तिं स्वयमभिज्ञाय
साक्षात्कलोपमगद्य विहरन्ति । क्षीणामेजाति रुधिरं ब्रह्मचर्यं कृतं
करणीयं । नापरमिष्टमिति प्रजानाति । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । तच्चानुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
चत्वारि वैशारद्यानि । कतमानि चत्वारि । सम्यक्सम्बुद्धस्य च मे
प्रतिजानते । इमे धर्मा अनभिसम्बुद्धा इति । अत्र वत मे श्रमणो वा
ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिद्वा पुनर्लोके
सहधर्मेण चोदयेदिति । निमित्तं न समनुपश्याम्यत्र चाहं निमित्त-
मसमनुपश्यन् चेमं प्राप्तो विहराम्यभयं प्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः ।
उदारमार्षभं स्थानं प्रजानामि । परिषद्गतः सम्यक्सिंहनादं
नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा
देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मेण
क्षीणाश्रवम्यवत मे प्रतिजानतः । इमे आश्रवाः अपरिचीणाः इति ।
अत्र वत मे श्रमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा
केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मेण चोदयति । निमित्तमेव न समनु-
पश्याम्यत्र चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् चेमप्राप्तो विहराम्यभयप्राप्तो
वैशारद्यप्राप्तः । उदारमार्षभं स्थानं प्रजानामि । परिषद्गतः सम्यक्सिंहनादं
नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा
ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिद्वा पुनर्लोके
सहधर्मेण । ये खलु पुनर्मयान्तराविकाधर्मा आख्याता । तान्

प्रतिषेवतो नाकमन्तरायेति नेदं स्थानं विद्यते । अत्र वत मे
श्रमणो वा ब्राह्मणो वा देवो वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिद्वा
पुनर्लोके सहधर्मेण चोदयेदिति । निमित्तमेव न समनुपश्याम्यत्र
चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् चेमप्राप्तो विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्य-
प्राप्तः । उदारमार्षभं स्थानं प्रतिजानामि । परिषद्गतः सम्यक्सिंहनादं
नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्यप्रवर्त्तनीयं श्रमणेन वा ब्राह्मणेन
वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मेण ।
याश्चमया प्रतिपद आख्याताः । आर्यनिर्याणिकानैवाधिकास्तत्करस्य
सम्यग्दुःखचयायताः प्रतिपद्यमानो न निर्यायाऽसम्यग्दुःखचयायेति
नेदं स्थानं विद्यते । अत्र वत मे श्रमणो वा ब्राह्मणो वा देवो
वा मारो वा ब्रह्मा वा केनचिद्वा लोके सहधर्मेण चोदयति ।
निमित्तमेव न समनुपश्याम्यत्र चाहं निमित्तमसमनुपश्यन् चोमप्राप्तो
विहराम्यभयप्राप्तो वैशारद्यप्राप्तः । उदारमार्षभं स्थानं प्रजानामि ।
परिषद्गतः सम्यक्सिंहनादं नदामि । ब्राह्मं चक्रं प्रवर्त्तयाम्य-
प्रवर्त्तनीयः श्रमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा
वा केनचिद्वा पुनर्लोके सहधर्मेण । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं तच्चानुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत
चतस्रः प्रतिसम्भिदः । कतमाश्चतस्रः । अर्थप्रतिसम्भिदुर्माप्रतिसम्भि-
द्विद्वक्तिप्रतिसम्बिद्विद्वक्ता न प्रतिसम्बित् । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य महायानं । तच्चानुपलम्भयोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत-

ऽष्टादशावेष्टिकानुद्धर्माः । कतमेऽष्टादश । याश्च रात्रिं तथागतो-
 ऽनुत्तरां सखोधिमभिसम्बुद्धो याश्च रात्रिं स देवकं लोकं समारकं
 सन्नद्धाकं सश्रमणं ब्राह्मणीश्रजं सदेवमानुषासुरां दुःखचया-
 गामिनो मार्गेशानुशाशिव्यानुपधिगेषे निर्वाणधातौ परिनिष्वा-
 ष्यान्यत्र अत्रान्तरा नास्ति तथागतस्य स्वलितं नास्ति चरितं
 नास्ति सुषितस्मृतिर्ना नास्ति नानात्वसंज्ञानास्त्यसमाहितं चित्तं
 नास्ति अप्रतिसंख्यायोपेक्षानास्ति कन्दपरिहानिर्नास्ति वीर्यपरि-
 हानिर्नास्ति स्मृतिपरिहानिर्नास्ति समाधिपरिहानिर्नास्ति प्रज्ञा-
 परिहानिर्नास्ति विमुक्तिपरिहानिर्नास्ति विमुक्तिज्ञानदर्शनपरि-
 हानिः । सर्वं कायकर्मज्ञानपूर्वज्ञमं ज्ञानानुपरिवर्त्ति । सर्वं
 वाक्कर्मज्ञानपूर्वज्ञमं ज्ञानानुपपरिवर्त्ति । सर्वं मनःकर्मज्ञानपूर्वज्ञमं
 ज्ञानानुपरिवर्त्ति । अतीतेऽध्वनि अप्रतिहतममङ्गं ज्ञानं दर्शनं
 प्रवर्त्तते । अनागतेऽध्वन्यप्रतिहतममङ्गज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । प्रवृत्त-
 अध्वन्यप्रतिहतममङ्गज्ञानदर्शनं प्रवर्त्तते । इदमपि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलभ्ययोगेन ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदु-
 धारणीमुखानि । कतमानि धारणीमुखानि । अचरसमता भाष-
 समता अचरमुखमचरप्रवेशः । तत्र कतमदचरमुखाचरप्रवेशः ।
 अकारोमुखं सर्वधर्माणामाद्यनुपलभ्यत्वात् । रकारोमुखं सर्वधर्माणां
 रजोप्रगतत्वात् । यकारोमुखं सर्वधर्माणां परमार्थनिर्देशत्वात् ।
 शकारोमुखं सर्वधर्माणां श्रवणोपपन्नानुपलभ्यत्वात् । सर्वधर्माणां
 श्रवणेनोपपन्नानुपलभ्यत्वात् । लकारोमुखं सर्वधर्माणां नामापगतत्वात् ।

नामप्रकृत्यानलभ्यं न नष्टं । लकारोमुखं सर्वधर्माणां लोकोत्तीर्ण-
 तात् दृष्टानुपलभ्यत्वात् । दकारोमुखं सर्वधर्माणां दान्तदमयपरिच्छिन्नत्वात् । वकारोमुखं सर्वधर्माणां वद्धं न
 विगतत्वात् । उकारोमुखं सर्वधर्माणां उभयगतत्वात् । सकारोमुखं
 सर्वधर्माणां सङ्गाऽनुपलभ्यत्वात् । न सज्यते न बध्यते । वकारोमुखं
 सर्वधर्माणां वाच्यशेष समुच्छिन्नत्वात् । तकारोमुखं सर्वधर्माणां
 तथताऽविचलितत्वात् । यकारोमुखं सर्वधर्माणां यावदनुपलभ्य-
 त्वात् । लकारोमुखं सर्वधर्माणां लक्ष्म्यानुपलभ्यत्वात् । काकारोमुखं
 सर्वधर्माणां कारकाऽनुपलभ्यत्वात् । सकारोमुखं सर्वधर्माणां
 समताऽनुपलभ्यत्वात् । समन्तान् व्यतिवर्त्तते । मकारोमुखं
 सर्वधर्माणां मकारानुपलभ्यतामुपादाय । गकारोमुखं सर्वधर्माणां
 गमनाऽनुपलभ्यत्वात् । मकारोमुखं सर्वधर्माणां स्थानाऽनुपलभ्य-
 त्वात् । जकारोमुखं सर्वधर्माणां जात्यनुपलभ्यत्वात् । शकारोमुखं
 सर्वधर्माणां श्रवणाऽनुपलभ्यत्वात् । धकारोमुखं सर्वधर्माणां धर्मधातु-
 अनुपलभ्यत्वात् । शकारोमुखं सर्वधर्माणां श्रमयाऽनुप-
 लभ्यत्वात् । खकारोमुखं सर्वधर्माणां खसमताऽनुपलभ्यत्वात् ।
 चकारोमुखं सर्वधर्माणां चयाऽनुपलभ्यत्वात् । लकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां लवाऽनुपलभ्यत्वात् । जकारोमुखं सर्वधर्माणां ज्ञाना-
 ऽनुपलभ्यत्वात् । तकारोमुखं सर्वधर्माणां मासाऽनुपलभ्यत्वात् ।
 हकारोमुखं सर्वधर्माणां हेलनुपलभ्यत्वात् । भकारोमुखं सर्व-
 धर्माणां भङ्गाऽनुपलभ्यत्वात् । ककारोमुखं सर्वधर्माणां क्लेशाऽनुप-
 लभ्यत्वात् । झकारोमुखं सर्वधर्माणां झरणाऽनुपलभ्यत्वात् ।

अकारोमुखं सर्वधर्माणामाकाशानुपलब्धितः । अकारोमुखं सर्व-
 धर्माणामुत्साहानुपलब्धितः । अकारोमुखं सर्वधर्माणामपानुप-
 लब्धितः । ठकारोमुखं सर्वधर्माणामविद्यानुपलब्धितः । एकारो-
 मुखं सर्वधर्माणामरणविगतत्वात् । न कश्चिदगच्छति नागच्छति
 न तिष्ठति नानिमोदति न शय्यं कल्पयति न विकल्पयति ।
 लकारोमुखं सर्वधर्माणामफलाऽनुपलब्धितत्वात् । लकारोमुखं सर्व-
 धर्माणामस्कन्धानुपलब्धितत्वात् । लकारोमुखं सर्वधर्माणामकारा-
 ऽनुपलब्धितत्वात् । खकारोमुखं सर्वधर्माणामचर्यानुपलब्धितत्वात् ।
 ठकारोमुखं सर्वधर्माणामठकारानुपलब्धितत्वात् । हकारोमुखं
 सर्वधर्माणामहकारानुपलब्धितत्वात् । पर्यन्तनिष्ठास्थानेनच्यवत्तेजो-
 पद्यन्ते । नास्त्यत उत्तर्यचरव्यवहारः । तत्कस्य हेतोस्तथापि न
 कस्यचित् किञ्चिदन्यन्नामव्यवहियते येनाऽभिलष्येत । येन निन्दि-
 श्यते यस्मिंश्चेत दृश्येत वाच्येत । तद्यथापि नाम सुभूते आकाश-
 मेव सर्वधर्मा अनुगन्तव्याः । अद्यमुच्यते धारणीमुखप्रवेशः ।
 अकाराद्यचरनिर्देशप्रवेशः । यो हि कश्चित् सुभूते बोधिसत्त्वो
 महासत्त्वः इदमकाराद्यचरकौशलं ज्ञास्यति । स न कश्चिदुते
 मंचति । सर्वधर्मममताया संसाधयिष्यति । इतज्ज्ञानकौशलं
 प्रतिलप्यते । योहि कश्चित् सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः । इद-
 मकाराद्यचरप्रवेशमुद्रामकाराद्यचरप्रवेशमुद्रापदानि श्रोष्यति । श्रुत्वा
 शोदयहीष्यति धारयिष्यति वाचयिष्यति पर्यवाप्यति । परेभ्यश्च
 देशयिष्यति न च प्रतीतयाबुद्ध्या तस्य विंशतिरनुगमाः प्रति-
 काङ्क्षितव्याः । कतमे विंशतिः । तदुत कृतिमाद्य भविष्यति ।

मतिमाद्य बुद्धिमाद्य धृतिमाद्य ह्रीमाद्य प्रज्ञावाद्य प्रतिमानवाद्य ।
 इदं धारणीमुखमक्षरकौशलेण प्रतिलप्यते । न कथं कथीमविष्यति ।
 धिमतिमाद्यऽस्य न भविष्यति । न च परम्यान्तिकाच्छ्रुत्वा वाचं
 श्रुत्वाऽनुनेष्यते । न परम्यां वाचं श्रुत्वा प्रतिलप्यते । मोक्षतोभविष्यति
 नाऽवगतः । यथास्थित एव भविष्यति । इतकुशलस्य भविष्यति ।
 स्कन्धाकुशलस्य भविष्यति । धातुकुशलस्य भविष्यति । आयतनकुशलस्य
 भविष्यति । सत्यकुशलः । प्रतीत्य समुत्पादकुशलः । हेतुकुशलः
 प्रत्ययकुशलः । धर्मताकुशलः । इन्द्रियपरापरज्ञानकुशलः । श्रुतो-
 पत्तिकुशलः । दिव्ययोत्रज्ञानकुशलः । परचित्तज्ञानकुशलः ।
 पूर्वनिवासाऽनुस्मृतिज्ञानकुशलः । अद्विविधिज्ञानकुशलः । आश्र-
 वचयज्ञानकुशलः । स्थानाऽस्थाननिर्देशकुशलः । अतिक्रमणकुशलः ।
 प्रतिक्रमणकुशलः । ईर्ष्यापथकुशलः । चयत्रायकौशलश्चाऽनुप्राप्यति ।
 इदमपि सुभूते धारणीमुखमकाराद्यचरप्रवेशो बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं । तच्चाऽनुपलम्भयोगेन ॥ ० ॥

शतसाहस्रं प्रज्ञापारमिताया नवमः परिवर्तः ॥

अथ दशमः परिवर्तः ।

यदपि सुभूतिरेवमाह । कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायान-
संप्रस्थितो भवतीति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः षट्सु
पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति । कथञ्च सुभूते बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः षट्सु पारमितासु चरन् भूमेर्भूमिं संक्रामति ।
यदुत संक्रान्त्या सर्वधर्माणां न हि कश्चिद्वर्त्म आगच्छति वा
गच्छति वा संक्रामति वा अपसंक्रामति वा । अपि तु या सर्व-
धर्माणां भूमिस्तां स न मन्यते । न चिन्तयति । न भूमिपरिकर्षं
च करोति । न च तां भूमिं समनुपश्यति । तत्र कतमद्वोधिपत्तस्य
महसत्त्वस्य भूमिपरिकर्षः । प्रथमायां सुभूते भूमौ वर्त्तमानेन
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशपरिकर्माणि करणीयानि । कतमानि
दश । अध्याशयादि परिकर्माऽनुपलभ्ययोगेन हितवस्तुतापरिकर्ष-
निमित्ताऽनुपलब्धितामुपादाय । सर्वसत्त्वसमचित्ततापरिकर्षसत्ता-
नुपलब्धितामुपादाय । त्यागपरिकर्षदानदायकपरिग्रहाहकाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । कल्याणमित्रसेवनापरिकर्षतैरमण्यतामुपादाय ।
धर्मपर्येष्टिपरिकर्षसर्वधर्माऽनुपलब्धितामुपादाय । अभीक्ष्णैकस्य
परिकर्षगृहानुपलब्धितामुपादाय । बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्षलक्षण-
ऽनुयन्त्रनिमित्ताऽनुपलब्धितामुपादाय । धर्मविवरणपरिकर्ष-
भेदाऽनुपलब्धितामुपादाय । मानसलभनिर्घातनपरिकर्षमहूतता-

ऽनुपलब्धितामुपादाय । सत्यवचनपरिकर्षवचनाऽनुपलब्धितामुपा-
दाय । इमानि सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रथमायां भूमौ
वर्त्तमानेन दशपरिकर्माणि करणीयानि ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन द्वितीयायां भूमौ
वर्त्तमानेनाष्टौधर्मा अभीक्ष्णं मानसि कर्त्तव्याः । तत्र च प्रतिपत्तव्यं ।
कतमेऽष्टौ । यदुत शीलपरिशुद्धिः कृतज्ञताकृतवेदिता । चान्ति-
बलप्रतिष्ठानं । प्रामोद्यं । प्रीत्यनुभवनता । सर्वसत्त्वपरित्यागिता ।
महाकल्याणायां आसुखीभावः । गुरुशुश्रूषा । अद्वागौरवता ।
पारमिता सूयोगपर्येष्टिः । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
द्वितीयायां भूमौ वर्त्तमानेनाष्टौ धर्माः अभीक्ष्णं मनसि कर्त्तव्यस्तत्र
च प्रतिपत्तव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन पञ्चसुधर्मेषु स्थातव्यं । कतमेषु पञ्चसु । यदुत वाङ्मयुक्ता-
स्तृप्तायां । तत्र चाक्षरानभिनिवेशेन निरामिश्रधर्मविचरणतायां ।
तथाचाऽमन्यतया बुद्धचेत्रे परिशोधनकुशलमूलावरोपणपरिणाम-
नतायां । तथाचाऽमन्यतया अपरिमितसंमारापरिखेदतायां ।
तथाचाऽमन्यतया ह्यपचायस्थानतायां । तथाचाऽमन्यतया एषु
सुभूते पञ्चसुधर्मेषु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन तृतीयायां भूमौ
वर्त्तमानेन स्थातव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन च चतुर्थाभूमौ
वर्त्तमानेन दशधर्मान् समादायवर्त्तितव्यं । तेन च परित्यक्तव्याः ।
कतमे दश । अरण्यवासं । अन्येकतया सन्नुष्टिता । घृतगुणमंलेखा-

स्तुवर्जनता । शिखाया अपरित्यागिता । कामगुणजुगुप्सता ।
निर्हृतेमहगतचित्तोत्पादः । सर्वसत्त्वपरित्यागिता । अनवकीर्त-
वित्तता । सर्ववस्त्रनपेक्षणता । इमे सुभूते दशधर्माः बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन चतुर्थ्यां भूमौ वर्त्तमानेन न परित्यक्तव्याः । समादाय
च वर्त्तितव्यम् ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन पञ्चम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन षड्धर्माः परिवर्जयितव्याः । कतमे षट् यदुत्तमसत्त्वः
परिवर्जयितव्यः । भिक्षुणीसंस्तवः । कुलमात्सर्यं । संगणिकाम्यानं ।
आत्मोत्कर्षणतापरंपसनता । इमे षट्धर्माः परिवर्जयितव्याः ।
पुनरष्टादशधर्माः परिवर्जयितव्याः । यदुत्तमसत्त्वः कुशलाः कर्मपथाः
परिवर्जयितव्याः । मानस्तम्भविपर्ययासा, विचिकित्सा, राग, द्वेष,
मोहा, धिक्कामनता, इमे ऽष्टादशधर्मा बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
पञ्चम्यां भूमौ वर्त्तमानेन परिवर्जयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठ्यां भूमौ वर्त्तमानेन
षड्धर्माः परिपूरयितव्याः । यदुत्तमसत्त्वः षट्पारमिताः । अपरे षड्धर्माः
परिवर्जयितव्याः । कतमे षट्पारमिताः परिवर्जयितव्यं । प्रत्येक
बुद्धचित्तं परिवर्जयितव्यं । परितर्षणचित्तं परिवर्जयितव्यं । याचनकं
दृष्टानवकीर्तनपरिवर्जयितव्यं । नाऽवकीर्तयितव्यं । सर्ववस्तुनि
परित्यज्यदुर्मनस्कृतापरिवर्जयितव्याः । न दुर्मनस्केन भवितव्यं ।
याचनकं दृष्टा विक्षेपचित्तं परिवर्जयितव्यं । न याचनकं विक्षेप-
कर्त्तव्यः । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षष्ठ्यां भूमौ
वर्त्तमानेन षड्धर्माः परिवर्जयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन विंशतिधर्मा न कर्त्तव्याः । कतमे विंशतिः । यदुत्तमसत्त्वः
पादो न कर्त्तव्यः । सत्यपादो न कर्त्तव्यः । जीवपादो न कर्त्तव्यः ।
पुद्गलपादो न कर्त्तव्यः । उच्छेदपादो न कर्त्तव्यः । शाश्वतपादो न
कर्त्तव्यः । निमित्तसंज्ञा न कर्त्तव्या । हेतुदृष्टिः स्कन्धाऽभिनिवेशो
धातुभिनिवेशः । आयतनाऽभिनिवेशः । वैधातुकाऽभिनिवेशः ।
वैधातुकाऽध्यवसानं । वैधातुकालयः । बुद्धनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशः ।
धर्मनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशः । संघनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशः । ग्रीलनिश्रय-
दृष्ट्याभिनिवेशः । शून्याधर्मा इति विषादः । शून्यानिरोधाश्च ।
इमे सुभूते विंशतिधर्मा न कर्त्तव्याः । तेन विंशतिरेव धर्माः
परिपूरयितव्याः । कतमे विंशतिः । यदुत्तमसत्त्वः शून्यताप्रतिषेधः ।
आनिमित्तसाक्षात्क्रिया । अप्रणिहितज्ञानं । चिमण्डलपरिशुद्धिः ।
हृषाकारुण्यतासर्वसत्त्वेषु । ते च सत्त्वानाऽवमन्तव्याः । सर्वधर्मा-
समतादर्शनं । तत्र चाऽनभिनिवेशः । भूतनयप्रतिषेधः । तेन
चाऽमनता । अनुत्पादचान्तिः । अनुत्पादज्ञानं । एकनयनिर्देशः ।
सर्वधर्माणां कल्पनासमुद्घातः । संज्ञाविवर्त्तः । दृष्टिविवर्त्तः । क्लेश-
विवर्त्तः । शमत्वपरिपश्यनाभूतिः । दान्तचित्तता । अप्रतिहत-
ज्ञानता । अनूनता । अवसरजता । यथेच्छाक्षेपगमनता । इमे
सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सप्तम्यां भूमौ वर्त्तमानेन विंशति-
धर्माः परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाऽष्टम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन चत्वारोधर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे चत्वारः । यदुत्तमसत्त्वः

सर्वसत्त्वचित्ताऽनुप्रवेशः । अभिज्ञाविकीर्णता । बुद्धचेतनता ।
तेषां बुद्धचेतनां यथा दृष्टानां परिनिष्पादनता । बुद्धपञ्च-
पासना । बुद्धकाय यथाभूत प्रत्यवेक्षणता । इमे सुभूते चत्वारोधर्माः
परिपूरयितव्याः । पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टमौ
भूमौ वर्त्तमानेन पञ्चारोधर्माः परिपूरयितव्याः । यदुत्तरेषु
परापरज्ञानता । बुद्धचेतनपरिशोधनता । मायोपममभाधेरीक्षण-
समापदनता । यथायथा सत्त्वानां कुशलमूलानि परिनिष्पाद्यन्ते ।
तथा तथात्मभावपरिनिष्पादनता । संचिन्त्य भवोपादानता । इमे
सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाष्टम्यां भूमौ वर्त्तमानेन चत्वारोधर्माः
परिपूरयितव्याः ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ वर्त्त-
मानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः । कतमे द्वादश । यदुत
अनन्तप्रणिधानपरिग्रहः । स यथायथाप्रणिदधाति तथातथा
समुद्ध्यति । देवनागयक्षगन्धर्वसुरगरुडकिन्नरमहोरगतजानं ।
परिपूर्णप्रणिधाननिर्देशज्ञानं । गर्भविक्रान्तिसम्पत् । गोचरसम्पत् ।
परिवारसम्पत् । जन्मसम्पत् । बोधिवृक्षव्यूहसम्पत् । सर्वगुणपरि-
पूरिसम्पत् । इमे सुभूते बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नवम्यां भूमौ
वर्त्तमानेन द्वादशधर्माः परिपूरयितव्याः ।

दशम्यां पुनः सुभूते भूमौ वर्त्तमाने बोधिसत्त्वो न महासत्त्व-
स्तथागत एव वक्तव्यः । एवमुक्त आयुशाम् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवो-
चत् । कतमद्भगवन् बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याध्यागयादिपरिकर्म ।
भगवानाह । यः सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व सर्वकारज्ञताप्रति-

मयुक्तैश्चित्तोत्पादैः कुशलमूलानि समुदानयति । इदं सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याध्यागयादिपरिकर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्ततापरिकर्म । सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तै-
श्चित्तोत्पादैश्च आर्यप्रमाणान्यभिनिर्हरति । मैत्रीकरुणामुदिता-
शेवमिदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वसत्त्वसमचित्ततापरि-
कर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य त्यागपरिकर्म । यत्सर्व-
सत्त्वभ्योऽविकल्पतद्गदानं ददातीदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
त्यागपरिकर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याणमित्र-
सेवनापरिकर्म । यदुत तानि बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कल्याण-
मित्राणि यान्येव सर्वाकारज्ञतायां समादापयन्ति । निवेगयन्ति ।
प्रतिष्ठापयन्ति । तेषां कल्याणमित्राणां या सेवना भजना पर्यु-
पासना गुरुशुश्रूषणता । इयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
कल्याणमित्रसेवनापरिकर्म । सत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
धर्मपर्येष्टिपरिकर्म । यत् सर्वाकारज्ञताप्रतिसंयुक्तैश्चित्तोत्पादैर्धर्मं
पर्येषते । न आवकप्रत्येकबुद्धभूमौ पततीदं बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य धर्मपर्येष्टिपरिकर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्या-
ऽभीष्टां नैष्कर्म्यपरिकर्म । यत् सर्वसत्त्वजातावव्यवकीर्णा निष्क्रमन्ति ।
तथागत शासने प्रव्रजति । न चाऽस्य कस्यिदन्तरायं करोतीदं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभीष्टां नैष्कर्म्यपरिकर्म । तत्र कतमद्वोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्म । यद्बुद्धविग्रहं दृष्ट्वा न
कदादिबुद्धमनसिकारेण विरहितो भवति यावत् सर्वकारज्ञता-
मनुप्राप्नोतीदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायसृष्ट्यापरिकर्म ।

तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य धर्मविवरणपरिकर्म । यद्वोधि-
सत्त्वो महामत्त्वः संमुखीभूत तथागत परिनिर्घृतं सत्त्वभो धर्मो
देशयति । आदौ कल्याणं मध्येकल्याणं पर्यवसानेकल्याणं सर्वं
सुखं केवलं परिपूर्णं परिशुद्धं पर्यतदातं ब्रह्मार्थं सम्प्राप्नुयति ।
यदुत सूत्रं गेयं व्याकरणं गायोद्दाननिदानत्युक्तकजातकवैपुल्या-
हृतधर्माऽववादोपदेशादिदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य धर्मविवरण-
परिकर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य मानस्तम्भनिर्घातन-
परिकर्म । येन मानस्तम्भनिर्घातेन न जातु नीचकुलेषूप-
पद्यते । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य मानस्तम्भनिर्घातनपरि-
कर्म । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्म ।
यदुत यथा वादिता तथा कारिता । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य सत्यवचनपरिकर्म । इमानि सुभूते बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य प्रथमायां भूमौ वर्त्तमानस्य दशपरिकर्माणि । तत्र
कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शीलपरिशुद्धिः । यदुत आर्य-
प्रत्येकबुद्धचित्तानाम मनसिकारः । येऽपि तदन्यदौःशैत्यकराः ।
बोधिपरिपन्थकराः धर्माः तेषामप्यमनसिकारः । इयं बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य शीलपरिशुद्धिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
कृतज्ञता कृतकारिता । यद्वोधिसत्त्वो महामत्त्वो बोधिसत्त्वस्य
चरन्त्यमपि कृतमीमं सारास्वनामयति । प्रागेव इयं बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य कृतज्ञता कृतकारिता । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महा-
मत्त्वस्य क्षान्तिवत्प्रतिष्ठानं । यत् सर्वसत्त्वानामन्तिके व्यापद-
प्रविधिमाचिन्तता । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य क्षान्तिवत्

प्रतिष्ठानं । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याप्रामाद्य प्रीत्यनु-
भवनता । यदुत सर्वसत्त्वपरिपाचनता विषु यानेषु । इयं बोधि-
मत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रामोद्य प्रीत्यनुभवनता । तत्र कतमद्वोधि-
मत्त्वस्य महामत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरित्यागिता । यदुत सर्वसत्त्वानां
परिचाणता । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य सर्वसत्त्वापरि-
त्यागिता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य महाकरुणया
आमुखीभावः । यद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य बोधिसत्त्वचारिकाक्षरत
एवं भवति । एकैकस्याहं सत्त्वस्थार्थाय गङ्गानदीवालुकोपमानं
कल्याणिरयेषु वसन् तत्र क्षेदनभेदनकुण्डनस्तेदनपचनान्यनुभवेयं
यावत्सत्त्वा बुद्धज्ञानप्रतिष्ठापिता भवेत् । एवं यावत् सर्वसत्त्वानां
कृते यात्युत्सहनता अपरिखेदः । अयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महा-
मत्त्वस्य महाकरुणया आमुखीभावः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य गुरुशुश्रूषाश्रद्धागौरवता । यदुत गुरुणामन्तिके शास्त्र-
संज्ञा । इयमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य गुरुशुश्रूषाश्रद्धा-
गौरवता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य पारमिता
सूयोगपर्येष्टिः । यदुतानन्यकृतकर्मतया पारमितानां पर्येषणता
सर्वसत्त्वपरिपाचनतायै । इयं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य पारमिता-
सूयोगपर्येष्टिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य बाह्यश्रुत्या-
द्व्यपत्ता । यत्किञ्चिदुद्भेदभगवद्भिर्भाषितमिहलोकधातौ समन्ताद्दशसु
दिशुलोकधातुषु तत्सर्वमाधारयिष्यामीति यात्यद्व्यपत्ता । इयं
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य बाह्यश्रुत्याद्व्यपत्ता । तत्र कतमा बोधि-
मत्त्वस्य महामत्त्वस्य निरानिषधर्मादानविवरणता । यद्वोधिसत्त्वो

महासत्त्वो धर्मं देशयत्नेन धर्मदानेनान्तर्गो बोधिमपि न प्रति-
काङ्क्षति । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य निरामिषधर्मदानवि-
रहता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेतपरिशोधन-
कुशलमूलावरोपणता । यैः कुशलमूलैर्बुद्धचेतं परिशोधयन् नाम-
परचित्तचेतं परिशोधयति । तेषां कुशलमूलानां परिणामना ।
इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धचेतपरिशोधनकुशलमूलावरो-
पणपरिणामगता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरि-
मितसंसारापरिखेदनता । यदुत कुशलमूलोपस्तम्भनतायै कुशल-
मूलैरुपस्तम्भः सत्त्वांश्च परिपाचयति । बुद्धचेतश्च परिशोधयति ।
न च कदाचित् खेदनोपपद्यते । यावत् सर्वकारजतां परिपूर-
यति । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्यापरिमितसंसारापरिखेद-
नता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य ह्यपचायस्थानं ।
यदुत आवक प्रत्येकबुद्धचित्तजुगुप्सुनता । इदं बोधिमत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य ह्यपचायस्थानं । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्यारण-
वासापरित्यागिता । या आवकप्रत्येकबुद्धभूमेरतिक्रमणता । इयं
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्यारणवासापरित्यागिता । तत्र कतमा
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽन्येच्छता । यद्बोधिरुत्तो महासत्त्वो बोधि-
मपि नेच्छतीतीयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्यान्येच्छता । तत्र कतमा
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्तुष्टिता । यत्सर्वाकारजता प्रतिलभे-
नापि न लभ्यते । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य सन्तुष्टिता । तत्र
कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य धृतगुणसंलेखेऽनुवर्तनता । यदुत
गम्भीरेषु धर्मेषु निर्याणं ज्ञानिरियं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य

धृतगुणसंलेखानुवर्तनता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य
शिवाया अपरित्यागिता । यत्र सर्वशिक्षानामप्रचारः । इयं
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य शिवाया अपरित्यागिता । तत्र कतमा-
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कामगुणजुगुप्सुनता । कामचित्तस्याऽनु-
त्पादः । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य कामगुणजुगुप्सुनता । तत्र
कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य निवृत्तिमहगतश्चित्तोत्पादः ।
यदुत सर्वधर्माणामनभिर्भङ्गकारः । अयं सुभूते बोधिमत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य निवृत्तिमहगतश्चित्तोत्पादः । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य
महासत्त्वस्य सर्वस्वपरित्यागिता । या ध्यात्मिकवाङ्मनानां धर्माणाम-
ग्रहणता । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वस्वपरित्यागिता ।
तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्यावलौकिकचित्तता । यद्विज्ञान-
चित्तस्तस्य चित्तं न तिष्ठति । इयं बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्याव-
लौकिकचित्तता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्ववस्तु-
निरपेक्षता । यः सर्ववस्तुनाम मनसिकारः । इयं बोधिमत्त्वस्य
महासत्त्वस्य सर्ववस्तुनिरपेक्षता । तत्र कतमा बोधिमत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गृहिसंस्तवपरिवर्जनता । यदुत बुद्धचेतेण बुद्धचेतसंक्रम-
णता । उपपादुकता । प्रादुर्भावमण्डका वायुप्रावरणता । इयं
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य गृहिसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । यद्विभुषा-
भार्तुमच्छ संघातमात्रं न तिष्ठति । न च तन्निदानं परितर्षणा-
चित्तमुत्पादयति । न च तन्निदानं चौरमुपादयति । इयं
बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य भिक्षुणीसंस्तवपरिवर्जनता । तत्र कतमा

बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुलेषु मात्सर्यपरिवर्जनता । इह पश्यते
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनैकचित्तमुत्पादयितव्यम् । तस्यायाः सर्व-
सत्त्वानां सुखोपधानं कर्तव्यम् । तदेते सत्त्वाः स्वपुण्यैरेव सुखिता
नाह मया मात्सर्यचित्तमुत्पाद्यम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
कुलमात्सर्यं परिवर्जयितव्यम् । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
संगणिकास्थानं परिवर्जयितव्यम् । यत्र बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
संगणिकास्थानस्थितस्य आवकप्रत्येकबुद्धा भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्ताः
कथा भवेयुः । तत्प्रतिसंयुक्तावादचित्तोत्पादा उत्पद्येरम् । तत्र
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन न स्थातव्यम् । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
संगणिकास्थानपरिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्यो-
त्कर्षणपरिवर्जनता । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन व्यापादः
परिवर्जयितव्यः । यद्वापादः विचिकित्साचित्तानामवकाशं न
ददाति । कलहचित्तस्य विग्रहचित्तस्य वाऽवकाशं न ददातीतीत्यं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य व्यापादपरिवर्जनता । या आत्मिकानां
धर्माणामसमनुपपन्नता । इदं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्योत्कर्षण-
परिवर्जनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपरानापरि-
वर्जनता । यदुत वाङ्मानां धर्माणामसमनुपपन्नता । इतीयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य परंपरानापरिवर्जनता । तत्र कथं बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्मपथाः परिवर्जयितव्याः । तथा
हेते सुगतेरप्यन्तरायकराः प्रागेवार्थमार्गस्य प्रागेवाऽनुत्तरायाः
ममोधि । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन दशाऽकुशलाः कर्मपथाः
परिवर्जयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनाधिमानः

परिवर्जयितव्याः । ममं समनुपपत्ति कुतः पुनरधिकं येनाऽधिसत्त्वेन
एवमधिमानः परिवर्जयितव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
सत्त्वः परिवर्जयितव्यः । तथाहि स तदस्तुन समनुपपत्ति । यत्रा-
ऽस्य सत्त्वो उत्पद्येत । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सत्त्वः परि-
वर्जयितव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन विपर्यासाः परि-
वर्जयितव्याः । वस्त्वनुपलब्धितामुपादाय । एवं बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन विपर्यासाः परिवर्जयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन
महासत्त्वेन रागद्वेषमोहानाधिवासयितव्याः । तथा हि मरामद्वेष-
मोहानां वस्तुन समनुपपत्ति । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन राग-
द्वेषमोहानाऽधिवासयितव्याः ।

तत्र कतमे षष्ठ्यां भूमौ षट्धर्माः परिपूरयितव्याः । यदुत
षट्पारमिताः । दानपारमिता, शीलपारमिता, क्षान्तिपारमिता,
वीर्यपारमिता, ध्यानपारमिता, प्रज्ञापारमिता, परिपूरयितव्याः ।
तथा ह्यासु षट्सु पारमितासु, स्थित्वा बुद्धा भगवन्तः आवक
प्रत्येकबुद्धाश्च पञ्चविधस्य ज्ञेयार्णवस्य पारङ्गता गच्छन्ति गमि-
यन्ति च । कतमस्य पञ्चविधस्य । यदुताऽतीतस्थानागतस्य प्रत्यु-
त्पन्नस्यावकाशस्याऽसंस्कृतस्य । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन षट्धर्माः
परिपूरयितव्याः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन आवकचित्तं
परिवर्जयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गो बोधये । प्रत्येकबुद्धचित्तं
परिवर्जयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गो बोधये । परितर्षणचित्तं
नोत्पादयितव्यम् । तथा हि नैषमार्गो बोधये । याचनकं बुद्धाः
गाऽनकीनचित्तमुत्पादयितव्यम् । तत्कस्य हेतोस्तथा हि नैषमार्गो

बोधये । सर्ववस्तुनि वरित्यव्यता । न दुर्ममस्त्वेन भवितव्यम् ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि । नैषमार्गो बोधये । प्रथमचित्तोत्पादमुपा-
दाय । नित्यं दानं दातव्यम् । न सकृचित्ते न भवितव्यम् । तत्र
कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनात्मग्रहो न कर्त्तव्यः । तथा हि ज्ञात्य-
न्ततया आत्मा न संविद्यते । जीवग्रहो न कर्त्तव्यः । तथा ज्ञात्य-
न्ततया जीवो न संविद्यते । पुद्गलग्रहो न कर्त्तव्यस्तथा ज्ञात्यन्त-
तया पुद्गलो न विद्यते । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नोच्छे-
दग्रहो न कर्त्तव्यः स्तथा हि न कश्चिद्दुर्म उच्छिद्यतेऽत्यन्ताऽनुप-
लम्भात् सर्वधर्माणां । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ग्राह्यत-
ग्रहो न कर्त्तव्यः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि धर्मा नोत्पद्यन्ते न ग्राह्यतो
भवति नोच्छेदः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन निमित्तमंश-
न कर्त्तव्यः । तथा ज्ञात्यन्ततया संक्षेपो न संविद्यते । तत्र कथं
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन हेतुदृष्टिर्न कर्त्तव्या । तथा हि तां दृष्टिं
न समनुपश्यति । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन नामरूपा-
ऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि मतद्वस्तुन समनुपश्यति । तत्र
कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन स्कन्धाभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा
ज्ञात्यन्ततया स्कन्धा न संविद्यते । एवं स्कन्धाभिनिवेशो न
कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धात्वभिनिवेशो न
कर्त्तव्यः । तथा ज्ञात्यन्ततया धातवो न संविद्यन्ते । एवं धात्वभि-
निवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेनायतनाभि-
निवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ज्ञात्यन्ततया आयतनानि न संविद्यन्ते ।
एवमायतनाऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महा-

सत्त्वेन चैधातुकाऽभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा ज्ञात्यन्ततया सभावेन
संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाभिनिवेशो न
कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाऽध्यवसानं
न कर्त्तव्यम् । तथा हि तद्वस्तु न संविद्यते नोपकथ्यते । एवं
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाध्यवसानं न कर्त्तव्यम् । तत्र कथं
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकाश्रयो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य
वस्तुन संविद्यते एवं चैधातुकाश्रयो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिययो न कर्त्तव्यः । तथा हि तस्य
तद्वस्तुन संविद्यते । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन चैधातुकनिययो
न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्रयदृष्ट्याभि-
निवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न बुद्धदृष्टिनिश्रयो बुद्धदर्शनम् ।
एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन बुद्धनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशो न
कर्त्तव्यः । तथा हि न धर्मदृष्टिनिश्रयाद्धर्मदर्शनम् । एवं बोधि-
सत्त्वेन महासत्त्वेन धर्मनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं
बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन सङ्गनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा
हि न सङ्गदृष्टिनिश्रयात् सङ्गदर्शनम् । एवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन
सङ्गनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन शीलनिश्रयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तथा हि न शील-
दृष्टिनिश्रयाच्छीलपरिशुद्धिरेवं बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन शील-
निश्रयदृष्ट्याभिनिवेशो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महा-
सत्त्वेन शून्याधर्मा इति विषादो न कर्त्तव्यः । तथा हि सर्वधर्माः

खलुलणेन शून्याः न शून्यतया । एवं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन शून्य-
तायां विषादो न कर्त्तव्यः । तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेनाव-
रोधयितव्या । तथा हि सर्वधर्माः शून्या न शून्यताशून्यतां विरो-
धयति । एवं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन शून्यता न विरोधयितव्या ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन शून्यतापरिपूरयितव्या । खलुलण-
शून्यतापरिपूर्विर्बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य शून्यतापरिपूरिः । तत्र
कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यानिमित्त साक्षात्क्रिया । यदुत
सर्वनिमित्तानाममनसिकारः । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्व-
स्याऽप्रणिहितज्ञानं यत् स त्रैधातुकचित्तं न प्रवर्त्तते । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य त्रिमण्डलपरिशुद्धिः । यदुत दशकुशल-
कर्म्मपथपरिपूरिः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य सत्त्वेषु
लपाकरुणतापरिपूरिः । यदुत महाकरुणाप्रतिलम्भः । तत्र कथं
बोधिसत्त्वेन महामत्त्वेन सत्त्वानाऽवगन्तव्याः । यदुत मैत्रीपरिपूर्णा ।
तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य सर्वधर्माणां समता दर्शनम् ।
यदुतानुत्तेपा प्रत्ययः । सर्वधर्माणां । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य
महामत्त्वस्य भूतनय प्रतिबोधः । यः सर्वधर्माणामेकनय प्रति-
बोधः । अप्रतिबोधः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽनु-
त्पाद ज्ञानिः । या सर्वधर्माणामनुत्पादायाऽनिरोधयोऽभि-
संस्काराय ज्ञानिः । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽनुत्पाद-
ज्ञानम् । यन्नामरूपाऽनुत्पादज्ञानम् । इदं बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
नुत्पादज्ञानम् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यैकनयनिर्देशः ।
यथा सममुदाधारता । अथ बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यैकनय

निर्देशः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य कल्पताममुदाहृतः ।
या सर्वधर्मा नाम विकल्पनता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महा-
मत्त्वस्य दृष्टिविवर्त्तः । या यावकभूमेः प्रत्येकबुद्धभूमेः दृष्टिविवर्त्त-
नता । तत्र कतमो बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य क्षेत्रविवर्त्तः । यः
सर्ववासनाऽनुमन्त्रिक्षेत्रप्रत्ययः । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
प्रमथविपश्चनाभूमिः । यदुत सर्वाकारजताज्ञानम् । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य दान्तचित्तता । यस्मै त्रैधातुकैरति-
विन्दति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य ग्रान्तचित्तता ।
याम्बलामिन्द्रियाणां प्रतिसंहरणता । तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महा-
मत्त्वस्याऽप्रतिहतज्ञानम् । यदुत बुद्धचक्षुः प्रतिलम्भः । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्यानूनया च सर्वज्ञतया षडायतनापेक्षा ।
तत्र कतमद्वोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य यत्रेच्छाक्षेत्रगमनम् । यत्र तत्र
पर्वणमण्डल आत्मभावदर्शनम् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य
सर्वसत्त्वचित्ताऽनुप्रवेशः । यदेकचित्तेन सर्वसत्त्वानां चित्तचैतसि-
कानि प्रतिजानाति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्याऽभिज्ञा
विक्रीडता । याभिराभिज्ञाभिर्विक्रीडन् बुद्धचेत्तादुद्धचेत्तं संक्रा-
मति । बुद्धदर्शनाय न चाऽस्य बुद्धसंज्ञा भवति । तत्र कतमद्वोधि-
सत्त्वस्य महामत्त्वस्य बुद्धचेत्तदर्शनम् । यदेकस्मिन्नेव बुद्धचेत्ते स्थित्वा-
ऽपरिमाणानि बुद्धचेत्त्राणि पश्यति । न चाऽस्य बुद्धचेत्तसंज्ञा
भवति । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महामत्त्वस्य यथादृष्टि बुद्ध-
चेत्तपरिनिष्पादनता । यस्मिन्माहस्यमहामाहस्यलोकधातुश्वरचक्र-
पत्तिभूमौ स्थित्वा त्रिमाहस्यमहामाहस्यलोकधातोः परित्यज्यते तेन

सामनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धपर्युपा-
सनता । या धर्मपर्युपासनता सर्वसत्त्वाऽनुग्रहं प्रति । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धकायं यथाभूतप्रत्यवेक्षणता । या धर्मो-
पासनता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्येन्द्रिय-
परापरज्ञानता । या दशकुशलेषु स्थित्वा सर्वसत्त्वानामिन्द्रियपरि-
पूरिप्रज्ञानता । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बुद्धहेतुपरि-
शोधनता । या सत्त्वचित्तपरिशोधनताऽनुपलभ्ययोगेन । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मायोपमः समाधिः । यत्र समाधौ स्थित्वा
बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाः क्रियाः करोति । न चाऽस्यचित्तं
कचिद्दुर्म प्रवर्तते । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभीष्टं
समापन्नता । यद्बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य विपाकजः समाधिः ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यथा यथा संज्ञानां कुशलमूलपरि-
निष्पत्तिर्भवति । तथा तथात्मभावं परिनिष्पादयति । इह बोधि-
सत्त्वो महासत्त्वः सच्चिन्मात्मभावं परिगृह्णाति । यथा यथा सत्त्व-
परिपाको भवति । तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सच्चिन्मात्म-
भावमुपादत्ते । यदुत सर्वसत्त्वपरिपाकः । तत्र कथं बोधिसत्त्वो
महासत्त्वो यथा यथा प्रणिदधाति । तथा तथाऽस्य समृद्धतिः ।
इदं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सर्वाः पारमितानां परिपूर्णतायथा
यथा प्रणिदधाति तथा तथा समृद्धतिः ।

तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो देवनागयक्षगन्धर्वाऽसुरगण-
क्षिप्ररमहोरगतज्ञानं प्रतिविध्यति । यदुत निरुक्तिप्रतिसंविदा ।
तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वः परिपूर्णप्रतिभानिर्देशज्ञानं प्रति-

विध्यति । यदुत प्रतिभानसंविदा । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गमावक्रान्तिसम्पत् । इह समुत्ते बोधिसत्त्वो महासत्त्वः
सर्वां जातिषूपपादुकं उपपद्यते । इह बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
गमावक्रान्तिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुल-
सम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महाकुलेषु प्रत्याजायते । इयं
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य कुलसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः चत्वारिंशद्विंशत्य-
कुलेषु वा ब्राह्मणमहासत्त्वकुलेषु वा प्रत्याजायते । इयं बोधि-
सत्त्वस्य महासत्त्वस्य जातिसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महा-
सत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो यतो गोत्रात् पौर्वका
बोधिसत्त्वो अभूवन् । तत्र गोत्रे प्रत्याजायते । इयं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य गोत्रसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिवारसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो बोधोसत्त्वान् प्रतिष्ठाप्य
बोधिसत्त्वापरिचार एव भवति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
परिवारसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य जन्मसम्पत् ।
यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वो जातमात्र एवाऽसंख्येय लोकधातूनवभासेन
मरति । तांश्च वद्विकारं प्रकल्पयति । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य
जन्मसम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वाऽभिक्रमणसम्पत् ।
यद्बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रवक्ष्यायैणिक्रामति । अनेकैः सत्त्वकोटी-
नियुतशतसहस्रैः सार्द्धं ते च सत्त्वा नियता भवन्ति । त्रिषु यानेषु ।
इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्याऽभिनिष्क्रमणसम्पत् । तत्र कतमा
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिदृष्ट्याहसम्पत् । यद्बोधिसत्त्वो महा-

सत्त्वो बोधिरुचमूलां सुवर्णमयं भवति । स्कन्धो वैदूर्यमयः । रत्नमयः शाखाः सर्वरत्नमयानि पञ्चपुष्पाणि यस्य रुच्यं पुष्पो गन्धोऽवभासाश्चानन्तालोकधातून् स्फुरति । दमं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य बोधिरुच्यहमम्पत् । तत्र कतमा बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिसम्पत् । या बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य मन्त्र-परिपाकविशुद्धिश्च बुद्धचेचपरिशुद्धिश्च । इयं बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वगुणपरिपूरिसम्पत् । तत्र कथं बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दशम्यां भूमौ स्थितस्तथागत एव वक्तव्यः । यस्य बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य सर्वपारमिताः परिपूर्णा भवन्ति । दश तथागत-बलानि चत्वारि वैशारद्यानि चतस्रः प्रतिसम्बिदः । अष्टादश-वेणिका बुद्धधर्माः । सर्वाकारज्ञता ज्ञानं सर्ववामनाऽनुमन्त्रि-कोपहानं । महाकरुणा । सर्वबुद्धधर्माश्च परिपूर्णा भवन्ति । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो दशम्यां भूमौ स्थितस्तथागत एव वक्तव्यः । तत्र कतमा सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दश-भूमयः । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्व उपायकौशलेन दान-पारमितायां चरन् शीलपारमितायां चरन् चान्तिपारमितायां चरन् वीर्यपारमितायां चरन् ध्यानपारमितायां चरन् प्रज्ञापार-मितायाश्चरन् । अध्यात्मशून्यतायां चरन् बहिर्द्विशून्यतायां चरन् अभ्यात्मबहिर्द्विशून्यतायां चरन् शून्यताशून्यतायां चरन् महाशून्य-तायां चरन् परमार्थशून्यतायां चरन् संस्कृतशून्यतायां चरन् समस्कृतशून्यतायां चरन् अत्यन्तशून्यतायां चरन् अनवरागशून्य-तायां चरन् समवकारशून्यतायां चरन् प्रकृतिशून्यतायां चरन्

सर्वधर्म-शून्यतायां चरन् स्वप्नजगदशून्यतायां चरन् अनूपमशून्य-तायां चरन् अभावशून्यतायां चरन् स्वभावशून्यतायां चरन् अभिविज्ञाभाव शून्यतायां चरन् स्मृत्युपस्थानेषु चरन् सम्यक्प्रज्ञादिषु चरन् अद्विपादिषु चरन् इन्द्रियेषु चरन् बलेषु चरन् बोधक्षेत्रेषु चरन् आर्याष्टाङ्गमार्गे चरन् आर्यसत्येषु चरन् ध्यानेषु चरन् अप्रमाणेषु चरन् आनन्दममापत्तिषु चरन् विमोक्षेषु चरन् अतृप्त्य-विहार समापत्तिषु चरन् शून्यतानिमित्ताप्रणिहित-विमोक्षेषु चरन् अभिजासु चरन् धारनीसुखेषु चरन् समाधिषु चरन् तथागतबलेषु चरन् चतुर्षु वैशारद्येषु चरन् चतुःप्रतिसम्बित्सु चरन् महामैत्रे चरन् महाकरुणायां चरन् अष्टादशवेणिका-कबुद्धधर्मेषु चरन् शुक्रविपश्यनाभूमिमतिक्रामति । गोचरभूमिं समतिक्रामति । अष्टमकभूमिं समतिक्रामति । दर्शनभूमिं समति-क्रामति । तनुभूमिं समतिक्रामति । वीतरागभूमिं समतिक्रामति । हताविभूमिं समतिक्रामति । प्रत्येक बुद्धभूमिं समतिक्रामति । बोधिसत्त्वभूमिं समतिक्रामति । इह सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो नवभूमिरतिक्रामति । बुद्धभूमौ तिष्ठति । इह सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य दशभूमयः । एवं खलु सुभूते बोधिसत्त्वो महासत्त्वो महायानं संप्रस्थितो वेदितव्यः ।

यत् पुनः सुभूतिरेव साह । कुतस्तद्यानं निर्यास्यतीति । वैधातुकान्निध्यास्यति । येन सर्वाकारज्ञता तेन स्वास्यति । तत् पुनरद्वययोगेन । तत् कस्य हेतोः स्तथाहि सुभूते यच्च महायान-याच सर्वाकारज्ञता उभावेतौ धर्मौ न विमंयुःकौ संयुक्तावहपिणा-

तुक्कान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । न मायायाः
स्वभावस्त्वैधातुक्कान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । न
मरीच्याः स्वभावस्त्वैधातुक्कान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति ।
न प्रतिश्रुत् कायाः स्वभावस्त्वैधातुक्कान्निर्याति । न सर्वाकारज-
तायां तिष्ठति । न प्रतिभासस्य स्वभावस्त्वैधातुक्कान्निर्याति । न
सर्वाकारजतायां तिष्ठति । न तथागतनिर्मितस्य स्वभावस्त्वैधातु-
क्कान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
सुभूते स्वप्नस्वभावः स्वप्नस्वभावेन शून्यः । मायास्वभावो मायास्वभा-
वेन शून्यः । मरीचिस्वभावो मरीचिस्वभावेन शून्यः । प्रतिश्रुक्का-
स्वभावः प्रतिश्रुक्कास्वभावेन शून्यः । प्रतिभासस्वभावः प्रतिभासस्वभा-
वेन शून्यः । तथागत निर्मितस्वभावस्तथागत निर्मितेन शून्यः ।

दानपारमितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । शीलपारमितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्यो-
ऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चान्तिपारमितायाः स सुभृते
निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । वीर्यपार-
मितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याण-
मिच्छेत् । ध्यानपारमितायाः स सुभृते निर्याणमिच्छेद्योऽल्लक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । प्रज्ञापारमितायाः स सुभृते निर्याण-
मिच्छेद्योऽल्लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथा
हि सुभृते दानपारमितायाः स्वभावो न त्रैधातुकान्निर्याति । न
सत्त्वाकारजतायां तिष्ठति । यः शीलपारमितायाः स्वभावो न स
त्रैधातुकान्निर्याति । यः चान्तिपारमितायाः स्वभावो न स त्रैधा-

स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अनुपलभशून्यता
अनुपलभशून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या ।
स्वभावशून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभावस्वभावशून्यता
अभावस्वभावशून्यतया शून्या ।

ऋत्युपस्थानानां सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । सम्यक्प्रहाणानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अद्विपादानां स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां निर्याणमिच्छेत् । इन्द्रियाणां स
सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
बलाणां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याण-
मिच्छेत् । बोध्यज्ञानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आर्याष्टाङ्गमार्गस्य स सुभूते निर्याण-
मिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
स्तथाहि सुभूते यः ऋत्युपस्थानानां स्वभावो न स वैधातुका-
न्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यः सम्यक्प्रहाणानां
स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायाः तिष्ठति ।
यः अद्विपादानां स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वा-
कारजतायां तिष्ठति । यः इन्द्रियाणां स्वभावो न स वैधातुका-
न्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यो बलाणां स्वभावो न
स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यो बोध-
ज्ञानां स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां
तिष्ठति । यो मार्गस्य स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न

सर्वाकारजतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । ऋत्युपस्थान
स्वभावः ऋत्युपस्थानस्वभावेन शून्यः । सम्यक्प्रहाणस्वभावः
सम्यक्प्रहाणस्वभावेन शून्यः । अद्विपादस्वभावः अद्विपादस्वभावेन
शून्यः । इन्द्रियस्वभावः इन्द्रियस्वभावेन शून्यः । बलस्वभावो
बलस्वभावेन शून्यः । बोध्यज्ञस्वभावो बोध्यज्ञस्वभावेन शून्यः ।
मार्गस्वभावो मार्गस्वभावेन शून्यः ।

आर्यपत्न्यानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । ध्यानानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अप्रमाणानां स सुभूते निर्याणमिच्छे-
द्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । आरूप्य समापत्तीनां स
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । विमोक्षाणां
स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् ।
न वाऽनुपूर्वविहार समापत्तीनां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽ-
लक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । शून्यतायाः स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । अनिमि-
तस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमि-
च्छेत् । अप्रणिहितस्य स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यः
आर्यपत्न्यानां स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
जतायां तिष्ठति । यो ध्यानानां स्वभावो न स वैधातुकान्निर्याति ।
न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यो अप्रमाणानां स्वभावो न स
वैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारजतायां तिष्ठति । यः आरूप्य

समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
ज्ञतायां तिष्ठति । योऽष्टानां विमोक्षाणां स्वभावो न स चैधा-
तुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो नवा-
ऽनुपूर्वविहार समापत्तीनां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति ।
न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः शून्यतायाः स्वभावो न स
चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो प्र-
माणहितस्य स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते आर्यसत्यस्य स्वभाव
आर्यसत्यस्वभावेन शून्यः । ध्यानस्वभावो ध्यानस्वभावेन शून्यः ।
अप्रमाणस्वभावो अप्रमाणस्वभावेन शून्यः । आरूप्यसमापत्ति-
स्वभाव आरूप्यसमापत्तिस्वभावेन शून्यः । विमोक्षस्वभावो
विमोक्षस्वभावेन शून्यः । नवाऽनुपूर्वविहार स्वभावो नवा-
ऽनुपूर्वविहारस्वभावेन शून्यः । शून्यतास्वभावः शून्यता
स्वभावेन शून्यः । अनिमित्त स्वभाव अनिमित्त स्वभावेन
शून्यः । अप्रणिहितस्वभावो अप्रणिहितस्वभावेन शून्यः ।

अभिज्ञानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । समाधीनां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । धारणीमुखानां स सुभूते निर्याण-
मिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य हेतो-
स्तथाहि सुभूते यो अभिज्ञानां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति ।
न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः समाधीनां स्वभावो न स
चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो धारणी-

मुखानां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां
तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते अभिज्ञानस्वभावो
अभिज्ञानस्वभावेन शून्यः । समाधिस्वभावः समाधिस्वभावेन शून्यः ।
धारणीमुखस्वभावो धारणीमुखस्वभावेन शून्यः ।

दशानां तथागतवल्लानां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां
धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चतुर्णां वैशारद्यानां स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । चत-
सृणां प्रतिस्मिदां स सुभूते निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां
निर्याणमिच्छेत् । अष्टादशानामावेणिक बुद्धधर्माणां स सुभूते
निर्याणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्याणमिच्छेत् । तत् कस्य
हेतोस्तथाहि सुभूते यो दशानां तथागतवल्लानां स्वभावो न स
चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यश्चतुर्णां
वैशारद्याणां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकार-
ज्ञतायां तिष्ठति । यश्चतसृणां प्रतिस्मिदां स्वभावो न स
चैधातुकान्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो अष्टाद-
शानामावेणिकबुद्धधर्माणां स्वभावो न स चैधातुकान्निर्याति ।
न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत् कस्य हेतोस्तथाहि । सुभूते
तथागतवल्लस्वभावस्तथागतवल्ल स्वभावेन शून्यः । वैशारद्यस्वभावो
वैशारद्यस्वभावेन शून्यः । प्रतिस्मितस्वभावः प्रतिस्मितस्वभावेन
शून्यः । आवेणिक बुद्धधर्मस्वभाव आवेणिक बुद्धधर्म स्वभावेन
शून्यः ।

अर्हतः सुभूते लीणाश्रवस्योत्पत्तिमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां

सुभूते निर्माणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्माणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथा हि नामशून्यता नामशून्यतास्वभावेन शून्या । निमित्तशून्यता निमित्तशून्यतास्वभावेन शून्या । सङ्केतशून्यता सङ्केतशून्यतास्वभावेन शून्या । व्यवदानशून्यता व्यवदानशून्यतास्वभावेन शून्या । प्रज्ञप्तिशून्यता प्रज्ञप्तिशून्यतास्वभावेन शून्या ।

अनुत्पादस्य सुभूते निर्माणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्माणमिच्छेत् । अनिरोधस्य सुभूते निर्माणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्माणमिच्छेत् । संक्षेपस्य सुभूते निर्माणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्माणमिच्छेत् । व्यवदानस्य सुभूते निर्माणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्माणमिच्छेत् । अनभिसंस्कारस्य सुभूते निर्माणमिच्छेद्योऽलक्षणानां धर्माणां निर्माणमिच्छेत् । तत्कस्य हेतोस्तथाहि योऽनुत्पादस्य स्वभावो न स त्रैधातुका-
न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽनिरोधस्वभावो न स त्रैधातु-
न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यः संक्षेपस्य स्वभावो न स त्रैधातुका-
न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । यो व्यवदानस्य स्वभावो न स त्रैधातुका-
न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । योऽनभिसंस्कारस्य स्वभावो न स त्रैधातुका-
न्निर्याति । न सर्वाकारज्ञतायां तिष्ठति । तत्कस्य हेतोस्तथाहि । अनुत्पादस्वभावोऽनुत्पादस्वभावेन शून्यः । निरोधस्वभावो निरोध-
स्वभावेन शून्यः । संक्षेपस्वभावः संक्षेपस्वभावेन शून्यः । व्यवदान-
स्वभावो व्यवदानस्वभावेन शून्यः । अनभिसंस्कारस्वभावोऽनभि-
संस्कारस्वभावेन शून्यः ।

तदनेनापि ते सुभूते पर्यायेणैव वेदितव्यम् । महायान-
वेधातुकान्निर्याति । येन सर्वाकारज्ञता तेन याम्यत्यचान्नतत्-
स्थानं । यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । क तद्यानं स्थास्यतीति । न
कचिन्नद्यानं स्थास्यति । तत्कस्य हेतोस्तथा अस्थिताः सर्वधर्माः
प्रतिष्ठाऽनुपलब्धितः । अपि तु खलु पुनः सुभूते अस्थानस्थान-
योगेन तद्यानं स्थास्यति । तद्यथापि नामसुभूते धर्मधातुर्न स्थितो
नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभूते तथता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तद्यानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते भूतकोटिर्न स्थिता
नाऽस्थिता । एवमेव तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूतेऽचिन्त्यधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव तद्यानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धर्मधातुस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न तथतायाः स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
भूतकोटेः स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽचिन्त्यधातुस्वभावः
स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते । धर्मधातु-
स्वभावो धर्मधातुस्वभावेन शून्यः । तथता स्वभावस्तथता स्वभावेन
शून्यः । भूतकोटेः स्वभावो भूतकोटिस्वभावेन शून्यः । अचिन्त्यधातु-
स्वभावोऽचिन्त्यधातुस्वभावेन शून्यः । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तद्यानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते रागचयधातुर्न स्थितो नाऽ-
स्थितः । एवमेव सुभूते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभूते प्रज्ञाणधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते

तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते विरागधातुर्न
स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते यद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभूते निरोधधातुर्न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव
सुभूते तद्यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ।
आकाशधातुः स्थितो वाऽस्थितो वा । न रागचयधातुस्वभावः
स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रहाणधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
न विरागधातुस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधधातु-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते
आकाशधातुस्वभावः आकाशधातुस्वभावेन शून्यः । रागचयधातु-
स्वभावो रागचयधातुस्वभावेन शून्यः । प्रहाणधातुस्वभावः प्रहाण-
धातुस्वभावेन शून्यः । विरागधातुस्वभावो विरागधातुस्वभावेन
शून्यः । निरोधधातुस्वभावो निरोधधातुस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते रूपशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते वेदनाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महा-
यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते संज्ञाशून्यता न
स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभूते संस्कारशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
मेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते विज्ञानशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते न
रूपस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वेदनास्वभावः स्थितो

वाऽस्थितो वा । न संज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न संस्कार-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न विज्ञानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि । रूपं रूपेण शून्यं वेदना वेदनया
शून्या । संज्ञा संज्ञया शून्या । संस्काराः संस्कारैः शून्याः । विज्ञानं
विज्ञानेन शून्यम् ।

तद्यथापि नाम सुभूते चक्षुः शून्यता न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते श्रोत्रशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महा-
यानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते घ्राणशून्यता न
स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभूते जिह्वाशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एव-
मेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
कायशून्यता न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते मनः शून्यता न स्थिता
नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न
श्रोत्रस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न घ्राणस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न जिह्वास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । काय-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । मनःस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि चक्षुश्चक्षुषा शून्यं श्रोत्रं श्रोत्रेण शून्यं । घ्राणं
घ्राणेन शून्यं । जिह्वा जिह्वया शून्या कायः कायेन शून्यः ।
मनो मनसा शून्यं ।

शून्यतया शून्या । अभावशून्यता अभावशून्यतया शून्या । स्वभाव-
शून्यता स्वभावशून्यतया शून्या । अभवस्वभावशून्यता अभाव-
स्वभावशून्यतया शून्या ।

तद्यथापि नाम सुभूते सृत्युपस्थानानि न स्थितानि नाऽस्थि-
तानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभूते सम्यक्प्रहाणानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
चद्विपादाः न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते इन्द्रियाणि न स्थितानि
नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभूते वल्लानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव
सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते
बोधज्ञानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते आर्याष्टाङ्गमार्गो न
स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते सृत्युपस्थानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न सम्यक्प्रहाणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नार्द्धपाद-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नेन्द्रियस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । न वल्लस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न बोधज्ञस्वभावः
स्थितो वाऽस्थितो वा । न आर्याष्टाङ्गमार्गस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो
वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सृत्युपस्थानानि सृत्युपस्थानैः
शून्यानि । सम्यक्प्रहाणानि सम्यक्प्रहाणैः शून्यानि । चद्विपादाः

चद्विपादैः शून्याः । इन्द्रियाणीन्द्रियैः शून्यानि । वल्लानि वल्लैः
शून्यानि । बोधज्ञानि बोधज्ञैः शून्यानि । मार्गो मार्गैः शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते आर्यमत्यानि न स्थितानि नाऽस्थि-
तानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि
नाम सुभूते ध्यानानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अप्रमा-
णानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न
स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते आरूप्यममाप्तयो न
स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽ-
स्थितं । तद्यथापि नाम सुभूतेऽष्टौ विमोक्षाः न स्थिता नाऽ-
स्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
थापि नाम सुभूते अनुपूर्वविहारसमापन्नयो न स्थिताः नाऽ-
स्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्य-
थापि नाम सुभूते शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचसुखानि न
स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अभिज्ञा न स्थिता नाऽस्थिता ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम
सुभूते समाधयो न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं
न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते धरणीसुखानि न
स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं
नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आर्यमत्यस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । न ध्यानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽप-

माणस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नारूप्यसमापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाष्टविमोचस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नाऽनुपूर्वविहारसमापत्तिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा नाऽभिज्ञास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न समाधिस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न धारणीमुखस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा ह्यार्यमत्यान्यार्यमत्यैः शून्यानि । ज्ञानानि ध्यानैः शून्यानि । अप्रमाणान्यप्रमाणैः शून्यानि । आरूप्यसमापत्तयः आरूप्यसमापत्तिभिः शून्याः । विमोचाः विमोचैः शून्याः । अनुपूर्वविहारसमापत्तयोऽनुपूर्वविहारसमापत्तिभिः शून्याः । शून्यतानिमित्ताऽप्रणिहितविमोचमुखानि शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखैः शून्यानि । अभिज्ञाः अभिज्ञाभिः शून्याः । समाधयः समाधिभिः शून्याः । धारणीमुखानि धारणीमुखैः शून्यानि ।

तद्यथापि नाम सुभूते दशतथागतबलानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते चत्वारिवैशारद्यानि न स्थितानि नाऽस्थितानि । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते चतस्रः प्रतिमन्विदो न स्थिताः नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते महाकरुणा न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते अष्टादशावेणिकबुद्धधर्मा न स्थिता नाऽस्थिताः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।

तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशतथागतबलानि स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न वैशारद्यस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रतिमन्विदस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न महाकरुणास्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । नावेणिकबुद्धधर्मस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि दशतथागतबलानि बलैः शून्यानि । चत्वारिवैशारद्यानि वैशारद्यैः शून्यानि । चतस्रः प्रतिमन्विदः प्रतिमन्विदस्वभावैः शून्याः । महाकरुणामहाकरुणया शून्या । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः अवेणिकबुद्धधर्मैः शून्याः ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽर्हत् क्षीणाश्रया न स्थिता नाऽस्थिता । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते प्रत्येकबुद्धो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽर्हत् क्षीणाश्रयस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न प्रत्येकबुद्धस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि अर्हत् स्वभावोऽर्हत् स्वभावेन शून्यः । प्रत्येकबुद्धस्वभावः प्रत्येकबुद्धस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूते बोधिसत्त्वो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि नाम सुभूते तथागतोऽर्हत् सम्यक्सम्बुद्धो न स्थितो नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बोधिसत्त्वस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न तथागतस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो । तत्कस्य हेतोस्तथा हि बोधिसत्त्वस्वभावो बोधिसत्त्वस्वभावेन शून्यः । तथागतस्वभावस्तथागतस्वभावेन शून्यः ।

न स्थितं नाऽस्थितं । तद्यथापि ना सुभूतेऽसंज्ञेनो न स्थितो
नाऽस्थितः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं ।
तद्यथापि नाम सुभूतेऽव्यवदानं न स्थितं नाऽस्थितं । एवमेव सुभूते
तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽनुत्पाद-
स्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । न निरोधस्वभावः स्थितो
वाऽस्थितो वा । नाऽसंज्ञेस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा ।
नाऽव्यवदानस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य हेतोस्तथा हि
अनुत्पादस्वभावोऽनुत्पादस्वभावेन शून्यः । अनिरोधस्वभावोऽनि-
रोधस्वभावेन शून्यः । असंज्ञेस्वभावोऽसंज्ञेस्वभावेन शून्यः ।
अव्यवदानस्वभावोऽव्यवदानस्वभावेन शून्यः ।

तद्यथापि नाम सुभूतेऽनभिसंस्कारो न स्थितो नाऽस्थितः ।
एवमेव सुभूते तन्महायानं न स्थितं नाऽस्थितं । तत्कस्य हेतोर्न
हि सुभूतेऽनभिसंस्कारस्वभावः स्थितो वाऽस्थितो वा । तत्कस्य
हेतोस्तथा हि अनभिसंस्कारस्वभावोऽनभिसंस्कारस्वभावेन शून्यः ।
अनेन पर्यायेण तद्यानं न कश्चित् स्यात्स्थितस्थानयोगेन ।

यत् पुनः सुभूतिरेवमाह कस्त्रेण यानेन निर्यास्यतीति ।
न कश्चित्तेन यानेन निर्यास्यतीति । न कश्चित्तेन यानेन निर्याति ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते यच्च तद्यानं यच्च निर्यायाद्ये न च
निर्यायाद्यतश्च निर्यायात् । सर्व्वे च ते धर्मा न संविद्यन्ते नोपलभ्यन्ते ।
एवमभविद्यमानेष्वनुपलभ्यमानेषु सर्व्वधर्मेषु कतमो धर्मः कतमेन
धर्मेण निर्यास्यति । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूतेऽत्यन्ततथात्मा
नोपलभ्यते । मरुतो नोपलभ्यते । जीवो नोपलभ्यते । जन्तुर्नोपलभ्यते ।

पीषो नोपलभ्यते । पुद्गलो नोपलभ्यते । पुद्गलो नोपलभ्यते ।
मनुजो नोपलभ्यते । मानवो नोपलभ्यते । कारको नोपलभ्यते ।
वेदको नोपलभ्यते । जानको नोपलभ्यते । पशुको नोपलभ्यते ।
अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आत्मनोऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
क्षत्तव्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जीवस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
जन्तोरत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पोषस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
पुद्गलस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पुद्गलस्यात्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । मनुजस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मानवस्यात्यन्तविशुद्धि-
तामुपादाय । कारकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वेदकस्या-
त्यन्तविशुद्धितामुपादाय । जानकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
पशुकस्यात्यन्तविशुद्धितामुपादाय । धर्मधातुर्नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । तथेतानोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
भूतकोटिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अचिन्त्यधातुर्नोप-
लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्कन्धानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धि-
तामुपादाय । धातवो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
श्रायतनानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतीत्य-
समुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दानपारमिता
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शीलपारमिता नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । क्षान्तिपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । वीर्य्यपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । ध्यानपारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
प्रज्ञापारमिता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

अध्यात्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । विहिता-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अध्यात्मविहिता-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । शून्यताशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । महाशून्यतानोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । परमार्थशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । संस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । असंस्कृतशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अत्यन्तशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवराग-
 शून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनवकारशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रकृतिशून्यता नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वधर्मशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । स्खलवणशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अनुपलम्भशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 अभावशून्यता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । स्वभावशून्यता
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभावस्वभावशून्यता नोप-
 लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।

मृत्युपक्षानानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सम्यक्-
 प्रज्ञानानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अद्विपादा
 नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । इन्द्रियाणि नोपलभ्यन्ते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वस्तानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । बोध्यज्ञानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 आध्यात्ममार्गा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आर्य-

मार्गानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । ध्यानानि नोप-
 लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अप्रमाणानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । आरूप्यममापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशु-
 द्धितामुपादाय । अष्टौ विमोचा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । अनुपूर्वविहारममापत्तयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि नोपलभ्यन्ते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अभिज्ञानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । समाधयो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 धारणीमुखानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागत-
 वल्लानि नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । वैशारद्यानि नोप-
 लभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । प्रतिसंखिदो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । महाकरुणा नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धिता-
 मुपादाय । आवेणिकबुद्धधर्मानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
 श्रोत आपत्ती नोपलभ्यते अत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदा-
 गामिनो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिनो
 नोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हन्तो नोपलभ्यन्तेऽत्यन्त-
 विशुद्धितामुपादाय । प्रत्येकबुद्धानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
 दाय । बोधिमत्त्वानोपलभ्यन्तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । तथागतो-
 ऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । श्रोत
 आपत्तिफलं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सकृदागामिफलं
 नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनागामिफलं नोपलभ्यते-
 ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अर्हत्वं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-

मुपादाय । प्रत्येकबोधिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । मागां-
कारज्ञता नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । सर्वाकारज्ञता-
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनुत्पादो नोपलभ्यतेऽत्यन्त-
विशुद्धितामुपादाय । अनिरोधो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । असंक्षेपो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अव्यवदानं
नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । अनभिसंस्कारो नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । पूर्वान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । अपरान्तो नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय ।
प्रत्युत्पन्नं नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । आगामि नोपलभ्य-
तेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । गतिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपा-
दाय । स्थितिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । च्युतिर्नोपलभ्यते-
ऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । उपपत्तिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धिता-
मुपादाय । हानिर्नोपलभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । दृढिर्नोप-
लभ्यतेऽत्यन्तविशुद्धितामुपादाय । कस्याऽनुपलब्ध्यासर्वं नोपलभ्यते ।

धर्मधातुपलब्ध्या नोपलभ्यते धर्मधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते धर्मधातुपलब्धिरुपलभ्यते नोपलभ्यते । तथताऽनुपलब्ध्या
नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तथताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते
न नोपलभ्यते । भूतकोट्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते भूतकोटिस्तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते भूतकोट्यनुपलब्धिरुपलभ्यते नोपलभ्यते ।
अशिन्यधातुपलब्ध्या नोपलभ्यते । अशिन्यधातुस्तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूतेऽशिन्यधातुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । स्कन्धधाताय-
तनानुपलब्ध्या नोपलभ्यते स्कन्धधातायतनानि । तत्कस्य हेतोर्न हि

सुभूते स्कन्धधातायतनाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रतप्य
समुत्पादानुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रतीत्यमुत्पादः । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते प्रतीत्य समुत्पादाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

दानपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते दानपारमिता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते दानपारमितानुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
शीलपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते शीलपारमिता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते शीलपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
चान्तिपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते चान्तिपारमिता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते चान्तिपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । वीर्यपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते वीर्यपारमिता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वीर्यपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । ध्यानपारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ध्यानपारमिता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ध्यानपारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रज्ञापारमिता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रज्ञापारमिताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अध्यात्मशून्यता । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
लभ्यते । बहिर्द्वाशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते बहिर्द्वाशून्यता ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते बहिर्द्वाशून्यताऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते अध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यता । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता-

सुभूते मार्गाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । आर्यसत्याऽनुप-
लब्ध्या नोपलभ्यन्ते आर्यसत्यानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
आर्यसत्याऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । ध्यानाऽनुपलब्ध्या
नोपलभ्यन्ते ध्यानानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ध्यानाऽनुप-
लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अप्रमाणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते-
ऽप्रमाणानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽप्रमाणाऽनुपलब्धिरुप-
लभ्यते न नोपलभ्यते । आरूप्यसमापत्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
आरूप्यसमापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते आरूप्यसमापत्य-
नुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । विमोचाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
विमोचाः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विमोचाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते
न नोपलभ्यते । अनुपूर्वविहारसमापत्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्तेऽनु-
पूर्वविहारसमापत्तयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अनुपूर्वविहार-
समापत्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । शून्यतानिमित्ता-
प्रणिहितविमोचमुखाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते शून्यतानिमित्ताप्रणि-
हितविमोचमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
अभिज्ञाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽभिज्ञा । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
ऽभिज्ञाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । समाधनुपलब्ध्या
नोपलभ्यन्ते समाधयः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते समाधनुप-
लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । धारणीमुखानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
धारणीमुखानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धारणीमुखाऽनुप-
लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । तथागतबलानुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते

तथागतबलानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तथागतबलानुप-
लब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । वैशारद्याऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
वैशारधानि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वैशारद्याऽनुपलब्धि-
रुपलभ्यते न नोपलभ्यते । प्रतिसम्बिदनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते प्रति-
सम्बिदः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रतिसम्बिदनुपलब्धिरुपलभ्यते
न नोपलभ्यते । महाकरुणाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते महाकरुणा ।
तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते महाकरुणाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यन्ते
अष्टादशवेणिकबुद्धधर्माः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते अष्टादश-
वेणिकबुद्धधर्माऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।

ओत आपन्नाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ओत आपन्नः । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते ओत आपन्नाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
सकदागाम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते सकदागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि
सुभूते सकदागाम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अनागाम्य-
नुपलब्ध्या नोपलभ्यतेऽनागामि । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
अनागाम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । अर्हत्त्वाऽनुपलब्ध्या
नोपलभ्यतेऽर्हन् । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूतेऽर्हत्त्वाऽनुपलब्धिरुप-
लभ्यते न नोपलभ्यते । प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते प्रत्येक-
बुद्धः । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते प्रत्येकबुद्धाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न
नोपलभ्यते । बोधिसत्त्वाऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते बोधिसत्तः । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते बोधिसत्त्वाऽनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
तथागताऽनुपलब्ध्या नोपलभ्यते तथागतः । तत्कस्य हेतोर्न हि

भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 द्वितीयभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते । तृतीयाभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोप-
 लभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते तृतीयभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते
 न नोपलभ्यते । चतुर्थीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूते चतुर्थभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते ।
 पञ्चमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
 पञ्चमभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । षष्ठीभूमिर्भूम्यनुप-
 लब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते षष्ठभूम्यनुपलब्धि-
 रुपलभ्यते न नोपलभ्यते । सप्तमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते ।
 तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते सप्तमभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोप-
 लभ्यते । अष्टमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न
 हि सुभूते अष्टमभूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । नवमी-
 भूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते नवम-
 भूम्यनुपलब्धिरुपलभ्यते न नोपलभ्यते । दशमीभूमिर्भूम्यनुपलब्ध्या
 नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते दशमभूम्यनुपलब्धिरुप-
 लभ्यते न नोपलभ्यते ।

कतमा प्रथमाभूमिः कतमा द्वितीयाभूमिः कतमा तृतीया-
 भूमिः कतमा चतुर्थीभूमिः कतमा पञ्चमीभूमिः कतमा षष्ठी-
 भूमिः कतमा सप्तमी भूमिः कतमा अष्टमीभूमिः कतमा नवमी-
 भूमिः कतमा दशमीभूमिः । यदुतशुक्लविदर्शनाभूमिर्गोचरभूमि-
 रष्टमकभूमिर्निदर्शनभूमिः क्षणभूमिर्वीतरागभूमिः कृताविभूमिः
 प्रत्येकपुद्गलभूमिर्वाचिसत्त्वभूमिर्बुद्धभूमिः ।

अध्यात्मशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वाशून्यतायाः
 प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायाः प्रथमाभूमि-
 र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्य-
 तायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाः प्रथमाभूमि-
 र्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । असंस्कृत-
 शून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाः प्रथमा-
 भूमिर्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते ।
 अनवकारशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायाः
 प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते ।
 खलक्षणशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । अनुपलम्भशून्यतायाः
 प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते ।
 सभावशून्यतायाः प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते । अभावस्त्वभावशून्यतायाः
 प्रथमाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अध्यात्मशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । बहिर्द्वाशून्यताया-
 द्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतायाद्वितीयाभूमि-
 र्नोपलभ्यते । शून्यताशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । महाशून्य-
 तायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । परमार्थशून्यतायाद्वितीयाभूमि-
 र्नोपलभ्यते । संस्कृतशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । असंस्कृत-
 शून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अत्यन्तशून्यतायाद्वितीयाभूमि-
 र्नोपलभ्यते । अनवरागशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । अनव-
 कारशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते । प्रकृतिशून्यतायाद्वितीया-
 भूमिर्नोपलभ्यते । सर्वधर्मशून्यतायाद्वितीयाभूमिर्नोपलभ्यते ।

अथ एकादशः परिवर्तः ॥

अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदबोचत् । महायानं महायान-
मिति भगवन्बुध्यते सदेवासुरमानुषं लोकमभिभूयनिर्यासति
ते बोध्यते महायानमिति । आकाशसमं भगवन्तन्महायानं ।
यथाकाशे अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव
भगवन्बुद्धिन् महायाने अप्रमेयानामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
अनेन भगवन् पर्यायेण महायानमिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां ।
न चाऽस्य महायानस्याङ्गमो वा निर्गमो वा स्थानं वा दृश्यते । नापि
पूर्वान्तो नाऽपरान्तो न मध्यः । तद्यथापि नाम भगवन्नाकाशस्य
नैवागमो वा दृश्यते न निर्गमो वा दृश्यते । न स्थानं दृश्यते ।
एवमेव भगवन्स्य महायानस्य नैवागम उपलभ्यते न निर्गम
उपलभ्यते नास्थानमुपलभ्यते । तद्यथापि नाम भगवन्नाकाशस्य
नैव पूर्वान्त उपलभ्यते नाऽपरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते ।
अध्वममतामुपादाय । एवमेव भगवन्स्य महायानस्य नैव पूर्वान्त
उपलभ्यते नापरान्त उपलभ्यते न मध्य उपलभ्यते । अध्वममताया न
मिदं भगवन् यदुतमहायानं । तस्मान्महायानं महायानमित्युच्यते ।

भगवानाह । एवमेतत् सुभूते एवमेतन्महायानमिदं बोधिसत्त्वस्य
महासत्त्वस्य षट्पारमिताः । दानपारमिता शीलपारमिता
ज्ञानपारमिता वीर्यपारमिता ध्यानपारमिता प्रज्ञापारमिता ।

रदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । पुनरपरं सुभूते
बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं यदुत सर्वधारणीमुखानि
सर्वसमाधिमुखानि । शूरङ्गम समाधिः । रत्नमुद्रा समाधिः ।
सिंहविक्रीडित समाधिः । सुचन्द्र समाधिः । चन्द्रध्वजकेतु समाधिः ।
सर्वधर्माङ्गम समाधिः । विलोकितमूर्द्ध समाधिः । धर्मधातुनियतः
समाधिः । नियतध्वजकेतुः समाधिः । वज्रः समाधिः । सर्वधर्म-
प्रवेशमुद्रा समाधिः । समाधिराजमुप्रतिष्ठितः समाधिः । रश्मिप्रमुक्तः
समाधिः । बलव्यूहः समाधिः । समुद्रतः समाधिः । निरुक्तिनियत-
प्रवेशः समाधिः । अधिवचनसंप्रवेशः समाधिः । दिग्विलोकितः
समाधिः । साधारणमुद्रा समाधिः । असम्प्रमोषः समाधिः ।
सर्वधर्मसमवसरणसागरमुद्रा समाधिः । आकाशस्फुरणः समाधिः ।
वज्रमण्डलः समाधिः । ध्वजाग्रकेयूरः समाधिः । इन्द्रकेतुः समाधिः ।
श्रोतोऽनुगंतः समाधिः । सिंहविक्रीडितः समाधिः । व्यभक्तः
समाधिः । रणजहः समाधिः । वैरोचनः समाधिः । अशेषः समाधिः ।
अनिकेतस्थितः समाधिः । निश्चितः समाधिः । विमलप्रदीपः
समाधिः । अनन्तप्रभः समाधिः । प्रभाकरः समाधिः । समन्ताव-
भासः समाधिः । शुद्धसारः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
रतिकरः समाधिः । विशुद्धदीपः समाधिः । अक्षयः समाधिः ।
अजेयः समाधिः । तेजोवती समाधिः । तयापगतः समाधिः ।
अनिजः समाधिः । अवितर्कः समाधिः । सूर्यप्रदीपः समाधिः ।
चन्द्रविमलः समाधिः । प्रज्ञाप्रदीपः समाधिः । शुद्धप्रतिभासः
समाधिः । आलोककरः समाधिः । काराकारः समाधिः ।

ज्ञानहेतुः समाधिः । वज्रोपमः समाधिः । चित्तस्थितिः समाधिः ।
 समन्तालोकः समाधिः । सुप्रतिष्ठितः समाधिः । रत्नकोटिः समाधिः ।
 वरधर्मसुद्रा समाधिः । सर्वधर्मसमता समाधिः । रतिजः
 समाधिः । धर्माद्गतः समाधिः । अविकिरणः समाधिः । सर्वधर्म-
 पदप्रभेदः समाधिः । समाचरावकारः समाधिः । अक्षरापगतः
 समाधिः । आरम्भणच्छेदनः समाधिः । अविकारः समाधिः ।
 अप्रकारः समाधिः । नामनियतप्रवेशः समाधिः । अनिकेतवारी
 समाधिः । तिमिरापगतः समाधिः । चारित्र्यवती समाधिः ।
 अचलः समाधिः । विषवतीर्णः समाधिः । सर्वगुणसञ्चयगतः
 समाधिः । स्थितनिश्चितः समाधिः । शुभपुष्पितशुद्धिः समाधिः ।
 अनन्तप्रतिभानः समाधिः । असमसमः समाधिः । सर्वधर्मातिक्रमणः
 समाधिः । परिच्छेदकरः समाधिः । विमतिविकिरणः समाधिः ।
 निर्धिष्ठानः समाधिः । एकव्यूहः समाधिः । आकाशाभिनिर्हारः
 समाधिः । एकाकारः समाधिः । आकारानवकारः समाधिः ।
 नैर्वैधिकसर्वभवतलापगतः समाधिः । मङ्गेतद्गतप्रवेशः समाधिः ।
 गिरिघोषाक्षरविमुक्तः समाधिः । ज्वलनोक्ता समाधिः । लक्षण-
 परिशोधनः समाधिः । अनभिलक्षितः समाधिः । सर्वाकारवरो-
 पेतः समाधिः । सर्वदुःखनिरभिनन्दी समाधिः । अक्षयकरः
 समाधिः । धारणीमतिः समाधिः । सम्यक्कमिष्यात्वसंगमनः समाधिः ।
 सर्वरोधविरोधासंगमनः समाधिः । विमलप्रभः समाधिः ।
 सारवती समाधिः । परिपूर्णचन्द्रविमलप्रभः समाधिः । विद्युत्प्रभः
 समाधिः । महाव्यूहः समाधिः । सर्वाकारप्रभाकरः समाधिः ।

समाधिसमता समाधिः । अरजोधिरजोनययुक्तः समाधिः ।
 अरणसमवसरणः समाधिः । अरणमरण सर्वसमवसरणः समाधिः ।
 अनिलमनिकेतनिरतः समाधिः । तथतास्थितनिश्चितः समाधिः ।
 कायकलिसंप्रमथनः समाधिः । वाक्कलिविध्वंसनगगनकल्पः समाधिः ।
 आकाशासङ्गविमुक्तिनिरूपणोपः समाधिः । इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य
 महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुता-
 ध्यातृशून्यता । बहिर्द्धाशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्धाशून्यता । शून्यता-
 शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संकृतशून्यता । असंकृत-
 शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
 प्रकृतिशून्यता । सर्वधर्मशून्यता । स्वलक्षणशून्यता । अनुपलम्भ-
 शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं ।

पुनरपरं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यदुत
 चत्वारि स्मृत्युपस्थानानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चत्वार
 च्छिपादाः । पञ्चेन्द्रियाणि । पञ्चवलानि । सप्तबोधज्ज्ञानि ।
 आर्याष्टाङ्गमार्गः । आर्यसत्यानि । ध्यानानि । अप्रमाणानि ।
 आरूप्यसमापत्तयः । अष्टौ विमोक्षाः । न वा ऽनुपूर्वविहारसमा-
 पत्तयः । शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोक्षमुखानि । अभिज्ञाः समा-
 धयः । धारणीमुखानि । दशतथागतवलानि । चत्वारि वैशारद्यानि ।
 चतस्रः प्रतिमन्विदः । महाकरुणा । अष्टादशावेणिकबुद्धधर्माः ।
 इदमुच्यते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य महायानं । यत् पुनः सुभूति-

रेवमाह । सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयतन्महायानं निर्धा-
 त्तीति । कतमस्य सदेवमानुषासुरलोकः । यदुक्तकामधातुः ।
 रूपधातुः । आरूप्यधातुः स चेत् सुभृते कामधातुस्तथा
 भविष्यदवितथता अनन्यतथताऽविपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्यो-
 ध्रुवः शाश्वतः । अविपरिणामधर्माभावोभविष्यत्नेदं महायानं
 सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते
 कामधातुः कल्पितो विठयितः मन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो
 विपरिणामधर्मा अभावः । तस्मात्तन्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभृते रूपधातुस्तथाऽभविष्यत्
 अवितथता अनन्यतथता विपरीतो भूतं सत्यं यथावन्नित्यो ध्रुवः
 शाश्वतः अविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते रूपधातुः
 कल्पितो विठयितः मन्दर्भितः । अनित्योऽध्रुवोऽशाश्वतो विपरि-
 णामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निर्यास्यति । स चेत् सुभृते आरूप्यधातुस्तथाऽभविष्यत् ।
 अवितथता अनन्यतथताऽविपरितं भूतं सत्यं यथावन्नित्यो ध्रुवः
 शाश्वतोऽविपरिणामधर्माभावोऽभविष्यत् । नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्यास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभृते रूप-
 कल्पितं विठयितं मन्दर्भितं । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
 विपरिणामधर्म अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
 भूयनिर्यास्यति । स चेत् सुभृते वेदनातथताऽभविष्यदवितथता-
 ऽनन्यतथता अविपरीताभूता सत्यायथावन्नित्याध्रुवाशाश्वता अवि-

परिणामधर्मिणी न खल्वभावोऽभविष्यत् नेदं महायानं सदेव-
 मानुषासुरलोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते वेदना-
 कल्पिता विठयिता मन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं
 विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरलोकमभि-
 भूयनिर्याति । स चेत् सुभृते संज्ञातथताऽभविष्यदवितथताऽमन्य-
 तथताऽविपरीताभूतामत्या यथावन्नित्याध्रुवाशाश्वताऽविपरिणाम-
 धर्मिणी न खल्वभावोऽभविष्यत्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते संज्ञाकल्पिता विठयिता
 मन्दर्भिता । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभृते संस्कारास्तथाऽभविष्यन्नवितथा अनन्यतथा अविपरिभूता-
 सत्या यथावन्नित्याध्रुवाः शाश्वता अविपरिणामधर्माः । न खल्व-
 भावोऽभविष्यत्नेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
 निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभृते संस्काराः कल्पिता विठयिताः
 मन्दर्भिताः । इदं सर्वमनित्यमध्रुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभाव-
 स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्
 सुभृते विज्ञानं तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं
 यथावन्नित्यं ध्रुवमशाश्वतमविपरिणामधर्म न खल्वभावोऽभविष्यत्नेदं
 महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
 सुभृते विज्ञानं कल्पितं विठयितं मन्दर्भितं इदं सर्वमनित्यमध्रुव-
 मशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
 लोकमभिभूयनिर्याति ।

Fara Nama	...	1.31	3
Faruq-i-Rashid, Fasc. 1-14 @ 1/8/ each
Fihrist-i-Tusi, or Tusi's List of Shy'ah Books, Fasc. 1-4 @ 1/4/ each
History of Gujarat
Hafiz Aslam, History of the Persian Masnavi, Fasc. 1 @ 1/12/ each
History of the Caliphs, (English) Fasc. 1-6 @ 1/4/ each
Iqbalnamah-i-Jahangiri, Fasc. 1-3 @ 1/10/ each
Isfah, with Supplement, 51 Fasc. @ 1/- each
Ma'asir-i-Rahimi, Part I, Fasc. 1
Ma'asir-ul-Umarā, Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 1-9; Vol. III, 1-10; Index to Vol. I, Fasc. 10-11; Index to Vol. II, Fasc. 10-12; Index to Vol. III, Fasc. 11-12 @ 1/1/ each
Marhamu 'L-Ilali 'L-Mu'Dila
Muntakhabat-Tawarikh, Fasc. 1-15 @ 10/ each
Ditto (English), Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 and 8 Indexes; Vol. III, Fasc. 1 @ 1/1/ each
Muntakhabat-Lubāb, Fasc. 1-19 @ 10/ each
Ditto Part 3, Fasc. 1
Nukhbatul-Fikr, Fasc. 1 @ 10/
Nizām's Khiradnamah-i-Iskandari, Fasc. 1-2 @ 1/12/ each
Qawānu 's-Sayyad of Khuda Yar Khan 'Abbasi, edited in the original Persian with English notes by Lient.-Col. D. C. Phillott
Riyāzu-s-Salātin, Fasc. 1-5 @ 10/ each
Ditto (English) Fasc. 1-5 @ 1/-
Tadhkirat-i-Khusrawi
Tubaqat-i-Nasiri (English), Fasc. 1-14 @ 1/- each
Ditto Index
Tarikh-i-Firuz Shāhi of Ziyā-ud-din Barni, Fasc. 1-7 @ 10/ each
Tarikh-i-Firuzshāhi, of Shams-i-Sirāj Aif, Fasc. 1-6 @ 10/ each
Ten Ancient Arabic Poems, Fasc. 1-2 @ 1/8/ each
The Mahani 'L Lughat: A Grammar of the Turki Language in Persian
The Persian and Turki Divans of Bayran Khan, Khan Khawan
Tazuk-i-Jahangiri (Eng.) Fasc. 1 @ 1/-
Wis o Rāmin, Fasc. 1-5 @ 10/ each
Zafarnāmah, Vol. I, Fasc. 1-9, Vol. II, Fasc. 1-8 @ 10/ each

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

1. ASIATIC RESEARCHES. Vols. XIX and XX @ 10/- each ... 20
 2. PROCEEDINGS of the Asiatic Society from 1870 to 1904 @ 1/8/ per No.
 3. JOURNAL of the Asiatic Society for 1870 (8), 1871 (7), 1872 (8), 1873 (8), 1874 (8), 1875 (7), 1876 (7), 1877 (8), 1878 (8), 1879 (7), 1880 (8), 1881 (7), 1882 (8), 1883 (5), 1884 (6), 1885 (6), 1886 (8), 1887 (7), 1888 (7), 1889 (10), 1890 (11), 1891 (7), 1892 (8), 1893 (11), 1894 (8), 1895 (7), 1896 (8), 1897 (8), 1898 (8), 1899 (8), 1900 (7), 1901 (7), 1902 (9), 1903 (8), 1904 (16) @ 1/8 per No. to Members and @ 2/- per No. to Non-Members.
- N.B.—The figures enclosed in brackets give the number of Nos. in each Volume.
4. Journal and Proceedings, N.S., 1905, to date (Nos. 1-4 of 1905 are out of stock), @ 1/8 per No. to Members and Rs. 2 per No. to Non-Members.
 5. Memoirs, 1905, to date. Price varies from number to number. Discount of 25% to Members.
 6. Centenary Review of the Researches of the Society from 1784-1888 ... 3
 7. Catalogue of the Library of the Asiatic Society, Bengal, 1910 ... 8
 8. Moore and Hewitson's Descriptions of New Indian Lepidoptera, Parts I-III, with 8 coloured Plates, 4to, @ 6/- each ... 18
 9. Kaqiracabānī, Parts I and II @ 1/8/ ... 3
 10. Persian Translation of Hajj Baha of Isfahan, by Hajj Shaikh Ahmad-i-Kirmānī, and edited with notes by Major D. C. Phillott. ... 10

Notice of Sanskrit Manuscripts, Fasc. 1-35 @ 1/- each ... 35

Nepalese Buddhist Sanskrit Literature, by Dr. R. J. Mitra ... 6

N.B.—All Cheques, Money Orders

BIBLIOTHECA INDICA: COLLECTION OF ORIENTAL WORKS

PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.
NEW SERIES, No. 1330.

शतसाहसिका प्रज्ञापारमिता ।
ŚATASĀHASRIKĀ-PRAJÑĀ-PĀRAMITĀ:
A
THEOLOGICAL AND PHILOSOPHICAL DISCOURSE
OF
BUDDHA WITH HIS DISCIPLES
(IN A HUNDRED-THOUSAND STANZAS).

EDITED BY
PRATĀPACANDRA GHOSH
PART I. FAS. XVII.

CALCUTTA

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS,
AND PUBLISHED BY THE
ASIATIC SOCIETY, 1, PARK STREET,
1912.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaitachintā Kaustubha, Fasc. 1-3 @ /10/ each	...	14
Āitarāya Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /10/ each	...	14
Āitareyalocana	...	14
Amarakosha, Fasc. I	...	2
*Ānu Bhāṣya, Fasc. 2-5 @ /10/ each	...	2
Anumana Dīpiti Prasārini, Fasc. I, @ /10/	...	2
Aṣṭasāhasikā Prajñāpāramitā, Fasc. 1-6 @ /10/ each	...	10
Ātmatattvaviveka, Fasc. 1	...	3
Āqṛavāidyaka, Fasc. 1-5 @ /10/ each	...	10
Avadāna Kalpalatā, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-9. Vol. II, Fasc. 1-9 @ /1/ each	...	2
Bālam Bhaṭṭi, Vol. I, Fasc. 1-2, Vol. II, Fasc. 1, @ /10/ each	...	18
Baudhāyana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-3; Vol. II, Fasc. 1-4 @ /10/ each	...	4
Bhāṭṭa Dipikā, Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1, @ /10/ each	...	4
Bauddhastotrāsaṅgraha	...	2
Bṛhaddevatā, Fasc. 1-4 @ /10/ each	...	2
Bṛhadharma Purāṇa, Fasc. 1-6 @ /10/ each	...	3
Bodhicaryāvatāra of Śāntideva, Fasc. 1-5 @ /10/ each	...	3
Cri Cantinatha Charita, Fasc. 1-3	...	1
*Catadūṣaṇi, Fasc. 1-2 @ /10/ each	...	1
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each	...	8
*Catapatha Brāhmaṇa, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5 Vol. III, Fasc. 1-7; Vol. V, Fasc. 1-4 @ /10/ each	...	14
Ditto Vol. VI, Fasc. 1-3 @ 1/4/ each	...	3
Ditto Vol. VII, Fasc. 1-5 @ /10/	...	3
*Catasāhasikā-prajñāpāramitā, Part I, Fasc. 1-16 @ /10/ each	...	10
*Catavarga Chintāmaṇi, Vol. II, Fasc. 1-25; Vol. III, Part I, Fasc. 1-18, Part II, Fasc. 1-10; Vol. IV, Fasc. 1-6 @ /10/ each	...	36
Ditto Vol. IV, Fasc. 7-8, @ 1/4/ each	...	2
Ditto Vol. IV, Fasc. 9-10 @ /10/	...	1
Glokavartika, (English), Fasc. 1-7 @ 1/4/ each	...	5
*Śrauta Sūtra of Śāṅkhāyana, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4; Vol. III, Fasc. 1-4; Vol. 4, Fasc. 1 @ /10/ each	...	10
Gri Bhāṣyam, Fasc. 1-3 @ /10/ each	...	1
Dāna Kriyā Kaumudī, Fasc. 1-2 @ /10/ each	...	1
Gadadhara Paddhati Kāśāra, Vol. I, Fasc. 1-7 @ /10/ each	...	4
Ditto Āśārasūtra, Vol. II, Fasc. 1-4	...	3
Gobhiliya Gṛhya Sūtra, Vol. I, @ /10/ each	...	3
Ditto Vol. II, Fasc. 1-2 @ 1/4/ each	...	2
Ditto (Appendix) Gobhila Parisista	...	2
Ditto Gṛhya Saṅgraha	...	0
Haralata	...	1
Karmaprādīp, Fasc. 1	...	1
Kāla Vivēka, Fasc. 1-7 @ /10/ each	...	4
Kāśānta, Fasc. 1-6 @ /12/ each	...	4
Kāthā Śarit Saṅgṛaha, (English) Fasc. 1-14 @ 1/4/ each	...	17
Kurama Purāṇa, Fasc. 1-2 @ /10/ each	...	5
Kṛpavali, Fasc. 1, @ /10/	...	0
Mādhava Pārijāta, Fasc. 1-11 @ /10/ each	...	11
Mahā-bhāṣya-pradīpodyata, Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 1-12; Vol. III, Fasc. 1-10 @ /10/ each	...	19
Ditto Vol. IV, Fasc. 1-2 @ 1/4/ each	...	2
Mānujika Saṅgraha, Fasc. 1-3 @ /10/ each	...	1
Mārkandeya	...	1

लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते कायस्तथाऽभविष्यदवितथा-
नन्यतथाऽविपरीताभूतः सत्या यथावन्नित्याधुवः शाश्वतोऽविपरि-
णाम धर्मा खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते कायः कल्पितो
विठयितः सन्दर्भितः । इदं सर्वमनित्यमधुवमशाश्वतं विपरिणाम-
धर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते मनस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं
सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
तस्मात्तर्हि सुभूते मनः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्वम-
नित्यमधुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते रूपस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं
भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं शाश्वतमविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते रूपः कल्पितं विठयितं सन्दर्भितमिदं सर्व-
मनित्यमधुवमशाश्वतं विपरिणामधर्माभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते शब्दस्तथा-
ऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतः सत्यः यथावन्नित्याधुवः
शाश्वतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते शब्दः
कल्पितो विठयितः सन्दर्भितः इदं सर्वमनित्यमधुवमशाश्वतं

लेदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । तस्मा-
त्तर्हि सुभूतेऽध्यातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवो-
ऽग्राश्रतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते तेजोधातुस्तथाऽभविष्यदवि-
तथानन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्योऽध्रुवः ग्राश्रतो-
ऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषा-
सुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तेजो धातुः
कल्पितो विठयितः सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्रतो विपरिणाम-
धर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते वायुधातुस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो
भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्रतोऽविपरिणामधर्मा न
खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते वायुधातुः कल्पितो विठयितः
सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्रतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
आकाशधातुस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूतः सत्यो
यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्रतोऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावो-
ऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् ।
यस्मात्तर्हि सुभूते आकाशधातुः कल्पितो विठयितः सन्दर्भितो-
ऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्रतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महायानं सदेव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते विज्ञानधातुस्तथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथा-

विपरीतो भूतः सत्यो यथावन्नित्यो ध्रुवः ग्राश्रतोऽविपरिणामधर्मा
न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानधातुः कल्पितो विठयितः
सन्दर्भितोऽनित्योऽध्रुवोऽग्राश्रतो विपरिणामधर्माऽभावस्तस्मान्महा-
यानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते
अविद्यातथाऽभविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीतो भूता सत्यायथा-
वन्नित्याध्रुवाग्राश्रताऽविपरिणामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं
महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते अविद्या कल्पिता विठयिता सन्दर्भिताऽनित्याऽध्रुवा-
ग्राश्रताविपरिणामधर्माणि अभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषा-
सुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते संस्कारास्तथा-
भविष्यदवितथाऽनन्यतथाऽविपरीताभूताः सत्यायथावन्नित्याध्रुवाः
ग्राश्रता अविपरिणामधर्माणि न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं
सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
संस्काराः कल्पिता विठयिताः सन्दर्भिताः अनित्याऽध्रुवाऽग्राश्रता
विपरिणामधर्माणिऽभावस्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते विज्ञानं तथाऽभविष्यदवितथा-
ऽनन्यतथाऽविपरीतं भूतं सत्यं यथावन्नित्यं ध्रुवं ग्राश्रतमविपरि-
णामधर्मा न खल्वभावोऽभविष्येदं महायानं सदेवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते विज्ञानं कल्पितं
विठयितं सन्दर्भितमनित्यमध्रुवमग्राश्रतं विपरिणामधर्माऽभाव-
स्तस्मान्महायानं सदेवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत्

देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते धर्मधातुभावो
ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभि-
भूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते धर्मधातुरभावो न भाव-
स्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स
चेत् सुभूते तथताभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देव-
मानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथता
ऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निर्याति । स चेत् सुभूते भूतकोटिभावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं
महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि
सुभूते भूतकोटिरभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं
लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते अचिन्त्यधातुभावोऽभविष्य-
न्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरया-
स्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूतेऽचिन्त्यधातुरभावो न भावस्तस्मान्महायानं
स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते स
देवमानुषासुरो लोको भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स
देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते स
देवमानुषासुरो लोकोऽभावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमा-
नुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।

स चेत् सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रथमचित्तोत्पाद-
मुपादाय यावद्बोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चित्तोत्पादास्तौ भावो

ऽभविष्यन्नाभावो नेदं महायानं स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय-
निरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य प्रथम-
चित्तोत्पादनमुपादाय यावद्बोधिमण्ड एतस्मिन्नन्तरे ये चित्तो-
त्पादास्तौ भावो न भावस्तस्मान्महायानं स देवमानुषासुरं लोक-
मभिभूयनिर्याति । स चेत् सुभूते बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य वज्रो-
पमं ज्ञानं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं बोधिमत्त्वो महामत्त्वः सर्व-
वासनाऽनुसन्धिकेण न भावं विदित्वा सर्वकारजतामनुप्राप्यत् ।
स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिरयास्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते
बोधिमत्त्वस्य महामत्त्वस्य वज्रोपमं ज्ञानमभावो न भावस्तस्मा-
द्बोधिमत्त्वो महामत्त्वः सर्ववासनाऽनुसन्धिकेण भावं विदित्वा सर्व-
कारजतामनुप्राप्नोति । स देवमानुषासुरं लोकमभिभूयनिर्याति ।
स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वात्रिंशन्महापुरुष-
लक्षणानि भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय तेजसा त्रिधा चाभा-
विष्यता तस्यत् राजिष्यत् । तस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक्सम्बुद्धस्य द्वात्रिंशन्महापुरुष लक्षणान्यभावो न भावस्तस्मा-
त्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धः स देवमानुषासुरं लोकमभिभूय तेजसा
त्रिधा च भासते तपति विराजते । स चेत् सुभूते तथागत-
स्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीवालुकोपमान् लोकधातूना भयाऽस्फुरि-
ष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्याभावो न
भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो गङ्गानदीवालुकोपमान्

लोकधातूना भयास्फुरति । स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक्सम्बुद्धस्य षष्ठ्यङ्गोपेतः स्वरो भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथा-
गतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येयान् लोकधातून्
स्वरेणाऽभिव्यज्यपयिष्यत् । यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः
सम्यक्सम्बुद्धस्य षष्ठ्यङ्गोपेतः स्वरोऽभावो न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन्
सम्यक्सम्बुद्धो दशसु दिक्षु अप्रमेयासंख्येयान् लोकधातून् स्वरे-
णाऽभिव्यज्यपयति । स चेत् सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बु-
द्धस्य धर्मचक्रं भावोऽभविष्यन्नाभावो नेदं तथागतोऽर्हन् सम्यक्-
सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रवर्त्तयिष्यत् । अप्रवर्त्तनीयं अमणेन वा ब्राह्मणेन
वा देवेन वा मारेण वा ब्रह्मणा वा केनचिदा पुनर्लीके सहधर्म्येण ।
यस्मात्तर्हि सुभूते तथागतस्यार्हतः सम्यक्सम्बुद्धस्य धर्मचक्रमभावो
न भावस्तस्मात्तथागतोऽर्हन् सम्यक्सम्बुद्धो धर्मचक्रं प्रवर्त्तयत्य-
प्रवर्त्तनीयं अमणेन वा ब्राह्मणेन वा देवेन मारेण वा केनचिदा
पुनर्लीके सहधर्म्येण । स चेत् सुभूते सत्त्वाभावोऽभविष्यन्नाभावो
येषां कृते तथागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं नेह
ते सत्त्वा अनुपधिग्रेषे निर्वाणधातौ परिणिरवापयिष्यत् । यस्मा-
त्तर्हि सुभूते सत्त्वा अभावो न भाव वा येषां कृते तथागते-
नार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन धर्मचक्रं प्रवर्त्तितं । तस्मात् सत्त्वा अनुपधि-
ग्रेषे निर्वाणधातौ परिनिर्हताश्च परिनिर्वाणानि च परिनिर्वा-
ण्यति च ।

यत्पुनः सुभूतिरेवमाह । आकाशसमं तद्यानमिति । एवमेतत्
सुभूते एवमेतत् आकाशसमं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते

आकाशस्य न पूर्वार्धदिक् प्रज्ञायते न दक्षिणा न पश्चिमा नीलरा
तोर्द्धा नाधो नातुविदिशः प्रज्ञायन्ते । एवमेव सुभूते तस्य महा-
यानस्य न पूर्वार्धदिक् प्रज्ञायते न दक्षिणा न पश्चिमानोत्तरा
नातुविदिशः प्रज्ञायन्ते । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं ।
तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न नीलं न पीतं न लोहितं
नावदातं नास्त्रिष्टं न स्फटिकरजतवर्णमेव मेव सुभूते तन्महायानं
न नीलं न पीतं न लोहितं नावदातं नास्त्रिष्टं न स्फटिकरजत-
वर्णं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
आकाशं नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नमेव मेव सुभूते तन्महायानं
नातीतं नानागतं न प्रत्युत्पन्नं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं ।
तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न हानिर्नवृद्धिर्नपरिहाणिः
एवमेव तस्य महायानस्य न हानिर्नवृद्धिर्नपरिहाणिस्तेनोच्यते
आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य न संक्लेशो
न व्यवदानमेव मेव सुभूते तस्य महायानस्य न संक्लेशो न व्यवदानं
तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशस्य
नोत्पादो न विरोधो न स्थितिर्नविष्टिति न स्थितेरण्णयात्वं
प्रज्ञायते । एवमेव सुभूते तस्य महायानस्य नोत्पादो न निरोधो न
स्थितिर्नविष्टितिर्नस्थितेरण्णयात्वं प्रज्ञायते । तेनोच्यते आकाशसमं
तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न कुशलं नाऽकुशलं
न व्याकृतमेव मेव सुभूते तन्महायानं न कुशलं नाऽकुशलं न व्याकृतं
तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातमेव मेव सुभूते तन्महायानं

न दृष्टं न श्रुतं न मतं न विज्ञातं तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न ज्ञेयं नाज्ञेयं न
 विज्ञेयं न परिज्ञेयं न साक्षात्कर्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्य-
 मेवमेव सुभूते तन्महायानं न ज्ञेयं नाऽज्ञेयं न विज्ञेयं न परिज्ञेयं
 न साक्षात्कर्तव्यं न प्रहातव्यं न भावयितव्यं तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न विपाको न विपाक-
 धर्म एवमेव सुभूते तन्महायानं न विपाको न विपाकधर्म तेनो-
 च्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न
 कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नाख्यधातुपर्यापन्नमेवमेव
 सुभूते तन्महायानं न कामधातुपर्यापन्नं न रूपधातुपर्यापन्नं नाख्य-
 धातुपर्यापन्नं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
 सुभूते आकाशं न सरागं न विरागं न सदेष्टं न विगतदेष्टं न समोहं
 न विगतमोहं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न सरागं न विरागं न
 सदेष्टं न विगतदेष्टं न समोहं विगतमोहं । तेनोच्यते आकाशसमं
 तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न प्रथम चित्तोत्पादो
 न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो
 नाष्टमो न नवमो न दशमश्चित्तोत्पादः । एवमेव सुभूते तत्र
 महायाने न प्रथमश्चित्तोत्पादो न द्वितीयो न तृतीयो न चतुर्थो
 न पञ्चमो न षष्ठो न सप्तमो नाऽष्टमो न नवमो न दशम-
 श्चित्तोत्पादः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम
 सुभूते आकाशे न शुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचभूमिर्नाष्टमकभूमिर्न-
 दर्शमभूमिर्नतनुभूमिर्नवीतरागभूमिर्नकृताविभूमिरेवमेव सुभूते तत्र

महायाने न शुक्लविदर्शनाभूमिर्नगोचभूमिर्नाष्टमकभूमिर्नदर्शमभूमिर्न-
 तनुभूमिर्नकृताविभूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
 नाम सुभूते आकाशे न श्रोतापत्तिफलं न सहदागामिफलं
 नाऽनागामिफलं नाहत्वमेवमेव सुभूते तत्र महायाने न श्रोत
 आपत्तिफलं न सहदागामिफलं नाऽनागामिफलं तेनोच्यते आकाश-
 समं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशे न आवकभूमिर्न-
 प्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्समुद्भूमिरेवमेव सुभूते तत्र
 महायाने न आवकभूमिर्नप्रत्येकबुद्धभूमिर्नबोधिसत्त्वभूमिर्नसम्यक्-
 समुद्भूमिस्तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
 आकाशं न रूपि नारूपि न सनिदर्शनं नानिदर्शनं न प्रतिघं
 नाऽप्रतिघं न संयुक्तं न वियुक्तमेवमेव सुभूते तन्महायानं न रूपि
 नारूपि न सनिदर्शनं नाऽनिदर्शनं न प्रतिघं नाऽप्रतिघं न संयुक्तं
 न वियुक्तं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते
 आकाशं न नित्यं नाऽनित्यं न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा
 न शुभं नाऽशुभं । एवमेव सुभूते तन्महायानं न नित्यं नाऽनित्यं
 न सुखं न दुःखं नात्मा नाऽनात्मा न शुभं नाऽशुभं तेनोच्यते
 आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न शून्यं
 नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न प्रणिहितं नाऽप्रणिहितमेव-
 मेव तन्महायानं न शून्यं नाऽशून्यं न निमित्तं नाऽनिमित्तं न
 प्रणिहितं नाऽप्रणिहितं तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि
 नाम सुभूते आकाशं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं ।
 एवमेव सुभूते तन्महायानं न शान्तं नाऽशान्तं न विविक्तं नाऽविविक्तं

तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
नालोको न तमः एवमेव सुभूते तन्महायानं नालोको न तमः
तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं
नोपलभ्यते । एवमेव तन्महायानं नोपलभ्यते । तेनोच्यते
आकाशसमं तद्यानं । तद्यथापि नाम सुभूते आकाशं न प्रव्याहारो
नाऽप्रव्याहारः । एवमेव सुभूते तन्महायानं न प्रव्याहारो नाऽप्र-
व्याहारः । तेनोच्यते आकाशसमं तद्यानं । अनेन सुभूते
पर्यायेणाकाशसमं तद्यानं यदुत महायानम् ।

यदपि सुभूतिरेवमाह । यथाकाशेऽप्रमेयानामसंख्येयानां
सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
सत्त्वानामवकाश इति । एवमेतत् सुभूते एवमेतत् यथाकाशे-
ऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेतस्मिन् महायाने-
ऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोः सत्तासत्तया
हि सुभूते आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता
वेदितव्या । अनेनापि पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयानाम-
संख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते ये च
सत्ता यच्चाकाशं यच्च महायानं सर्वं तन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते
सत्ताप्रमाणतया आकाशप्रमाणतावेदितव्या । आकाशप्रमाणतया
महायानप्रमाणतावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन्
महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतो-
स्तथा हि सुभूते ये च सत्तायच्चाकाशं यच्च महायानं सर्वं तन्नोप-
लभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्तापरिमाणतया आकाशापरिमाणता-

वेदिता । आकाशापरिमाणतया महायानाऽपरिमाणतावेदिता ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां
सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते ये च यच्चाकाशं
यच्च महायानं सर्वमेतन्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्तासत्तया-
धर्मधात्वसत्तावेदितव्या । धर्मधात्वसत्तया आकाशासत्तावेदितव्या ।
आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तया
अप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या ।
असंख्येयासत्तयाऽपरिमाणासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते
पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते ये च सत्ता यच्च धर्मधातुर्यच्चाकाशं
यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं सर्वमेत-
न्नोपलभ्यते । पुनरपरं सुभूते सत्तासत्तया तथताऽसत्तावेदितव्या ।
तथताऽसत्तया आकाशाऽसत्तावेदितव्या । आकाशासत्तयामहा-
यानाऽसत्तावेदितव्या । महायानाऽसत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तयाऽपरि-
माणासत्तयासर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
हेतोस्तथा हि सुभूते ये च सत्तायच्चधर्मधातुर्यच्चाकाशं यच्च महा-
यानं यच्चाप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।
पुनरपरं सुभूते सत्ताऽसत्तया तथताऽसत्तावेदितव्या । तथता-
ऽसत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशाऽसत्तया महायाना-
सत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेया-

ऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तयाऽपरिमाणसत्ता-
वेदितव्या । अपरिमाणसत्तयामर्बधर्माऽसत्तावेदितव्या । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये च सत्ताया च
तथता यज्ञाकाशं यज्ञ महायानं यज्ञाऽप्रमेयं यज्ञाऽसंख्येयं
यज्ञाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मसत्तयासत्ताऽसत्तावेदितव्या । सत्ता-
ऽसत्तयाजीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवाऽसत्तयाजन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तयापोषाऽसत्तावेदितव्या । पोषासत्तयापुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषाऽसत्तयापुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तयामनुजा-
सत्तावेदितव्या । अनुजाऽसत्तयामानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
ऽसत्तयाकारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तयावेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तयाजानकासत्तावेदितव्या । जानकाऽसत्तया-
पश्यकाऽसत्तावेदितव्या । पश्यकाऽसत्तयाभूतकोट्यसत्तयावेदितव्या ।
भूतकोट्यसत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तयामहा-
यानाऽसत्तावेदितव्या । महायानाऽसत्तयाऽप्रमेयाऽसत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयाऽसत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयाऽसत्तयाऽपरि-
माणसत्तावेदितव्या । अपरिमाणसत्तयामर्बधर्माऽसत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यज्ञात्मा यज्ञ सत्तो
यज्ञ जीवो यज्ञ जन्तुर्यज्ञ पोषो यज्ञ पुरुषो यज्ञ पुङ्गवो यज्ञ
मनुजो यज्ञ मानवो यज्ञ कारको यज्ञ वेदको यज्ञ जानको यज्ञ
पश्यको यज्ञाऽचिन्त्यधातुर्यज्ञ रूपं या च वेदनाया च संज्ञा

यज्ञको या च भूतकोटि यज्ञाकाशं यज्ञ महायानं यज्ञाऽप्रमेयं
यज्ञाऽसंख्येयं यज्ञाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।
पुनरपरं सुभूते आत्मसत्तया सत्ताऽसत्तावेदितव्या । सत्ताऽसत्तया
जीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवाऽसत्तया जन्वसत्तावेदितव्या । जन्व-
सत्तया पोषाऽसत्तावेदितव्या । पोषाऽसत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या ।
पुरुषाऽसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तयामनुजासत्ता-
वेदितव्या । अनुजाऽसत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया
कारकासत्तावेदितव्या । कारकाऽसत्तया वेदकाऽसत्तावेदितव्या ।
वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकाऽसत्तया पश्यका-
ऽसत्तावेदितव्या । पश्यकासत्तयाऽचिन्त्यधातुसत्तावेदितव्या । अचिन्त्य-
धातुसत्तया रूपाऽसत्तावेदितव्या । रूपासत्तया वेदनासत्तावेदितव्या ।
वेदनासत्तया संज्ञाऽसत्तावेदितव्या । संज्ञासत्तया संस्काराऽसत्ता-
वेदितव्या । संस्काराऽसत्तया विज्ञानाऽसत्तावेदितव्या । विज्ञाना-
सत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता-
वेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेया-
सत्तयाऽसंख्येयाऽसत्तावेदितव्या । असंख्येयाऽसत्तयाऽपरिमाणसत्त-
वेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि
सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यज्ञात्मा यज्ञ सत्तो
यज्ञ जीवो यज्ञ जन्तुर्यज्ञ पोषो यज्ञ पुरुषो यज्ञ पुङ्गवो यज्ञ
मनुजो यज्ञ मानवो यज्ञ कारको यज्ञ वेदको यज्ञ जानको यज्ञ
पश्यको यज्ञाऽचिन्त्यधातुर्यज्ञ रूपं या च वेदनाया च संज्ञा

ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चा-
 ऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चाऽपरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वसत्त्वोप-
 लभ्यते । पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या ।
 सत्त्वासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या ।
 पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता-
 वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवाऽसत्तावेदितव्या । मानवासत्तया-
 कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या ।
 वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्यासत्ता-
 वेदितव्या । पश्यासत्तया चक्षुरसत्तावेदितव्या । चक्षुरसत्तया
 श्रोत्रासत्तावेदितव्या । श्रोत्रासत्तया घ्राणासत्तावेदितव्या । घ्राणा-
 सत्तया जिह्वासत्तावेदितव्या । जिह्वासत्तया कायासत्तावेदितव्या ।
 कायासत्तया मनोऽसत्तावेदितव्या । मनोऽसत्तया आकाशसत्त-
 वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायाना-
 सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयाऽसत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
 तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणा-
 सत्तया सर्वधर्माऽसत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पथ्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कथं
 हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यच्च सत्त्वो यच्च जीवो यच्च
 जन्तुर्यच्च पोषो यच्च पुरुषो यच्च पुङ्गवो यच्च मनुजो यच्च
 मानवो यच्च कारको यच्च वेदको यच्च जानको यच्च पशको
 यच्च चक्षुर्यच्च श्रोत्रं यच्च घ्राणं यच्च जिह्वा यच्च कायः यच्च मनः

यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं
 ये च सर्वधर्माः । तत्सर्वं नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
 सत्तया जीवाऽसत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
 जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
 तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
 सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
 सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
 तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्या-
 सत्तावेदितव्या । पश्यासत्तया रूपसत्तावेदितव्या । रूपा-
 सत्तया शब्दासत्तावेदितव्या । शब्दासत्तया गन्धासत्तावेदितव्या ।
 गन्धासत्तया रसासत्तावेदितव्या । रसासत्तया स्पर्शासत्तावेदितव्या ।
 स्पर्शासत्तया धर्मासत्तावेदितव्या । धर्मासत्तया आकाशसत्ता-
 वेदितव्या । आकाशसत्तया महायानसत्तावेदितव्या । महायान-
 सत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
 तव्या । असंख्येयसत्तयाऽपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरिमाण-
 सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पथ्यायेण
 तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्-
 कथं हेतोस्तथा हि सुभूते यथात्मा यच्च सत्त्वो यच्च जीवो यच्च
 यन्तु यच्च पोषो यच्च पुरुषो यच्च पुङ्गवो यच्च मनुजो यच्च मानवो
 यच्च कारको यच्च वेदको यच्च जानको यच्च पशको यच्च रूपं यच्च
 शब्दः यच्च गन्धो यच्च रसो यच्च स्पर्शः ये च धर्माः यच्चाकाशं यच्च

महायानं यज्ञाप्रमेयं यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्वधर्माः ।
सर्वमेतन्मोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्मसत्तावेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पशु-
कासत्तावेदितव्या । पशुकासत्तया चतुर्विज्ञानासत्तावेदितव्या ।
चतुर्विज्ञानासत्तया श्रोत्रविज्ञानासत्तावेदितव्या । श्रोत्रविज्ञाना-
सत्तया घ्राणविज्ञानासत्तावेदितव्या । घ्राणविज्ञानासत्तया जिह्वा-
विज्ञानासत्तावेदितव्या । जिह्वाविज्ञानासत्तया कायविज्ञानासत्ता-
वेदितव्या । कायविज्ञानासत्तया मनोविज्ञानासत्तावेदितव्या ।
मनोविज्ञानासत्तया आकाशसत्तावेदितव्या । आकाशसत्तया
महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तयाऽपरिमा-
णासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्ता-
नामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य
जीव यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो
यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पशुको

यस्य चतुर्विज्ञानं यस्य श्रोत्रविज्ञानं यस्य घ्राणविज्ञानं यस्य
जिह्वाविज्ञानं यस्य कायविज्ञानं यस्य मनोविज्ञानं यथाकाशं यस्य
महायानं यज्ञाप्रमेयं यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्वधर्माः
सर्वमेतन्मोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्मसत्तावेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषसत्तावेदि-
तव्या । पुरुषसत्तया पुङ्गवासत्तावेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
सत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया
पशुकासत्तावेदितव्या । पशुकासत्तया चतुःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या ।
चतुःसंस्पर्शासत्तया श्रोत्रसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । श्रोत्रसंस्पर्शा-
सत्तया घ्राणसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । घ्राणसंस्पर्शासत्तया जिह्वा-
संस्पर्शासत्तावेदितव्या । जिह्वासंस्पर्शासत्तया कायसंस्पर्शासत्ता-
वेदितव्या । कायसंस्पर्शासत्तया मनःसंस्पर्शासत्तावेदितव्या । मनः-
संस्पर्शासत्तया आकाशसत्तावेदितव्या । आकाशसत्तया महा-
यानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या ।
अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरि-
माणासत्तावेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां
सत्तानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य

जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पशुको यश्च चतुःसंस्पर्शो यश्च श्रोत्रसंस्पर्शो यश्च घ्राणसंस्पर्शो यश्च जिह्वासंस्पर्शो यश्च कायसंस्पर्शो यश्च मनःसंस्पर्शो यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्वासत्तावेदितव्या । सत्वासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या । जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनुजासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पशुकासत्तावेदितव्या । पशुकासत्तया चतुःसंस्पर्शजावेदनासत्तावेदितव्या । चतुःसंस्पर्शजावेदनासत्तया श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनासत्तावेदितव्या । श्रोत्रसंस्पर्शजावेदनासत्तया घ्राणसंस्पर्शजावेदनासत्तावेदितव्या । घ्राणसंस्पर्शजावेदनासत्तया जिह्वासंस्पर्शजावेदनासत्तावेदितव्या । जिह्वासंस्पर्शजावेदनासत्तया कायसंस्पर्शजावेदनासत्तावेदितव्या । कायसंस्पर्शजावेदनासत्तया मनःसंस्पर्शजावेदनासत्तावेदितव्या । मनःसंस्पर्शजावेदनासत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्येयासत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणासत्तावेदितव्या । अपरि-

माणासत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पञ्चादशतस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयाणां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च मत्तो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पशुको या च चतुःसंस्पर्शजावेदना या च श्रोत्रसंस्पर्शजावेदना या च घ्राणसंस्पर्शजावेदना या च जिह्वासंस्पर्शजावेदना या च कायसंस्पर्शजावेदना या च मनःसंस्पर्शजावेदना यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्वासत्तावेदितव्या । सत्वासत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या । जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदितव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनुजासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवासत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पशुकासत्तावेदितव्या । पशुकासत्तया पृथिवीधालसत्तावेदितव्या । पृथिवीधालसत्तया अग्नालसत्तावेदितव्या । अग्नालसत्तया तेजोधालसत्तावेदितव्या । तेजोधालसत्तया वायुधालसत्तावेदितव्या । वायुधालसत्तया आकाशधालसत्तावेदितव्या । आकाशधालसत्तया विज्ञानधालसत्तावेदितव्या । विज्ञानधालसत्तया आकाशासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महायाना-

सत्तया अप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तावेदि-
तव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरिमाणा-
सत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि सुभूते यश्चात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तु
यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो
यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पश्वको यश्च पृथिवी-
धातुर्यश्चाभ्यातुर्यश्च तेजोधातुर्यश्च वायुधातुर्यश्चाकाशधातुर्यश्च
विज्ञानधातुर्यश्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं । यच्चाऽसंख्येयं
यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया पश्व-
कासत्तावेदितव्या । पश्वकासत्तया अविद्यासत्तावेदितव्या । अवि-
द्यासत्तया संस्कारासत्तावेदितव्या । संस्कारासत्तया विज्ञानासत्ता-
वेदितव्या । विज्ञानासत्तया नामरूपासत्तावेदितव्या । नामरूपा-
सत्तया षडायतनासत्तावेदितव्या । षडायतनासत्तया स्पर्शासत्ता-
वेदितव्या । स्पर्शासत्तया वेदनासत्तावेदितव्या । वेदनासत्तया

दृष्ट्यासत्तावेदितव्या । दृष्ट्यासत्तया उपादानासत्तावेदितव्या । उपा-
दानासत्तया भवासत्तावेदितव्या । भवासत्तया जात्यसत्तावेदितव्या ।
जात्यसत्तया जरामरणसत्तावेदितव्या । जरामरणसत्तया आका-
शासत्तावेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तावेदितव्या ।
महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येया-
सत्तावेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तावेदितव्या ।
अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते
पर्यायेण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामव-
काशः तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यश्चात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो
यश्च जन्तु यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च
मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पश्वको यच्चा-
ऽविद्या ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्च नाम रूपं यच्च षडाय-
तनं यश्च स्पर्शा या च वेदनाया च दृष्ट्या यच्चोपादानं यश्च भवो
या च जातिर्यच्च जरामरणं यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽप्रमेयं
यच्चाऽसंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्तावेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्तावेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तावेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्तावेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तावेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तावेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तावेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तावेदितव्या । जानकासत्तया

पश्यकामत्तावेदितव्या । पश्यकामत्तया दानपारमिताऽसत्तावेदि-
तव्या । दानपारमिताऽसत्तया शीलपारमितामत्तावेदितव्या ।
शीलपारमितामत्तया चान्तिपारमितामत्तावेदितव्या । चान्ति-
पारमितामत्तया वीर्यपारमितामत्तावेदितव्या । वीर्यपारमिता-
मत्तया ध्यानपारमितामत्तावेदितव्या । ध्यानपारमितामत्तया
प्रज्ञापारमितामत्तावेदितव्या । प्रज्ञापारमितामत्तया आकाश-
मत्तावेदितव्या । आकाशमत्तया महायानासत्तावेदितव्या । महा-
यानासत्तयाऽप्रमेयासत्तावेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता-
वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तावेदितव्या । अपरि-
माणसत्तया सर्वधर्मासत्तावेदितव्या । अनेनापि सुभूते पथा-
येण तस्मिन् महायानेऽप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि । यश्चात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च
जन्तु र्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च मनुजो यश्च
मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च पश्यको वा च
दानपारमिताया च शीलपारमिताया च चान्तिपारमिताया च
वीर्यपारमिताया च ध्यानपारमिताया च प्रज्ञापारमिता यच्चा-
काशं यच्च महायानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च
सर्वधर्माः सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्तावेदितव्या । सत्ता-
मत्तया जीवासत्तावेदितव्या । जीवासत्तया जन्तुसत्तावेदितव्या ।
जन्तुसत्तया पोषासत्तावेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तावेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवसत्तावेदितव्या । पुङ्गवसत्तया

मनुजासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या ।
मानवासत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदका-
सत्ता वेदितव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या जानका-
मत्तया पश्यकासत्ता वेदितव्या । पश्यकासत्तया अध्यात्मशून्यतामत्ता
वेदितव्या । अध्यात्मशून्यतामत्तया बहिर्द्वाशून्यतामत्ता वेदितव्या ।
बहिर्द्वाशून्यतामत्तया अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यतामत्ता वेदितव्या । अध्या-
त्मबहिर्द्वाशून्यतामत्तया शून्यताशून्यतामत्ता वेदितव्या । शून्यता-
शून्यतामत्तया महाशून्यतामत्ता वेदितव्या । महाशून्यतामत्तया
परमार्थशून्यतामत्ता वेदितव्या । परमार्थशून्यतामत्तया संसृतशून्य-
तामत्ता वेदितव्या । संसृतशून्यतामत्तयाऽसंसृतशून्यतामत्ता वेदि-
तव्या । असंसृतशून्यतामत्तया अत्यन्तशून्यतामत्ता वेदितव्या । अत्य-
न्तशून्यतामत्तया अनवरागशून्यतामत्ता वेदितव्या । अनवरागशून्य-
तामत्तया अनवकारशून्यतामत्ता वेदितव्या । अनवकारशून्यतामत्तया
प्रकृतिशून्यतामत्ता वेदितव्या । प्रकृतिशून्यतामत्तया सर्वधर्मशून्यता-
मत्तावेदितव्या । सर्वधर्मशून्यतामत्तया स्वलक्षणशून्यता वेदितव्या ।
स्वलक्षणशून्यतामत्तया अनुपलम्भशून्यतामत्ता वेदितव्या । अनुपलम्भ-
शून्यतामत्तया अभावशून्यतामत्ता वेदितव्या । अभावशून्यतामत्तया
स्वभावशून्यतामत्ता वेदितव्या । स्वभावशून्यतामत्तया अभावस्वभाव-
शून्यतामत्ता वेदितव्या । अभावस्वभावशून्यतामत्तया आकाशासत्ता
वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महाया-
नासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया अपरिमाणा-
सत्तावेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या ।

अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्ये-
यानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च
सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च
मनुजा यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च
पश्वको या चाऽध्यात्मशून्यता या च बहिर्द्वाशून्यतायाचाध्यात्म-
बहिर्द्वाशून्यतायाच शून्यताशून्यतायाच महाशून्यतायाच परमार्थ-
शून्यतायाच संस्कृतशून्यतायाचामस्कृतशून्यतायाचात्यन्तशून्यताया-
चानवराशून्यतायाचानवकारशून्यतायाच प्रकृतिशून्यतायाच सर्व-
धर्माशून्यतायाच खलचणशून्यतायाचाऽनुपलम्भशून्यतायाचाऽभाव-
शून्यतायाच स्वभावशून्यतायाचाऽभावस्वभावशून्यता यच्चाकाशं यच्च
महायानं यच्चाऽपरिमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्व-
धर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवसत्ता वेदितव्या । जीवसत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश्व-
कासत्ता वेदितव्या । पश्वकासत्तया स्मृत्युपस्थानासत्ता वेदितव्या ।
स्मृत्युपस्थानासत्तया सम्यक्प्रहाणासत्ता वेदितव्या । सम्यक्प्रहाणा-
सत्तया ऋद्धिपादासत्ता वेदितव्या । ऋद्धिपादासत्तया इन्द्रिया-

सत्ता वेदितव्या । इन्द्रियामत्तया बलासत्ता वेदितव्या । बलासत्तया
बोध्यज्ञासत्ता वेदितव्या । बोध्यज्ञासत्तया आर्याष्टाङ्गमार्गासत्ता वेदि-
तव्या । आर्याष्टाङ्गमार्गासत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशा-
सत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायानासत्तयाऽप्रमेयासत्ता-
वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया
अपरिमाणासत्ता वेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता
वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेया-
णामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि यथात्मा
यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च
मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च जानको यश्च
पश्वको यानि स्मृत्युपस्थानानि यानि सम्यक् प्रहाणानि ये ऋद्धि-
पादाः यान्दीन्द्रियाणि यानि बलानि यानि बोध्यज्ञानि यथा-
र्याष्टाङ्गमार्गो यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चाऽपरिमेयं यच्चा-
संख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवसत्ता वेदितव्या । जीवसत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजा-
सत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश्व-
कासत्ता वेदितव्या । पश्वकासत्तया आर्यसत्यासत्ता वेदितव्या

आर्यसत्यासत्तया ध्यानासत्तया वेदितव्या । ध्यानासत्तया अप्रमाणा-
सत्तया वेदितव्या । अप्रमाणासत्तया आरूपसमापत्त्यसत्तया वेदितव्या ।
आरूपसमापत्त्यसत्तया विमोक्षासत्तया वेदितव्या । विमोक्षासत्तया
अनुपूर्वविहारसमापत्त्यसत्तया वेदितव्या । अनुपूर्वविहारसमापत्त्य-
सत्तया शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखासत्तया वेदितव्या ।
शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखासत्तया अभिज्ञासत्तया वेदि-
तव्या । अभिज्ञासत्तया समाध्यसत्तया वेदितव्या । समाध्यसत्तया
धारणीमुखासत्तया वेदितव्या । धारणीमुखासत्तया आकाशासत्तया
वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्तया वेदितव्या । महायाना-
सत्तया अप्रमेयासत्तया वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तया
वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्तया वेदितव्या । अपरि-
माणसत्तया सर्वधर्मासत्तया वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण
तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य
हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्म यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च
पोषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको
यश्च जानको यश्च पश्यको यानि चार्यसत्यानि यानि चाप्रमाणानि
याश्चाारूपसमापत्तयो ये च विमोक्षा याश्चानुपूर्वविहारसमापत्तयो
यानि च शून्यतानिमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि याश्चाभिज्ञा-
ये च समाध्यो यानि च धारणीमुखानि यच्चाकाशं यच्च महा-
यानं यच्चाप्रमेयं यच्चासंख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः ।
सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्तया वेदितव्या । सत्ता-

सत्तया जीवासत्तया वेदितव्या । जीवासत्तया जन्मसत्तया वेदितव्या ।
जन्मसत्तया पोषासत्तया वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्तया वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्तया वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्तया वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्तया वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्तया वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्तया वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्तया वेदितव्या । जानकासत्तया पश्य-
कासत्तया वेदितव्या । पश्यकासत्तया तथागतबलासत्तया वेदितव्या ।
तथागतबलासत्तया वैशारद्यासत्तया वेदितव्या । वैशारद्यासत्तया
प्रतिसम्बिदसत्तया वेदितव्या । प्रतिसम्बिदसत्तया महाकरुणासत्तया
वेदितव्या । महाकरुणासत्तया आवेणिकबुद्धधर्मासत्तया वेदितव्या ।
आवेणिकबुद्धधर्मासत्तया आकाशासत्तया वेदितव्या । आकाशा-
सत्तया महायानासत्तया वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्तया
वेदितव्या । अप्रमेयासत्तयाऽसंख्येयासत्तया वेदितव्या । असंख्येया-
सत्तयाऽपरिमाणसत्तया वेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मा-
सत्तया वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने
अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि
सुभूते यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च
पुरुषो यश्च पुङ्गलो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च
वेदको यश्च जानको यश्च पश्यको यानि च तथागतबलानि
यानि च वैशारद्यानि यश्च प्रतिसम्बिदो या च महाकरुणा ये
चावेणिकबुद्धधर्माः यच्चाकाशं यच्च महायानं यच्चापरिमेयं यच्चा-
संख्येयं यच्चापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्ता वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया
पश्यासत्ता वेदितव्या । पश्यासत्तया गोचरभूधर्मासत्ता वेदितव्या ।
गोचरभूधर्मासत्तया अष्टमकधर्मासत्ता वेदितव्या । अष्टमकधर्मा-
सत्तया दर्शनकभूम्यसत्ता वेदितव्या । दर्शनकभूम्यसत्तया तनुभूम्यसत्ता
वेदितव्या । तनुभूम्यसत्तया वीतरागभूम्यसत्ता वेदितव्या । वीतराग-
भूम्यसत्तया कृताविभूम्यसत्ता वेदितव्या । कृताविभूम्यसत्तया आका-
शासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्ये-
यासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमानासत्ता वेदितव्या ।
अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते
पथ्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामव-
काशं । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो
यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य
मानवो यस्य कारको यस्य वेदको यस्य जानको यस्य पश्याको ये च
गोचरभूधर्माः ये चाष्टमकधर्माः ये च दर्शनकभूमिधर्माः ये च
तनुभूमिधर्माः ये च वीतरागभूमिधर्माः ये च कृताविधर्माः

यथाकाशं यच्च महायानं यथाप्रमेयं यथासंख्येयं यथापरिमाणं
ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्मोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्त्वासत्ता वेदितव्या । सत्त्वा-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गलासत्ता वेदितव्या । पुङ्गलासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया जानकासत्ता वेदितव्या । जानकासत्तया पश्या-
कासत्ता वेदितव्या । पश्याकासत्तया श्रोत आपन्नासत्ता वेदितव्या ।
श्रोत आपन्नासत्तया सकृदागम्यसत्ता वेदितव्या । सकृदागम्यसत्तया
अनागम्यसत्ता वेदितव्या । अनागम्यसत्तया अर्हदसत्ता वेदितव्या ।
अर्हदसत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायाना-
सत्ता वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्र-
मेयासत्तया असंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरि-
माणासत्ता वेदितव्या । अपरिमाणासत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या ।
अनेनापि सुभूते पथ्यायेण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणा-
मसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते
यथात्मा यस्य सत्त्वो यस्य जीवो यस्य जन्तुर्यस्य पोषो यस्य पुरुषो
यस्य पुङ्गवो यस्य मनुजो यस्य मानवो यस्य कारको यस्य वेदको
यस्य जानको यस्य पश्याको यस्य श्रोत आपन्नो यस्य सकृदा-
गामी यथानागामी यथार्हन् यथाकाशं यच्च महायानं

यज्ञाप्रमेयं सञ्चासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेत-
न्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्ता वेदितव्या । सत्ता-
सत्तया जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या ।
जन्वसत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदि-
तव्या । पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनु-
जासत्ता वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवा-
सत्तया कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदि-
तव्या । वेदकासत्तया ज्ञानकासत्ता वेदितव्या । ज्ञानकासत्तया पञ्चकासत्ता वेदितव्या । पञ्चकासत्तया प्रत्येकबुद्धासत्ता वेदितव्या ।
प्रत्येकबुद्धसत्तया सम्यक्सम्बुद्धासत्ता वेदितव्या । सम्यक्सम्बुद्धासत्तया
आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशासत्तया महायानासत्ता वेदितव्या ।
महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्येया-
सत्ता वेदितव्या । असंख्येयासत्तया अपरिमाणसत्ता वेदितव्या । अप-
रिमाणसत्तया सर्वधर्मासत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्या-
येण तस्मिन् महायाने अप्रमेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च
जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो यश्च पुङ्गवो यश्च मनुजो यश्च मानवो
यश्च कारको यश्च वेदको यश्च ज्ञानको यश्च पञ्चको यश्च प्रत्येक-
बुद्धो यश्च सम्यक्सम्बुद्धो सञ्चाकाशं यश्च महायानं यज्ञाप्रमेयं
यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते आत्मासत्तया सत्तासत्ता वेदितव्या । सत्तासत्तया

जीवासत्ता वेदितव्या । जीवासत्तया जन्वसत्ता वेदितव्या । जन्व-
सत्तया पोषासत्ता वेदितव्या । पोषासत्तया पुरुषासत्ता वेदितव्या ।
पुरुषासत्तया पुङ्गवासत्ता वेदितव्या । पुङ्गवासत्तया मनुजासत्ता
वेदितव्या । मनुजासत्तया मानवासत्ता वेदितव्या । मानवासत्तया
कारकासत्ता वेदितव्या । कारकासत्तया वेदकासत्ता वेदितव्या ।
वेदकासत्तया ज्ञानकासत्ता वेदितव्या । ज्ञानकासत्तया पञ्चकासत्ता
वेदितव्या । पञ्चकासत्तया आवकयानासत्ता वेदितव्या । आवक-
यानासत्तया प्रत्येकबुद्धयानासत्ता वेदितव्या । प्रत्येकबुद्धयानासत्तया
बुद्धयानासत्ता वेदितव्या । बुद्धयानासत्तया सर्वाकारज्ञतासत्ता वेदि-
तव्या । सर्वाकारज्ञतासत्तया आकाशासत्ता वेदितव्या । आकाशा-
सत्तया महायानासत्ता वेदितव्या । महायानासत्तया अप्रमेयासत्ता
वेदितव्या । अप्रमेयासत्तया असंख्येयासत्ता वेदितव्या । असंख्येया-
सत्तया अपरिमाणसत्ता वेदितव्या । अपरिमाणसत्तया सर्वधर्मा-
सत्ता वेदितव्या । अनेनापि सुभूते पर्यायेण तस्मिन् महायाने अप्र-
मेयाणामसंख्येयानां सत्त्वानामवकाशः । तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते
यथात्मा यश्च सत्त्वो यश्च जीवो यश्च जन्तुर्यश्च पोषो यश्च पुरुषो
यश्च पुङ्गवो यश्च मनुजो यश्च मानवो यश्च कारको यश्च वेदको यश्च
ज्ञानको यश्च पञ्चको यश्च आवकयानं यश्च प्रत्येकबुद्धयानं यश्च
बुद्धयानं यश्च सर्वाकारज्ञता सञ्चाकाशं यश्च महायानं यज्ञाप्रमेयं
यज्ञासंख्येयं यज्ञापरिमाणं ये च सर्वधर्माः । सर्वमेतन्नोपलभ्यते ।

तद्यथापि नाम सुभूते निर्वाणधातावप्रमेयाणामसंख्येयाना-
मपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायाने-

ऽप्रमेयानामसंख्येयानामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । अनेनापि
 सुभूते पर्यायेण यथाकाशे अप्रमेयानामसंख्येयानामपरिमाणानां
 सत्त्वानामवकाशः । एवमेव तस्मिन् महायानेऽप्रमेयानामसंख्येया-
 णामपरिमाणानां सत्त्वानामवकाशः । यदपि सुभूतिरेवमाह
 नापि तस्य महायानस्य गतिर्दृश्यते नागतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते
 इति । एवमेतत् सुभूते एवमेतत् । न तस्य महायानस्यागतिर्वा
 गतिर्वा दृश्यते । तत्कस्य हेतोरवलाहि सुभूते सर्वधर्माः । तेन
 कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य
 हेतोस्तथाहि सुभूते रूपं न कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति ।
 न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्नहि सुभूते रूपस्य प्रकृतिः कुत-
 श्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न रूपस्य
 तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
 रूपस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न रूपस्य लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्ति-
 ष्ठति । न वेदना कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचि-
 त्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते वेदनायाः प्रकृतिः कुतश्चि-
 दागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न वेदनायास्तथता
 कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न वेदनायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
 वेदनाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्ति-
 ष्ठति । न मञ्जा कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्ति-
 ष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते मञ्जायाः प्रकृतिः कुतश्चिदा-

गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न मञ्जायास्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न मञ्जायाः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न
 मञ्जाया लक्षणं कुतश्चिदागच्छति न कचिद्गच्छति न कचित्ति-
 ष्ठति । न संस्काराः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते संस्काराणां प्रकृतिः
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न संस्का-
 राणां तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न संस्काराणां स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न संस्काराणां लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति न कचित्तिष्ठति । न विज्ञानं कुतश्चिदागच्छति । न
 कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते विज्ञा-
 नस्य प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।
 न विज्ञानस्य तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
 कचित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचि-
 द्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न विज्ञानस्य लक्षणं कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्तिष्ठति ।

न चक्षुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचित्ति-
 ष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते चक्षुषः प्रकृतिः कुतश्चिदाग-
 च्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न चक्षुषस्तथता
 कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति । न चक्षुषः
 स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति । न कचित्तिष्ठति ।

कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते धर्मधातोः प्रकृतिः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न धर्म-
धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
न धर्मधातोः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
कचिन्तिष्ठति । न धर्मधातोर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न सुभूते तथता कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते
तथतायाः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचि-
न्तिष्ठति । न तथतायास्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति
न कचिन्तिष्ठति । न तथतायाः स्वभावः कुतश्चिदागच्छति ।
न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न तथतायार्लक्षणं कुतश्चिदा-
गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूतकोटिः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य
हेतोर्न हि सुभूते भूतकोटेः प्रकृतिः कुतश्चिदागच्छति । न
कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूतकोटेस्तथता कुतश्चिदा-
गच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूतकोटेः स्वभावः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । न भूत-
कोटेर्लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।
न सुभूते अचिन्यधातुः कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न
कचिन्तिष्ठति । तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते ऽचिन्यधातोः प्रकृतिः
कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति । नाऽचिन्य-
धातोस्तथता कुतश्चिदागच्छति । न कचिद्गच्छति न कचिन्तिष्ठति ।

[illegible]

गच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽमंस्कृतस्य स्वभावः
कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । नाऽमंस्कृतस्य
लक्षणं कुतश्चिदागच्छति । न कश्चिद्गच्छति न कश्चित्तिष्ठति । एवं
तस्य महायानस्य नागतिर्दृश्यते न गतिर्दृश्यते न स्थानं दृश्यते ।

यदपि सुभूतेरेवमाह । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्त उपलभ्यते ।
नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वममतानामेदं
यानं महायानं । तस्मान्महायानमित्युच्यते । इति । एवमेतत् सुभूते
एवमेतत् । नाप्यस्य यानस्य पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उप-
लभ्यते । न मध्य उपलभ्यते । अध्वममतानामेदं यानं तस्मान्महा-
यानमित्युच्यते । तत्कस्य हेतोस्तथा हि सुभूते अतीतोऽध्वाऽतीतेन
शून्यः । अनागतोऽध्वाऽनागतेन शून्यः । प्रत्युत्पन्नोऽध्वाप्रत्युत्पन्नेन
शून्यः । अध्वममता अध्वममतया शून्यः । महायानं महायानेन
शून्यः । बोधिसत्त्वो बोधिसत्त्वेन शून्यः । न सुभूते शून्यता एका न द्वे
न तिस्रः न चतस्रः न पञ्च न षट् न सप्त नाष्टौ न नव न दश
न पृथक् तस्मात् अध्वममताया न मिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
नैवात्र समतोपलभ्यते । न विषमता । नैवात्र राग उपलभ्यते ।
न विरागः । न द्वेष उपलभ्यते नाऽद्वेषः । न मोह उपलभ्यते
नामोहः । न नामोपलभ्यते ना नाम । न संस्कृत उपलभ्यते
नाऽसंस्कृतः । न कुशलमुपलभ्यते नाऽकुशलं । न सावद्यमुपलभ्यते
नाऽनावद्यं । न साश्रवमुपलभ्यते नाऽनाश्रवं । न संक्लेशमुपलभ्यते
न निक्लेशं । न लौकिकमुपलभ्यते न लोकोत्तरं । नोत्पाद्य उपलभ्यते
न निरोधं । न संक्लेशमुपलभ्यते न व्यवदानं । नैवात्र नित्यमुपलभ्यते

नानित्यं । न सुखमुपलभ्यते न दुःखं । नाद्योपलभ्यते नाऽनाद्या ।
न शान्तमुपलभ्यते नाऽशान्तं । न कामधातुरुपलभ्यते न काम-
धातुममतिक्रमः । न रूपधातुरुपलभ्यते न रूपधातुममतिक्रमः ।
नारूपधातुरुपलभ्यते नाऽरूपधातुममतिक्रमः । न संसार उपलभ्यते
न निव्वाणं । तत्कस्य हेतोस्तथाह्यस्य स्वभावो नोपलभ्यते ।

अतीतं सुभूते रूपमतीते न रूपेण शून्यं तत्कस्य हेतोर्न हि
शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया
नोपलभ्यते कुतः पुनः शून्यतायामतीतं रूपमुपलभ्यते । अतीता
वेदना अतीतया वेदनयाशून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
मतीता वेदनोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते
कुतः पुनः शून्यतायामतीतो वेदनोपलभ्यते । अतीता संज्ञा
अतीतया संज्ञया शून्या । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यतायामतीता
संज्ञोपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते । कुतः
पुनः शून्यतायामतीता संज्ञोपलभ्यते । अतीता संस्काराः अतीतैः
संस्कारैः शून्या तत्कस्य हेतोर्न हि सुभूते शून्यतायामतीताः
संस्कारा उपलभ्यन्ते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः शून्यतायामतीताः संस्कारा उपलभ्यन्ते । अतीतं
विज्ञानमतीते न विज्ञानेन शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न हि शून्यताया-
मतीतं विज्ञानमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्यतया नोप-
लभ्यते । कुतः पुनः शून्यतायामतीतं विज्ञानमुपलभ्यते ।

अनागतं सुभूते रूपमनागते न रूपेण शून्यं । तत्कस्य हेतोर्न
हि शून्यतायामनागतं रूपमुपलभ्यते । शून्यतैव तावच्छून्याशून्य-

[illegible][illegible]

नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नाऽनागतो-
 ऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
 कुतः पुनः समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
 प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते समाधयो नोपलभ्यन्ते ।
 अपरान्ततः समाधयो नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतः समाधयो
 नोपलभ्यन्ते । अथ्वसमतायां समाधयो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽधोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
 मतीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोप-
 लभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो धारणीमुखानि नोप-
 लभ्यन्ते । अथ्वसमतायां धारणीमुखानि नोपलभ्यन्ते । न सुभूते
 समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न प्रत्युत्पन्नोऽधोप-
 लभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायाम-
 तीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते ।
 पूर्वान्ततः सुभूते दशतथागतवल्लानि नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततो
 दशतथागतवल्लानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतो दशतथागतवल्लानि
 नोपलभ्यन्ते । अथ्वसमतायां दशतथागतवल्लानि नोपलभ्यन्ते ।
 न सुभूते समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । नाऽनागतोऽध्वा न
 प्रत्युत्पन्नोऽधोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः
 समतायामतीतोऽधोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
 ऽधोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते चत्वारिवैशारद्यानि नोपलभ्यन्ते ।

Nyāyabinduśāstra, Vol. I, Fasc. 1-8, Vol. II, Fasc. 1-10 @ 1/10 each	4	6
Nyāyabinduśāstra, Fasc. 1 @ 1/10 each	1	14
Nyāya Kusumajālā Prakāśana, Vol. I, Fasc. 1-3 @ 1/10 each	0	10
Nyāyapañcāni	1	14
Padmaśrī, Fasc. 1-6 @ 2/ each	2	0
Prakṛita-Pāṇḍurāṇi, Fasc. 1-7 @ 1/10 each	12	0
Prakṛita Lakṣaṇam, Fasc. 1 @ 1/10 each	4	0
Prakṛita Hārī, Vol. I, Fasc. 1-4, Vol. II, Fasc. 1-8; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/10 each	1	8
Parācāra, Institutes of (English) @ 1/- each	12	8
Parikṣamukha Sūtram	1	0
Prabandhaśūtraṅgaṅgā (English) Fasc. 1-3 @ 1/4 each	2	12
Rasarnavam, Fasc. 1-3	2	12
Ravisiddhanta Manjari, Fasc. 1	9	19
Saddarsana-Samuccaya, Fasc. 1-2 @ 1/10 each	1	4
Samarāṅga Kāha, Fasc. 1-4 @ 1/10 each	2	8
Sāṅkhyā Sūtra Vṛtti, Fasc. 1-4 @ 1/10 each	2	8
Ditto (English) Fasc. 1-3 @ 1/- each	2	0
Six Buddhist Nyaya Tracts	6	10
Śrāddha Kriyā Kaumudī, Fasc. 1-6 @ 1/10 each	2	12
Saṅgata Saṅghitā, (Eng.) Fasc. 1 @ 1/- each	1	0
Buddhi Kaumudī, Fasc. 1-4 @ 1/10 each	2	8
Sundaranandam Kavyam	1	0
Suryya Siddhanta, Fasc. 1-2 @ 1-4 each	2	8
Syainika Sastra	1	0
*Taittīya Brāhmaṇa, Fasc. 11-25 @ 1/10 each	9	6
*Taittīriya Saṅghitā, Fasc. 27-45 @ 1/10 each	11	14
*Tāndya Brāhmaṇa, Fasc. 10-19 @ 1/10 each	6	4
Tantra Vārtika (English) Fasc. 1-10 @ 1/4	12	8
Tattva Cintāmaṇi, Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 1-10; Vol. III, Fasc. 1-2; Vol. IV, Fasc. 1; Vol. V, Fasc. 1-5; Part IV, Vol. II, Fasc. 1-12 @ 1/10 each	24	0
Tattva Cintāmaṇi Dīdhiti Vivṛiti, Vol. I, Fasc. 1-4; Vol. II, Fasc. 1 @ 1/10 each	3	2
Tattva Cintāmaṇi Dīdhiti Prakāśa, Fasc. 1-4 @ 1/10 each	2	8
Tattvārthadhigama Sūtram, Fasc. 1-3 @ 1/10	1	14
Tirthacintāmaṇi, Fasc. 1-3 @ 1/10 each	1	14
Trikāṇḍa-Maṇḍanam, Fasc. 1-3 @ 1/10	1	14
Tol'ai Satsai, Fasc. 1-5 @ 1/10	3	2
*Upamita-bhava-prapañca-kathā, Fasc. 1-2, 5-13 @ 1/10 each	8	14
Uvāsagadasāo, (Text and English) Fasc. 1-6 @ 1/-	6	0
Vallāla Carita, Fasc. 1 @ 1/10	0	10
Varṣa Kriyā Kaumudī, Fasc. 1-6 @ 1/10	3	12
*Vāya Purāṇa, Vol. I, Fasc. 3-8; Vol. II, Fasc. 1-7; @ 1/10 each	0	14
Vidhāna Pārijāta, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1 @ 1/10	5	10
Ditto Vol. II, Fasc. 2-4 @ 1/4	3	12
Vivādaratnākara, Fasc. 1-7 @ 1/10 each	4	6
Vṛhat Svayambhū Purāṇa, Fasc. 1-6 @ 1/10	3	12
Yogaśāstra, Fasc. 1-3	3	12

Tibetan Series.

Amarakosa	2	0
Buddhaśāstrasāgraha, Vol. I	2	0
A Lower Ladakhi version of Kosaśāstra, Fasc. 1-4, @ 1/- each	4	0
Nyayabindu of Dharmakīrti, Fasc. 1	1	0
Paṅ-Sam S'hi Tin, Fasc. 1-4 @ 1/- each	4	0
Rtogs brjed dpag khiri S'hi (Tib. & Sans. Avadāna Kalpalatā) Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 1-9 @ 1/- each	18	0
Sher-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/- each	14	0

Arabic and Persian Series.

Al-Muqaddasi (English) Vol. I, Fasc. 1-4 @ 1/-	4	0
Ain-i Akbari, Fasc. 1-22 @ 1/8 each	28	0
Ditto (English) Vol. I, Fasc. 1-7, Vol. II, Fasc. 1-5, Vol. III, Fasc. 1-5, Index to Vol. II, @ 2/- each	28	0
Akbar-nāmah, with Index, Fasc. 1-37 @ 1/3 each	48	0
Akbar-nāmah, English Vol. I, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1-7; Vol. III, Fasc. 1-7	21	0

1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	2100	2101	2102	2103	2104	2105	2106	2107	2108	2109	2110	2111	2112	2113	2114	2115	2116	2117	2118	2119	2120	2121	2122	2123	2124	2125	2126	2127	2128	2129	2130	2131	2132	2133	2134	2135	2136	2137	2138	2139	2140	2141	2142	2143	2144	2145	2146	2147	2148	2149	2150	2151	2152	2153	2154	2155	2156	2157	2158	2159	2160	2161	2162	2163	2164	2165	2166	2167	2168	2169	2170	2171	2172	2173	2174	2175	2176	2177	2178	2179	2180	2181	2182	2183	2184	2185	2186	2187	2188	2189	2190	2191	2192	2193	2194	2195	2196	2197	2198	2199	2200	2201	2202	2203	2204	2205	2206	2207	2208	2209	2210	2211	2212	2213	2214	2215	2216	2217	2218	2219	2220	2221	2222	2223	2224	2225	2226	2227	2228	2229	2230	2231	2232	2233	2234	2235	2236	2237	2238	2239	2240	2241	2242	2243	2244	2245	2246	2247	2248	2249	2250	2251	2252	2253	2254	2255	2256	2257	2258	2259	2260	2261	2262	2263	2264	2265	2266	2267	2268	2269	2270	2271	2272	2273	2274	2275	2276	2277	2278	2279	2280	2281	2282	2283	2284	2285	2286	2287	2288	2289	2290	2291	2292	2293	2294	2295	2296	2297	2298	2299	2300	2301	2302	2303	2304	2305	2306	2307	2308	2309	2310	2311	2312	2313	2314	2315	2316	2317	2318	2319	2320	2321	2322	2323	2324	2325	2326	2327	2328	2329	2330	2331	2332	2333	2334	2335	2336	2337	2338	2339	2340	2341	2342	2343	2344	2345	2346	2347	2348	2349	2350	2351	2352	2353	2354	2355	2356	2357	2358	2359	2360	2361	2362	2363	2364	2365	2366	2367	2368	2369	2370	2371	2372	2373	2374	2375	2376	2377	2378	2379	2380	2381	2382	2383	2384	2385	2386	2387	2388	2389	2390	2391	2392	2393	2394	2395	2396	2397	2398	2399	2400	2401	2402	2403	2404	2405	2406	2407	2408	2409	2410	2411	2412	2413	2414	2415	2416	2417	2418	2419	2420	2421	2422	2423	2424	2425	2426	2427	2428	2429	2430	2431	2432	2433	2434	2435	2436	2437	2438	2439	2440	2441	2442	2443	2444	2445	2446	2447	2448	2449	2450	2451	2452	2453	2454	2455	2456	2457	2458	2459	2460	2461	2462	2463	2464	2465	2466	2467	2468	2469	2470	2471	2472	2473	2474	2475	2476	2477	2478	2479	2480	2481	2482	2483	2484	2485	2486	2487	2488	2489	2490	2491	2492	2493	2494	2495	2496	2497	2498	2499	2500	2501	2502	2503	2504	2505	2506	2507	2508	2509	2510	2511	2512	2513	2514	2515	2516	2517	2518	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561	2562	2563	2564	2565	2566	2567	2568	2569	2570	2571	2572	2573	2574	2575	2576	2577	2578	2579	2580	2581	2582	2583	2584	2585	2586	2587	2588	2589	2590	2591	2592	2593	2594	2595	2596	2597	2598	2599	2600	2601	2602	2603	2604	2605	2606	2607	2608	2609	2610	2611	2612	2613	2614	2615	2616	2617	2618	2619	2620	2621	2622	2623	2624	2625	2626	2627	2628	2629	2630	2631	2632	2633	2634	2635	2636	2637	2638	2639	2640	2641	2642	2643	2644	2645	2646	2647	2648	2649	2650	2651	2652	2653	2654	2655	2656	2657	2658	2659	2660	2661	2662	2663	2664	2665	2666	2667	2668	2669	2670	2671	2672	2673	2674	2675	2676	2677	2678	2679	2680	2681	2682	2683	2684	2685	2686	2687	2688	2689	2690	2691	2692	2693	2694	2695	2696	2697	2698	2699	2700	2701	2702	2703	2704	2705	2706	2707	2708	2709	2710	2711	2712	2713	2714	2715	2716	2717	2718	2719	2720	2721	2722	2723	2724	2725	2726	2727	2728	2729	2730	2731	2732	2733	2734	2735	2736	2737	2738	2739	2740	2741	2742	2743	2744	2745	2746	2747	2748	2749	2750	2751	2752	2753	2754	2755	2756	2757	2758	2759	2760	2761	2762	2763	2764	2765	2766	2767	2768	2769	2770	2771	2772	2773	2774	2775	2776	2777	2778	2779	2780	2781	2782	2783	2784	2785	2786	2787	2788	2789	2790	2791	2792	2793	2794	2795	2796	2797	2798	2799	2800	2801	2802	2803	2804	2805	2806	2807	2808	2809	2810	2811	2812	2813	2814	2815	2816	2817	2818	2819	2820	2821	2822	2823	2824	2825	2826	2827	2828	2829	2830	2831	2832	2833	2834	2835	2836	2837	2838	2839	2840	2841	2842	2843	2844	2845	2846	2847	2848	2849	2850	2851	2852	2853	2854	2855	2856	2857	2858	2859	2860	2861	2862	2863	2864	2865	2866	2867	2868	2869	2870	2871	2872	2873	2874	2875	2876	2877	2878	2879	2880	2881	2882	2883	2884	2885	2886	2887	2888	2889	2890	2891	2892	2893	2894	2895	2896	2897	2898	2899	2900	2901	2902	2903	2904	2905	2906	2907	2908	2909	2910	2911	2912	2913	2914	2915	2916	2917	2918	2919	2920	2921	2922	2923	2924	2925	2926	2927	2928	2929	2930	2931	2932	2933	2934	2935	2936	2937	2938	2939	2940	2941	2942	2943	2944	2945	2946	2947	2948	2949	2950	2951	2952	2953	2954	2955	2956	2957	2958	2959	2960	2961	2962	2963	2964	2965	2966	2967	2968	2969	2970	2971	2972	2973	2974	2975	2976	2977	2978	2979	2980	2981	2982	2983	2984	2985	2986	2987	2988	2989	2990	2991	2992	2993	2994	2995	2996	2997	2998	2999	3000
1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2049	2050	2051	2052	2053	2054	2055	2056	2057	2058	2059	2060	2061	2062	2063	2064	2065	2066	2067	2068	2069	2070	2071	2072	2073	2074	2075	2076	2077	2078	2079	2080	2081	2082	2083	2084	2085	2086	2087	2088	2089	2090	2091	2092	2093	2094	2095	2096	2097	2098	2099	2100	2101	2102	2103	2104	2105	2106	2107	2108	2109	2110	2111	2112	2113	2114	2115																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					

ASIATIC SOCIETY'S PUBLICATIONS.

AT THE LIBRARY OF THE
ASIATIC SOCIETY OF BENGAL,
NO. 1, PARK STREET, CALCUTTA,
AND OBTAINABLE FROM

The Society's Agents—

MR. BERNARD QUARITCH, 11, Grafton Street, New Bond Street, London, W.
AND MR. OTTO HARRASSOWITZ, Buchsengasse, Leipzig, Germany.

Complete copies of those works marked with an asterisk * cannot be supplied—some
of the fasciculi being out of stock.

BIBLIOTHECA INDICA.

Sanskrit Series.

Advaitachintā Kaustubha, Fasc. 1-3 @ /10/ each	Ra. 1	14
Āitarāy Brāhman, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-5, Vol. IV, Fasc. 1-8 @ /10/ each	Vol. 14	0
Āitarāyaloana	...	14
Amarakosha, Fasc. 1-2	...	8
Anumana Dīdhiti Prasānī, Fasc. 1-3 @ /10/ each	...	4
Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā, Fasc. 1-8 @ /10/ each	...	14
Ātmastotravivēka, Fasc. 1	...	3
Āgnyavāidyakā, Fasc. 1-5 @ /10/ each	...	10
Avadhāna Kālpalātā, (Sansk. and Tibetan) Vol. I, Fasc. 1-10, Vol. II, Fasc. 1-11 @ 1/ each	Vol. 3	2
Bālam Bhaṭṭi, Vol. I, Fasc. 1-2, Vol. II, Fasc. 1, @ /10/ each	...	21
Bauddhāyana Śrauta Sūtra, Fasc. 1-3; Vol. II, Fasc. 1-5 @ /10/ each	...	14
Bhāṣavṛttī	...	5
Bhāṭṭa Dīpikā, Vol. I, Fasc. 1-6; Vol. II, Fasc. 1-2 @ /10/ each	...	0
Bauddhastotrāṅgraha	...	5
Bṛhaddevatā, Fasc. 1-4 @ /10/ each	...	2
Bṛhadbhāṣya Parāṇa, Fasc. 1-6 @ /10/ each	...	3
Bodhicaryāvatāra of Śāntideva, Fasc. 1-6 @ /10/ each	...	12
Orī Cāntimātha Chūritā, Fasc. 1-3	...	8
Qatadūyānī, Fasc. 1-3 @ /10/ each	...	14
Catalogue of Sanskrit Books and MSS., Fasc. 1-4 @ 2/ each	...	1
*Qatāpātha Brāhman, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-5; Vol. III, Fasc. 1-7; Vol. V, Fasc. 1-4 @ /10/ each	...	6
Ditto Vol. VI, Fasc. 1-3 @ 1/4/ each	...	3
Ditto Vol. VII, Fasc. 1-5 @ /10/	...	3
Ditto Vol. IX, Fasc. 1-2	...	1
Qatāśāhasrikā, prajñāpāramitā, Part I, Fasc. 1-17 @ /10/ each	...	10
*Qatācārga Chintāmaṇī, Vol. II, Fasc. 1-25; Vol. III, Part I, Fasc. 1-18, Part II, Fasc. 1-19; Vol. IV, Fasc. 1-6 @ /10/ each	...	36
Ditto Vol. IV, Fasc. 7, @ 1/4/ each	...	1
Ditto Vol. IV, Fasc. 8-10 @ /10/	...	1
Qlokavārtikā (English), Fasc. 1-7 @ 1/4/ each	...	8
*Qrānta Sūtra of Qāṅkhyāyana, Vol. I, Fasc. 1-7; Vol. II, Fasc. 1-4; Vol. III, Fasc. 1-4; Vol. 4, Fasc. 1 @ /10/ each	...	10
Qrī Bhāṣyam, Fasc. 1-8 @ /10/ each	...	1
Qāna Kriyā Kaṇḍī, Fasc. 1-2 @ /10/ each	...	1
Qadādhara Padhīnī Kāṅkhyā, Vol. I, Fasc. 1-7 @ /10/ each	...	4
Ditto Aṅkhyā, Vol. II, Fasc. 1-4	...	3
Qadādhāra Qrīya Sūtra, Vol. I, @ /10/ each	...	3
Ditto Vol. II, Fasc. 1-2 @ 1/4/ each	...	2
Ditto (Appendix) Qāṅkhyā Parīkṣā	...	2
Ditto Qrīya Saṅgṛaha	...	0
Haralata	...	1
Karmaprādīpī, Fasc. 1	...	1
Kaṣa Vīveka, Fasc. 1-7 @ /10/ each	...	4
Kāṇḍīya, Fasc. 1 @ 1/2/ each	...	4
Kaṇḍīya, Fasc. 1	...	0
Kaṇḍīya, Fasc. 1	...	2

पञ्चादशपञ्चिका

१५००

अपरान्ततश्चत्वारि वेगारद्यानि नोपलभ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतश्चत्वारि
वेगारद्यानि नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां चत्वारि वेगारद्यानि
नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽना-
गतोऽध्वान प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोप-
लभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतो-
ऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते चतस्रः प्रति-
सम्बिदो नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततश्चतस्रः प्रतिसम्बिदो नोपलभ्यन्ते ।
प्रत्युत्पन्नतश्चतस्रः प्रतिसम्बिदो नोपलभ्यन्ते । अध्वसमतायां चतस्रः
प्रतिसम्बिदो नोपलभ्यन्ते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते ।
नाऽनागतोऽध्वान प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां
नोपलभ्यते । कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतो-
ऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते
महाकरुणा नोपलभ्यते । अपरान्ततो महाकरुणा नोपलभ्यते ।
प्रत्युत्पन्नतो महाकरुणा नोपलभ्यते । अध्वसमतायां महाकरुणा
नोपलभ्यते । न सुभूते समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । नाऽनागतो-
ऽध्वान प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । समतैव तावत्समतायां नोपलभ्यते ।
कुतः पुनः समतायामतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः
प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते । पूर्वान्ततः सुभूते अष्टादशावेणिकाबुद्ध-
धर्मा नोपलभ्यन्ते । अपरान्ततोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपल-
भ्यन्ते । प्रत्युत्पन्नतोऽष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । अध्व-
समतायामष्टादशावेणिकाबुद्धधर्मा नोपलभ्यन्ते । न सुभूते सम-
तायामतीतोऽध्वोपलभ्यन्ते । नानागतो न प्रत्युत्पन्नोऽध्वोपलभ्यते ।

सममेव तावत्समतायां नोपलभ्यते । कुतः पुनः समताया-
मतीतोऽध्वोपलभ्यते । कुतोऽनागतोऽध्वा कुतः प्रत्युत्पन्नो-
ऽध्वोपलभ्यते ।

पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततः पृथग्जनो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः पृथग्जनो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां पृथग्जनो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वाऽनुप-
लब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः आवको नोप-
लभ्यते । अपरान्ततः आवको नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतः आवको
नोपलभ्यते । अध्वसमतायां आवको नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः
सत्त्वाऽनुपलब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततः प्रत्येक-
बुद्धो नोपलभ्यते । अपरान्ततः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । प्रत्युत्प-
न्नतः प्रत्येकबुद्धो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां प्रत्येकबुद्धो नोप-
लभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलब्धितामुपादाय । पुनरपरं सुभूते
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोप-
लभ्यते । प्रत्युत्पन्नतो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अध्वसमतायां
बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुपलब्धितामुपा-
दाय । पुनरपरं सुभूते पूर्वान्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । अपरा-
न्ततस्तथागतो नोपलभ्यते । प्रत्युत्पन्नतस्तथागतो नोपलभ्यते ।
अध्वसमतायां तथागतो नोपलभ्यते । तत्कस्य हेतोः सत्त्वानुप-
लब्धितामुपादाय । एवं खलु बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन प्रज्ञापार-
मितायां स्थित्वा त्रिविधसु शिचित्वा सर्वाकारजता परिपूरयि-
तव्या । इदं सुभूते बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य अध्वसमतानाम-

महायान । यत्र स्थित्वा बोधिसत्त्वो महासत्त्वः सदेवमातृयासुरं
लोकमभिभूय सर्वाकारजतायां निर्याति ।

अथ खल्वायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतद्वोचत् । माधु माधु-
भगवन् यावत् सुभाषितमिदं भगवता बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां
अध्वसमतानाममहायानं । अत्र भगवन् महायाने शिचित्वाऽतीतै-
रपि बोधिसत्त्वैर्ब्रह्मसत्त्वैः सर्वाकारजता समनुप्राप्ता । अनागता
अपि भगवन् बोधिसत्त्वा महासत्त्वा अत्रैव महायाने शिचित्वा
सर्वाकारजता मनुप्राप्यन्ति । येऽपि ते भगवन्नेतर्हि दशसु दिवसु
अप्रमेयासंख्येषु लोकधातुष्वपरिमाणा बोधिसत्त्वा महासत्त्वा-
स्तेष्वमहायाने शिचित्वा सर्वाकारजतामनुप्राप्नुवन्ति । तस्मात्तर्हि
भगवन् महायानमिदं बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां यदुत अध्व-
समतानाम् । एवमुक्ते भगवानायुष्मान् सुभूतिमेतद्वोचत् । एव-
मेतत् सुभूते एवमेतत् । अत्र महायाने शिचित्वाऽतीतानागत-
प्रत्युत्पन्नैस्तथागतैरर्हद्भिः सम्यक्सम्बुद्धैः सर्वाकारजताऽनुप्राप्ता चानु-
प्राप्यते चानुप्राप्यते च ॥ ० ॥

शतसाहस्रिकाः प्रज्ञापारमितायाः एकादशपरिवर्तः ॥ ० ॥

अथ द्वादशः परिवर्तः ।

अथ खलु पूर्णं मैत्रायणौ पुत्रो भगवन्तमेतदवोचत् । अथ
भगवन् सुभूतिः स्वविरमयागतेनार्हता सम्यक्सम्बुद्धेन प्रज्ञापार-
मितायाः कृते अशेषितः स महायानमुपदेष्टव्यमन्यते । अथायु-
ष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । माहैवायं भगवन् प्रज्ञापार-
मितामतिक्रम्यमहायानमुपदिशामि । भगवानाह । नोहीदं सुभू-
तेऽनुलोमं त्वं सुभूते प्रज्ञापारमिताया महायानमुपदिशसि ।
तत्कस्य हेतोस्तथाहि सुभूते ये केचित् कुशला धर्माः आवकधर्मा
वा प्रत्येकबुद्धधर्मा वा बोधिसत्त्वधर्मा वा बुद्धधर्मा वा सर्वे ते
प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । सुभूतिराह ।
कतमे भगवन् कुशलाधर्मा बोधिपचाः वा के धर्माश्च प्रत्येक-
बुद्धधर्माश्च बोधिसत्त्वधर्माश्च बुद्धधर्माश्च ये प्रज्ञापारमितायां संग्रहं
समवसरणं गच्छन्ति । भगवानाह । तद्यथा चत्वारि स्मृत्युपस्था-
नानि । चत्वारि सम्यक्प्रहाणानि । चत्वार ऋद्धिपादाः । पञ्चे-
न्द्रियाणि । पञ्चबलानि । सप्तबोधङ्गानि । आर्याष्टाङ्गोमार्गः ।
चत्वार्यार्यमत्यानि । शून्यतानिभित्ताप्रणिहित विमोक्षमुखानि ।
चत्वारि ध्यानानि । चत्वार्यप्रमाणानि । चतस्र आरूप्य समापत्तयः ।
षडभिज्ञाः । दानपारमिता । शीलपारमिता । चान्तिपारमिता ।
वीर्यपारमिता । ध्यानपारमिता । प्रज्ञापारमिता । अध्यात्म-
शून्यता । बहिर्द्वाशून्यता । अध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता । शून्यता-

शून्यता । महाशून्यता । परमार्थशून्यता । संसृतशून्यता । अपसकृत-
शून्यता । अत्यन्तशून्यता । अनवरागशून्यता । अनवकारशून्यता ।
प्रकृतिशून्यता । सर्वधर्मशून्यता । स्वलक्षणशून्यता । अनुपलम्भ-
शून्यता । अभावशून्यता । स्वभावशून्यता । अभावस्वभावशून्यता ।
सर्वसमाधयः । सर्वधारणीमुखानि । दशतथागतबलानि । चत्वारि
वैशारद्यानि । चतस्रः प्रतिमम्बिदः । महामैत्री । महाकरुणा ।
महामुदिता । महोपेक्षा । अष्टादशावेणिकाबुद्धधर्माः । अमंप्रमेष-
धर्मता । महोपेक्षाविहारिता । दमे सुभूते कुशलाधर्मा बोधि-
पचाः । आवकधर्माश्च प्रत्येकबुद्धधर्माश्च बोधिसत्त्वधर्माश्च बुद्ध-
धर्माश्च ये प्रज्ञापारमितायां संग्रहं समवसरणं गच्छन्ति । यच्च
सुभूते महायानं यच्च प्रज्ञापारमिता ध्यानपारमिता वीर्यपार-
मिता चान्तिपारमिता शीलपारमिता दानपारमिता । यच्च रूपं
या च वेदना या च संज्ञा ये च संस्काराः यच्च विज्ञानं यच्च चतुः
यच्च रूपं यच्च चतुर्विज्ञानं यच्च चतुःसंस्पर्शा या च चतुःसंस्पर्श-
प्रत्ययवेदना । यच्च ओचं यच्च शब्दो यच्च ओचविज्ञानं यच्च
ओचसंस्पर्शा या च ओचसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यच्च घ्राणं यच्च गन्धो
यच्च घ्राणविज्ञानं यच्च घ्राणसंस्पर्शा या च घ्राणसंस्पर्शप्रत्ययवेदना ।
या च जिह्वा यच्च रसो यच्च जिह्वाविज्ञानं यच्च जिह्वासंस्पर्शा
या च जिह्वासंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यच्च कायो यच्च स्पर्शा यच्च काय-
विज्ञानं यच्च कायसंस्पर्शा या च कायसंस्पर्शप्रत्ययवेदना । यच्च
मनो ये च धर्मा यच्च मनोविज्ञानं यच्च मनःसंस्पर्शा या च मनः-
संस्पर्शप्रत्ययवेदना । या चाविद्या ये च संस्कारा यच्च विज्ञानं यच्च

नामरूपं यच्च षडायतनं यश्चस्पर्शा या च वेदना या च तृष्णा
 चक्षुषोपादानं यश्च भवो या च जातिर्यच्च जरामरणं । या च दान-
 पारमिता या च शीलपारमिता या च चान्तिपारमिता या च
 वीर्यपारमिता या च ध्यानपारमिता या च प्रज्ञापारमिता । या
 चाऽध्यात्मशून्यता या च बहिर्द्वाशून्यता या चाऽध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता
 या च शून्यताशून्यता या च महाशून्यता या च परमार्थशून्यता
 या च संकृतशून्यता या चाऽसंकृतशून्यता या चाऽत्यन्तशून्यता
 या चाऽनवरागशून्यता या चाऽनवकारशून्यता या च प्रकृतिशून्यता
 या च सर्वधर्मशून्यता या च स्वरूपशून्यता या चाऽनुपलम्भशून्यता
 या चाऽभावशून्यता या च स्वभावशून्यता या चाऽभावस्वभावशून्यता ।
 यानि च स्मृत्युपस्थानानि या नि च सम्यक्प्रहाणानि । ये चर्द्धि-
 पादाः । यानि चेन्द्रियाणि यानि च बलानि यानि च बोध-
 ज्ञानि यश्चाख्याष्टाङ्गो मार्गः । यानि चार्थसत्यानि यानि च
 ध्यानानि यानि चाप्रमाणानि याश्चारूप्यसमापन्नयो याश्च षड-
 भिज्ञाः । यानि चाष्टाभिधायतनानि । यानि दशकृत्तायतनानि ।
 येचाष्टौ विमोक्षाः । याश्च नवाऽनुपूर्वविहारसमापन्नयः । यच्च
 दुःखं यच्च समुदयो यच्च निरोधो यच्च मार्गः । यानि च शून्य-
 तानिमित्ताप्रणिहित विमोक्षमुखानि । ये च समाधयो यानि च
 धारणीमुखानि यानि च दश तथागतबलानि । यानि च चत्वारि
 वैशारद्यानि । याश्च चतस्रः प्रतिमस्त्रिदो या च महाकरुणा ये चा-
 ष्टादशवेणिकाबुद्धधर्माः । यश्च कामधातुः रयशाख्यधातुर्यश्च कुशल-
 धर्माः ये च माश्रवाधर्माः ये चानाश्रवाधर्माः ये च लौकिकाधर्माः

ये च लोकोत्तराधर्माः ये च संकृतधर्माः ये चाऽसंकृतधर्माः यश्च
 तथागतधर्मः । यश्च तथागतेन प्रवेगितो धर्मविनयो यश्च धर्मधा-
 तुर्वा च तथता या च भूतकोटि यश्चाविन्योधातुर्यश्च निर्व्याणधातुः
 सर्वत्र एते धर्माः न संयुक्ता न विसंयुक्ताः । अरूपिणोऽनिदृग्ना
 अप्रतिष्ठा एकलक्षणा यदुता लक्षणाः । अनेन त्वं सुभूते पर्या-
 येण प्रज्ञापारमिताया अनुलोमं महायानमुपदिशमि । तत्कस्य
 हेतोर्न हि सुभूतेऽन्यन्महायानमन्या प्रज्ञापारमिता । इति हि
 महायानञ्च प्रज्ञापारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
 यानमन्या ध्यानपारमिता । इति हि महायानञ्च प्रज्ञापारमिता
 चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या वीर्यपारमिता । इति
 हि महायानञ्च वीर्यपारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
 न्महायानमन्या चान्तिपारमिता । इति हि महायानञ्च चान्ति-
 पारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या शीलपार-
 मिता । इति हि महायानञ्च शीलपारमिता चादयमेतदद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्या दानपारमिता । इति हि महायानञ्च
 दानपारमिता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म-
 शून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मशून्यता चादयमेतदद्वैधी-
 कारं । नान्यन्महायानमन्या बहिर्द्वाशून्यता । इति हि महायानञ्च
 बहिर्द्वाशून्यता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽध्यात्म-
 बहिर्द्वाशून्यता । इति हि महायानञ्चाध्यात्मबहिर्द्वाशून्यता चाद-
 यमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या शून्यताशून्यता । इति हि
 महायानञ्च शून्यताशून्यता चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-

मन्या महाशून्यता । इति हि महायानञ्च महाशून्यता चादय-
मेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानं नान्यापरमार्थशून्यता । इति हि
महायानञ्च परमार्थशून्यता चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानं
मन्या संस्कृतशून्यता । इति हि महायानञ्च संस्कृतशून्यता चादय-
मेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽसंस्कृतशून्यता । इति हि
महायानञ्चासंस्कृतशून्यता चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
मन्याऽत्यन्तशून्यता । इति हि महायानञ्चात्यन्तशून्यता चादय-
मेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽनवरागशून्यता । इति हि
महायानञ्चानवरागशून्यता चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
मन्याऽनवकारशून्यता । इति हि महायानञ्चानवकारशून्यता चाद-
यमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या प्रकृतिशून्यता । इति हि
महायानञ्च प्रकृतिशून्यता चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायान-
मन्या सर्वधर्मशून्यता । इति हि महायानञ्च सर्वधर्मशून्यता
चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या खलक्षणशून्यता । इति
हि महायानञ्च खलक्षणशून्यता चादयमेतद्वैधीकारं । नान्य-
न्महायानमन्याऽनुपलम्भशून्यता । इति हि महायानञ्चानुपलम्भ-
शून्यता चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽभावशून्यता ।
इति हि महायानञ्चाभावशून्यता चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
यानं नान्यास्वभावशून्यता । इति हि महायानञ्च स्वभावशून्यता
चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽभावस्वभावशून्यता ।
इति हि महायानञ्चाभावस्वभावशून्यता चादयमेतद्वैधीकारं ।

नान्यन्महायानमन्यानि स्मृत्युपस्थानानि । इति हि महायानञ्च

स्मृत्युपस्थानानि चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि
स्मृत्युपस्थानानि । इति हि महायानञ्च स्मृत्युपस्थानानि चादय-
मेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्ये श्रद्धिपादाः । इति हि
महायानञ्चश्रद्धिपादाश्चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या-
नीन्द्रियाणि । इति हि महायानञ्चेन्द्रियाणि चादयमेतद्वैधी-
कारं । नान्यन्महायानमन्यानि बलानि । इति हि महायानञ्च
बलानि चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि बोध-
ज्ञानि । इति हि महायानञ्च बोध्यज्ञानि चादयमेतद्वैधीकारं ।
नान्यन्महायानमन्य आर्याष्टाङ्गमार्गः । इति हि महायानञ्चा-
र्याष्टाङ्गमार्गश्चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽन्यार्थम-
त्यानि । इति हि महायानञ्चाऽन्यार्थमत्यानि चादयमेतद्वैधीकारं ।
नान्यन्महायानमन्यानि ध्यानानि । इति हि महायानञ्च ध्यानानि
चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्याऽन्यप्रमाणानि । इति हि
महायानञ्चाप्रमाणानि चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
आरूप्यसमापत्तयः । इति हि महायानञ्चाऽरूप्य समापत्तयश्चादय-
मेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टौ विमोचाः । इति हि
महायानञ्च विमोचाश्चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्या
नवानुपूर्वविहारसमापत्तयः । इति हि महायानञ्चानुपूर्वविहार-
समापत्तयश्चादयमेतद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि । इति हि महायानञ्च शून्यता-
निमित्ताप्रणिहितविमोचमुखानि चादयमेतद्वैधीकारं । नान्य-
न्महायानमन्या अभिज्ञा । इति हि महायानञ्चाभिज्ञाश्चादयमेत-

दद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्ये ममाधयः । इति हि महायानञ्च
ममाधयश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यानि धारणी-
मुखानि । इति हि महायानञ्च धारणीमुखानि चादयमेतदद्वैधी-
कारं । नान्यन्महायानमन्यानि दश तथागतबलानि । इति हि
महायानञ्च तथागतबलानि चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महा-
यानमन्यानि वैशारद्यानि । इति हि महायानञ्च वैशारद्यानि
चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्यास्तत्तः प्रतिसम्बिदः ।
इति हि महायानञ्च प्रतिसम्बितश्चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्य-
न्महायानमन्या महाकरुणा । इति हि महायानञ्च महा-
करुणा चादयमेतदद्वैधीकारं । नान्यन्महायानमन्येऽष्टादशावेणिका-
बुद्धधर्माः । इति हि महायानञ्चावेणिकबुद्धधर्माश्चादयमेत-
दद्वैधीकारं ।

अनेन सुभूते पथ्यायेण महायानमुपदिश्य प्रज्ञापारमितोप-
दिष्टा भवति । प्रज्ञापारमितामुपदिश्य महायानमुपदिष्टं भवति ।
अथायुष्मान् सुभूतिर्भगवन्तमेतदवोचत् । अपि तु खलु पुनर्भगवन्
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । अपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोप-
लभ्यते । मध्यतोऽपि बोधिसत्त्वो नोपलभ्यते । रूपापर्यन्ततया
बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । वेदनाऽपर्यन्ततया बोधिसत्त्वा-
पर्यन्तता वेदितव्या । संज्ञापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदि-
तव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञा-
नापर्यन्ततया बोधिसत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । रूपं बोधिसत्त्व
इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिसत्त्व इत्येवमपि

न संविद्यते नोपलभ्यते । संज्ञा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते
नोपलभ्यते । संस्कारा बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोप-
लभ्यते । विज्ञानं बोधिसत्त्व इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
एवमहं भगवन् सर्व्वेण सर्व्वं सर्व्वथा सर्व्वं बोधिसत्त्वमयमुपगच्छन्-
नुपलभ्यमानः कतमं बोधिसत्त्वं कतस्यां प्रज्ञापारमितायामववदि-
द्याम्यनुगामिष्यामि । बोधिसत्त्वमेव तावत् सकलं न ममनुपगामि
नोपलभे । तत् कतमं बोधिसत्त्वं कतस्यां प्रज्ञापारमितायामव-
वदिद्याम्यनुगामिष्यामि । बोधिसत्त्वो महासत्त्व इति भगवन्नुच्यते
नाममात्रमेतत् । यथा आत्मेति भगवन्नुच्यतेऽत्यन्तानभिनिर्वृत्त-
श्चात्मा । एवमेव भगवन् बोधिसत्त्वो महासत्त्व इत्युच्यतेऽत्यन्ता-
नभिनिर्वृत्तश्च बोधिसत्त्वः । एवमभावस्वभावानां धर्माणां कतम-
त्तद्रूपं यदनभिनिर्वृत्तं । कतमासावेदनायाऽनभिनिर्वृत्ता । कत-
मासासंज्ञायाऽनभिनिर्वृत्ता । कतमेते संस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ता ।
कतमत्तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं । यच्च भगवन्ननभिनिर्वृत्तं । न
तद्रूपं या चानभिनिर्वृत्ता न सावेदना । या चानभिनिर्वृत्ता न
सा संज्ञा । ये चानभिनिर्वृत्ता न ते संस्काराः । यदनभिनिर्वृत्तं
न तद्विज्ञानं । तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञा-
पारमितायामववदिद्याम्यनुगामिष्यामि । न चान्यत्रानभिनिर्वृत्तो-
पापरमितायामववदिद्याम्यनुगामिष्यामि । यो बोधावचरेत् । स चेदेक-
र्वाधिसत्त्वो महासत्त्व उपलभ्यते । यो बोधावचरेत् । स चेदेक-
निर्दिश्यमाने बोधिसत्त्वस्य महासत्त्वस्य चित्तं नावलौयते न संज्ञी-
यते न विप्रतिपारी भवति मानसं नोत्पद्यति न संवस्यति न
संवासमापाद्यते । शरत्पथ बोधिसत्त्वो महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायां ।

अथायुष्मान् शारदतीपुत्र आयुष्मन्तं सुभूतिमेतदवोचत् । केन
कारणेनायुष्मन् सुभूते पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । अपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । केन कारणेना-
युष्मन् सुभूते रूपापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या ।
वेदनापर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । संज्ञापर्यन्त-
तया बोधिमत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । संस्कारापर्यन्ततया बोधि-
मत्त्वापर्यन्तता वेदितव्या । विज्ञानपर्यन्ततया बोधिमत्त्वापर्यन्तता
वेदितव्या । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते रूपं बोधिमत्त्वं इत्येवमपि
न संविद्यते नोपलभ्यते । वेदना बोधिमत्त्वं इत्येवमपि न संविद्यते
नोपलभ्यते । संज्ञा बोधिमत्त्वं इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते ।
विज्ञानं बोधिमत्त्वं इत्येवमपि न संविद्यते नोपलभ्यते । केन
कारणेनायुष्मन् सुभूते एवं वदस्यैवमहं सर्व्वेण सर्व्वं सर्व्वथा सर्व्वं
बोधिमत्त्वममनुपश्यन्ननुपलभमानः कतमं बोधिमत्त्वं कतमस्यां
प्रज्ञापारमितायामवदिष्टान्यनुशामिष्यामि । केन कारणेनायुष्मन्
सुभूते एवं वदमि बोधिमत्त्वमेव तावत् सकलं न समनुपश्यामि
नोपलभे । कतमं बोधिमत्त्वं कतमस्यां प्रज्ञापारमितायामवदिष्टा-
स्यनुशामिष्यामि । केन कारणेनायुष्मन् सुभूते एवं वदमि बोधि-
मत्त्वो बोधिमत्त्वं इति भगवन्नुच्यते । यावदेव नाममात्रमेतत् ।
केन कारणेनायुष्मन् सुभूते एवं वदमि यथा आत्मोत्पद्यते अत्य-
न्तानभिनिर्वृत्तस्यात्मा । एवमेव भगवन् बोधिमत्त्वो महासत्त्व
इत्युच्यते अत्यन्तानभिनिर्वृत्तस्य बोधिमत्त्वः । एवमभाव स्वभा-
वानां सर्व्वधर्माणां कतमत्तद्रूपं यदनभिनिर्वृत्तं । कतमा मा वेदना

याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमा मा संज्ञा याऽनभिनिर्वृत्ता । कतमे ते
संस्कारा येऽनभिनिर्वृत्ताः । कतम तद्विज्ञानं यदनभिनिर्वृत्तं ।
यदनभिनिर्वृत्तं न तद्रूपं । याऽनभिनिर्वृत्ता न मा वेदना ।
याऽनभिनिर्वृत्ता न मा संज्ञा । येऽनभिनिर्वृत्ता न ते संस्कारा ।
यदनभिनिर्वृत्तं न तद्विज्ञानं । केन कारणेन सुभूते एवं वदमि
तत् किमनभिनिर्वृत्तमनभिनिर्वृत्तायां प्रज्ञापारमितायामवदि-
ष्टान्यनुशामिष्यामि । केन कारणेन सुभूते एवं नाऽन्यत्रानभि-
निर्वृत्तैर्बोधिमत्य उपलभ्यते यो बोधाय चरेत् । केन कारणेन
सुभूते एवं वदमि स चेदेवं निर्देश्यमाने बोधिमत्त्वस्य महासत्त्वस्य
चित्तं नावलीयते न मलीयते न विप्रतिमारी भवति मानमं
नोत्तस्यति न मंचस्यति न मंत्रासमापद्यते चरत्ययं बोधिमत्त्वो
महासत्त्वः प्रज्ञापारमितायामिति । एवमुक्ते आयुष्मान् सुभूति-
रायुष्मन्तं शारदतीपुत्रमेतदवोचत् । सत्त्वामत्तयायुष्मञ्छारदती-
पुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्वविविक्ततया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्वा स्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । सत्त्वासत्त्वयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्ववि-
विक्ततया सत्त्वास्वभावतया अपरान्ततो बोधिमत्त्वो
नोपैति । सत्त्वामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । सत्त्वशून्यतया
सत्त्वविविक्ततया सत्त्वास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
तत्त्वस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्छारदतीपुत्र सत्त्वामत्तयो सत्त्वशून्यतायां
सत्त्वविविक्ततायां सत्त्वास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते नापरान्तो
न मध्य उपलभ्यते । न चान्यामत्त्वामत्ताऽन्यामत्त्वशून्यताऽन्यामत्त्व-

विविक्ताऽन्यामत्तस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्यो-
 ऽपरान्तोऽन्यो मध्य इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च मत्त्वामत्ता
 या च सत्त्वशून्यता या च मत्त्वविविक्ता या च मत्त्वस्वभावता यश्च
 पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं । रूपा-
 मत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया पूर्वा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो बोधि-
 मत्त्वो नोपैति । रूपमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूप-
 शून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽपरा-
 न्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । रूपामत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपशून्यतया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया मध्यतो बोधिमत्त्वो
 नोपैति । रूपास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य
 हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र रूपामत्तयो रूपशून्यतायां रूप-
 विविक्तायां रूपास्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते नापरान्त उप-
 लभ्यते न मध्य उपलभ्यते । न चान्यारूपामत्ताऽन्यारूपशून्यता-
 ऽन्यारूपविविक्तताऽन्यारूपास्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तो-
 ऽन्योऽपरान्तोऽन्येन मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च रूपा-
 मत्ता या च रूपशून्यता या च रूपविविक्ता या च रूपास्वभा-
 वता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्व-
 मेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

वेदनामत्तया युष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।

वेदनाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽमत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 वेदनाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्त-
 तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाऽमत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 वेदनाशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । वेदनाविविक्ततया
 मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारद्वती-
 पुत्र वेदनाऽमत्तया वेदनाशून्यतायां वेदनाविविक्तायां वेदना-
 स्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्य
 उपलभ्यते । न चाऽन्यावेदनामत्ताऽन्यावेदनाशून्यताऽन्यावेदनावि-
 विक्ताऽन्यावेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽप-
 रान्तोऽन्यन्मध्यं । इति ह्यायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च वेदनामत्ता
 या च वेदनाशून्यता या च वेदनाविविक्तता या च वेदनाऽस्वभा-
 वता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो या च मध्यं
 सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

संज्ञामत्तयायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 संज्ञाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञामत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 संज्ञाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया-
 ऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो

बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽमत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
संज्ञाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संज्ञाऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र संज्ञाऽमत्तायां
संज्ञाशून्यतायां संज्ञाविविक्ततायां संज्ञाऽस्वभावतायां पूर्वान्त
उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्य
संज्ञाऽमत्ताऽन्या संज्ञाशून्यताऽन्या संज्ञाविविक्तताऽन्या संज्ञाऽस्व-
भावता । अन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यो मध्यं ।
इति ह्यायुष्मञ्कारदत्तौपुत्र या च संज्ञाऽमत्ता या च संज्ञाशून्यता
या च संज्ञाविविक्तता या च संज्ञाऽस्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यश्चाऽपरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

संस्काराऽसत्तयायुष्मच्छकारद्वतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । संस्कारशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
संस्कारविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्काराऽ-
स्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारासत्तयाऽ-
परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारशून्यतयाऽपरान्ततो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । संस्कारविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
संस्काराऽस्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वा नोपैति । संस्कारा-
सत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारशून्यतया मध्यतो
बोधिसत्त्वो नोपैति । संस्कारविविक्ततया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । संस्काराऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
तत्कस्य हेतोर्न चायुष्मच्छकारद्वतीपुत्र संस्काराऽसत्तयां संस्कारशून्य-

तायां संस्कारविविक्ततायां संस्कारास्वभावतायां पूर्वान्तो उप-
पन्नमर्थः । नापरान्तो उपपन्नमर्थः । न मध्यमुपपन्नमर्थः । न चाऽप्या-
संस्काराऽमन्ताऽन्या संस्कारशून्यताऽन्या संस्कारविविक्तताऽन्या
संस्काराऽस्वभावताऽन्यो बोधिमन्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तो-
ऽन्यमर्थः । इति ह्यायुष्मज्जकारद्वयोपपत्तिः । या च संस्कारामन्ता
या च संस्कारशून्यता या च संस्कारविविक्तता या च संस्काराऽ-
स्वभावता यस्य बोधिमन्त्वो यस्य पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्य-
ममर्थमेतद्वयमद्वैधीकारं ।

विज्ञानाऽमत्तयायुष्मच्छारदतीपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो
नोपैति । विज्ञानशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
विज्ञानविविक्ततया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञाना-
स्वभावतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानामत्तयाऽ-
परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो
नोपैति । विज्ञानास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
विज्ञानामत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानशून्यतया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । विज्ञानविविक्ततया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । विज्ञानाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
तेत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र विज्ञानामत्तायां विज्ञानशून्य-
तायां विज्ञानविविक्तायां विज्ञानास्वभावायां पूर्वान्त उप-
लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । पराऽन्या
विज्ञानाऽमत्ताऽन्या विज्ञानशून्यताऽन्या विज्ञानविविक्तताऽन्या

विज्ञानाऽस्वभावतोऽन्यो बोधिमत्तोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽ-
न्यमर्थः । इति ज्ञाद्युपशृङ्खारकतीपुत्र या च विज्ञानाऽमत्ता या च
विज्ञानशून्यता या च विज्ञानविविक्तता या च विज्ञानाऽस्वभावता
यश्च बोधिमत्तो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद-
द्वयमद्वैतीकारं ।

चक्षुरमत्तयायुष्मञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
चक्षुःशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरसत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
चक्षुःशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततयाऽ-
परान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरसत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
चक्षुःशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुर्विविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । चक्षुरस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदतीपुत्र चक्षुरसत्तायां चक्षुः-
शून्यतायां चक्षुर्विविक्ततायां चक्षुरस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते ।
नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते न चान्या चक्षुरसत्ताऽन्या
चक्षुःशून्यताऽन्या चक्षुर्विविक्तताऽन्या चक्षुरस्वभावताऽन्यो बोधि-
मत्त्वोऽन्ये पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्य । इति ह्यायुष्मञ्कारदती-
पुत्र या च चक्षुरमत्ता या च चक्षुःशून्यता या च चक्षुर्विविक्तता
या च चक्षुरस्वभावता यश्च बोधिमत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चाप-
रान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

श्रीचामत्तयायुश्चकारदतीपुत्र पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 श्रीचशून्यतया पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचविविक्ततया
 पूर्वान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचास्वभावतया पूर्वान्तो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचामत्तयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 श्रीचशून्यतयाऽपरान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचविविक्ततयाऽ-
 परान्तो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचास्वभावतयाऽपरान्तो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचामत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 श्रीचशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचविविक्ततया
 मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । श्रीचास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुश्चकारदतीपुत्र श्रीचामत्तायां
 श्रीचशून्यतायां श्रीचविविक्ततायां श्रीचास्वभावतायां पूर्वान्त
 उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
 चान्या श्रीचामत्ताऽन्या श्रीचशून्यताऽन्या श्रीचविविक्तताऽन्या
 श्रीचास्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मर्थः । इति
 ह्यायुश्चकारदतीपुत्र या च श्रीचामत्ता या च श्रीचशून्यता या
 च श्रीचविविक्तता या च श्रीचास्वभावता यस्य बोधिसत्त्वो यस्य
 पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यस्य मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

प्राणमत्तयाऽपरांततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतयाऽपरांततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणविविक्ततयाऽपरांततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणस्वभावतयाऽपरांततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणमत्तयाऽपरांततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणशून्यतयाऽपरांततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
 प्राणविविक्ततयाऽपरांततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।

परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणास्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
प्राणशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । प्राणाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्कारद्वतीपुत्र प्राणासत्तायां प्राण-
शून्यतायां प्राणविविक्ततायां प्राणास्वभावतायां पूर्वान्ति उपलभ्यते ।
नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या प्राणा-
सत्ताऽन्या प्राणशून्यताऽन्या प्राणविविक्तताऽन्या प्राणास्वभाव-
ताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्याऽपरान्तोऽन्यमध्यं । इति
ह्यायुष्कारद्वतीपुत्र यां च प्राणासत्ता या च प्राणशून्यता या च
प्राणविविक्तता या च प्राणास्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारं ।

जिज्ञासत्तयायुष्मज्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
जिज्ञाशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञासत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
जिज्ञाशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविविक्त-
तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
जिज्ञाशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । जिज्ञाऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न णायुष्मज्कारदतीपुत्र जिज्ञाऽ-

सत्तायां जिज्ञाशून्यतायां जिज्ञाविविक्ततायां जिज्ञास्वभावतायां
पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते ।
न चान्या जिज्ञाऽसत्ताऽन्या जिज्ञाशून्यताऽन्या जिज्ञाविविक्तताऽन्या
जिज्ञास्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमर्थः ।
इति श्लायुष्मञ्कारद्वतीपुत्र या च जिज्ञाऽसत्ता या च जिज्ञा-
शून्यता या च जिज्ञाविविक्तता या च जिज्ञास्वभावता यश्च
बोधिसत्त्वो यश्च पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्द्वय-
मद्वैधौकारं ।

कायाऽसत्तयायुष्मञ्कारदत्तौ पुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततयाऽप-
रान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । कायाऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
कायशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । कायास्वभावतया मध्यतो बोधिसत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्मञ्कारदत्तौ पुत्र कायाऽसत्तायां
कायशून्यतायां कायविविक्ततायां कायाऽस्वभावतायां पूर्वान्त
उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या
कायाऽसत्ताऽन्या कायशून्यताऽन्या कायविविक्तताऽन्या कायस्वभा-
वताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्य पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्य । इति

आयुष्मन्कारदतीपुत्र या च कायामन्ता या च कायशून्यता या च
कायविविक्तता या च कायस्वभावता यश्च बोधिमन्तो यश्च
पूर्वमन्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतद्वयमद्वैधीकारं ।

मनोऽसत्तयायुक्ञ्कारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया
पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततयाऽ-
परान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्वभावतयाऽपरान्ततो
बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽसत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
मनःशून्यतया मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोविविक्ततया
मध्यतो बोधिसत्त्वो नोपैति । मनोऽस्वभावतया मध्यतो बोधि-
सत्त्वो नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुक्ञ्कारदतीपुत्र मनोऽसत्तायां
मनःशून्यतायां मनोविविक्ततायां मनोऽस्वभावतायां पूर्वान्त
उपलभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न
चाऽन्या मनोऽसत्ताऽन्या मनःशून्यताऽन्या मनोविविक्तताऽन्या
मनोऽस्वभावताऽन्यो बोधिसत्त्वोऽन्यः पूर्वान्ततोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यं ।
इति ह्यायुक्ञ्कारदतीपुत्र या च मनोऽसत्ता या च मनःशून्यता
या च मनोविविक्तता या च मनोऽस्वभावता यश्च बोधिसत्त्वो यश्च
पूर्वान्तो यश्चापरान्तो यश्च मध्यं सर्वमेतददयमदैधिकारं ।

रूपामन्तथायुग्मञ्जारदतीपुत्र पूर्वान्ततो बोधिभक्तो नोपैति ।
रूपशून्यतथा पूर्वान्ततो बोधिभक्तो नोपैति । रूपाविविक्ततथा

पूर्वान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतया पूर्वान्ततो
बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपाऽसत्तयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
रूपशून्यतयाऽपरान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततयाऽ-
परान्ततो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतयाऽपरान्ततो बोधि-
मत्त्वो नोपैति । रूपासत्तया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति ।
रूपशून्यतया मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपविविक्ततया
मध्यतो बोधिमत्त्वो नोपैति । रूपास्वभावतया मध्यतो बोधिमत्त्वो
नोपैति । तत्कस्य हेतोर्न ह्यायुष्माञ्कारद्वतीपुत्र रूपासत्तायां
रूपशून्यतायां रूपविविक्ततायां रूपास्वभावतायां पूर्वान्त उप-
लभ्यते । नापरान्त उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चाऽन्या
रूपाऽसत्ताऽन्या रूपशून्यताऽन्या रूपविविक्तताऽन्या रूपास्वभा-
वताऽन्यो बोधिमत्त्वोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यमध्यः । इति
ह्यायुष्माञ्कारद्वतीपुत्र या च रूपासत्ता या च रूपशून्यता या
च रूपविविक्तता या च रूपास्वभावता यच्च बोधिमत्त्वो यच्च
पूर्वान्तो यस्यापरान्तो यच्च मध्यं सर्वमेतदद्वयमद्वैधीकारं ।

पूर्वान्तो यथापरांतो यच्च मध्यतो नोपैति ।
 शब्दासत्तयायुगञ्कारदत्तौ पुत्र पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति ।
 शब्दशून्यतया पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दविविक्ततया
 पूर्वान्ततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्वभावतया पूर्वान्ततो
 बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दाऽसत्तयाऽपरांततो बोधिसत्त्वो
 नोपैति । शब्दशून्यतयाऽपरांततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्द-
 विविक्ततयाऽपरांततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दास्वभावतयाऽप-
 रांततो बोधिसत्त्वो नोपैति । शब्दासत्तया मध्यतो बोधिसत्त्वो

म'स्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतया मध्यतो बोधिमत्तो नोपैति । तत्कस्य
हेतोर्न ह्यायुष्मच्छारदतीपुत्र मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदनाऽसत्तायां मनः-
स'स्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यतायां मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्ततायां
मनस'स्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावतायां पूर्वान्त उपलभ्यते । नापरान्त
उपलभ्यते । न मध्यमुपलभ्यते । न चान्या मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदना-
ऽसत्ताऽन्या मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदनाशून्यताऽन्या मनःम'स्यर्गप्रत्यय-
वेदनाविविक्तताऽन्या मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावताऽन्यो बोधि-
मत्तोऽन्यः पूर्वान्तोऽन्योऽपरान्तोऽन्यन्मध्यम् । इति ह्यायुष्मच्छार-
दतीपुत्र या च मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदनाऽसत्ता या च मनःम'स्यर्ग-
प्रत्ययवेदनाशून्यता या च मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदनाविविक्तता या च
मनःम'स्यर्गप्रत्ययवेदनाऽस्वभावता यश्च बोधिमत्तो यश्च पूर्वान्तो
यश्चापरान्तो यश्च मध्यम् । सर्वमेतद्वयमदैधीकारम् ।

शतसाहसिका प्रज्ञापारमितायाः द्वादशः परिवर्त्तः ॥ ० ॥

इति प्रथमखण्डः समाप्तः ॥ ० ॥

Mañikā Bhagavata, Fasc. 1-3 @ 10/ each	Rs. 1
Mārkandeya Purāṇa, (English) Fasc. 1-10 @ 1/- each	Rs. 3
Mūgghahodha Vyākaraṇa, Vol. I, Fasc. 1-6, @ 10/ each	Rs. 3
Nirukta, (2nd edition) Vol. I, Fasc. 1-2, @ Rs. 1-4	Rs. 2
Nityasāradhātī, Fasc. 1-7 @ 10/ each	Rs. 4
Nityasāradhātī, Vol. I, Fasc. 1-8, Vol. II, Fasc. 1-4 @ 10/ each	Rs. 7
Nyāyabinduṭīkā, Fasc. 1 @ 10/ each	Rs. 6
Nyaya Vārtika Tatparya Parīkṣā, Fasc. 1-4 @ 10/ each	Rs. 2
Nyāyāraṇa	Rs. 2
Padumāvatī, Fasc. 1-6 @ 2/ each	Rs. 12
Prākṛita-Pāṇḍalā, Fasc. 1-7 @ 10/ each	Rs. 4
*Parīcārā Smṛti, Vol. I, Fasc. 2-8, Vol. II, Fasc. 1-6; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 10/ each	Rs. 11
Parācārā, Institutes of (English) @ 1/- each	Rs. 1
Parīkṣāmukha Sūtram	Rs. 1
Prabandhacintāmaṇi (English) Fasc. 1-3 @ 1 1/4/ each	Rs. 3
Rasārāyam, Fasc. 1-3	Rs. 3
Ravīśādhānta Manjari, Fasc. 1	Rs. 0
Sādokti-karna-mṛita, Fasc. 1-2, @ 10/ each	Rs. 1
Sāddarśana-Samuccaya, Fasc. 1-2 @ 10/ each	Rs. 1
Samarāṇa Kāha, Fasc. 1-5, @ 10/ each	Rs. 3
Sāṅkhyā Sūtra Vṛtti, Fasc. 1-4 @ 10/ each	Rs. 2
Ditto (English) Fasc. 1-3 @ 1/- each	Rs. 2
Six Buddhist Nyaya Tracts	Rs. 0
Smṛiti Prakāśha, Fasc. 1	Rs. 0
Śrāddha Kriyā Kaumudī, Fasc. 1-6 @ 10/ each	Rs. 3
Sri Śarīrārāyam, Fasc. 1-2, @ 10/ each	Rs. 1
Saṅgata Saṁhitā, (Eng.) Fasc. 1 @ 1/- each	Rs. 1
Buddhi Kaumudī, Fasc. 1-4 @ 10/ each	Rs. 2
Sundaranandam Kavyam	Rs. 1
Śrīyā Siddhānta, Fasc. 1-2 @ 1-4 each	Rs. 2
Synika Sūtra	Rs. 1
Tantra Vārtika (English) Fasc. 1-12 @ 1/4	Rs. 15
*Tattva-Cintāmaṇi, Vol. I, Fasc. 1-9; Vol. II, Fasc. 2-10; Vol. III, Fasc. 1-2; Vol. IV, Fasc. 1; Vol. V, Fasc. 1-5; Part IV, Vol. II, Fasc. 1-12 @ 10/ each	Rs. 27
Tattva-Cintāmaṇi Dīdhiti Vivṛiti, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-2, Vol. III, Fasc. 1, @ 10/ each	Rs. 3
Tattva-Cintāmaṇi Dīdhiti Prakāśha, Fasc. 1-8 @ 10/ each	Rs. 3
Tīrthacintāmaṇi, Fasc. 1-4, @ 10/ each	Rs. 1
Trikāṇḍa-Māṇḍana, Fasc. 1-3 @ 10/	Rs. 3
Tol'at Satsat, Fasc. 1-5 @ 10/	Rs. 4
*Upamita-bhava-prapañca-kāṭhā, Fasc. 1-2, 5-13 @ 10/ each	Rs. 6
Uvāṇḍasā, (Text and English) Fasc. 1-3 @ 1/-	Rs. 3
Vallāha Carita, Fasc. 1 @ 10/	Rs. 3
Vārā KriyāKaumudī, Fasc. 1-6, @ 10/	Rs. 5
Vidhāna Pārijāta, Fasc. 1-8; Vol. II, Fasc. 1 @ 10/	Rs. 6
Vol. II, Fasc. 2-6 @ 1 1/4	Rs. 1
Ditto	Rs. 1
Vicādaracākrā, Fasc. 1-7 @ 10/ each	Rs. 3
Vṛhat Saṅgāṇḍha Parācārā, Fasc. 1-5 @ 10/	Rs. 3
Yogāśāstra, Fasc. 1-3	Rs. 3

Tibetan Series.

Amarakosah	Rs. 1
Amartika Kamdhānūh	Rs. 2
Bauddhastotra-saṅgraha, Vol. I	Rs. 1
A Lower Ladakhi version of Kāvya-sāga, Fasc. 1-4, @ 1/- each	Rs. 4
Nyāyabindu of Dharmakīrti, Fasc. 1-4 @ 1/- each	Rs. 4
Paṅ-Sam S'hi Tin, Fasc. 1-4 @ 1/- each	Rs. 4
Rtore Arjed dpar Akhri S'hi (Tib. & Sans. & dpa Kalpalatā) Vol. I, Fasc. 1-10, Vol. II, Fasc. 1-11 @ 1/- each	Rs. 21
Sher-Phyin, Vol. I, Fasc. 1-5; Vol. II, Fasc. 1-3; Vol. III, Fasc. 1-6 @ 1/- each	Rs. 14
Timed-Kan-Din	Rs. 1

Arabic and Persian Series.

Yāqūb Naṣir